

”PUHTAASTI KEINOTEKOISET JÄRJESTELYT”
KORKOVÄHENNYSTEN NÄKÖKULMASTA: VERONKIERTO
VAI SALLITTUA VEROSUUNNITTELUA?

Maisterin tutkinnon opinnäyte
Pihla Helminen
Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu
Yritysjuridiikka
Kevät 2023

Tekijä Pihla Helminen

Työn nimi “Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” korkovähennysten näkökulmasta: veronkiertoa vai sallittua verosuunnittelua?

Tutkinto Kauppatieteiden maisteri

Koulutusohjelma Yritys juridiikka

Työn ohjaaja Katriina Pankakoski

Hyväksymisvuosi 2023

Sivumäärä VI + 125

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Tutkielmassa tarkastellaan puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä konsernien sisäisten korkojen vähennyskelpoisuuden osalta ja veronkierron näkökulmasta, erityisesti oikeuskäytäntö huomioiden. Kansainvälistymisen ja kansainvälisten markkinoiden kehityksen myötä monikansallisten konsernien on mahdollista hyödyntää eri valtioiden verojärjestelmistä johtuvia järjestelyjä esimerkiksi konsernin sisäisten järjestelyjen, kuten niin sanottujen debt push down -järjestelyjen avulla, saavuttaakseen verotuksellisen edun. Viime vuosina korkein hallinto-oikeus (KHO) ja Euroopan unionin tuomioistuimien (EUT) ovatkin antaneet merkityksellisiä ratkaisuja puhtaasti keinotekoisista järjestelyistä koskien konsernin sisäisten korkojen vähennyskelpoisuutta.

Tutkielman tarkoitus on tunnistaa oikeuskäytännössä muodostuneen puhtaasti keinotekoiset järjestelyt -käsitteen kriteereitä ja systematisoida EUT:n ja KHO:n nykyistä oikeuskäytäntöä koskien konsernien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä korkovähennysten näkökulmasta. Tutkielmassa pyritään tuottamaan perusteltuja tulkintakannanottoja siitä, onko nykyinen oikeuskäytäntö yhdenmukaista tutkielman aiheen näkökulmasta ja pitäisikö puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen tunnistamisen kriteereitä täsmentää lainsäädäntöteitse. Tutkielma on pääosin oikeusdogmaattinen eli lainopillinen tutkielma, mutta joiltain osin myös veropoliittinen. Lähteinä käytetään kansallisia verolakeja, EU-oikeutta sekä EUT:n ja KHO:n ratkaisuja. Tutkielman kannalta keskeisimpiä ja uusimpia tapauksia ovat EUT:n Lexel Ab -tuomio (C-484/19) ja KHO:n ratkaisut KHO 2021:178 ja KHO:2021:179. Lisäksi tutkielman lähteisiin lukeutuvat OECD:n julkaisut, Verohallinnon syventävät vero-ohjeet sekä vero-oikeudellinen kirjallisuus, kuten yleiset vero-oikeudelliset teokset sekä tutkielman aiheita käsittelevät artikkelit.

Tutkielma osoittaa, että EUT:n oikeuskäytännössä kehittynyt “puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite on tulkinnanvarainen sekä kontekstisidonnainen käsite, jota ei ole määritelty lainsäädännössä ja jonka tunnistamiselle on oikeuskäytännönkin valossa hyvin haastavaa määrittellä tarkkoja kriteereitä, jotka suoraan soveltuisivat korkojen vähennyskelpoisuutta koskeviin tapauksiin. Käsite onkin saanut osakseen runsaasti kritiikkiä sen epämääräisyydestä. Tutkielma osoittaa myös sen, että KHO:n ja EUT:n ratkaisukäytännön välillä on eroja, eikä se näin ollen ole täysin yhdenmukaista. Oikeuskäytännön yhdenmukaisuuden arvioinnin osalta tutkielmassa on kiinnitetty huomiota myös Hollannin korkeimman oikeuden ennakkoratkaisupyyntöön, josta annettava tuomio tulee olemaan merkityksellinen myös kansallisten tuomioistuinten ratkaisukäytännön näkökulmasta. Tutkielmassa on myös perustellusti esitetty, ettei käsite ole tarpeeksi täsmällinen tai sisällöltään selvä, jotta sen soveltaminen olisi yhtenäistä oikeusvarmuuden ja verokohtelun ennakoitavuuden toteutumisen näkökulmasta, minkä vuoksi sen täsmentämiselle on tarvetta. Jatkotutkimusehdotukseksi esitetään sen selvittämistä, miten käsitteen täsmentäminen tulisi toteuttaa, jotta oikeusvarmuuden toteutuminen taattaisiin.

Avainsanat Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt, korkovähennykset, veronkierto, konsernit, yritysverotus, EU-oikeus

---

Author Pihla Helminen

Title of thesis “Wholly artificial arrangements” in terms of interest deductions: tax avoidance or acceptable tax planning?

Degree Master of Science in Economics and Business Administration

---

Degree programme Business Law

Thesis advisor Katriina Pankakoski

Year of approval 2023

Number of pages VI+125

Language Finnish

Abstract

This thesis examines wholly artificial arrangements in terms of interest deductions of groups and from the point of view of tax avoidance, particularly focusing on legal praxis. Due to the internationalization and the development of international markets, it is possible for multinational groups to exploit arrangements resulting from tax systems of different countries, for example different intra-group arrangements such as the so-called debt push down arrangements, to achieve a tax advantage. In recent years, the Court of Justice of European Union (CJEU) and the Supreme Administrative Court of Finland (SACF) have issued relevant decisions on wholly artificial arrangements regarding deductibility of intra-group interests.

The purpose of this thesis is to identify the criteria for the identification of wholly artificial arrangements formed in jurisprudence of the CJEU and to systematize the current jurisprudence of the CJEU and the SACF regarding wholly artificial arrangements of groups in terms of interest deductions. It aims to produce justified positions regarding the interpretation on whether the criteria for identifying wholly artificial arrangements should be specified through legislations. This thesis relies on the legal research method, yet the tax policy research method is also used in some parts of this thesis. The references used in this thesis include national tax laws, EU law and decisions of the CJEU and SACF. In terms of the thesis the most important and most recent cases are the CJEU’s Lexel Ab judgement (C-484/19) and SACF’s decisions KHO 2021:178 and KHO 2021:179. Additionally, the references also include the OECD’s publications, the Finnish Tax Administration’s tax instructions and tax law literature such as general tax law writings and relevant articles.

It is justifiably presented in the thesis that the concept of wholly artificial arrangements developed in the jurisprudence of the CJEU is open to interpretation and a contextual concept that is not defined in the legislation. Additionally, for the identification of the concept, it is very challenging to define precise criteria that would directly apply to cases concerning the deductibility of intra-group interests. The concept of wholly artificial arrangements has received a lot of criticism for its vagueness. This thesis also shows that there are differences between the legal praxis of the CJEU and the SACF and the legal praxis is not completely consistent. Regarding the assessment of the uniformity of legal praxis, the thesis also pays attention to the request for a preliminary ruling by the Dutch Supreme Court, the verdict of which will be relevant also from the perspective of the future legal praxis of the national courts. The outcome of the thesis is that the concept of wholly artificial arrangements is not precise enough or clear in terms of its content to secure its uniform application from the point of view of legal certainty and predictability of tax treatment, which is the reason for the need to clarify the concept through legislation. The issue of how the definition and clarification of the concept should be implemented through the legislation in order for it to serve the fulfillment of legal certainty is presented as a further research proposal.

Keywords Wholly artificial arrangements, interest deductions, tax avoidance, groups, business taxation, EU law

---

Sisällysluettelo

<i>Lyhenneluettelo</i>	VI
1. Johdanto	1
1.1. Tutkielman aihe, aiheen merkitys ja ajankohtaisuus	1
1.2. Tarkoitus, tutkimuskysymykset ja rajaukset	5
1.2.1. Tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	5
1.2.2. Rajaukset.....	5
1.3. Tutkimusmenetelmät	9
1.3.1. Lainopillinen tutkimusmenetelmä.....	9
1.3.2. Veropolittinen tutkimusmenetelmä.....	10
1.4. Oikeuslähdeoppi ja keskeinen lähdeaineisto	10
1.4.1. Oikeuslähdeoppi.....	10
1.4.2. Keskeinen lähdeaineisto.....	11
1.5. Tutkielman rakenne	13
2. Veronkierto ja sen estäminen ylikansallisesta, kansallisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta	15
2.1. Veronkierto, aggressiivinen verosuunnittelu ja sallittu verosuunnittelu	15
2.1.1. Veronkierto käsitteenä.....	15
2.1.2. Aggressiivinen verosuunnittelu käsitteenä.....	17
2.1.3. Sallittu verosuunnittelu käsitteenä.....	20
2.2. Veronkierron estäminen ylikansallisesta näkökulmasta	21
2.2.1. Yleinen veronkiertosäännös ATAD 6.....	21
2.2.2. Oikeuden väärinkäytön kieltäminen.....	25
2.3. Veronkierron estäminen kansallisen oikeuden näkökulmasta – VML 28 §	26
2.4. Veronkierron estäminen kansainvälisestä näkökulmasta	29
2.4.1. OECD:n työ veronkierron estämisessä.....	29
2.4.2. Verosopimus-oikeuden vaikutus veronkiertoon ja sen estämiseen.....	31
2.5. EU-oikeuden perusoikeudet suhteessa veronkiertoon ja sen estämiseen korkovähennysten näkökulmasta	33
2.6. Johtopäätökset	35
3. Konsernin sisäiset lainajärjestelyt ja korkojen vähennyskelpoisuus	37
3.1. Rajat ylittävien konsernien sisäiset lainajärjestelyt	37
3.1.1. Alikapitalisointi.....	37
3.1.2. Debt push down -järjestelyt.....	38
3.2. Konsernin sisäisten korkojen vähennyskelpoisuus	40
3.2.1. Koron määritelmä.....	40
3.2.2. Korkojen vähennyskelpoisuus kansallisessa lainsäädännössä.....	41
3.2.3. Korkojen vähennyskelpoisuus OECD:n näkökulmasta – toimenpide nro 4.....	44
3.2.4. Korkojen vähennyskelpoisuus EU-oikeuden näkökulmasta – ATAD 4.....	45
3.2.5. Korkojen vähennyskelpoisuus siirtohinnoittelun näkökulmasta.....	46
3.3. Johtopäätökset	51

4. <i>Konsernin puhtaasti keinotekoiset järjestelyt ja korkovähennykset oikeuskäytännön näkökulmasta</i>	52
4.1. ”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteestä	52
4.2. Yleistä puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen ja korkovähennysten suhteesta oikeuskäytännön näkökulmasta	56
4.3. Lexel Ab -tapaus C-484/19	57
4.3.1. EU:n perusoikeuksien vaikutus Lexel Ab -tapauksessa	59
4.3.2. Korkojen markkinaehtoisuus ja puhtaasti keinotekoiset järjestelyt.....	62
4.3.3. Pohdintaa Lexel Ab -tuomiosta puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen osalta.....	63
4.4. EUT:n yhdistetyt ratkaisut suhteessa Lexel Ab -tuomioon	65
4.4.1. Yleistä T Danmark -tapauksesta ja N Luxembourg 1 -tapauksesta.....	65
4.4.2. EUT:n yhdistetyt ratkaisut järjestelyiden keinotekoisuuden näkökulmasta	67
4.4.3. Mitä voidaan päätellä EUT:n yhdistetyistä ratkaisuista ja Lexel Ab -tuomiosta ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen näkökulmasta?	71
4.5. Kansallisina suunnannäyttäjinä korkeimman hallinto-oikeuden apuliikeratkaisut KHO 2021:178 ja KHO 2021:179	73
4.5.2. Ratkaisu KHO 2021:178.....	74
4.5.3. Ratkaisu KHO 2021:179.....	76
4.5.4. Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt ratkaisujen KHO 2021:178 ja KHO 2021:179 valossa	78
4.5.5. Vuoden 2016 apuliikeratkaisut ja niiden suhde vuoden 2021 vuosikirjaratkaisuihin järjestelyjen keinotekoisuuden näkökulmasta.....	80
4.6. Puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen kriteereistä korkovähennysten näkökulmasta oikeuskäytäntö huomioiden – milloin kyseessä veronkierto?	87
4.7. Johtopäätökset	91
5. <i>Oikeuskäytännön nykytila ja puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen käsitteellinen täsmällisyys</i>	94
5.1. Oikeuskäytännön nykytila koskien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä korkovähennysten ja veronkierron näkökulmasta: yhtenäistä vai ei?	94
5.1.1. KHO:n ratkaisukäytännön yhtenäisyys EUT:n ratkaisukäytäntöön nähden	94
5.1.1.2. Lexel Ab -tuomio oikeuskäytännön yhtenäisyyden näkökulmasta	96
5.1.1.3. EUT:lle osoitettu ennakkoratkaisupyyntö Alankomaiden tapauksessa	97
5.2. ”Puhtaasti keinotekoisien järjestelyt” -käsitteen täsmällisyys verokohtelun ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta	100
5.2.1. Oikeusvarmuus ja verokohtelun ennustettavuus	100
5.2.2. Miten täsmentää ” puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä?	102
5.3. Johtopäätökset	106
6. <i>Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotus</i>	108
Lähdeluettelo	114
Oikeustapausluettelo	124

Lyhenneluettelo

ATAD	Anti-Tax Avoidance Directive, Neuvoston direktiivi (EU) 2016/1164, annettu 12.7.2016, sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta, veronkiertodirektiivi
BEPS	Base erosion and profit shifting (veropohjien rapautuminen ja voittojen kansainvälinen siirtely)
DEBRA	Debt-Equity Bias Reduction Allowance
EBITDA	Earnings before interest, taxes, depreciation and amortization (tulos ennen korkoja, veroja, postpja ja arvonalentumisia)
EU	Euroopan unioni
EUT	Euroopan unionin tuomioistuin
EVL	Elinkeinoverolaki, laki elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/360)
FTA	Forum of Tax Administration
HaO	Hallinto-oikeus
KHO	Korkein hallinto-oikeus
OECD	Organization for Economic Co-Operation and Development (Taloudellisen yhteisön ja kehityksen järjestö)
PL	Suomen perustuslaki (11.6.1999/731)
PPT-määräys	Principal purpose test
SEUT	Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (konsolidoitu toisinto, EUVL C 202 7.6.2016, s. 47-199)
VML	Verotusmenettelylaki, laki verotusmenettelystä (18.12.1995/1558)

1. Johdanto

1.1. Tutkielman aihe, aiheen merkitys ja ajankohtaisuus

Tämän pro gradu -tutkielman aihe on monikansallisten konsernien ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” konsernin sisäisten korkojen vähennyskelpoisuuden näkökulmasta. Tutkielman käsittelee aihetta veronkierron näkökulmasta erityisesti oikeuskäytäntö huomioiden. Kansainvälistymisen ja kansainvälisten markkinoiden kehitys on osaltaan helpottanut niin yksittäisiä yrityksiä kuin konserneja ylittämään valtioiden rajoja ja näin ollen siirtämään sekä laajentamaan liiketoimintaansa rajat ylittävästi useampaan valtioon. Verotuksen näkökulmasta kansainvälistyminen ja siitä seurannut yritysten ja konsernien samanaikainen toiminta yhä useammassa maassa onkin antanut sijaa veronkierrolle ja aggressiiviselle verosuunnittelulle.

Veronkierto ja aggressiivinen verosuunnittelu ovatkin puhuttaneet viime vuosina ja julkisessa keskustelussa on nostettu esiin yhä enemmän väitettyä aggressiivista verosuunnittelua harjoittavia yhtiöitä.¹ Veronkiertoa ja erityisesti aggressiivista verosuunnittelua pidetäänkin merkittävänä ongelmana monen eri tahon toimesta ja erityisesti OECD (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) eli Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö on BEPS-hankkeensa (*OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project*) kautta tehnyt jo pitkään työtä monikansallisten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseksi.² OECD:n tekemän työn lisäksi veronkiertoa ja aggressiivista verosuunnittelua pyritään jatkuvasti torjumaan kansallisin ja ylikansallisin lainsäädäntö- ja muin toimin.³ Veronkierto ja aggressiivisen verosuunnittelu muodostavat huomattavia riskejä valtioiden veropohjille⁴ tehden loven valtioiden vuosittain keräämiin yhteisöverotuloihin. Ongelman vakavuutta konkretisoi OECD:n tekemä arvio, jonka mukaan veronkierto ja aggressiivisen verosuunnittelu aiheuttaa maailmanlaajuisesti 100–240 miljardin dollarin yhteisöverotappiot vuosittain.⁵

---

¹ Julkisessa keskustelussa on nostettu esiin mm. sähkönsiirtoyhtiöt Caruna ja Elenia, joiden on katsottu harjoittavan hyvin aggressiivista verosuunnittelua, joka on johtanut lähes 90 miljoonan euron verotulojen menetykseen. Ks. Finnwatch 2020 ja Hanhivaara 2020. Lisäksi teknologijätti Applea on syytetty aggressiivisesta verosuunnittelusta. Hallamaa 2018.

² Ks. OECD 2011a.

³ Kansallisina toimina voidaan pitää elinkeinoverolain korkovähennysrajoituksia (EVL 18 a ja 18 b §) ja ylikansallisina toimina EU:n veronkiertodirektiivin artikla 4 ja ns. ehdotusta DEBRA-direktiivistä.

⁴ OECD 2011a.

⁵ OECD 2015, 31.

Monikansalliset konsernit voivat pyrkiä hyödyntämään eri valtioiden verojärjestelmistä aiheutuvia järjestelyjä esimerkiksi konsernin sisäisten järjestelyjen avulla saavuttaakseen verotuksellisen edun. Tällaisia konsernin sisäisiä järjestelyjä ovat muun muassa niin sanotut ”*debt push down*” -järjestelyt, joiden avulla konsernin sisäisestä järjestelystä aiheutuneet velat pyritään kohdistamaan ja ohjaamaan konsernirakenteen pohjalle, jolloin yrityskaupasta aiheutuneet kulut pystytään mahdollisimman suurilta osin kattamaan yrityskaupan kohteena olevan yrityksen tuloilla.⁶ Yhtenä keinona onkin nimenomaisesti hyödyntää konsernin sisäisiä rahoituskeinoja eli konsernin sisäistä velkaa ja siitä maksettavaa vähennyskelpoista korkoa.⁷ Siitä huolimatta, että korkojen laajaa vähennyskelpoisuutta on pidetty hyvän yritysjärjestelmän ominaisuuksiin kuuluvan laajan veropohjan yhtenä keskeisempänä elementtinä, niin talouden kansainvälistymisen takia laajan vähennyskelpoisuuden on myös katsottu olevan veronkierron näkökulmasta ongelmallista etenkin rajat ylittävissä konsernitilanteissa, kun konsernin sisäisiä velkoja ja korkoja hyödyntämällä konserni voi velkojen avulla pyrkiä keinotekoisesti siirtämään tuloksen korkojen muodossa velkojan asuinvaltioon matalamman veroasteen houkuttelemana, mikä on omiaan rapauttamaan valtioiden veropohjia.⁸

OECD pitää edellä kuvattua ongelmaa merkittävänä ja se on ottanut työnalle korkovähennysten väärinkäytön torjumisen osana BEPS-hankettaan muun muassa julkaisemalla toimenpiteen nro 4, joka käsittelee korkovähennysrajoituksia koskevan sääntelyn kehittämistä.⁹ OECD:n lisäksi myös Euroopan unionissa (EU) on reagoitu korkovähennysten väärinkäyttöön ja rajoitettu korkojen vähennysoikeutta sisällyttämällä EU:n veronkiertodirektiiviin artikla 4, jonka ensimmäisen kohdan mukaan ylimenevät vieraan pääoman menot ovat vähennyskelpoisia sinä verokautena, jona ne kertyvät, mutta vain 30 prosenttiin asti verovelvollisen tuloksesta ennen korkoja, veroja, poistoja ja kuoletuksia (*earnings before interest, tax, depreciation and amortisation*, EBITDA). Lisäksi Euroopan komissio on antanut 11.5.2022 direktiiviehdotuksen velanoton suosimisen vähentämiseksi (*Debt-Equity Bias Reduction Allowance*, DEBRA-direktiivi)¹⁰. Direktiivin tarkoituksena on yhdenmukaistaa vieraan pääoman ehtoisen ja oman pääoman ehtoisen rahoituksen verokohtelua. Korkovähennysten osalta direktiivi rajoittaa korkojen vähennyskelpoisuuden 85 prosenttiin ylimenevistä vieraan pääoman menoista. Jos direktiivi hyväksytään, sitä tullaan soveltamaan ATAD:in kanssa

---

⁶ Knuutinen 2020a, 133. Ks. myös KHO 2021:178 ja KHO 2021:179 ja Äimä 2010, 180.

⁷ Ks. esimerkiksi Lexel Ab -tapaus ja KHO 2021:178 ja KHO 2021:179.

⁸ Penttilä 2022a, 16 ja ks. myös Äimä 2010, 180–181.

⁹ OECD 2016a.

¹⁰ Ks. European Parliament 2022a ja Baert 2022, 1.

rinnakkain.¹¹ DEBRA-direktiivi kiristäsi näin ollen entisestään korkojen vähennyskelpoisuutta. Suomessa korkojen vähennyskelpoisuus on alun perin ollut jo poikkeuksellisen kattavaa.¹² Korkojen vähennysoikeuden laajuuteen on kuitenkin puututtu myös kansallisin toimin EVL 18 a §:n ja EVL 18 b §:n mukaisen korkovähennysoikeuden rajoittamista koskevan sääntelyn kautta.

Viime vuosien aikana Euroopan unionin tuomioistuimen (EUT) oikeuskäytännössä asemaansa on vakiinnuttanut ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite, jota ei ole määritelty EU-oikeudessa eikä kansallisessa lainsäädännössä. Käsite on saanut muotonsa EUT:n oikeuskäytännössä ja siihen on vedottu myös korkojen vähennyskelpoisuuden arvioinnin yhteydessä.¹³ Yksi merkittävimmistä EUT:n ratkaisuista, jossa ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä on arvioitu ja käsitelty yhdessä konsernin sisäisten korkojen vähennyskelpoisuuden kanssa, on vuoden 2021 *Lexel Ab* -tuomio.¹⁴ Konsernin sisäisten järjestelyjen keinotekoisuutta korkojen vähennyskelpoisuuden näkökulmasta on arvioinut myös korkein hallinto-oikeus (KHO), joka antoi vuonna 2021 kaksi merkittävää debt push down -järjestelyä koskevaa apuliikeratkaisua KHO 2021:178 ja KHO 2021:179. Vuoden 2021 apuliikeratkaisut eivät kuitenkaan ole KHO:n ainoita ratkaisuja koskien konsernin sisäisten korkojen vähennyskelpoisuutta, sillä vuonna 2016 KHO antoi kaksi ratkaisua KHO 2016:71 ja KHO 2016:72 koskien sivuliikkeen konsernin sisäisistä lainoista aiheutuneiden korkomenojen vähennysoikeutta. Viimeksi mainittujen päätösten yhteydessä KHO antoi myös kolme julkaisematonta päätöstä sivuliikealokaatiosta. Tutkielman osalta KHO:n vuoden 2021 vuosikirjaratkaisut ovat merkityksellisempiä kuin vuonna 2016 annetut vuosikirjaratkaisut, vaikka viimeksi mainittuja käsitellään tutkielmassa tarkoituksenmukaisin määrin.

Konsernin sisäisiä lainajärjestelyjä ja niistä aiheutuvia korkovähennyksiä voidaan tarkastella niin veronkierron, aggressiivisen verosuunnittelun kuin sallitun verosuunnittelun näkökulmasta. Kysymys on siitä, onko konsernin sisäinen järjestely luokiteltava veronkierroksi, aggressiiviseksi verosuunnitteluksi vai sallituksi verosuunnitteluksi. Tämän tutkielman osalta keskeistä on analysoida ja määritellä, milloin konsernin sisäiset järjestelyt ovat konsernin sisäisten korkovähennysten näkökulmasta veronkiertoa.

---

¹¹ Ks. DEBRA-direktiiviehdotus, 1-2, 10-11.

¹² Ks. Knuutinen 2020a, 133.

¹³ Ks. mm. C-196/04, *Cadbury Schweppes* -tapaus; C-484/19, *Lexel Ab* -tapaus.

¹⁴ Ks. C-484/19, *Lexel Ab* -tapaus.

Veronkierto on käsitteenä sellainen, ettei sitä oikeastaan pystytä tyhjentävästi edes määrittelemään, mutta sen pystyy tunnistamaan niistä oikeustapauksista, joissa on nimenomaisesti otettu kantaa hyväksyttävän verosuunnittelun ja veronkierron väliseen rajanvetoon. Veronkierron lähikäsitteenä pidettävästä monikansallisten konsernien harjoittamasta niin kutsutusta aggressiivisesta verosuunnittelusta on 2010-luvulla muodostunut laaja veropoliittinen kysymys.¹⁵ Aggressiivisena verosuunnitteluna pidetään tilannetta, jossa monikansallinen konserni saa veroetua siitä, kun se voi järjestää asiansa eri maissa toimivien konserniyhtiöidensä toimesta niin, että konserni saa veroedun verrattuna tilanteeseen, jossa konserni toimisi ainoastaan yhdessä maassa.¹⁶ Veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun lomassa on kuitenkin korostettava sitä, että verovelvollisella on oikeus harjoittaa sellaista toimintaa, joka ei ole katsottavissa veronkieroksi tai verovilpiksi vaan oikeudellisesta näkökulmasta hyväksyttäväksi verojen minimoinniksi tai verosuunnitteluksi.¹⁷ Verosuunnittelu sisältyy verovelvollisen valinnanvapauteen ja erityisesti yritysten näkökulmasta verosuunnittelua tarvitaan sen elinkaaren kaikissa vaiheissa.¹⁸

Edellä sanotun perusteella voidaan todeta tutkielman aiheen olevan ajankohtainen ja tärkeä. Oikeuskäytännön osalta puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä korkojen vähennyskelpoisuuden näkökulmasta on viime aikoina käsitelty niin EUT:n kuin KHO:n toimesta. Lisäksi Alankomaiden korkein oikeus *Hoge Raad der Nederlanden* esitti EUT:lle viime vuonna ennakkoratkaisupyynnön koskien konsernin sisäisten korkojen vähennyskelpoisuutta¹⁹, josta odotetaan ennakkoratkaisua. Kyseisen ennakkoratkaisupyynnön kohdalla on mielenkiintoista nähdä, mihin ratkaisuun EUT asiassa päätyy – jatkaako se samaa linjaa, jonka se on ottanut *Lexel Ab* -tapauksen yhteydessä vai päätyykö täysin uudenlaiseen ratkaisuun. Tutkielman aiheen ajankohtaisuutta korostaa lisäksi Euroopan komission 11.5.2022 hyväksymä ehdotus DEBRA-direktiivistä.

---

¹⁵ Ks. Knuutinen 2021, 1136 ja 1160.

¹⁶ Ks. Laaksonen 2021a, 204.

¹⁷ Ks. Knuutinen 2015a, 7.

¹⁸ Ks. Wikström 1999, 73–74.

¹⁹ Ks. Ennakkoratkaisupyynnö C-585/22; Ks. myös Loyens & Loeff 2022.

1.2. Tarkoitus, tutkimuskysymykset ja rajaukset

1.2.1. Tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tutkielman tarkoituksena on ensisijaisesti tunnistaa ja jäsenellä puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen kriteereitä korkovähennysten näkökulmasta sekä analysoida vallitsevaa oikeustilaa sen osalta, milloin konsernin sisäisten järjestelyjen voidaan katsoa olevan sallittua verosuunnittelua ja milloin veronkiertoa korkojen vähennyskelpoisuuden näkökulmasta.

Tutkielman tavoitteena on vastata seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitkä ovat kriteerit puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen tunnistamiselle korkojen vähennyskelpoisuuden näkökulmasta?
2. Milloin konsernin sisäisen korkovähennyksen taustalla oleva järjestely katsotaan puhtaasti keinotekoiseksi ja veronkierroksi erityisesti huomioden oikeuskäytäntö?
3. Onko nykyinen oikeuskäytäntö puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen osalta korkojen vähennyskelpoisuus huomioden yhdenmukaista? Entä mikä vaikutus Alankomaiden tapauksella voi olla vallitsevaan oikeustilaan, kun EUT antaa ratkaisunsa Alankomaiden korkeimman oikeuden esittämään ennakkoratkaisupyyntöön?
4. Olisiko puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen kriteereitä syytä täsmentää lainsäädäntöteitse verovelvollisen verokohtelun ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta?

Tutkielman pyrkii tunnistamaan oikeuskäytännössä muodostuneen puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen tunnistamisen kriteereitä ja systematisoida EUT:n ja KHO:n nykyistä oikeuskäytäntöä koskien konsernien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä korkovähennysten näkökulmasta. Tutkielmassa pyritään tuottamaan perusteltuja tulkintakannanottoja siitä, onko nykyinen oikeuskäytäntö yhdenmukaista tutkielman aiheen näkökulmasta ja pitäisikö puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen tunnistamisen kriteereitä täsmentää lainsäädäntöteitse.

1.2.2. Rajaukset

Tutkielmassa keskitytään tarkastelemaan veronkierron näkökulmasta puhtaasti keinotekoisien

järjestelyjen kriteereitä ja niiden täyttymistä monikansallisten konsernien sisäisten korkovähennysten osalta. Tutkielma on näin ollen rajattu konsernin sisäisiin velkajärjestelyihin ja sisäisestä velasta aiheutuneen koron vähennyskelpoisuuden tarkasteluun. Tutkielman aiheen osalta on kuitenkin katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että tutkielma kattaa rajat ylittävissä konsernijärjestelyissä joiltain osin myös konsernin omistuksessa olevat lähiyhtiöt, joilla on konsernin toimintaan pysyvä yhteys, vaikka niiden osalta vaatimus 50 prosentin omistusosuuden, vaikutusvallan tai yhdessä johtamisen vaatimuksesta ei täyty²⁰. Tutkielmassa konsernikäsite ja sen muodostuminen määräytyy elinkeinoverotuksesta annetun lain (24.6.1968/360) 18 a §:n 6 momentin mukaisesti. Korkovähennysrajoitusten soveltamisalan ja konsernikäsitteen osalta on hyvä tunnistaa myös EVL 18 b §:ää koskevat muutokset, joilla voi mahdollisesti olla vaikutus konsernikäsitteeseen.²¹ Tutkielman ulkopuolelle on rajattu kansalliset konsernit ja kansallisten konsernien sisäiset rahoitusjärjestelyt.

Tutkielma on nimenomaisesti rajattu koskemaan korkojen vähennyskelpoisuutta. Näin ollen tutkielman ulkopuolelle on rajattu korkojen lähdeverotus. Korkojen lähdeverotusta ainoastaan sivutaan tutkielmassa EUT:n tosiasiallista edunsaaja -käsitettä koskevan kahden yhdistetyn ratkaisun, *T Danmark* -tuomion ja *N Luxembourg I* -tuomion, kautta²², mutta silloinkin vain toissijaisesti. Molemmat yhdistetyt ratkaisut, joista toinen koski korkotulojen lähdeverotusta ja toinen osinkojen lähdeverotusta, tukevat tutkielmaa EUT:n argumentaation osalta koskien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä veronkierron näkökulmasta, eikä tutkielmassa siten käsitellä tosiasiallinen edunsaaja -käsitettä.

Lainsäädännön osalta tutkielma on rajattu koskemaan EU-oikeutta sekä kansallista lainsäädäntöä, jotka koskevat veronkiertoa korkojen vähennyskelpoisuuden näkökulmasta. Tarkastelun alla ovat EU:n yleinen veronkiertosäännös, josta säädetään EU:n veronkiertodirektiivin (2016/1164, ATAD) 6 artiklassa (ATAD 6) sekä yleinen kansallinen veronkiertosäännös, josta säädetään veromenettelystä annetun lain (18.12.1995/1558, VML)

---

²⁰ Äimä 2009, 156. Alle 50-prosenttisesti omistetuilla yrityksillä on pysyvä yhteys konsernin toimintaan, mutta yritykset jäävät vero-oikeudellisen, yhtiöoikeudellisen ja kirjanpidollisen konsernin käsitteen ulkopuolella.

²¹ Ks. Verohallinto 2023b: ”EVL 18 b §:n muutoksen johdosta (HE 202/2022 vp). EVL 18 b §:ään on lisätty uudet 6 ja 7 momentit. Muutoksilla tiukennetaan tasevertailuun perustuvan poikkeuksen soveltamisedellytyksiä sekä säädetään poikkeus, jonka mukaan julkisyhteisön tilaamaa pitkään aikavälin julkista infrastruktuurihanketta toteuttava osittain tai kokonaan yksityisomisteinen yhteisö saa eräin edellytyksin vähentää muutoin vähennyskeltottomia nettokorkomenoja.”

²² C-116/16 ja C-117/16, *T Danmark and Y Denmark Aps vs. the Danish Ministry of Taxation (T Danmark - tapaus)* & C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, *N Luxembourg 1, X Denmark A/S, C Danmark I and Z Denmark ApS vs. Danish Ministry of Taxation (N Luxembourg 1 -tapaus)*.

28 §:ssä (VML 28 §). Sekä ATAD 6 että VML 28 § ja niiden soveltamisalat ovat tutkielmassa rajattu käsiteltäväksi puhtaasti keinokekoisten järjestelyjen tunnistamiseksi nimenomaisesti monikansallisten konsernien sisäisten korkojen vähennyskelpoisuuden näkökulmasta. VML 28 §:n soveltamisalasta voidaan tehdä havaintoja KHO:n edellä mainittujen vuoden 2021 ja 2016 vuosikirjaratkaisujen perusteella, sillä vaikka tapauksilla oli huomattavissa määrin samankaltaisuuksia toisiinsa nähden, KHO ei päätenyt ratkaisemaan tapauksia samalla tavalla.

EU-oikeuden osalta tutkielmassa tarkastellaan myös oikeuden väärinkäytön kiellon periaatetta, jolla on EU-oikeudessa yleisen oikeusperiaatteen asema. Vero-oikeuden näkökulmasta ja tutkielman osalta periaate on keskeinen, sillä sen voidaan katsoa määrittelevät rajat veronkierron tunnistamiselle ja edelleen direktiiveissä säädettyjen veronkiertosäännöksen soveltamiselle.²³ Korkojen vähennysoikeutta rajoittavia kansallisia elinkeinoverotuksesta annetun lain (360/1968, EVL) erityissäännöksiä EVL 18 a § ja EVL 18 b § sekä EU:n veronkiertokierrtodirektiivin 4 artiklaa (ATAD 4) käsitellään tutkielmassa tutkielman aiheen vaatimassa suhteessa, mutta tutkielman tarkoituksen ja valikoidun näkökulman johdosta pääpaino on kuitenkin tarkoituksenmukaista pitää yleisissä veronkiertosäännöksissä.

Tutkielmassa on tarkoituksenmukaista tarkastella myös joiltain osin siirtohinnoittelua konsernin sisäisten korkojen osalta, sillä konsernin sisäisestä velasta on maksettava konsernin sisällä samansuuruista markkinaehtoista korkoa kuin mistä riippumattomat osapuolet olisivat vastaavissa olosuhteissa sopineet.²⁴ Jos markkinahintaisesta hinnoittelusta on poikettu, voi toimivaltainen veroviranomainen oikaista hinnoittelun markkinaehtoiselle tasolle verosopimukseen ja kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvien siirtohinnoitteluoikaisusäännösten nojalla.²⁵ Tällainen kansallinen siirtohinnoitteluoikaisusäännös on VML 31 §, jota tutkielmassa sivutaan. Korkojen markkinaehtoisuudella on myös keskeinen rooli Lexel Ab -tapauksessa. Siirtohinnoittelun tarkastelu koskien VML 31 § sekä erityisesti OECD:n malliverosopimuksen artikla 9 on tutkielmassa kuitenkin jätetty suppeaksi, sillä tutkielma on rajattu koskemaan nimenomaan veron kiertämistä. Tämä rajaus on myös tutkimusekonomisesti perusteltua.

Tutkielman käsitellessä rajat ylittäviä konsernitilanteita tutkielmassa huomioidaan tarvittavissa määrin myös valtioiden väliset verosopimukset, jotka sopimusosapuolten tulee sisällyttää

---

²³ Lönnblad 2019, 290–291.

²⁴ Äimä 2010, 178.

²⁵ Isomaa-Myllymäki 2016, 4.

kansalliseen lakiinsa ja näin ollen verosopimukset sitovat niiden sopimusosapuolia.²⁶ Suomessa verosopimukset saatetaan voimaan lailla.²⁷ Tutkielman kannalta on tarkoituksenmukaista tarkastella verosopimusoikeuden osalta myös verosopimusten määräysten ja kansallisten veronkiertosäännösten välistä suhdetta. Esimerkiksi verosopimusoikeuteen sisältyvän syrjintäkiellon ja kansallisten korkovähennysoikeuden rajoitusten välisellä suhteella oli olennainen vaikutus Lexel Ab -tapaukseen.

Tutkielmassa on syytä tarkastella myös EU-oikeudessa turvattuja perusoikeuksia ja erityisesti niiden suhdetta korkovähennysoikeuden rajoituksiin. Tutkielman kannalta merkittäviä perusoikeuksia ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (”SEUT”) 18 artiklassa turvattu syrjintäkielto sekä 49 artiklassa turvattu sijoittautumisoikeus. EU-oikeudella on etusija kansalliseen lainsäädäntöön nähden, minkä vuoksi konfliktitilanteessa EU-oikeus syrjäyttää kansallisen oikeuden. SEUT:issa turvatut oikeudet lukeutuvat EU:n primäärioikeuteen ja ne ovat EU:n jäsenmaita vahvasti velvoittavia oikeuksia, joilla on myös etusija EU:n sekundäärioikeuteen, kuten direktiiveihin ja asetuksiin nähden. EU-oikeus velvoittaa niin kansallisia veroviranomaisia kuin tuomioistuimia.²⁸

Korkojen vähennyskelpoisuudesta ja sen rajoituksista on tehty jo monia tutkimuksia niin kuin myös veronkierrosta yleisesti. Tässä tutkielmassa keskeisenä tutkimuksen kohteena on konsernien ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” korkojen vähennyskelpoisuuden näkökulmasta, jolloin painopiste on puhtaasti keinotekoisissa järjestelyissä ja niiden kriteereissä. ”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite on saanut muotonsa oikeuskäytännössä, minkä johdosta tämän tutkielman keskeisessä osassa on EUT:n ja KHO:n oikeuskäytäntö, johon perehdytään erityisesti Lexel Ab -tapauksen ja KHO:n ratkaisujen KHO 2021:178 ja KHO 2021:179 kautta. KHO:n ratkaisujen keskeistä roolia tässä tutkielmassa on syytä vielä perustella. Siitä huolimatta, että kansallisten korkeimpien tuomioistuinten ennakkopäätökset lukeutuvat heikosti velvoittaviin oikeuslähteisiin eikä niiden sivuuttamisesta seuraa virkavirhevastuuta, niillä on kuitenkin sitova vaikutus muihin samankaltaisiin tapauksiin nähden. Toisin sanoen samanlaisessa tilanteessa tuomioistuinten tulisi toimia samalla tavalla. Lisäksi ennakkoratkaisuilla on verotuksen oikeuslähteiden kesken merkittävä

---

²⁶ Veikkola 2021a, 23.

²⁷ Verohallinto 2023a.

²⁸ ks. Myrksy 2011, 25–27.

vaikutus. EUT:n ratkaisuilla on puolestaan merkittävä vaikutus jäsenmaiden kansalliseen toimintaan, mikä johtuu EU-oikeuden etusijasta kansalliseen lainsäädäntöön nähden.²⁹

1.3. Tutkimusmetodit

1.3.1. Lainopillinen tutkimusmetodi

Tämä tutkielma on vero-oikeudellinen tutkielma, joka keskittyy tarkastelemaan ja systematisoimaan vallitsevaa oikeustilaa tutkielman aiheen näkökulmasta. Näin ollen ensisijaisena tutkimusmetodina on lainopillinen eli oikeusdogmaattinen tutkimusmetodi. Lainopillisen tutkimuksen ydin käsittää voimassa olevien oikeusnormien sisällön tulkitsemisen ja systematisoinnin.³⁰ Tulkinnasta voidaan puhua silloin, kun pyrkimyksenä on selvittää voimassa olevan oikeuden sisältö. Systematisoimalla voimassa olevaa oikeutta, pyritään puolestaan rakentamaan yhtenäinen ja järjestelmällinen oikeusnormien muodostava kokonaisuus.³¹ Lainoppi voidaan lisäksi erotella edelleen eri osa-alueisiin. Niin sanottu sääntökeskeinen lainoppi keskittyy oikeusjärjestykseen kuuluviin säädöksiin, kun taas tapauskeskeistä lainoppia ilmentää ammattikirjallisuudessa annetut arvioinnit ylimpien tuomioistuinten ratkaisuista. Oikeustieteen tutkimuksen aloista lainoppi on sekä vanhin että merkittävin.³² Lainoppi onkin perinteisesti hallinnut oikeustieteellistä tutkimuskäytäntöä.³³ Niin ikään myös suurin osa vero-oikeudellisista tutkimuksista perustuu lainopilliseen tutkimukseen,³⁴ jolloin voidaan puhua myös verolainopista.³⁵

Tämän tutkielman keskiössä on sekä voimassa olevien vero-oikeudellisten oikeusnormien, kuten VML 28 §:n ja ATAD 6:n, systematisointi ja tulkinta että korkeimpien tuomioistuinten merkityksellisten vero-oikeudellisten ratkaisujen, kuten Lexel Ab -tapauksen sekä kansallisten ratkaisujen KHO 2021:178 ja KHO 2021:179, tulkinta tutkielman aiheen näkökulmasta.

---

²⁹ Myrsky 2011, 10, 22, 14, 29, 53.

³⁰ Ks. Kaunisto 2022, 8. Ks. myös Torkkel 2011, 16 & Aarnio 1989, 48.

³¹ Ks. Kaunisto 2022, 8; ks. myös Myrsky 2011, 181.

³² Ks. Aarnio 2011, 1 ja 13–15.

³³ Ks. Knuutinen 2009, 7.

³⁴ Ks. Myrsky 2011, 181.

³⁵ Ks. Määttä 2007, 10.

1.3.2. Veropoliittinen tutkimusmetodi

Lainopillinen tutkimusmetodi on tämän tutkielman ensisijainen ja keskeisin tutkimusmetodi. Tutkielma ei kuitenkaan eksklusiivisesti perustu lainopilliseen tutkimusmenetelmään vaan tutkielman toisena tutkimusmetodina, johon tukeudutaan erityisesti tutkimuksen neljännen tutkimuskysymyksen kohdalla, on veropoliittinen tutkimusmetodi. On kuitenkin korostettava, että tutkielma on pääosin ja pitkälti lainopillinen tutkielma.

Veropoliitiikka luonnehditaan usein verojärjestelmän arviointiin ja kehittämiseen kohdistuvaksi tavoitteelliseksi toiminnaksi. Sen päämääränä on luoda yhteiskuntapolitiikan tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukainen verojärjestelmä, jota se myös pyrkii ylläpitämään.³⁶ Veropoliittisen tutkimuksen näkökulmasta veropoliitiikka voidaan erottaa normatiiviseen ja positiiviseen veropoliittiseen tutkimukseen. Ensiksi mainitun osalta tarkoituksena on selvittää, minkälainen veropoliittinen vaihtoehto pitäisi omaksua tai minkälainen verotuksen painopisteen pitäisi olla. Jälkimmäisen osalta vuorostaan keskitytään siihen, minkälaisia vaikutuksia säädetyillä tai säädettävänä aiotuilla verovaihtoehtoilla on tai mitkä tekijät käytännössä vaikuttavat omaksuttuihin veropoliittisiin valintoihin.³⁷

Kaunisto on väitöskirjassaan kuvannut veropoliittista tutkimusta tutkimukseksi, jonka pyrkimyksenä on vaikuttaa veropoliittiseen päätöksentekoon ja lainvalmisteluun.³⁸ Tämän tutkielman neljännellä tutkimuskysymyksellä, joka pyrkii selvittämään, olisiko puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen tunnistettuja kriteereitä syytä täsmentää lainsäädäntöteitse, mikä on veropoliittiselle tutkimukselle ominainen päämäärä. Kysymyksen voidaan erityisesti nähdä heijastavan normatiivisen veropoliittisten tutkimukselle tyypillistä kysymyksenasettelua.

1.4. Oikeuslähdeoppi ja keskeinen lähdeaineisto

1.4.1. Oikeuslähdeoppi

Tämän vero-oikeudellisen tutkielman ollessa pääasiallisesti lainopillinen on syytä kiinnittää erityistä huomiota oikeuslähdeoppiin ja oikeuslähteisiin. Perustuslain 81 §:ssä turvatulla

---

³⁶ Tikka 1990, 2; Niskakangas 2014, 16.

³⁷ Määttä 2007, 7.

³⁸ Kaunisto 2022, 12.

legaliteettiperiaateella, jota pidetään vero-oikeuden tärkeimpänä periaatteena, on merkittävä vaikutus oikeuslähteiden asemaan ja käyttöön. Legaliteettiperiaate eli laillisuusperiaate tekee laista vero-oikeudessa tärkeimmän oikeuslähteen, johon tulee aina nojautua.³⁹ Sen mukaan viranomaisen ja tuomarin päätöksen tulee perustua voimassa olevaan oikeuteen.⁴⁰

Aarnio on kuvannut oikeuslähdeoppia argumentaation kulmakiveksi, joka vetää rajan juridisen ja ei-juridisen välille. Yksinkertaisuudessaan oikeuslähdeopissa on puhtaasti kyse ”oikeuden lähteistä”.⁴¹ *Aarnion* oikeuslähdeteoriassa keskiössä ja tarkastelun kohteena on oikeuslähteen velvoittavuus, jonka perusteella oikeuslähteet voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan. *Aarnion* jaottelu perustuu siihen, miten tiukasti tuomari tai hallinnollinen lainkäyttäjä on sidottu tiettyihin oikeuslähteisiin.⁴² *Aarnio* jakaa oikeuslähteet vahvasti velvoittaviin oikeuslähteisiin, heikosti velvoittaviin oikeuslähteisiin ja salliviin oikeuslähteisiin.⁴³ Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat laki ja maantapa, joihin tulee vedota virkavastuun uhalla.⁴⁴ Vahvasti velvoittaviin oikeuslähteisiin kuuluu myös EU-oikeus, jolle tulee antaa ristiriitatilanteessa etusija kansalliseen lainsäädäntöön nähden.⁴⁵ Heikosti velvoittavia oikeuslähteitä ovat korkeimpien tuomioistuinten ratkaisut ja lain esityöt (lainsäätäjän tarkoitus), joiden sivuuttaminen tulee aina perustella. Sallitut oikeuslähteet ovat sellaisia oikeuslähteitä, joihin saa viitata, mutta joiden perustelemista ei tarvitse perustella. Ne käsittävät muun muassa oikeuskirjallisuuden (oikeustiede), käytännölliset syyt eli ns. reaaliargumentit sekä yleiset oikeus- ja hallintoperiaatteet.⁴⁶ Verohallinnon ohjeet kuuluvat sallittuihin oikeuslähteisiin⁴⁷ niin kuin myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeet, vaikka jälkimmäisen asema tosiasiallisena tulkintalähteenä on vahvistettu oikeuskäytännössä⁴⁸.

1.4.2. Keskeinen lähdeaineisto

Tämän vero-oikeudellisen tutkielman keskeisenä lähteenä on voimassa oleva kansallisen lainsäädäntö sekä EU-lainsäädäntö. Lainsäädännön osalta tutkielma keskittyy nimenomaisesti

---

³⁹ Knuutinen 2015b, 813–814.

⁴⁰ Juusela 2018, 450.

⁴¹ Aarnio 2006, 283.

⁴² Aarnio 1989, 220; Tolonen 2003, 22.

⁴³ Aarnio 2006, 21.

⁴⁴ Myrsky 2011, 21; Tolonen 2003, 23–25.

⁴⁵ Myrsky 2011, 26 ja 29

⁴⁶ Myrsky 2011, 21; Tolonen 2003, 23–25.

⁴⁷ Nykänen 2020, 626.

⁴⁸ Ks. Verohallinto 2022a; Ks. myös KHO 2013:36, KHO 2014:119, KHO 2017:146, KHO 2018:173, KHO 2020:34, KHO 2020:35 ja KHO 2021:66.

verolainsäädäntöön. Tarkastelun alla ovat erityisesti yleiset veronkiertosäännökset VML 28 § ja ATAD 6. Lisäksi korkojen vähennyskelpoisuutta markkinaehtoisuuden näkökulmasta tarkastellaan tarkoituksen mukaisin määrin VML 31 §:n soveltamisen ja tulkinnan kautta. Huomioon otetaan myös kansalliset korkovähennysrajoitukset, joista säädetään EVL 18 a – b §:ssä sekä ATAD 4 artikla koskien korkovähennysrajoituksia. EU-oikeuden osalta huomioidaan lisäksi SEUT:issa turvattuja perusoikeuksia ja -vapauksia, kuten sijoittautumisvapaus ja syrjintäkielto. EU-oikeuden ja kansallisen oikeuden lisäksi tutkielman aihetta sivutaan myös kansainvälisestä verosopimus oikeudellisesta näkökulmasta, minkä johdosta tutkielmassa kiinnitetään huomiota myös OECD:n malliverosopimukseen ja malliverosopimuksen siirtohinnoittelua koskevaan 9 artiklaan. Tutkielmassa sivutaan myös muita OECD:n tuottamia lähdemateriaaleja, kuten OECD:n siirtohinnoitteluohjetta ja OECD:n BEPS-hankkeen 4. toimenpidettä. On kuitenkin huomattava, että tutkimalla vain lainsäädäntöä ei kuitenkaan pystytä tuottamaan luotettavaa tutkimustietoa, minkä takia tutkielmassa on hyödynnetty myös relevanttia lainsäädäntöaineistoa, EUT:n ja KHO:n oikeuskäytäntöä, Verohallinnon ohjeita, OECD:n julkaisuja sekä oikeuskirjallisuuden tulkintakannanottoja.

”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite on muotoutunut pitkälti EUT:n oikeuskäytännössä, minkä johdosta tutkielmassa on ensiarvoisen tärkeää tarkastella EUT:n relevanttia oikeuskäytäntöä.⁴⁹ EUT:n oikeuskäytännön osalta tutkielman kannalta keskeisin tapaus on *Lexel Ab* -tapaus. Kotimaisen oikeuskäytännön osalta tarkastelun alla on KHO:n ratkaisukäytäntö ja erityisesti ratkaisut KHO 2021:178 ja KHO 2021:179.

Tutkielmassa on runsain määrin viittauksia oikeuskirjallisuuteen, josta huomattava osa painottuu vero-oikeudelliseen kirjallisuuteen kattaen niin keskeiset akateemiset väitöskirjatutkimukset, yleiset vero-oikeudelliset teokset sekä tutkielman aihetta käsittelevät artikkelit. Tutkielman aiheen kannalta voidaan ensimmäisenä mainita *Siru Kauniston (os. Lönnblad)* väitöskirjatutkimus Veron kiertämisen tunnistaminen, joka on tämän tutkielman keskeinen lähde veronkierron näkökulmasta. Väitöskirjojen osalta tutkielmassa on lisäksi viitattu muun muassa *Kari S. Tikan* väitöskirjatutkimukseen Veron minimoinnista. Vero-oikeutta tutkielman aiheen osalta ovat laajasti tutkineet myös muun muassa *Seppo Penttilä, Reijo Knuutinen, Marjaana Helminen, Pekka Nykänen ja Katriina Pankakoski*, joiden julkaisut

---

⁴⁹ Ks. mm. C-196/04, Cadbury Schweppes -tapaus; C-484/2019, Lexel Ab -tapaus.

ovat keskeisessä asemassa tässä tutkielmassa. Kotimaisen oikeuskirjallisuuden lisäksi tutkielmassa on viitattu runsain määrin ulkomaiseen kirjallisuuteen.

1.5. Tutkielman rakenne

Tutkielma rakentuu kuudesta eri pääluvusta alalukuineen. Tutkielman ensimmäinen pääluku on tutkielman johdantoluku, toinen ja kolmas pääluku ovat teorialukuja, neljäs ja viides pääluku ovat analyysi- ja pohdintalukuja, ja kuudes pääluku on johtopäätösluku. Johdantoluvussa esitellään tutkielman aihe, merkitys ja tarkoitus, tutkimuskysymykset, tutkielman rajaukset, tutkimusmenetelmät, keskeinen lähdeaineisto sekä tutkielman rakenne.

Toinen pääluku keskittyy veronkiertoon ja sen estämiseen. Pääluku alkaa veronkierron ja sen lähikäsitteiden eli aggressiivisen verosuunnittelun ja sallitun verosuunnittelun käsitteiden määrittelyllä. Toisessa pääluvussa käsitellään myös veronkierron estämisen keinoja ylikansallisesta eli EU-oikeudellisesta, kansallisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta. EU-oikeudellisesta näkökulmasta esitellään yleinen veronkiertosäännös ATAD 6 ja oikeuden väärinkäytön kieltä. Kansallisen oikeuden osalta fokus on yleisessä veronkiertosäännöksessä VML 28 §:ssä. Lisäksi toisessa pääluvussa perehdytään OECD:n tekemään työhön veronkierron estämiseksi, pääpainon ollessa BEPS-hankkeessa, sekä verosopimusoikeuden ja veronkierron väliseen suhteeseen. Luvun viimeisessä alaluvussa keskitytään hahmottamaan EU-oikeuden perusvapauksien suhdetta veronkiertoon ja veronkierron estämiseen.

Tutkielman kolmannessa pääluvussa tarkastellaan konsernin sisäisiä lainajärjestelyjä sekä korkojen vähennyskelpoisuutta elinkeinoverotuksessa. Korkojen vähennyskelpoisuutta tarkastellaan niin kansallisen lainsäädännön eli EVL 18 a § ja 18 b §:n näkökulmasta kuin EU-oikeudellisesta näkökulmasta eli pääsääntöisesti ATAD 4:n näkökulmasta. Lisäksi korkojen vähennyskelpoisuutta arvioidaan myös siirtohinnoittelun näkökulmasta ja näin ollen kolmannessa pääluvussa perehdytään myös korkojen vähennyskelpoisuuden osalta VML 31 §:ään kuin myös OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklaan.

Neljännän pääluvun eli tutkielman ensimmäisen analyysi- ja pohdintaluvun fokus on puhtaasti keinokeinoisten järjestelyjen arvioinnissa korkovähennysten näkökulmasta erityisesti oikeuskäytäntö huomioon. Näin ollen neljännessä pääluvussa lähestytään puhtaasti

keinotekoisten järjestelyjen ja korkovähennysten yhteyttä erityisesti oikeuskäytännön näkökulmasta. Pääluvussa tarkastellaan tarkemmin Lexel Ab -tapausta sekä KHO:n apuliikeratkaisuja KHO 2021:178 ja KHO 2021:179 puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen ja korkovähennysten näkökulmasta. Viimeksi mainittujen KHO:n ratkaisujen lisäksi arvioidaan tarvittavissa määrin KHO:n aikaisempia sivuliikeratkaisuja KHO 2016:71 ja KHO 2016:72. Pääluvussa arvioidaan tarkoituksenmukaisin määrin myös EUT:n yhdistettyjen ratkaisujen T Danmark -tapauksen ja N Luxembourg 1 -tapauksen suhdetta Lexel Ab -tapaukseen ja pyritään hahmottamaan, minkälaisia mahdollisia päätelmiä voidaan tapauksien ja niiden välisen suhteen perusteella tehdä vallitsevasta oikeustilasta. Neljännen pääluvun viimeisessä alaluvussa pyritään selventämään puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen täyttymisen kriteereitä korkovähennysten näkökulmasta erityisesti oikeuskäytäntö huomioiden sekä hahmottamaan, milloin konsernin sisäisten korkovähennysten taustalla olevat järjestelyt voidaan luokitella veronkierroksi.

Tutkielman viidennessä pääluvussa eli toisessa analyysi- ja pohdintaluvussa keskitytään hahmottamaan sekä analysoimaan oikeuskäytännön nykytilaa puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen ja korkovähennysten näkökulmasta sekä arvioimaan oikeuskäytännön yhtenäisyyttä vai ei. Oikeuskäytännön yhtenäisyyttä koskevissa alaluvuissa käsitellään Alankomaiden korkeimman tuomioistuimen EUT:lle esittämää ennakkoratkaisupyyntöä koskien konsernin sisäisiä korkovähennyksiä ja sen mahdollista vaikutusta vallitsevaan oikeustilaan sekä myös Lexel Ab -tapausta ja tulevaisuuden mahdollisia näkymiä koskien konsernin sisäisten korkojen vähennyskelpoisuutta. Lisäksi arvioidaan KHO:n ratkaisukäytännön yhdenmukaisuutta EUT:n ratkaisukäytäntöön nähden. Edellä mainitun lisäksi viidennessä pääluvussa fokus on puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen täsmällisyyden arvioinnissa verovelvollisen verokohtelun ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta. Alaluvuissa käsitellään verokohtelun ennustettavuutta ja oikeusvarmuutta ja pohditaan, pitäisikö puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen kriteereitä täsmentää lainsäädäntöteitse joko kansallisella tasolla tai jopa EU-oikeuden tasolla.

Tutkielman viimeisessä pääluvussa eli johtopäätösluvussa nidotaan yhteen tutkielmassa muodostettuja päätelmiä. Tässä pääluvussa esitetään tutkielman yhteenveto, vastataan tutkimuskysymyksiin ja jalostetaan ajatuksia koskien mahdollista jatkotutkimusehdotusta.

2. Veronkierto ja sen estäminen ylikansallisesta, kansallisesta ja kansainvälisestä näkökulmasta

2.1. Veronkierto, aggressiivinen verosuunnittelu ja sallittu verosuunnittelu

2.1.1. Veronkierto käsitteenä

Veronkiertoa ei ole käsitteellisesti määritelty suoraan kansallisessa lainsäädännössä, EU-oikeudessa eikä myöskään oikeuskäytännössä. *Kaunisto* on todennut veronkierron käsitteellisen määrittelyn ja veronkierron merkityssisällön määrittelyn muodostavan huomattavan osan veronkierron problematiikasta.⁵⁰ Veronkierron määrittelyyn liittyy myös rajanveto veronkierron ja sallitun verosuunnittelun välillä, mitä on pidetty yhtenä vero-oikeuden haastavimmista osa-alueista.⁵¹ Viimekädessä rajanvedon sallitun verosuunnittelun ja veronkiertämisen välille määrittää kussakin yksittäisessä tapauksessa tuomioistuin.⁵² Yksinkertaisuudessaan veronkierron ja verosuunnittelun erottaa se, että verosuunnittelua pidetään hyväksyttävänä toimintana.⁵³ Verovelvollisen valinnanvapauteen kuuluu oikeus verosuunnitteluun.⁵⁴ *Knuutinen* on todennut, että veronkierron käsitettä voidaan joskus käyttää hyvin epämääräiselläkin tavalla, kun käsite on nimenomaisesti kontekstikohtainen.⁵⁵ *Urpilaisen* mukaan EU:n jäsenvaltioiden ovat käyttäneet veronkierron käsitettä ”*eräänlaisena yleisperusteluna*” hyvinkin laaja-alaisesti ja säännöllisesti erilaisissa tapauksissa, joissa ei tosiasiassa ole ollut kyse veronkierrosta edes laajasti tulkittesakaan.⁵⁶

Tikka korostaa veron kiertämistä määriteltäessä veron kiertämisen ja lain kiertämisen välistä suhdetta. Veronkierto voidaankin rinnastaa osittain lain kiertämiseen. Lain kiertämisellä tarkoitetaan toimintaa, joka ei ole vastoin lain sanamuotoa, mutta tekee säännöksen tarkoituksen tyhjäksi.⁵⁷ *Tikan* mukaan vero-oikeuden näkökulmasta lainkiertämistilanteille on tyypillistä, että verovelvollinen tietoisesti suunnittelee toimintansa niin, että lakia sovellettaessa päädyttäisiin veroa minimoivaan tulkintaan. Veronkiertämistilanteessa

---

⁵⁰ Kaunisto 2022, 50.

⁵¹ Knuutinen 2012, 3; Urpilainen 2008, 536.

⁵² Knuutinen 2012, 3.

⁵³ Nykänen 2016, 3.

⁵⁴ Wikström – Ossa – Urpilainen 2015, s. 89, 91.

⁵⁵ Knuutinen 2020b, 632.

⁵⁶ Urpilainen 2012, 164.

⁵⁷ Tikka 1972, 11–12.

verovelvollinen pyrkiikin alusta alkaen siihen, ettei tämän toiminta ”täyttäisi verolain rasittavan säännöksen tunnusmerkistöä”.⁵⁸

Tikka erittelee veronkiertämistoimet kahdeksi ryhmäksi. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat sellaiset toimet, jotka ovat aiheutuneet soveltamiserehdyksestä ja toiseen ryhmään kuuluvat toimet, joiden osalta verovelvollinen on ottanut tietoisesti riskin, joka on toteutunut. Veronkiertämistoimia pidetään yhtenä veron torjunnan muotona. Veron torjunnan osalta *Tikka* erittelee illegaalisen ja legaalisen veron torjunnan. Veron kiertäminen luetaan illegaaliseen veron torjunnan ryhmään yhdessä veropetoksen sekä muiden ilmoittamisvelvollisuuden rikkomistojen kanssa. Legaaliseksi veron torjunnaksi *Tikka* lukee muun muassa veronhuojennussäännösten hyödyntämisen verovelvollisen toiminnassa.⁵⁹ Veronkiertäminen voidaan *Tikan* mukaan lukea tilanteet, missä verovelvollinen pyrkii keinotekoisin järjestelyin saavuttamaan lainsäätäjän tarkoitukselle vieraita veroetuja ja joille tyypillistä on lain sanamuodon normaalitulkinnan ja sen tarkoituksen väliset jännitteet.⁶⁰

Kaunisto erittelee veronkierron käsitteen kansallisessa vero-oikeudessa sen suppean ja laajan merkityksen perusteella. Veronkierron käsite sen suppeassa merkityksessä sisältyy kansallisessa normistossa VML 28:n yleiseen veronkiertosäännökseen ja sen rinnalle säädettyihin kohdennettuihin veronkiertosäännöksiin. Laajassa merkityksessä veronkiertämisen käsitteeseen puolestaan sisältyy erityisiin säännöksiin, joiden ei katsota olevan varsinaisia veronkiertosäännöksiä, mutta joiden yhtenä tarkoituksena on kuitenkin estää verosäännösten ja verosäädösten väärinkäyttöä. *Kaunisto* hahmottaa veron kiertämisen sen suppeassa merkityksessä.⁶¹ *Kaunisto* on lisäksi tunnistanut kolme eri näkökulmaa, josta veronkierron määritelmää lähestytään. Veronkiertoa voidaan määritellä oikeuden väärinkäytön kiellon periaatteen näkökulmasta, verotusta sääntelevien direktiivien väärinkäyttöä estävien säännösten näkökulmasta sekä EUT:n ratkaisukäytännön näkökulmasta.⁶² Veronkierrosta puhuessaan *Kaunisto* on väitöskirjassaan käyttänyt termiä kielletty veron kiertäminen.⁶³ Edellä mainitun lisäksi veronkierrosta puhuessaan *Kaunisto* on väitöskirjassaan viitannut illegaaliseen veron torjuntaan, johon Kauniston näkemyksen mukaan myös veron kiertäminen lukeutuu.⁶⁴

---

⁵⁸ Tikka 1972, 16 ja 18.

⁵⁹ Tikka 1972, 23-24.

⁶⁰ Tikka 1972, 26 ja Kaunisto 2022, 46.

⁶¹ Kaunisto 2022, 54.

⁶² Kaunisto 2022, 50-51.

⁶³ Kaunisto 2022, 2.

⁶⁴ Kaunisto 2022, 43-46.

Kauniston käyttämä ilmaisu koskien kiellettyä veron kiertämistä on kirjoittajan näkemyksen mukaan osittain problemaattinen, sillä kirjoittaja katsoo, että veronkierron käsite jo itsessään viittaa siihen, että kyse on kielletystä toiminnasta.

Knuutinen on puolestaan erotellut veron kiertämisen käsitteen sen käyttöyhteyden mukaan. *Knuutisen* mukaan veron kiertäminen voidaan määritellä joko niin sanotun yleisen käyttöyhteyden tai niin sanotun legaalis-teknisen käyttöyhteyden mukaan. Ensiksi mainitun valossa veron kiertämiseksi on mahdollista lukea monet eri toimet, joiden tarkoituksena on välttää maksamasta veroa ja joita on mahdollista jälkikäteisesti arvioida veron kiertämistä koskevilla normeilla. Viimeksi mainitun käyttöyhteyden näkökulmasta lain tai oikeuskäytännön perusteella veron kiertämiseksi katsotaan jälkikäteisesti arvioiden jokin verovelvollisen tekemä toimi tai vähintään oikeudellisesti vaaditaan, että veron kiertämiseksi on katsottava jokin toimi veron kiertämistä koskevien normien perusteella.⁶⁵

OECD määrittelee veronkierron seuraavasti: *”A term that is difficult to define but which is generally used to describe the arrangement of a taxpayer’s affairs that is intended to reduce his tax liability and that although the arrangement could be strictly legal it is usually in contradiction with the intent of the law it purports to follow.”*⁶⁶ OECD:n määritelmän voikin nähdä itsessään jo heijastavan veronkierron määrittelyn haastavuutta ja siihen liittyvää problematiikkaa. Veronkiertoa pidetään lain manipulointina, jota ei voida hyväksyä ja joka on erotettava laillisesta veron minimoinnista.⁶⁷ Niin kuin kansallisesta näkökulmasta myös EU-oikeuden näkökulmasta veronkierron määrittelyyn sisältyy problematiikkaa ja haasteita, sillä veronkierron käsitettä ei suoraan määritellä myöskään EU-lainsäädännössä. Lisäksi haastavuutta lisää määrittelyn osalta siihen liittyvä moniulotteisuus ja laaja-alaisuus. Edellä mainittuja näkökulmia käsitellään tarkemmin myöhemmin tässä tutkielmassa.

2.1.2. Aggressiivinen verosuunnittelu käsitteenä

Verosuunnittelukeinojen valikoima on yleensä huomattavasti laajempi kansainvälisissä ja rajat ylittävissä verotustilanteissa kuin täysin valtion sisäisissä verotustilanteissa. Etenkin valtioiden rajat ylittävät konsernit voivat monin eri verosuunnittelukeinoin hyödyntää valtioiden

---

⁶⁵ Knuutinen 2021, 1136.

⁶⁶ OECD Glossary, ks. Avoidance). OECD käyttää veronkierrosta puhuessaan käsitettä ”tax avoidance”.

⁶⁷ Brown 2012, 1.

verotuksesta johtuvia eroavaisuuksia⁶⁸, kun taas täysin kansallisilla yhtiöillä tai kansallisesti toimivilla konserneilla ei ole samanlaista mahdollisuutta hyödyntää eri valtioiden verotusta. Rajat ylittävä konsernilla on laaja-alaiset mahdollisuudet verotuksensa suunnittelulle ja tietyissä tilanteissa voidaan puhua käsitteellisesti hyvinkin epämääräisestä aggressiivisesta verosuunnittelusta.⁶⁹ Valtioiden toisistaan poikkeavat ja epä johdonmukaiset verojärjestelmät tekevät osaltaan aggressiivisen verosuunnittelun harjoittamisen mahdolliseksi.⁷⁰ *Dourado* on kuvannut aggressiivista verosuunnittelua sateenvarjoksi, sillä laaja-alaisena konseptina se kattaa sateenvarjomaisesti muita verotukseen liittyviä konsepteja, kuten veronkierron ja kansainvälisen verosuunnittelun.⁷¹ Aggressiivisen verosuunnittelun käsitteen onkin jopa väitetty korvanneen veronkierron käsitteen.⁷²

Aggressiivinen verosuunnittelu ei käsitteenä ole oikeudellinen, vaikka sitä on pyritty määrittelemään ja siihen on viitattu niin OECD:n suosituksissa, Euroopan komission suosituksessa, EU:n lainsäädännössä kuin oikeuskirjallisuudessaakin. Vaikka aggressiiviselle verosuunnittelulle ei ole yhtä vakiintunutta määritelmää ja sen sisältö vaihtelee kontekstin mukaan, käsitteen keskeinen merkitys ja tarkoitus on kuitenkin sama sen käyttökontekstista huolimatta. Aggressiivisena verosuunnitteluna pidetään sellaista verovelvollisen hyväksymiskelvotonta toimintaa, jonka katsotaan hyökkäävän jotakin hyväksyttävää tavoitetta, oikeudellista normia tai perusajatusta vastaan, vaikka toiminta sinällään noudattaisi lain sanamuotoa.⁷³ Aggressiivisena verosuunnitteluna pidetään siis sitä, kun monikansalliset yritykset pyrkivät hyväksi käyttämällä kansainvälistä verojärjestelmää vähentämään tai eliminoimaan niihin kohdistuvan verorasituksen.⁷⁴ Aggressiivisen verosuunnittelun käsitteen on katsottu juontavan juurensa OECD:hen ja erityisesti FTA:n (Forum of Tax Administration) vuoden 2002 julkaisuun sekä sitä seuraavaan vuoden 2006 Soulin julistukseen.⁷⁵ OECD:n onkin katsottu olevan kansainvälisen verotuksen näkökulmasta ensimmäinen aggressiivisen verosuunnittelun käsitteen merkityssisällön kehittäjä.⁷⁶

---

⁶⁸ Tale 2023, 336.

⁶⁹ Uprilainen 2016, 1-2 ja 4.

⁷⁰ Knuutinen 2015a, 18.

⁷¹ *Dourado* 2015, 44 ja 48; *Dourado* 2020, 392.

⁷² Martínez Laguna 2017, 214-215.

⁷³ Knuutinen 2015a, 5.

⁷⁴ *Dourado* 2020, 390.

⁷⁵ Baker 2015, 85.

⁷⁶ Carrero – Seara 2016, 209.

OECD määrittelee aggressiivisen verosuunnittelun käsitteen kaksiosaisesti: *“Planning involving a tax position that is tenable but has unintended and unexpected tax revenue consequences”* ja *“Taking a tax position that is favourable to the taxpayer without openly disclosing that there is uncertainty whether significant matter is the tax return accord with the law”*.⁷⁷ Kaunisto on edellä mainitun OECD:n määritelmän perusteella katsonut, että aggressiivisesta verosuunnittelulle tyypillistä on ensinnäkin se, että verovelvollinen saa järjestelyjensä johdosta sellaisia veroetuja, joita ei ole tarkoitettu lainsäätäjän toimesta syntyvän tai joiden syntymistä ei ole osattu arvioida, mutta toiminnan johdosta syntyvä verotusasema voidaan katsoa hyväksyttäväksi tai puolustettavaksi olevaksi. Toiseksi Kaunisto on katsonut OECD:n määritelmän perusteella, että aggressiiviselle verosuunnittelulle on tavanomaista, että verovelvollinen tiedostaa järjestelynsä luonteen ja verotuksellisen tehokkuuden, mutta tämä pyrkii piilottamaan järjestelyyn liittyviä epävarmuuksia koskien lainmukaisuutta.⁷⁸ OECD on lukenut konsernin sisäiset rahoitusjärjestelyjen hyödyntämisen, kuten, konsernin sisäiset lainajärjestelyt, osaksi aggressiivista verosuunnittelua.⁷⁹

Lisäksi myös EU on osallistunut aggressiivisen verosuunnittelun määrittelyyn, ja Euroopan komission on suosituksessaan aggressiivisesta verosuunnittelusta määritellyt aggressiivisen verosuunnittelun seuraavanlaisesti. Aggressiivisessa verosuunnittelussa pyritään verovelvollisuuden pienentämiseen hyödyntämällä verojärjestelmän muutoseikkoja tai kahden tai useamman verojärjestelmän keskinäisiä eroja. Aggressiivista verosuunnittelua voidaan toteuttaa monella eri tavalla. Se johtaa muun muassa kaksinkertaisiin vähennyksiin ja kaksinkertaiseen verottamatta jättämiseen.⁸⁰ Myös Euroopan komission määritelmän mukaan aggressiiviseksi verosuunnitteluksi luetaan toiminta, jossa verovelvollinen hyväksikäyttää korkojen vähennysoikeutta esimerkiksi kiinteiden toimipaikkojen tai apuyhtiöiden avulla.⁸¹

Aggressiivisen verosuunnittelua sivuttiin myös Lexel Ab -tapauksen kohdalla. Tosin aggressiiviseen verosuunnitteluun kantaa otti nimenomaisesti ennakkoratkaisupyynnön esittänyt Ruotsin kansallinen tuomioistuin, joka katsoi, että asiassa kyse oli nimenomaisesti verovelvollisen harjoittamasta aggressiivisesta verosuunnittelusta, jota kansallisilla

---

⁷⁷ OECD 2018, 10-11

⁷⁸ Kaunisto 2022, 36

⁷⁹ OECD 2013a, 6. ja ks. myös Knuutinen 2015a, 14.

⁸⁰ Euroopan komission suositus 2012, (2)

⁸¹ Nykänen 2016, 4.

säännöksillä pyrittiin torjumaan.⁸² EUT ei asiassa ottanut lainkaan kantaa siihen, oliko verovelvollisen toiminta katsottava aggressiiviseksi verosuunnitteluksi, mikä *Kauniston* mukaan viittaa siihen, ettei käsite ole vakiinnuttanut asemaansa EUT:n oikeuskäytännössä.⁸³ Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin katsottu, että verovelvollisen harjoittama toiminta oli *Lexel Ab* -tapauksessa aggressiivista verosuunnittelua, vaikka EUT ei asiaan ottanut kantaa.⁸⁴

Knuutinen on korostanut aggressiivisen verosuunnittelun käsitteellistä epämääräisyyttä ja katsonut, ettei käsitettä voida määritellä tarkkarajaisesti eikä myöskään oikeudellisesti. Näin myös rajan vetäminen sallitun verosuunnittelun ja aggressiivisen verosuunnittelun välille on lähestulkoon mahdotonta. *Knuutinen* kiinnittää huomiota myös yritysten vastuullisuuteen ja yhteiskuntavastuuseen, mikä ilmenee siten, että yritykset noudattavat ja kunnioittavat liiketoiminnassaan lain sanamuotoa ja henkeä sekä antavat verotuksen ohjautua liiketoimintaa koskevien päätösten mukana. Keskeistä on hänen myös erottaa toisistaan rikosoikeudellinen ja vero-oikeudellinen näkökulma, kun tarkastelussa pohditaan tietyn järjestelyn roolia.⁸⁵

2.1.3. Sallittu verosuunnittelu käsitteenä

Niin kuin edellä on jo kirjoitettu, verovelvollisen valinnanvapauteen kuuluu myös oikeus verosuunnitteluun.⁸⁶ Verosuunnittelua ei myöskään ole määritelty lainsäädäntöteitse, eikä se ole oikeudellisesti relevantti käsite.⁸⁷ Näin ollen hyväksyttävän verosuunnittelun ja ei-sallitun verosuunnittelun väliseen rajanvetoon liittyy paljon lainsäätämiseen liittyvää problematiikkaa.⁸⁸ Verovelvollisella on oikeus rakentaa oma liiketoimintansa ja valita, miten hän haluaa liiketoimintaansa harjoittaa. Ei ole mitenkään luonnotonta, että verovelvollinen pyrkii valinnanvapautensa puitteissa harjoittamaan liiketoimintaansa taloudellisesti edullisimmalla tavalla.⁸⁹

Tikka on väitöskirjassaan määritellyt verosuunnittelun toiminnaksi, jossa pyritään selvittämään ne veroseuraamukset, jotka liittyvät verovelvollisen, tavallisimmin yrityksen, erilaisissa

---

⁸² Ks. C-484/19, *Lexel Ab* -tapaus, kohdat 27, 52.

⁸³ *Kaunisto* 2022, 31.

⁸⁴ Ks. esim *Laaksonen* 2021a, 203.

⁸⁵ Ks. *Knuutinen* 2015a, 5, 18-19.

⁸⁶ *Wikström* 1999, 73–74.

⁸⁷ Ks. *Knuutinen* 2015a, 1.

⁸⁸ *Urpilainen* 2008, 536.

⁸⁹ *Nykänen* 2016, 3.

suunnittelutilanteissa avoinna oleviin toimintavaihtoehtoihin, ja huolehtimaan siitä, että myös nämä tulevat otetuiksi huomioon arvosteltaessa vaihtoehtojen edullisuutta yrityksen tavoitefunktioon perustuvien kriteerien pohjalta.⁹⁰ Verosuunnittelulla verovelvollinen siis pyrkii ennalta estämään veroriskien muodostumisen sekä realisoitumisen.⁹¹

On kuitenkin huomattava, että verosuunnittelulla ei suoranaisesti tähdätä yksinomaan sellaisen toimintavaihtoehdon valintaan, jolla suoritettavan veron määrä minimoidaan, vaan suunnittelussa usein huomioidaan myös muita näkökulmia, kuten valmistus, myynti- ja rahoitusnäkökulmat.⁹² OECD määrittelee verosuunnittelun seuraavanlaisesti: “*arrangement of a person's business and /or private affairs in order to minimize tax liability*”.⁹³ EU-oikeuden ja edelleen EU:n peruseriaatteiden nojalla verovelvollisella on oikeus sijoittautua siihen jäsenvaltioon ja harjoittaa liiketoimintaansa siinä jäsenvaltiossa, jossa verotus on edullisinta. Tällainen verosuunnittelu on hyväksyttävää, sillä jäsenmaiden välistä verotusta ei pääasiassa olla harmonisoitu, vaan jäsenvaltioilla on laaja-alainen oikeus päättää itse verotukseen liittyvistä asioista. Kansainvälisen liiketoiminnan myötä myös laajenee verovelvollisen saatavilla olevat verosuunnittelukeinot.⁹⁴

2.2. Veronkierron estäminen ylikansallisesta näkökulmasta

2.2.1. Yleinen veronkiertosäännös ATAD 6

Tammikuussa 2016 Euroopan komissio julkaisi ehdotuksen direktiivistä veronkierron estämiseksi (ATAD) osana laajempaa toimenpidepakettia. ATAD-direktiiviehdotus hyväksyttiin Eurooppa-neuvostossa 21.6.2016. ATAD perustuu vahvasti OECD:n BEPS-hankkeeseen ja direktiiviehdotuksen tarkoituksena onkin ollut sisällyttää BEPS-hankkeen suositukset osaksi EU-jäsenmaiden kansallista lainsäädäntöä. Vaikka direktiiviehdotus hyväksyttiin Eurooppa-neuvostossa, niin siihen kohdistui jäsenmaiden toimesta huomattavia muutosvaatimuksia ja lopulta kuudesta alkuperäisestä toimenpideehdotuksesta,

---

⁹⁰ Tikka 1972, 29.

⁹¹ Kaunisto 2022, 27.

⁹² Tikka 1972, 32–33.

⁹³ OECD Glossary, tax planning.

⁹⁴ Helminen 2013, 53 ja 56

viisi sisällytettiin hyväksytyyn direktiiviin. Yksi hyväksytyistä toimenpiteistä oli korkojen vähennuskelpoisuuden rajoittaminen.⁹⁵

ATAD velvoittaa jäsenmaat toimimaan veronkiertoa vastaan sekä varmistamaan oikeudenmukaisen ja tehokkaan verotuksen EU-alueella riittävän johdonmukaisella ja koordinoitulla tavalla. Pyrkimyksenä on puuttua veronkiertoon, mitä varten edellytetään vähimmäissuojan vahvistamista EU:n sisämarkkinoilla. Direktiivin tavoitteena on vahvistaa erityisesti sellaiset säännöt, joilla lujitetaan keskimääräistä suojaa EU:n sisämarkkinoilla aggressiivista verosuunnittelua vastaan ja joita sovelletaan jäsenvaltioissa kaikkiin yhteisöverovelvollisiin sekä myös ne säännöt, joilla torjutaan veropohjan rapautuminen EU:n sisämarkkinoilla ja estetään voittojen siirtäminen EU:n sisämarkkinoiden ulkopuolelle.⁹⁶ ATAD sisältää minimisäännöksiä, jotka velvoittavat jäsenmaita ja luovat kansalliselle veronkierron vastaiselle lainsäädännölle niin sanotun vähimmäissuojatason, joka ei kuitenkaan estä jäsenmaita säätämästä tiukempia määräyksiä, jotka suojaavat niiden yhteisöveropohjia.⁹⁷

Tämän tutkielman kannalta keskeisin ATAD:in artikla on ATAD 6, joka pitää sisällään yhteisöverovelvollisia koskevan yleisen veronkiertosäännöksen, joka direktiivin voimaantulon myötä on tullut sisällyttää valtioiden kansallisiin säännöksiin.⁹⁸ EU:n jäsenvaltiot ovat yksimielisesti pitäneet tarpeellisena ja päättäneet sisällyttää ATAD:iin yleisen veronkiertosäännöksen, josta on siten tullut osa EU:n oikeudellista järjestelmää ja lainsäädäntöä.⁹⁹ Tarvetta sisällyttää yleinen veronkiertosäännös osaksi ATAD:ia on perusteltu sillä, että valtioiden verojärjestelmiin on kuulunut yleisiä veronkierron vastaisia sääntöjä, joilla on puututtu verotusta koskeviin väärinkäytöksiin ja näin ollen lainsäädännön aukkoja on voitu paikata soveltamalla yleisillä veronkierron vastaisilla säännöillä. Jotta tavoite valtioiden veropohjan rapautumisen estämisestä saavutettaisiin, edellytetään *inter alia* yleisen veronkierron vastaisen säännöksen säätämistä.¹⁰⁰ Toisin sanoen ATAD 6 velvoittaa jäsenmaita torjumaan veronkiertoa yhteisöverotuksen alueella. ATAD 6:ssa yleisestä veronkierron vastaisesta säännöstä säädetään seuraavaa:”

---

⁹⁵ Ks. Viitala 2016, 336–337. Ks. myös Scherleitner – Korving 2022, 4.

⁹⁶ Neuvoston direktiivi EU (2016/1164), resitaalit 2-5.

⁹⁷ Viitala 2016, 337-338.

⁹⁸ Ks. Viitala 2016, 344.

⁹⁹ Scherleitner – Korving 2022, 2.

¹⁰⁰ Neuvoston direktiivi EU (2016/1164), resitaalit 11 ja 5.

1. *Jäsenvaltion on jätettävä yhteisöverovelvollisuutta laskettaessa huomioon ottamatta sellainen järjestely tai sellaiset järjestelyjen sarjat, joiden pääasiallisena tarkoituksena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista on sovellettavan verolain tavoitteen tai tarkoituksen vastaisen veroedun saaminen ja jotka eivät ole aitoja kaikki asiaan liittyvät tosiseikat ja olosuhteet huomioon ottaen. Järjestelyyn voi sisältyä useampi kuin yksi vaihe tai osa.*
2. *Edellä olevaa 1 kohtaa sovellettaessa järjestelyä tai järjestelyjen sarjaa on pidettävä epäaitona, siltä osin kuin ne eivät perustu päteviin liiketaloudellisiin syihin, jotka vastaavat taloudellista todellisuutta.*
3. *Kun järjestelyt tai niiden sarja jätetään huomioon ottamatta 1 kohdan mukaisesti, verovelvollisuus lasketaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.”*

ATAD 6 voidaan edelleen jäsentää ja erotella sen sisällön perusteella. Sen voidaankin nähdä koostuvan neljästä eri soveltamisedellytyksestä, joiden jokaisen tulee täytyä, jotta artiklaa voidaan soveltaa.¹⁰¹ Artiklan sisällön mukaan yleistä veronkierron vastaista säännöstä sovelletaan, kun kyseessä on a) järjestelyt tai järjestelyjen sarjat, b) jotka on tehty siinä tarkoituksessa, että pääasiallisena syynä tai yhtenä pääasiallisista syistä on ollut saada veroetu, c) joka kumoaa sovellettavan verolain tarkoituksen ja d) joka ei ole aito ottaen huomioon kaikki oleelliset tosiasiat ja olosuhteet.¹⁰² Jotta oikeustoimi katsotaan ATAD 6:n mukaiseksi veronkierroksi, kyseessä täytyy olla nimenomaisesti oikeustoimen syystä luotu (a) järjestely tai järjestelyn sarja. Kyseinen ilmaisu on jätetty hyvin avoimeksi ja laajaksi, eikä sitä ole ATAD:issa täsmennetty tai enempää määritelty. *Kaunisto* onkin katsonut, että laajan ilmaisun takia järjestelyiksi ja järjestelyjen sarjaksi voidaan lukea muun muassa kaikki oikeustoimet, sopimukset, vaiheittaiset transaktiot sekä muut sitoumukset.¹⁰³

Lisäksi järjestelyn tai järjestelyjen sarjojen pääasiallisena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista tulee olla veroedun tavoittelu. EU-lainsäätäjän veronkierron estämistä koskeva, myös ATAD 6 artiklaan sisällyttämä, järjestelyjen tai järjestelyjen sarjan tarkoitusta koskeva sanavalinta (b) ”*pääasiallisena tarkoituksena tai yhtenä pääasiallisista tarkoituksista*” on

---

¹⁰¹ Ks. esim. *Kaunisto* 2022, 160.

¹⁰² De Broe – Beckers 2017, 141.

¹⁰³ *Kaunisto* 2022, 160.

saanut osakseen kritiikkiä, sillä lainsäätäjän avoimen muotoilun ja sanavalinnan johdosta veronkierron toteamiselle muodostuu hyvin matala kynnyks, mitä voi pitää perustavanlaatuisen oikeudettomana ja mahdottomana hyväksyä.¹⁰⁴ Soveltamisalan osalta on pidetty riittävänä, että kyseessä on pääasiallinen syy, jonka olemassaoloa kutsutaan myös EUT:n ratkaisukäytännössä muodostuneeksi subjektiiviseksi edellytykseksi.¹⁰⁵ Sitä, mitä pääasiallisella syyllä tai yhdellä pääasiallisista syistä todellisuudessa tarkoitetaan, ei määritellä muualla ATAD:issa.

Edelleen oikeustoimen toteaminen veronkierroksi edellyttää järjestelyn tai järjestelyjen sarjasta muodostuvalta veroedulta sovellettavan lain tarkoituksen vastaisuutta, jota puolestaan kutsutaan EUT:n ratkaisukäytännössä niin sanotuksi objektiiviseksi edellytykseksi. Sovellettavalla lainsäädännöllä viitataan tässä nimenomaisesti kansalliseen lainsäädäntöön.¹⁰⁶ Toisin sanoen, jotta oikeustoimi katsotaan veronkiertämiseksi, tavoiteltavan veroedun tulee olla kansallisen lain tarkoituksen vastainen. Viimeisimpänä järjestelyn tai järjestelyjen sarjojen tulee olla epäaito, jotta oikeustoimi voidaan katsoa veronkierroksi. ATAD ei tarkemmin selvennä tai määrittele myöskään sitä, mitä ATAD 6:n mukaisella epäaitoudella tarkoitetaan. ATAD 6:n mukainen käsite epäaitoudesta ei vielä toistaiseksi ole päätynyt EUT:n ratkaisukäytäntöön, sillä EUT on ratkaisukäytännössään viitannut vakiintuneesti ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteeseen¹⁰⁷. Vaikka käsite ei olekaan lainsäädäntöteitse syntynyt, sen voitaneen silti nähdä heijastuvan ATAD 6:ssa ja myös VML 28 §:ssä.

Direktiivit ovat EU:n sekundäärioikeutta ja ne edellyttävät jäsenvaltioita saattamaan kansallisen lainsäädäntönsä direktiivien vaatimusten ja tavoitteiden mukaisiksi.¹⁰⁸ Näin ollen myös ATAD edellyttää jäsenvaltioita implementoimaan direktiivin sisältämät säännökset, kuten ATAD 6:ssa säädetyn veronkierron vastaisen säännön, osaksi kansallista lainsäädäntöään.¹⁰⁹ Niin kuin VML 28 § myös ATAD 6:ssa säädetty yleinen veronkierron vastainen sääntö on lainsäätäjän toimesta jätetty sanamuodoltaan suhteellisen avoimeksi sisältäen paljon laaja-alaista termistöä.¹¹⁰ Näin ollen sitä voitaneen soveltaa laaja-alaisesti.

---

¹⁰⁴ Debelva – Luts 2015, 224-225; ks. myös De Broe – Beckers 2017, 142.

¹⁰⁵ Ks. esim. Kaunisto 2022, 161.

¹⁰⁶ Ks. esim. Kaunisto 2022, 160.

¹⁰⁷ Ks. mm. C-484/19 Lexel Ab -tapaus; C-196/04 Cadbury Schweppes -tapaus; C-324/00, *Lankhorst-Hohorst* -tapaus; C-116/16 ja C-117/16, T Danmark -tapaus; C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg 1 -tapaus.

¹⁰⁸ Helminen 2021, kohta 1.4.2.2.

¹⁰⁹ De Broe – Beckers 2017, 140.

¹¹⁰ Kaunisto 2022, 158.

2.2.2. Oikeuden väärinkäytön kieltö

Oikeuden väärinkäytön kieltö on EU-oikeudessa tunnustettu unionin yleiseksi oikeusperiaatteeksi, joka määrittää osaltaan rajat myös veronkierron tunnistamiselle.¹¹¹ Oikeuden väärinkäytön kieltö estää oikeussubjekteja käyttämästä väärin EU-normeja ja vetoamasta normeihin vilpillisessä mielessä, mikä tarkoittaa myös kieltöä vedota vipillisesti EU-oikeuteen tarkoituksenaan saada jokin veroetu.¹¹² EU-oikeuden ja verotuksen näkökulmasta unionin oikeuden väärinkäytöksi katsotaan myös veronkierto, joka tapahtuu soveltaen ja hyväksi käyttäen unionin oikeutta.¹¹³

Oikeuden väärinkäytön kieltö on syntynyt alun perin EUT:n oikeuskäytännössä ja tarkalleen ottaen sen muotoutuminen ja kehitys on saanut alkunsa EUT:n *Van Binsbergen* -tuomiosta¹¹⁴. EUT onkin vuosien varrella antanut paljon tuomioita, jossa se on ottanut kantaa oikeuden väärinkäytön kieltöön, jonka on voinut samalla nähdä muotoutuvan nykyiseen muotoonsa. Merkittävimpiä tapauksia, joissa EUT on käsitellyt oikeuden väärinkäytön kieltöä ovat muun muassa *Halifax*-tuomio¹¹⁵, *Emsland Stärke* -tuomio,¹¹⁶ *Cadbury Schweppes* -tuomio¹¹⁷ sekä yhdistetyt ratkaisut *T Danmark* -ratkaisu ja *N Luxembourg 1* -ratkaisu^{118,119}. Oikeuden väärinkäytön kiellon soveltaminen verotuksessa edellyttää, että verovelvollisen harjoittamien liiketoimien keskeisenä tavoitteena on verohyödyn saaminen.¹²⁰ Vaikka oikeuden väärinkäytön kieltöön on vedottu vakiintuneesti oikeuskäytännössä, käsitteellisesti se on jäänyt osittain avoimeksi eikä sitä ole tarkemmin määritelty. Väärinkäytön on kuitenkin itsessään katsottu viittaavaan keinotekoisiiin järjestelyihin, joilla ei ole minkäänlaista tosiasiallista taloudellista perustetta, jolloin mahdolliset taloudelliset perusteet eivät ole todellisia.¹²¹

---

¹¹¹ Lönnblad 2019, 290–291; ks. myös Knuutinen 2020b, 632; ks. myös Piantavigna, P. 2011, 134.

¹¹² Helminen 2021, 1.8.1.; C-255/02 Halifax-tapaus, kohta 68.

¹¹³ Knuutinen 2020b, 632.

¹¹⁴ C-33/75, Van Binsebergen -tuomio.

¹¹⁵ C-255/02 Halifax-tapaus.

¹¹⁶ C-119/99 Emsland-Stärke -tapaus.

¹¹⁷ C-196/04 Cadbury Schweppes -tapaus.

¹¹⁸ C-116/16 ja C-117/16, T Danmark -tapaus; C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg 1 -tapaus.

¹¹⁹ Ks. De Broe 2022, 435-437; ks. myös Martínez Laguna 2017, 213-214.

¹²⁰ Helminen 2021, 3.3.5.; C-115/16, C-118/16, C-119/16 and C-299/16 N Luxembourg 1 -tapaus, kohta 107; C-116/16 ja C-117/16, T Danmark -tapaus, kohta 79; C-196/04, Cadbury Schweppes -tapaus, kohta 35.

¹²¹ Guski, R. 2018, 422.; ks. myös C-119/99, Emsland Stärke -tapaus, kohta 39.

Oikeuden väärinkäytön toteaminen edellyttää kahden soveltamisedellytysten täyttymistä, jotka EUT määritteli ensimmäisen kerran Emsland-Stärke -tuomiossa vuonna 2002.¹²² EUT määritteli oikeuden väärinkäytön soveltamiselle sekä subjektiivisen että objektiivisen soveltamiskriteerin, joiden molempien tulee täytyä. Emsland-Stärke -tuomiossa EUT katsoi, että väärinkäytön toteaminen edellyttää sekä objektiivisesti arvioitavia seikkoja, joista johtuen säännösten tavoitetta ei saavuteta, vaikka säännösten edellytyksiä olisi muodollisesti noudatettu, ja subjektiivista seikkaa eli oikeussubjektin tahtoa saada säännöstä johtuva etuus luomalla keinotekoisesti etuuden saamiseksi vaadittavat edellytykset.¹²³ Toisin sanoen objektiivisen edellytyksen osalta huomio kiinnitetään relevantin lain tarkoituksen toteutumisen arviointiin ja subjektiivisen edellytyksen osalta arvioinnin kohteena on verovelvollisen toiminnan taustalla olevat motiivit ja onko toiminnalla ollut verotuksesta riippumattomia syitä eli liiketaloudellisia syitä.¹²⁴ Kyseessä on siis niin sanottu kaksiosainen testi, jolla testataan väärinkäytön toteamisen edellytyksen täytyminen.¹²⁵ Verrattuna ATAD 6:een oikeuden väärinkäytön kiellon soveltamisala ulottuu laajemmalle, sillä ATAD 6 soveltuessa ainoastaan yhteisöjen tuloverotukseen, oikeuden väärinkäytön kiellolla ei ole samankaltaista rajoitusta.¹²⁶

2.3. Veronkierron estäminen kansallisen oikeuden näkökulmasta – VML 28 §

Suomessa kansalliseen tuloverolainsäädäntöön on sisällytetty pitkän historian omaava yleinen veronkiertosäännös VML 28 §, joka viimesijaisena keinona mahdollistaa puuttumisen sellaisiin järjestelyihin tai järjestelyjen sarjoihin, jotka katsotaan verolain tarkoituksen vastaisiksi.¹²⁷ ATAD 6 implementointia osaksi kansallista lainsäädäntöä ja voimassa olevan kansallisen veronkiertosäännöksen VML 28 § muuttamista käsiteltiin Valtiovarainministeriön valmistelemassa luonnoksessa hallituksen esitykseksi¹²⁸. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi todettiin VML 28 §:n sisältävien tavoitteiden ja tarkoituksen vastaavan ATAD:in tavoitteita sekä säännöksiä ja näin ollen VML 28 §:n muuttaminen ei ollut perusteltua.¹²⁹ VML 28 §:n tarkoituksen onkin katsottu vastaavan ATAD 6:n tarkoitusta.¹³⁰ Veron kiertämisen estämisestä säädetään VML 28 §:ssä seuraavasti:

---

¹²² Lönnblad 2019, 292,

¹²³ C-119/99, Emsland-Stärke -tapaus, kohdat 52-53; ks myös Piantavigna 2011, 144.

¹²⁴ Lönnblad 2019, 303.

¹²⁵ De Broe 2022, 442.

¹²⁶ Knuutinen 2020b, 641.

¹²⁷ Kaunisto 2022, 136–137.

¹²⁸ Luonnos hallituksen esitykseksi 29.6.2018.

¹²⁹ Luonnos hallituksen esitykseksi 29.6.2018, 52-53.

¹³⁰ Ks. Viitala 2016, 344.

”Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa. Jos kauppahinta, muu vastike tai suoritus aika on kauppa- tai muussa sopimuksessa määrätty taikka muuhun toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, voidaan verotettava tulo ja omaisuus arvioida.

Jos on ilmeistä, että verotusta toimitettaessa olisi meneteltävä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, on verotusta toimitettaessa huolellisesti tutkittava kaikki ne seikat, jotka voivat vaikuttaa asian arvostamiseen, sekä annettava verovelvolliselle tilaisuus esittää selvitys havaituista seikoista. Mikäli verovelvollinen ei tällöin esitä selvitystä siitä, että olosuhteelle tai toimenpiteelle annettu oikeudellinen muoto vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta taikka ettei toimenpiteeseen ole ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, verotusta toimitettaessa on meneteltävä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.”

Niin kuin yleiset veronkiertosäännökset yleisesti myös VML 28 § on jätetty sanamuodoltaan avoimeksi ja sen soveltaminen täsmentyneekin oikeuskäytännössä.¹³¹ Veronkierron tilanteessa on kyse verovelvollisen tavanomaisesta poikkeavista eli keinotekoisista ja epätavallisista toimista, joiden avulla verovelvollinen tavoittelee verolaille vieraita veroetuja hyödyntämällä verolain tarkoitusta ja joilla usein myös lavennetaan verolain sanamuodon mukaista tulkintaa.¹³² VML 28 § voidaan jäsenellä sen sisällön mukaan, minkä avulla voidaan hahmottaa VML 28 §:n soveltamisen edellytykset. Säännöksen perusteella voidaan todeta, että ensinnäkin kyseessä täytyy olla sellainen verovelvollisen oikeustoimi tai olosuhde, joka ei tosiasiallisesti ole oikeudelliseltaan muodoltaan aito. Toiseksi säännös näyttää ilmentävän sitä, että toimenpiteellä tai olosuhteella on tullut saavuttaa verotuksellinen etu, joka ei vastaa asian todellista luonnetta tai tarkoitusta. Lisäksi verosta vapautumisen tarkoitukselta edellytetään ilmeisyyttä eli verosta vapautumisen tarkoituksen on tullut saavuttaa ilmeinen veroetu¹³³.

VML 28 §:n ensimmäisestä lauseesta ilmenee, että säännös pohjautuu niin sanottuun ”sisältö ennen muotoa” -periaatteeseen, joka liittyy siihen, että suoritettavasta verosta vapautumiseen

---

¹³¹ Myrsky – Rabinä 2015, 349; Lönnblad 2019, 291.

¹³² Myrsky – Rabinä 2015, 349.

¹³³ Myrsky – Rabinä 2015, 350.

on verovelvollisen toimesta ryhdytty ilmeisessä tarkoituksessa käyttäen asian varsinaista luonnetta vastaamatonta oikeudellista muotoa¹³⁴, jolloin VML 28 § edellyttää, että verotusta toimitettaessa on meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa. Arvioitavaksi tulee tällöin se, vastaako oikeustoimen muoto tosiasiallisesti asian todellista sisältöä.¹³⁵ Tilanteissa, joissa verovelvollisten oikeustoimet eivät ole tavanomaisia, vaan toimet suoritetaan pääasiallisesti verotuksellisten intressien ohjaamana, muodostuu oikeustoimen todellisen sisällön ja sille annetun muodon välille jännite.¹³⁶ *Knuutinen* on käsitellyt laajasti muotoa ja sisältöä sekä niiden merkitystä vero-oikeudessa. Muodolla *Knuutinen* viittaa oikeustoimen oikeudelliseen muotoon eli oikeudellisiin ilmiöihin.¹³⁷ Sisällön osalta kyse on *Knuutisen* mukaan kuitenkin lähtökohtaisesti oikeudellisesta sisällöstä, joka määräytyy tosiasiallisen luonteen ja tarkoituksen perusteella ja jonka osalta taloudelliset seikat on myös huomioitava.¹³⁸ Muodon ja sisällön arvioinnissa on keskeistä arvioida, onko oikeudellinen muoto ja todelliset toimenpiteet perusteltavissa liiketoiminnallisilla syillä.¹³⁹

VML 28 §:n soveltaminen edellyttää ATAD 6 §:n sekä oikeuden väärinkäytönkiellon soveltamisen mukaisella tavalla sekä objektiivisen soveltamisedellytyksen että subjektiivisen soveltamisedellytyksen täyttymistä. Objektiivinen edellytys koskee suoritettavasta verosta vapautumista ja subjektiivinen edellytys ilmenee siitä, että toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että verosta vapauduttaisiin.¹⁴⁰ Objektiivinen edellytys ilmenee siten myös VML 28 §:n ”sisältö ennen muotoa” -periaatteesta ja edellyttää toisin sanoen sekä vapautumista suoritettavasta verosta sekä veroedun ilmeisyyttä. VML 28 § soveltamista edellyttävä subjektiivinen edellytys vuorostaan pyrkii tunnistamaan verovelvollisen ilmeisen tarkoituksen, joka on johtanut tarkastelun kohteena olevaan oikeustoimeen. *Kaunisto* onkin katsonut subjektiivisen edellytyksen tarkoittavan sitä, että verovelvollisen tekemälle oikeustoimelle ei ole aitoja ja riittäviä verotuksesta riippumattomia perusteita.¹⁴¹ Subjektiivisen edellytyksen tunnistamiseen näyttäneen myös liittyvän enemmän problematiikkaa kuin objektiiviseen edellytykseen ainakin VML 28 § soveltamisen näkökulmasta.¹⁴²

---

¹³⁴ Helminen 2014, 86 ja Pankakoski 2018, 14.

¹³⁵ Ks. Kaunisto 2022, 149.

¹³⁶ Knuutinen 2009, 19.

¹³⁷ Knuutinen 2015c, 1059.

¹³⁸ Knuutinen 2020a, 73; Knuutinen 2015c, 1059.

¹³⁹ Knuutinen 2020a, 74.

¹⁴⁰ Ks. Kaunisto 2022, 60, 149–150, 170, 282.

¹⁴¹ Kaunisto 2022, 149, 282.

¹⁴² Ks. Lönnblad 2019, 296-298

VML 28 §:n soveltamisen kohdalla *Kaunisto* on lisäksi pohtinut oikeusvarmuuden ja ennustettavuuden toteutumista, kun kyseessä on sanamuodoltaan avoin säännös, jonka soveltamisala muotoutuu pitkälti tuomioistuimen antamien ratkaisujen myötä.¹⁴³ *Kaunisto* on todennut, että VML 28 §:n dynaamisuudesta sekä säännökseen liittyvästä tilannesidonnaisuudesta sekä kokonaisharkinnasta johtuen VML 28 § koskevat tuomioistuimen antamat ratkaisut eivät välttämättä ole sellaisia, että niiden perusteella voitaisiin tehdä säännöksiä koskevia yleistyksiä.¹⁴⁴ *Kauniston* mukaan oikeusvarmuuden ja ennustettavuuden turvaamiseen liittyvät ongelmat nousevat esiin myös veronkiertoa torjuvien eri keinojen päällekkäisyyden ja moninaisuuden kohdalla, esimerkiksi arvioitaessa sitä, milloin jokin tapaus voidaan ratkaista niin sanotun lain normaalitulkinnan avulla ja milloin VML 28 § soveltamalla¹⁴⁵, mikä ilmenee tutkielmassa myöhemmin käsiteltävistä KHO:n ratkaisuista.

2.4. Veronkierron estäminen kansainvälisestä näkökulmasta

2.4.1. OECD:n työ veronkierron estämisessä

OECD on jo pitkään tehnyt työtä veronkierron sekä aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseksi. Vuonna 2013 OECD käynnisti yhteistyössä G20-valtioiden kanssa BEPS-hankkeen, jonka tarkoituksena on torjua monikansallisten yritysten voitonsiirtoja sekä siitä aiheutuvaa valtioiden veropohjan rapautumista. BEPS-hankkeen käynnistämistä vauhdittiin OECD:n kuin EU:n sekä G20-valtioiden fokuksen siirtyminen monikansallisten yritysten vajaan verotuksen torjuntaan.¹⁴⁶ BEPS-hankkeessa keskitytään verotulojen turvaamiseen eli keskeistä on estää nollaverotustilanteiden syntyminen. Lisäksi BEPS-hanke pyrkii varmistamaan, että yrityksen verotettava tulos verotettaisiin siellä valtiossa, missä tulos tosiasiaa on syntynyt. käynnistämisen yhteydessä OECD julkaisi kattavan raportin ”*Addressing Base Erosion and Profit Shifting*”, jonka seurauksena laadittiin 15 kohdan toimintasuunnitelma ”*Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting*”.¹⁴⁷

OECD on pitänyt huolestuttavana talouden ja yritysten kansainvälistymisestä johtuvia erilaisia aggressiivisia keinoja, joiden avulla monikansalliset yritykset ovat pyrkineet alentamaan omaa

---

¹⁴³ Kaunisto 2022, 68,

¹⁴⁴ Kaunisto 2022, 134.

¹⁴⁵ Kaunisto 2022, 134-135. *Kaunisto* puhuu niin sanotusta keinovalikoimien kerroksisuudesta.

¹⁴⁶ Knuutinen 2020a, 281-282.

¹⁴⁷ Malmgrén 2015, 38-39.

verorasitustaan. Lisäksi OECD on korostanut digitaalisen talouden merkitystä ja digitaalisen talouden kasvun luomia haasteita kansainväliseen verotukseen. Verotuksen näkökulmasta digitaalisen talouden luomat haasteet liittyvät vahvasti aineettomaan varallisuuteen, datan käsittelyyn ja yritysten monipuolisten digitaalisten liiketoimintamallien omaksumisesta johtuvaan vaikeuteen määrittellä lainkäyttöalue, jossa arvo syntyy. Haasteet toisin sanoen liittyvä digitaalitalouden yritysten lisäarvon tuottamiseen ja voiton tekemiseen ja siihen, miten digitaalitalous suhtautuu lähteen ja asuinpaikan käsitteeseen tai tulon luonnehtimiseen verotuksellisesta näkökulmasta.¹⁴⁸

OECD:n 15 kohdan toimintasuunnitelma on seurausta muuttuneesta kansainvälisen verotuksen ympäristöstä ja 15 eri toimintasuunnitelmakohdan avulla se keskittyy torjumaan valtioiden veropohjin rapautumista ja voitonsiirtoja. Tämän tutkielman aiheen kannalta keskeisin toimenpide on 4. toimenpide, joka koskee veropohjan rapautumisen suojaamista aggressiiviselta verosuunnittelulta, jossa käytetään hyväksi korkojen laajaa vähennyskelpoisuutta ja muita sisäisiä transaktioita. Korkovähennysten osalta OECD on hahmottanut voitonsiirron (*profit shifting*) näkökulmasta etuyhteydessä olevien yritysten väliset velkasuhteet ja niiden hyödyntämisen sekä sisäisten rahoitusjärjestelyiden verokohtelun yhdeksi keskeiseksi ongelma-alueeksi, johon tulee hakea ratkaisuja.¹⁴⁹ Korkojen vähennyskelpoisuus ja siihen liittyvät haasteet ovat yksi OECD:n BEPS-hankkeen keskeisimmistä osa-alueista ja toimenpide 4:ssä OECD on hahmotellut kolme eri tapaa, joilla konsernien on mahdollista hyödyntää korkovähennystä verorasituksensa alentamiseen:

1. Konsernit painottavat ulkoista rahoitusta korkean verorasituksen valtioissa sijaitseviin yhtiöihin.
2. Konsernit käyttävät sisäisiä velkojaan saadakseen korkovähennyksiä, joiden määrä ylittää konsernin todellisten ulkoisten velkojen korkojen määrän.
3. Konsernit käyttävät ulkoista tai sisäistä velkaa synnyttääkseen verovapaata tuloa.¹⁵⁰

Vaikka OECD:n BEPS-hankkeeseen liittyvät suositukset ja ohjeet lukeutuvat oikeuslähteopillisesti sallittuihin oikeuslähteisiin, on niillä ollut merkittävä vaikutus veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseen. OECD on aikaisemman

---

¹⁴⁸ OECD 2013b, 8-11.

¹⁴⁹ OECD 2013a, 6; ks. myös Knuutinen 2020a, 282-283.

¹⁵⁰ OECD 2016a, 13; ks. myös Penttilä 2022a, 16.

kirjoitetun mukaisesti määritellyt myös aggressiivisen verosuunnittelun käsitteellisen sisällön.¹⁵¹ OECD:n työn merkityksestä ja asemasta kertoo myös ATAD:in ja muiden EU:n veronkiertoa koskevien säännösten ja säädöksiensä perustuminen OECD:n suosituksiin ja muihin ohjeisiin.¹⁵² BEPS-hankkeen ja EU-oikeuden suhteen osalta on selvää, että jotta OECD:n suosituksia ja ohjeita voidaan soveltaa, tulee niiden olla yhteensopivia EU-oikeuden kanssa. OECD:n suosituksen ja EU-oikeuden välistä yhteensopivuuden arvioidaan OECD:ssä niiden EU-maiden ja niiden edustajien toimesta, jotka ovat OECD:n jäseniä. *Malmgrén* on katsonut, että erityisen tärkeää on arvioida OECD:n väliyhteisölainsäädännön kehittämistä koskevan toimenpide 3 ja verosopimusten väärinkäytön estämistä koskevan toimenpide 6 yhteensopivuutta EU-oikeuteen, sillä niiden väliseen suhteeseen liittyy problematiikkaa.¹⁵³

2.4.2. Verosopimusoikeuden vaikutus veronkiertoon ja sen estämiseen

Veronkiertoa ja sen estämistä voidaan lähestyä myös verosopimusoikeuden näkökulmasta, jolloin huomio tulee kiinnittää valtioiden välisiin verosopimuksiin sekä monenkeskiseen verosopimukseen sisällytettyihin määräyksiin veronkierron estämisestä.¹⁵⁴ Tuloverolain (30.12.1992/1535) 135 §:n mukaan Suomen hallituksella on oikeus kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi tai lieventämiseksi vastavuoroisuuden edellytyksellä sopia vieraan valtion kanssa tietyn tulon osalta verottamisoikeuden jakamisesta mainitun valtion ja Suomen välillä taikka siitä, että verovelvollinen kokonaan tai osaksi vapautetaan suorittamasta Suomessa veroa. Perustuslain (11.6.1999/731) 95 §:n 1 momentin mukaisesti kansallisen oikeuden osaksi saatetut verosopimukset, kuten kahdenväliset verosopimukset sekä monenkeskinen yleissopimus, luetaan vahvasti velvoittaviin oikeuslähteisiin.¹⁵⁵

Suomi allekirjoitti 7.6.2019 monenkeskisen yleissopimuksen, joka tuli voimaan 1.6.2019.¹⁵⁶ Monenkeskisen yleissopimuksen suhde yksittäisten valtioiden välisiin verosopimuksiin antaa ristiriitatilanteessa lähtökohtaisesti etusijan monenkeskiselle yleissopimukselle. Valtioiden välisiä yksittäisiä verosopimuksia ja monenkeskistä yleissopimusta on kuitenkin tarkoituksenmukaista soveltaa rinnakkain, eikä monenkeskinen yleissopimus korvaa valtioiden

---

¹⁵¹ Carrero – Seara 2016, 209.

¹⁵² Viitala 2016, 336–337. Ks. myös Scherleitner – Korving 2022, 4.

¹⁵³ Malmgrén 2015, 44-45.

¹⁵⁴ Kaunisto 2022, 14.

¹⁵⁵ Aarnio 2006, 292-293.

¹⁵⁶ Valtiovarainministeriön tiedote 8.6.2017; Verohallinnon syventävät vero-ohjeet voimassa olevista verosopimuksista 24.2.2021.

välillä kahdenkeskisiä verosopimuksia.¹⁵⁷ Suomen osalta monenkeskisestä yleissopimuksesta valikoitui noudatettavaksi niin sanottu PPT-määräys (*Principal Purpose Test*), joka onkin sisällytetty suureen osaan Suomen solmimia verosopimuksia. Ennen monenkeskisen verosopimuksen voimaantuloa veron kiertämistä verosopimusosoikeuden näkökulmasta ja nimenomaisesti verosopimuskeinottelua on pyritty torjumaan tosiasiallinen edunsaaja - edellytyksellä eli BO-edellytyksellä (*beneficial owner*), joka onkin sisällytetty jokaiseen Suomen solmimaan verosopimukseen 1990-luvulta lähtien, paitsi Itävallan ja Suomen väliseen kahdenkeskiseen verosopimukseen.¹⁵⁸

Verosopimusten keskeisin tavoite on ehkäistä kaksin- tai moninkertaisen verotuksen syntymistä ja siten allokoida verotusoikeutta valtioiden välillä niin, ettei kaksinkertaisen verotuksen tilannetta pääse syntymään.¹⁵⁹ Knuutinen on katsonut, että verosopimusten avulla kaksinkertaisen verotuksen estämisessä onkin onnistuttu jo melko hyvin, vaikka täysin kokonaan sitä ei olla vielä pystytty kitkemään¹⁶⁰. Siitä huolimatta, että verosopimuksilla pyritään ehkäisemään kaksin- ja moninkertaisen verotuksen syntymistä, myöskään nollaverotuksen syntyminen ei ole tarkoituksenmukaista. OECD onkin korostanut, ettei kaksinkertaisen verotuksen eliminointi saa mahdollistaa nollaverotuksen syntymistä.¹⁶¹ Edellä mainitusta huolimatta on kuitenkin mahdollista, että verosopimuksista ja niiden soveltamisesta syntyy nollaverotuksen tilanne, jolloin verotettavaa tuloa ei tosiasiaassa veroteta missään valtiossa.¹⁶² Tutkielman aiheen kannalta olennainen havainto on myös se, että verosopimukset nimenomaisesti sisältävät maininnan niistä veroista, jotka kuuluvat sopimuksen soveltamisalalle, mutta vähennyksiä koskevat määräykset on puolestaan pääsääntöisesti jätetty verosopimusten ulkopuolelle, sillä niistä säädetään valtioiden lainsäädännöissä.¹⁶³

Verosopimusten määräyksillä on luonnollisestikin vaikutus myös kansallisiin veronkiertosäännöksiin ja niiden soveltamiseen. Pääsääntö on, että valtioiden välillä solmituilla verosopimuksilla on etusija suhteessa kansallisiin veronkiertosäännöksiin tarkoittaen sitä, että on ristiriitatilanteessa, valtio ei saa soveltaa kansallista lainsäädäntöä.¹⁶⁴

---

¹⁵⁷ Ks. Kleist 2018, 4.

¹⁵⁸ ks. Veikkola 2022, 1-3; Veikkola 2018, 364-365.

¹⁵⁹ Malmgrén 2015, 39; Knuutinen 2020a, 273.

¹⁶⁰ Knuutinen 2020a, 273-275.

¹⁶¹ OECD 2017, 4.

¹⁶² Malmgrén 2015, 39.

¹⁶³ Verohallinto 2023a, kohta 2.

¹⁶⁴ Ks. Pankakoski 2021b, 243.

Pankakoski on käsitellyt verosopimusten ja kansallisten veronkierosäännösten välistä suhdetta huomioiden Wienin sopimuksen sekä vuoden 2003 OECD:n mallin 1 artiklan kommentaarin, jota koskevan tulkintasuosituksen mukaan kansallista veronkiertosäännöstä on mahdollista soveltaa myös silloin, kun kansallisen lainsäädännön soveltamista koskevaa määräystä ei ole otettu osaksi verosopimusta.¹⁶⁵ *Pankakoski* on kiinnittänyt huomiota siihen, että edellä mainittu tulkinta on luonut jännitteen verosopimusten määräyksien ja valtioiden sisäisten veronkiertosäännösten välille, sillä kyseeseen saattaa tulla verosopimusrikkomus, jos valtion sisäistä säännöstä sovelletaan ilman, että siitä on määräystä verosopimuksessa. *Pankakoski* on kuitenkin tullut siihen tulokseen viitaten oikeuskirjallisuuteen, että valtioiden sisäisiä veronkiertosäännöksiä voidaan soveltaa tilanteessa, jossa on kyse verosopimusrikkomuksesta korostaen kuitenkin tilanteiden tapauskohtaisuutta ja yksityiskohtaista tarkastelua.¹⁶⁶

2.5. EU-oikeuden perusoikeudet suhteessa veronkiertoon ja sen estämiseen korkovähennysten näkökulmasta

Veronkierron estämiseen ja kansallisten sekä ylikansallisten veronkiertosäännöksiä soveltamiseen vaikuttavat oikeuslähdeopillisesti vahvasti velvoittavat EU-oikeuden perusoikeudet ja -vapaudet, kuten SEUT:issa turvatut syrjintäkielto ja sijoittautumisvapaus. SEUT:issa turvatuilla oikeuksilla on etusija niin kansalliseen oikeuteen kuin EU:n sekundäärioikeuteen eli muun muassa direktiiveihin ja asetuksiin nähden. EU-oikeus velvoittaa muun muassa kansallisia veroviranomaisia ja kansallisia tuomioistuimia.¹⁶⁷ Näin ollen EU-oikeus, kuten SEUT:in syrjintäkielto ja sijoittautumisvapaus, osaltaan rajoittaa veronkiertämistä torjuvaa kansallista lainsäädäntöä sekä EU-sekundäärioikeutta ja hankaloittaa yritysveropohjan yhtenäistämistä sekä sen rapautumisen estämistä.¹⁶⁸

SEUT:in artikla 18 mukainen syrjintäkielto tarkoittaa, että kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä perussopimusten soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten erityismääräysten soveltamista. SEUT:in 49 artiklassa turvattu sijoittautumisosoikeus kieltää jäljempänä sopimuksessa olevien määritysten mukaisesti ne rajoitukset, jotka koskevat jäsenvaltion kansalaisen vapautta sijoittautua toisen

---

¹⁶⁵ Ks. Pankakoski 2021b, 246.

¹⁶⁶ Ks. Pankakoski 244-246.

¹⁶⁷ Myrksy 2011, 25–27.

¹⁶⁸ Helminen 2013, 54.

jäsenvaltion alueelle. Lisäksi SEUT artikla 49 kieltää rajoitukset, jotka estävät jäsenvaltion alueelle sijoittautuneita jäsenvaltion kansalaisia perustamasta kauppaedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä. SEUT artikla 49 mukaan sijoittautumisvapauteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia, jollei pääomia koskevan luvun määräyksistä muuta johdu. On kuitenkin huomattava, että sekä syrjintäkiellosta että vapaata liikkuvuutta toteuttavasta sijoittautumisoikeudesta voidaan tietyin edellytyksin poiketa SEUT-sopimuksessa ja EUT:n oikeuskäytännössä vahvistettujen poikkeusten perusteella¹⁶⁹. Syrjintäkiellon mukaista tilannetta ei myöskään synny silloin, jos toisen valtion verotusjärjestelmä on edullisempi tai epäedullisempi kuin toisen valtion, sillä verotuksen harmonisoimattomuuden takia jäsenvaltioiden verotusjärjestelmissä on toisiinsa nähden eroavaisuuksia¹⁷⁰.

Helminen on pohtinut EU-oikeuden perusvapauksien ja -periaatteiden suhdetta kansalliseen veronkiertoa torjuvaan lainsäädäntöön ja EU:n perusvapauksien rajoittamista veronkiertämisen torjumisen näkökulmasta. EUT:n oikeuskäytännön mukaan kansallisilla veronkiertoa torjuvilla säännöksillä voidaan rajoittaa EU-oikeuden perusvapauksien ja -oikeuksien toteutumista ainoastaan, jos kyse on puhtaasti keinotekoisista järjestelyistä.¹⁷¹ Puhtaasti keinotekoisilla järjestelyillä tarkoitetaan sellaisia verovelvollisen järjestelyjä, joilla ei ole minkäänlaista taloudellista todellisuuspohjaa, mutta joiden avulla verovelvollinen kiertää veroa¹⁷².¹⁷³

EUT on joutunut toistuvasti ottamaan kantaa EU-oikeuden perusvapauksien, kuten sijoittautumisoikeuden sekä syrjintäkiellon, ja kansallisten veronkiertoa torjuvien säännösten väliseen suhteeseen. Esimerkiksi *Lexel Ab* -tapauksessa, jota käsitellään tarkemmin tutkielman neljännessä pääluvussa, kyse oli SEUT 49 artiklan sijoittautumisvapauden ja Ruotsin kansallisen verosäännösten, jossa kielletään yhtiötä, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, vähentämästä korkoja, jotka on maksettu konserniin kuuluvalla toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle yhtiölle, jos tästä saadaan merkittävää veroetua, välisestä suhteesta. EUT katsoi yllä kuvatun kansallisen verosäännösten olevan esteenä SEUT 49 artiklassa turvatulle

---

¹⁶⁹ Työ- ja elinkeinoministeriö, 15-16.

¹⁷⁰ Helminen 2013, 55-56.

¹⁷¹ ks. esim. C-196/04, *Cadbury Schweppes* -tapaus, kohta 51; C-484/19, *Lexel Ab* -tapaus, kohta 49.

¹⁷² ks. Urpilainen 2008, 539

¹⁷³ ks. Helminen 2013, 57.

sijoittautumisvapaudelle, eikä SEUT 49 artiklan rajoittamiselle ollut perusteita¹⁷⁴. Sijoittautumisvapauden rajoittamisessa tulee lisäksi ottaa huomioon EU:n suhteellisuusperiaate, jonka perusteella korkojen vähennysoikeutta voidaan rajoittaa ainoastaan korkojen siihen osaan, joka ylittää sen, mistä olisi sovittu, jos sopimuspuolten välillä ei olisi ollut erityistä suhdetta¹⁷⁵. Puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen osalta, EUT on todennut, että Lexel Ab -tapauksessa kyseessä olevan kansallisen verosäännösten soveltamisalaan voi kuitenkin kuulua markkinaehtoisesti toteutettuja liiketoimia, jotka eivät tällöin ole puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä, mistä johtuen SEUT 49 artiklan sijoittautumisoikeus on esteenä kyseiselle säännökselle¹⁷⁶.

2.6. Johtopäätökset

Tässä pääluvussa on syvennytty rajat ylittävien konsernien veronkiertoon ja veronkierron estämiseen niin kansallisesta, ylikansallisesta kuin kansainvälisestäkin näkökulmasta. Edellä esitetyn nojalla on perusteltua todeta, että veronkierto ja veronkierron estäminen pelkästään kansainvälisten konsernien osalta muodostavat yhdessä monimutkaisen ja haastavan kokonaisuuden, jonka hahmottaminen ja ymmärtäminen on kuitenkin keskeistä valtioiden ja yksittäisten verovelvollisten näkökulmasta. Kirjoittajan näkemyksen mukaan tätä kokonaisuutta koskevat haasteet juontavat juurensa veronkierron, aggressiivisen verosuunnittelun ja verosuunnittelun käsitteelliseen epätasaisuuteen, millä on vaikutus myös konsernien sisäisiin lainoihin ja niitä koskeviin korkovähennyksiin. Termistön epätasaisuus lisää epävarmuutta sen suhteen, miten verovelvollinen voi oikeusvarmuuden näkökulmasta ennustaa sen, täyttääkö kyseinen konsernien sisäinen lainajärjestely veronkierron tunnusmerkistön vai katsotaanko sen sallituksi verovelvolliseksi.

Voidaankin pohtia sitä, miten veronkierto sekä aggressiivista verosuunnittelua on tosiasiaassa mahdollista tehokkaasti torjua, jos niiden tunnistamiseen ja käsitteelliseen sisältöön liittyy sellaista epävarmuutta ja edellä esitettyjä haasteita sekä problematiikkaa, että rajanvedon muodostaminen käsitteiden välillekin on lähes mahdotonta. Veronkiertoa pyritään torjumaan kansallisella tasolla VML 28 §:llä ja EU-tasolla ATAD 6:lla sekä oikeuden väärinkäytön kiellon periaatteella. Sekä VML 28 § että ATAD 6 on jätetty sanamuodoiltaan avoimiksi

---

¹⁷⁴ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 79.

¹⁷⁵ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 51.

¹⁷⁶ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 56 ja 79.

säännöksi ja VML 28 §:n osalta onkin todettu sen soveltamisalan täsmentyvän oikeuskäytännössä, mikä kirjoittajan näkemyksen mukaan heijastaisi sitä, että myös veronkierron käsite tulee määräytymään tapauskohtaisesti oikeuskäytännössä. Lisäksi se, että lainsäätaja on jättänyt säännöksen avoimeksi näyttää heijastavan veronkierron käsitteen epämääräisyyttä ja sen tunnistamisen haastavuutta. Veronkierron ja sen lähikäsitteiden sisältö näyttäneen elävän vahvasti oikeuskäytännön mukaan, millä toisaalta on merkittävä vaikutus myös oikeusvarmuuteen ja ennustettavuuteen, jos verovelvollinen ei etukäteen voi ennustaa tietyn ratkaisun lopputulemaa.

Veronkierto ja sen estäminen muodostavat palapelin, jonka tekemisen kannalta keskeisiä paloja ovat lisäksi verosopimusoikeus ja EU-oikeuden perusoikeudet- ja vapaudet, kuten sijoittautumisoikeus, jolla on etusija kansalliseen lainsäädäntöön ja EU:n sekundäärioikeuteen kuten ATAD 6:een. Siinä missä VML 28 § pyrkii estämään veronkiertoa, niin SEUT:n artikla 49 muodostaa rajoituksen veronkierron torjumiselle valtioiden kansallisen lainsäädännön nojalla. Oikeuslähdeopin osalta oman haasteensa tähän kokonaisuuteen tuo myös verosopimusoikeus ja valtioiden väliset verosopimukset, joiden soveltamista ei tule laiminlyödä ja joilla on keskeinen vaikutus kansallisten veronkiertosäännösten soveltamiseen.

Veronkierron ja sen torjumisen muodostava kokonaisuus todella näyttää monimutkaiselta sekä laaja-alaiselta kokonaisuudelta – palapeliltä –, jonka jokaisella palalla on merkittävä vaikutus siihen, miten kokonaisuus elää ja tulee muotoutumaan. Oikeuskäytännöllä ollessa vahva asema veronkierron tulkitsemisessa ja sen estämisessä, tulevaisuus tulee toisin sanoen näyttämään millaiseksi tämä kokonaisuus tulee muodostumaan ja miten se tulee elämään. Kirjoittaja huomauttaa, että kansainvälistyminen, konsernien liiketoiminnan laajeneminen niiden kotivaltioiden ulkopuolelle sekä OECD:n mainitsema digitalous ja siihen liittyvät aspektit tulevat entisestään vaikeuttamaan tämän laaja-alaisen palapelin hallitsemista ja nimenomaisesti veronkierron ja aggressiivisen verosuunnittelun torjunnan näkökulmasta, johon kirjoittaja odottaa toimia lainsäätäjältä.

3. Konsernin sisäiset lainajärjestelyt ja korkojen vähennyskelpoisuus

3.1. Rajat ylittävien konsernien sisäiset lainajärjestelyt

Kansainvälisten konserneilla on mahdollisuus järjestää konserniyhtiöidensä rahoitus käyttämällä oman pääoman ehtoista rahoitusta tai vaihtoehtoisesti vieraan pääoman ehtoista rahoitusta.¹⁷⁷ Vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen eli toisin sanoen lainarahoituksen edullisemman verokohtelun johdosta ei ole mitenkään epätyypillistä, vaan päinvastoin varsin yleistä, että konsernit pyrkivät järjestämään rahoituksensa vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen avulla, erilaisin konsernin sisäisin lainajärjestelyin hyödyntäen korkovähennyksiä.¹⁷⁸ Vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen hankinnassa konsernin sisällä käytetään usein järjestelyjä, jonka johdosta ainoastaan yksi konserniyrityksistä toimii koko konsernin tarvitseman pääoman hankkijana.¹⁷⁹ Konsernit voivat hyödyntää muun muassa niin kutsuttuja debt push down -järjestelyjä¹⁸⁰ tai muokata pääomarakennettaan alikapitalisoiduksi¹⁸¹. Esimerkinomaisesti tilanteessa, jossa ulkomaalaista tytäryhtiötä rahoitetaan emoyhtiön toimesta ylisuurella velkapääomalla verrattuna omaan pääomaan, on lainan korot mahdollista vähentää tytäryhtiön asuinvaltiossa, kun taas korkotulo verotetaan emoyhtiön valtiossa, mikä johtaa lopulta tytäryhtiön valtion veropohjan rapautumiseen, mitä voidaan kuitenkin torjua kansallisilla korkovähennysrajoituksilla¹⁸². Konsernikäsitteestä ja konserniyhteyden muodostumisesta säädetään EVL 18 a §:n 6 momentissa. Konserniyhteyden sisältöä ja muodostumista avataan tarkemmin tämän pääluvun alakappaleessa 3.2.2.

3.1.1. Alikapitalisointi

Kansainvälisien konsernien rahoitukselle on ollut varsin tyypillistä, että emoyhtiö on rahoittanut tytäryhtiönsä pääasiallisesti vieraalla pääomalla eikä niinkään omalla pääomalla, mikä johtuu vieraan pääoman edullisemmasta verokohtelusta.¹⁸³ Näin ollen konsernin koko

---

¹⁷⁷ Brosens 2004, 188.

¹⁷⁸ Ks. esim. Tell 2017, 750-752.

¹⁷⁹ Äimä 2016, 5.

¹⁸⁰ Ks. esim. KHO 2016:71, KHO 2016:72, KHO 2021:178 ja KHO 2021:179

¹⁸¹ Ks. Äimä 2009, 376;

¹⁸² Äimä 2011, 1541.

¹⁸³ Helminen 2013a, 304.

pääomarakenne muotoutuu alikapitalisoiduksi.¹⁸⁴ Vieraan ja oman pääoman ehtoista rahoitusta koskee erilainen verokohtelu. Vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen tuotto eli korko on sen saajalle verovapaa maksajan asuinvaltiossa ja lähtökohtaisesti vähennyskelpoinen sen maksajalle. Oman pääoman tuotosta eli osingosta, lukuun ottamatta suorasijoitusosingosta, vuorostaan tulee osingon saajan maksaa veroa tämän asuinvaltion lisäksi myös useimmiten osingon lähdevaltioon. Osinko ei myöskään ole sen maksajalle vähennyskelpoinen.¹⁸⁵ Konsernit voivat pyrkiä käyttämään hyväkseen vieraan ja oman pääoman ehtoista rahoitusta niin, että maksaja vähentää korkomenot valtiossa, jossa saadaan suurin verotuksellinen hyöty ja korkotulot allokoidaan konsernin toimesta valtioon, jossa niistä ei tarvitse maksaa veroa ja lopuksi tulo kotiutetaan suorasijoitusosinkona, joka on verovapaata.¹⁸⁶

Alikapitalisoinnilla tarkoitetaan näin ollen tilannetta, jossa konsernin sisäisen vieraan pääoman ehtoinen rahoitus muodostuu huomattavasti suuremmaksi kuin oman pääoman ehtoinen rahoitus eli toisin sanoen vieraan pääoman ehtoinen rahoituksen käyttö on ylimitoitettua suhteessa oman pääoman ehtoiseen rahoitukseen verrattuna.¹⁸⁷ Alikapitalisoinnista johtuen konsernin tytäryhtiön asuinvaltio menettää verotuloja, mikä on johtanut monessa valtiossa erilaisten alikapitalisointisäännösten säätämiseen.¹⁸⁸ Suomessa tuli voimaan 1.1.2013 uudet korkojen vähentämisoikeuden rajoitukset, jotka sisällytettiin EVL 18 a §:ään, niin kutsuttu korkorajoitussääntö. ATAD:in voimaantulon seurauksena EVL 18 a § muutettiin ja lisäksi säädettiin uusi EVL 18 b §. Muutokset ja uusi EVL 18 b § tulivat voimaan 1.1.2019. Tämän jälkeen EVL 18 a § ja 18 b § on edelleen muutettu kahteen kertaan ja muutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2022 sekä uusimmat muutoksen tämän vuoden alussa 1.1.2023 alkaen.¹⁸⁹

3.1.2. Debt push down -järjestelyt

Debt push down -järjestelyt ovat hyvin tavanomaisia yrityskauppojen ja -järjestelyjen yhteydessä¹⁹⁰ ja niiden avulla konsernin on mahdollista muuttaa sen pääomarakennetta velkapainotteisemmaksi erilaisten velkajärjestelyjen avulla, kuten synnyttämällä konsernin

---

¹⁸⁴ Ks. Äimä 2009, 376;

¹⁸⁵ Helminen 2016, 352.

¹⁸⁶ Helminen 2016, 353,

¹⁸⁷ Nykänen 2016, 2; Helminen 2013a, 304.

¹⁸⁸ Helminen 2013a, 305.

¹⁸⁹ Verohallinto 2023b, kohta 1.2.

¹⁹⁰ Boulogne 2019, 444.

sisällä konserniyhtiöiden välisiä saamia ja velkoja.¹⁹¹ Debt push down -järjestelyissä konsernin sisäisistä järjestelyistä aiheutuneet velat ohjataan ja kohdistetaan koko konsernirakenteen pohjalle, jolloin yrityskaupasta aiheutuneet kulut pystytään kattamaan mahdollisimman suurilta osin yrityskaupan kohteena olevan yrityksen tuloilla.¹⁹² Toisin sanoen debt push down -järjestelyissä pyritään muun muassa hyödyntämään korkojen vähennyskelpoisuutta, jolloin konsernin sisäisillä laina- ja yritysjärjestelyillä painetaan konsernin sisäiset velat konsernirakenteen pohjalle, jolloin korot on mahdollista vähentää valtiossa, jossa taloudellinen tulos on syntynyt.¹⁹³ Debt push down -järjestelyjä on mahdollista toteuttaa ja rakentaa eri tavoin ja mekanismein. Järjestely voidaan toteuttaa esimerkiksi perustamalla sivuliike tai apuyhtiö, joka ostaa kohdeyhtiön osakekannan ja rahoittaa oston konsernin sisäisellä lainalla, jonka konsernin emoyhtiö on sille antanut.¹⁹⁴

Tämän tutkielmankin kannalta keskeisten korkojen vähennysoikeutta koskevien KHO:n tapausten KHO 2016:71, KHO 2016:72, KHO 2021:178 ja KHO 2021:179 sekä EUT:n Lexel Ab -tapauksen osalta kyse on juurikin ollut debt push down -järjestelyistä, joilla konsernien pääomarakenteita on muutettu velkapainotteisemmaksi käyttäen apuna perustettuja apuyhtiöitä ja sivuliikkeitä.¹⁹⁵ Tapauksissa KHO 2016:71 ja KHO 2016:72 debt push down -järjestelyä käytettiin sivuliikerakenteessa ja tapauksissa KHO 2021:178 ja KHO 2021:179 debt push down -järjestelyä käytettiin osakeyhtiörakenteissa. Kahdessa viimeksi mainitussa tapauksessa apuyhtiöitä oli käytetty osakekaupassa ja sitä seuranneessa konsernin sisäisessä järjestelyssä, jonka avulla konsernin sisäinen korko oli vähennetty. Tapauksessa KHO 2021:178 kyse oli toisistaan riippuvaisten osapuolten välisestä osakekaupasta ja tapauksessa KHO 2021:179 kyse oli riippumattomien osapuolten välisestä osakekaupasta, mistä johtuen KHO päättyi näissä tapauksissa eri ratkaisuihin. KHO hyväksyi korkojen vähennyskelpoisuuden tapauksessa KHO 2021:179, mutta tapauksessa KHO 2021:178 korkojen vähennyskelpoisuus hylättiin ja debt push down -järjestelyä pidettiin veronkiertona.¹⁹⁶

Debt push down -järjestelyihin liittyy kuitenkin problematiikkaa verovelvollisen näkökulmasta, sillä kyseinen järjestely voi helposti näyttäytyä veronkiertona.¹⁹⁷ Lisäksi

---

¹⁹¹ Äimä 2009, 163.

¹⁹² Knuutinen 2020a; 133, ks. myös Äimä 2010, 180.

¹⁹³ Nykänen 2016, 2.

¹⁹⁴ Boulogne 2019, 444.

¹⁹⁵ Ks. KHO 2016:71, KHO 2016:72, KHO 2021:178, KHO 2021:179 ja Lexel Ab -tuomio C-484/19.

¹⁹⁶ Viitala – Tikka – Nykänen – Juusela 2000, kohta 25: Debt push down -rakenteet.

¹⁹⁷ Ks. esim. KHO 2016:71, KHO 2016:72 ja KHO 2021:178.

veronkierron näkökulmasta ongelmallista debt push down -järjestelyissä on se, että järjestelyt mahdollistavat vähennyskelpoisten korkomenojen lisääntymisen kohdeyhtiön tasolla ilman, että verotettava korkotulon kuitenkin kasvaa samassa suhteessa.¹⁹⁸

3.2. Konzernin sisäisten korkojen vähennyskelpoisuus

3.2.1. Koron määritelmä

Koron verokohtelu poikkeaa valtioiden rajojen ylittävien muiden tulojen verotuksesta, mistä johtuen on keskeistä määrittää maksettavan suorituksen luonne eli onko kyseessä korko vai jokin muu tulo.¹⁹⁹ Jotta suoritusta voidaan pitää korkona, edellytetään sen osalta velkasuhteen olemassaoloa. Suorituksen tulee täten perustua puhtaasti voimassa olevalle velkasuhteelle, jotta sitä voidaan pitää korkona. Jos velkasuhdetta ei voida tunnistaa, suoritus voidaan lukea esimerkiksi kauppahinnaksi, luovutusvoitoksi tai osingoksi.²⁰⁰ Korko on näin ollen korvausta vieraasta pääomasta eli lainasta, joka annetaan yrityksen käyttöön.²⁰¹ Koron käsitettä jouduttiin muuttamaan kansallisessa lainsäädännössä ATAD:in korkovähennyksen rajoittamista koskevien säännösten implementoinnin seurauksena 1.1.2019 alkaen, sillä kansallisessa sääntelyssä koron käsite poikkesi osittain direktiivissä säädetyistä ollen lievempi siltä osin kuin kyse oli rahoituksen hankintaan liittyvistä suorituksista. Koron käsitteen kohdalla kyse oli direktiivin edellyttämästä minimisääntelystä, joka tuli saattaa voimaan kansallisesti.²⁰²

ATAD 2 artiklan 1 kohdan mukaan vieraan pääoman menoilla tarkoitetaan ”*kaikenlaisen velan korkomenoja, muita kansallisessa lainsäädännössä määriteltyjä, korkoa ja rahoituksen hankinnan yhteydessä kertyviä menoja taloudellisesti vastaavia menoja*”. ATAD:in implementoinnin seurauksena koron käsitettä muutettiin kansallisen sääntelyn osalta direktiivin kanssa yhteensopivaksi. Kansallisessa lainsäädännössä koron käsite on sisällytetty EVL 18 a §:n 2 momenttiin, jonka mukaan ”*korkomenolla ja korkotulolla tarkoitetaan korkoa ja sitä vastaavia muita suorituksia, jotka ovat korvausta vieraasta pääomasta sekä rahoituksen hankinnan yhteydessä kertyviä suorituksia*”. ATAD:ista johtuen koron käsitettä laajennettiin niin, että se nykyään kattaa myös rahoituksen hankinnan yhteydessä kertyvät suoritukset eli

---

¹⁹⁸ Boulogne 2019, 453.

¹⁹⁹ Helminen 2016, 340.

²⁰⁰ Äimä 2009, 252.

²⁰¹ Haapaniemi – Matinmikko 2019, 590; Äimä 2001, 1541.

²⁰² HE 150/2018 vp, kohdat 3.2. ja 3.3.4.

lainanottoon liittyvät liitännäiskulut ja suoritukset, kuten takaus- ja vakuuspalkkiot, lainan myöntämisestä perittävät toimitus-, järjestely- ja välityspalkkiot sekä niitä vastaavat menot ja rahoituksen hankintaan liittyvät laina-aikaiset menot²⁰³. KHO on ottanut kantaa koron määritelmään päätöksessään KHO 2021:123, jossa se on todennut koron määritelmän olevan laajempi korkorajoitussäännösten soveltamisalan osalta kuin muun verotuksen osalta johtuen ATAD:in tulkintavaikutuksesta.²⁰⁴

Lisäksi OECD on määritellyt koron käsitteen malliverosopimuksen artikla 11.3 seuraavasti: Termillä ”korke” tarkoitetaan tuloa, joka saadaan kaiken laatuista saamisista, siitä riippumatta, onko ne turvattu kiinteistökiinnityksin vai ei, ja liittykö niihin oikeus osuuteen velallisen voitosta vai ei. ”Korolla” tarkoitetaan etenkin tuloa, joka saadaan valtion antamista arvopapereista, ja tuloa, joka saadaan obligaatiosta tai debentureista, mukaan lukien tällaisiin arvopapereihin, obligaatioihin tai debentureihin liittyvät agiot ja voitot. Korkona ei pidetä sakkomaksuja tätä artiklaa sovellettaessa.²⁰⁵ Verosopimusosoikeuden osalta OECD:n koron määritelmä on keskeinen. Suomen solmimat verosopimukset pitävät sisällään OECD:n malliverosopimuksen artikla 11.3. mukaisen koron määritelmän²⁰⁶.

3.2.2. Korkojen vähennyskelpoisuus kansallisessa lainsäädännössä

Suomessa on perinteisesti ollut elinkeinoverotuksen alalla hyvin laaja korkomenojen vähennysoikeus. Korkojen vähennysoikeutta rajoitettiin ensimmäisen kerran Suomessa 1.1.2013 voimaan tulleilla korkojen vähennysoikeutta rajoittavilla säännöksillä, joita sovellettiin ensimmäisen kerran vuodelta 2014 toimitettavassa verotuksessa.²⁰⁷ Voimaan tulleiden säännösten tarkoituksena on ollut rajoittaa EVL 18 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaista korkojen vähennyskelpoisuutta.²⁰⁸ Vuonna 2014 sovellettavaksi tulleella korkojen vähennysoikeutta rajoittavalla säännöksellä EVL 18 a § lainsäätäjät pyrki torjumaan kansallisen veropohjan rapautumista ja edelleen varmistamaan samanlaisen kilpailuaseman kotimaisille ja ulkomaisille konserneille.²⁰⁹ ATAD:issa säädetyistä korkorajoitussäännöksistä johtuen EVL

---

²⁰³ Haapaniemi – Matinmikko 2019, 587.

²⁰⁴ Ks. myös Verohallinto 2023b, 3.1.1.

²⁰⁵ OECD 2017, 36.

²⁰⁶ Helminen 2016, 341.

²⁰⁷ Verohallinto 2013, kohdat 1.1. ja 1.2.1.

²⁰⁸ Haapaniemi – Matintalo 2019, 580.

²⁰⁹ Nykänen 2016, 24-25.

18 a § muutettiin ja säädettiin uusi 18 b §, joka sisältää poikkeuksia EVL 18 a §:n rajoitusten soveltamiseen. EVL 18 a §:n muutokset ja uusi EVL 18 b § tulivat voimaan 1.1.2019. EVL 18 a §:ään ja EVL 18 b §:ään on sittemmin lisätty muutoksia, jotka tulivat voimaan 1.1.2022 ja vielä tämän jälkeen EVL 18 a § on muutettu alkaen 1.1.2023 voimaantulleilla muutoksilla.²¹⁰

Korkojen vähennysoikeuden rajoituksista säädetään EVL 18 a §:ssä ja siihen kohdistuvista poikkeuksista EVL 18 b §:ssä. Ennen ATAD:in voimaantuloa Suomessa ei ollut pidetty tarkoituksenmukaisena rajoittaa korkoja koskemaan muita kuin etuyhteyskorkoja, koska korkovähennyksillä pyrittiin saavuttamaan verotuksellista hyötyä nimenomaisesti lainajärjestelyissä, jotka solmittiin etuyhteisyriyten välillä.²¹¹ ATAD:in voimaantulon johdosta yksi keskeinen muutos koskee kansallisten korkovähennysrajoitusten soveltamisalan laajenemista niin, että korkovähennysrajoituksia sovelletaan nyt myös muille kuin etuyhteysosapuolille maksettuihin korkoihin.²¹² Korkomenojen vähennyskelpoisuudesta säädetään 18 a §:n 3 momentissa. Korkomenot ovat vähennyskelpoisia siltä osin kuin ne ovat korkotulojen suuruiset. Siltä osin kuin korkomenot ylittävät korkotulojen määrän (nettokorkomenot), nettokorkomenot ovat vähennyskelpoisia, jos ne ovat verovuonna enintään 500 000 euroa. Jos nettokorkomenot ovat suuremmat kuin 500 000 euroa, ne eivät ole vähennyskelpoisia siltä osin kuin ne ylittävät 25 prosenttia EVL 3 §:ssä tarkoitettusta elinkeinotoiminnan tuloksesta, johon on lisätty korkomenot ja verotuksessa vähennettävät poistot sekä konserniavustuksesta verotuksessa annetussa laissa saatu konserniavustus ja ETA-alueelle sijaitsevan tytäryhtiön lopullisen tappion konsernivähennyksestä annetun lain mukainen korkovähennys. Lisäksi 18 a §:n 3 momentti edellyttää, että muille kuin konserniyhteydessä oleville osapuolille suoritettut korkomenot vähennetään ensin.

Muille kuin etuyhteysosapuolille maksettujen korkojen vähennyksen määrä eroaa etuyhteysosapuolille maksettujen korkovähennyksen määrästä, mikä ilmenee EVL 18 a §:n 4 momentista, jossa poiketaan 3 momentissa säädetyistä. Muille kuin konserniyhteydessä oleville osapuolille suoritettu korko ovat vähennyskelpoisia, kun niiden määrä on verovuonna suurempi kuin 3 momentissa tarkoitettu prosenttiperusteinen vähennettävä määrä (25 %) ja enintään 3 000 000 euroa tai verovelvollinen esittää selvityksen siitä, että 1 kohdassa mainitun määrän ylittävät muille kuin konserniyhteydessä oleville osapuolille suoritettut korkomenot

---

²¹⁰ Verohallinto 2023b, kohta 1.2.

²¹¹ Viitala 2016, 340.

²¹² Engblom – Grüssner – Holla, *et al.* 2022, 405.

momentissa tarkemmin säädetyllä tavalla. Toisin sanoen lähtökohtaisesti muille etuyhteysosapuolille maksettujen korkojen vähennyksen määrä on suurempi kuin etuyhteysosapuolille maksettujen korkojen vähennysmäärä.

Konsernin käsitteestä ja konserniyhteydestä säädetään EVL 18 a §:n 6 momentissa, jonka mukaan osapuolet ovat pykälän määrittämällä tavalla konserniyhteydessä toisiinsa, jos osapuolella on toisessa osapuolella määräysvalta tai kolmannella osapuolella on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa määräysvalta velkasuhteen molemmissa osapuolissa VML 31 §:n 4 momentissa tarkoitetulla tavalla. Lisäksi 6 momentissa säädetään, että muilla kuin konserniyhteydessä olevilla osapuolilla tarkoitetaan velkasuhteen osapuolia, joiden välillä määräysvalta ei momentin edellyttämällä tavalla täyty. VML 31 §:n 4 momentin mukaan osapuolella on määräysvalta toisessa osapuolella silloin, kun 1) se välittömästi tai välillisesti omistaa yli puolet toisen osapuolen pääomasta; 2) sillä välittömästi tai välillisesti on yli puolet toisen osapuolen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä; 3) sillä välittömästi tai välillisesti on oikeus nimittää yli puolet jäsenistä toisen yhteisön hallitukseen tai siihen verrattavaan toimielimeen tai toimielimeen, jolla on tämä oikeus; tai 4) sitä johdetaan yleisesti toisen osapuolen kanssa tai se muutoin voi tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa toisessa osapuolella.

EVL 18 b §:ssä säädetään poikkeuksista 18 a §:n rajoituksiin. EVL 18 b §:n 1 momentin mukaan EVL 18 a § ei sovelleta 1) yhteisöön, avoimeen yhtiöön tai kommandiittiyhtiöön, joka on itsenäinen yritys, 2) rahoitusalan yritykseen, 3) korkomenoihin, jotka kertyvät lainoista, jolla rahoitetaan 4 momentissa tarkoitettuja pitkän aikavälin julkisija infrastruktuurihankkeita edellyttäen, että hankkeen toteuttaja, vieraan pääoman menot, varat ja tulot ovat kaikki Euroopan unionissa ja 4) jos verovelvollinen esittää 5 momentissa tarkoitetulla tavalla selvityksen siitä, että verovelvollisen oman pääoman suhde vahvistetun tilinpäätöksen mukaiseen taseen loppusumman on korkeampi tai yhtä suuri kuin vahvistetun konsernitaseen vastaava suhdeluku verovuoden lopussa. Tarkemmin itsenäisistä yrityksistä, rahoitusalan yrityksistä, 1 momentin 3 kohdan korkomenoista ja 1 momentin 4 kohdan julkisista infrastruktuureista säädetään tarkemmin 18 b §:n muissa momenteissa, mutta niiden läpikäynti ei tämän tutkielman kannalta ole tarkoituksenmukaista.

Molemmat EVL 18 a ja EVL 18 b ovat suhteellisen pitkiä ja kattavia säännöksiä pitäen sisällään yksityiskohtaista sääntelyä niin korkojen vähennyskelpoisuuden rajoitusten

soveltamisalasta ja vähennysmäärien rajoista kuin myös poikkeuksista 18 a §:ssä säädettyihin korkovähennysoikeuden rajoituksiin. VML 18 a §:n ja VML 18 b §:n soveltamisen yhteydessä tulee huomioida, että koron vähennyskelvottomuus voi perustua myös yleiseen veronkierosäännökseen eli VML 28 §:ään²¹³. EVL 18 a § ei myöskään estä VML 31 §:n siirtohinnoitteluvoimakkautta soveltamista, vaan sekä VML 28 § että VML 31 § voidaan soveltaa, jos niiden soveltamiskriteerit täyttyvät²¹⁴.

3.2.3. Korkojen vähennyskelpoisuus OECD:n näkökulmasta – toimenpide nro 4

Osana BEPS-hankettaan OECD on julkaissut korkojen vähennysoikeuden rajoittamista koskevan toimenpide nro 4, joka pyrkii estämään liiallisista korkokustannuksista ja muista transaktioista johtuvaa veropohjan rapautumista antamalla suosituksia korkovähennyksiä koskevista rajoituksista.²¹⁵ Vaikka toimenpide nro 4, niin kuin myös muut OECD:n julkaisemat toimenpiteet, lukeutuvat oikeuslähdeopillisesti niin sanotuksi *soft-law* -oikeuslähteeksi eikä se näin ollen sido valtioita²¹⁶, on sen vaikutus myöhemmin säädettyihin vahvasti velvoittaviin korkovähennysrajoituksiin, kuten ATAD 4, kuitenkin huomattava. Edellä mainitusti OECD on esimerkinomaisesti listannut kolme eri tapaa, joilla konsernit pystyvät hyödyntämään korkovähennyksiä ja jotka lisäävät veropohjan rapautumisen ja voiton siirtojen riskiä.²¹⁷ Toimenpide nro 4:ssä korkojen vähennysoikeus on suositeltu rajoitettavaksi 10-30 prosenttiin konsernin tuloksesta ennen korkoja, veroja, poistoja ja kuoletuksia.²¹⁸ OECD on katsonut, että valtioiden toisistaan poikkeavien tilanteiden johdosta on tarkoituksenmukaista antaa valtioille mahdollisuus asettaa korkovähennysrajoitus 10-30 prosentin välille.²¹⁹

Lisäksi toimenpide nro 4:ssä korkojen vähennysoikeutta rajoittavien säännöt suositeltiin kattavan kaikki korkomenot²²⁰, joten säännösten soveltamisala korkomenojen osalta on laaja. Kaikkien korkomenojen sisällyttämistä korkorajoitussäännösten soveltamisalaan on sanottu

---

²¹³ Haapaniemi – Matinmikko 2019, 585.

²¹⁴ Verohallinto 2023b, kohta 1.2.

²¹⁵ Tell 2017, 752.

²¹⁶ Millán – Roch 2015, 59; Tell 2017, 759.

²¹⁷ OECD 2016a, 13; ks. myös Penttilä 2022a, 16.

²¹⁸ OECD 2016a, 13.

²¹⁹ OECD 2016a, 13.

²²⁰ OECD 2016a, 42.; kattaa niin kolmansille osapuolille maksetut korkomenot kuin myös konsernin sisäiset korkomenot.

olevan merkittävä muutos kohti yleisempää korkorajoitussäännöstä²²¹. Toimenpiteessä todetaan, että korkorajoitussäännöksiä on mahdollista soveltaa itsenäisiin kokonaisuuksiin, jotka ovat osa monikansallista konsernia, itsenäisiin kokonaisuuksiin, jotka ovat osa kansallista konsernia ja niihin itsenäisiin kokonaisuuksiin, jotka eivät ole osa konsernia.²²² Valtiot voivat kuitenkin halutessaan jättää kotimaiset konsernit ja itsenäiset yhteisöt korkorajoitussäännösten soveltamisalan ulkopuolelle johtuen edellä mainittujen toimijoiden vähäisestä riskistä edistää veropohjan rapautumista ja voitonsiirtoja.²²³ Toimenpide nro 4:n suositukset pyrkivät osaltaan varmistamaan, että yhteisön korkovähennykset ovat välittömässä yhteydessä verotettavaan tuloon, joka on syntynyt yhteisön taloudellisen toiminnan seurauksena.²²⁴

3.2.4. Korkojen vähennyskelpoisuus EU-oikeuden näkökulmasta – ATAD 4

EU-tasolla korkojen vähennysoikeuden rajoituksista säädetään ATAD 4:ssa, joka noudattaa pitkälti OECD:n toimenpide nro 4:n korkovähennysoikeuden rajoittamista koskevia suosituksia.²²⁵ ATAD 4:n ja OECD:n toimenpide nro 4:n erottaa niiden velvoittavuus ja sitovuus, sillä ATAD 4:n korkorajoitussäännös on direktiiviperusteinen säännös ja näin ollen se sitoo jäsenvaltioita²²⁶. ATAD 4(1) mukaan *”ylimenevät vieraan pääoman menot ovat vähennyskelpoisia sinä verokautena, jona ne kertyvät, mutta vain 30 prosenttiin asti verovelvollisen tuloksesta ennen korkoja, veroja, poistoja ja kuoletuksia”*. ATAD 4(1):ssa säädetystä voidaan kuitenkin tietyin edellytyksin poiketa ATAD 4(3):n perusteella.

ATAD 4(3) mukaan *”verovelvolliselle voidaan myöntää oikeus a) vähentää ylimeneviä vieraan pääoman menoja enintään 3 000 000 euroa; b) vähentää ylimenevät vieraan pääoman menot kokonaan, jos verovelvollinen on itsenäinen yksikkö”*. Jos verovelvollinen on osa liikekirjanpidollista konsernia, verovelvolliselle voidaan ATAD 4(5) mukaan myöntää oikeus joko *”a) vähentää ylimenevät vieraan pääoman menot kokonaan, jos se voi osoittaa, että sen oman pääoman osuus sen kokonaisvaroista on yhtä suuri tai suurempi kuin ryhmän vastaava osuus”* ja tarkemmin sen alakohdassa säädetty edellytykset täyttyvät tai *”b) vähentää ylimeneviä vieraan pääoman menoja enemmän kuin se määrä, jonka vähentämiseen se olisi I kohdan mukaan oikeutettu. Tämä ylimenevien vieraan pääoman menojen*

---

²²¹ Tell 2017, 752.

²²² OECD 2016a, 37-38.

²²³ Tell 2017, 753.

²²⁴ OECD 2016a, 14.

²²⁵ Dourado 2017, 113; Boulogne 2019, 444; Tell 2017, 754.

²²⁶ Ks. EU-oikeuden velvoittavuudesta ja oikeuslähdeopillisesta asemasta Myrsky 2011, 26 ja 29

vähennyskelpoisuudelle asetettu korkeampi raja koskee liikekirjanpidollista konsernia, jonka jäsen verovelvollinen on”, ja se lasketaan tarkemmin b) alakohdan määritetyllä tavalla.

ATAD 4 on muiden ATAD:in artikloiden kanssa niin sanottu ”*de minimis*” -sääntö²²⁷, joka tarjoaa jäsenvaltioille useampia vaihtoehtoja implementoida ATAD 4:ssä säädetty korkorajoitussäännös. ATAD 4:n korkovähennysoikeuden rajoituksilla EU pyrkii harmonisoimaan korkojen vähennyskelpoisuutta ja allokoimaan verotusoikeuden oikeudenmukaisesti jäsenvaltioiden välillä kuitenkin harmonisoimatta jäsenvaltioiden yritysveropohjia.²²⁸ *Boulogne* onkin kutsunut niin OECD:n toimenpide nro 4:ään kuin myös ATAD 4:ään sisällytettyä korkovähennyksen rajoitussääntöä, joka lasketaan verovelvollisen EBITDA:sta, asianmukaiseksi vastamyrkyksi valtioiden veropohjien rapautumisen riskeille.²²⁹

3.2.5. Korkojen vähennyskelpoisuus siirtohinnoittelun näkökulmasta

Siirtohinnoittelulla on keskeinen rooli verotuksessa²³⁰ ja siitä säännellään niin kansallisissa säännöksissä kuin myös verosopimusosuudellisissa säännöksissä.²³¹ Konsernin näkökulmasta siirtohinnoittelulla on huomattava merkitys konsernin vähennyskelpoisten korkojen määrittelyssä, sillä konserni voi hyödyntää siirtohinnoittelua verosuunnittelussaan. Siirtohinnoittelu voikin olla omiaan rapauttamaan valtioiden veropohjia tilanteessa, jossa kansainvälinen konserni hinnoittelee korkotasonsa käyvästä ja markkinoiden mukaisesta korkotasosta poikkeavasti, eikä näin ollen markkinaehtoperiaatteen mukaisesti.²³² Siirtohinnoittelulla tarkoitetaan samaan konserniin kuuluvien konserniyritysten välisten liiketoimien hinnoittelua²³³. Konserniyritysten liiketoimien välisellä siirtohinnoittelulla tarkoitetaan puolestaan hintaa, jonka konserniyritys maksaa toiselle yksikölle tämän antamasta palvelusta tai tavarasta²³⁴. Konsernin sisäisestä velasta on maksettava konsernin sisällä samansuuruista markkinaehtoista korkoa kuin mistä riippumattomat osapuolet olisivat vastaavissa olosuhteissa sopineet.²³⁵ Jos kuitenkin markkinahintaisesta hinnoittelusta on poikettu, voi toimivaltainen veroviranomainen oikaista hinnoittelun markkinaehtoiselle tasolle verosopimukseen ja

---

²²⁷ Dourado 2017, 113.

²²⁸ Dourado 2017, 114.

²²⁹ Boulogne 2019, 453.

²³⁰ Isomaa-Myllymäki 2016, 3.

²³¹ Pankakoski 2021a, 4.

²³² Äimä 2011, 1542.

²³³ Valtioneuvoston kanslia 2014, 11.

²³⁴ Isomaa-Myllymäki 2016, 3.

²³⁵ Äimä 2010, 178.

kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvien siirtohinnoitteluokaisusäännösten nojalla.²³⁶ EUT on ottanut kantaa korkojen markkinaehtoisuuden ja korkojen vähennysoikeuden ja sen rajoittamisen väliseen suhteeseen tuoreessa Lexel Ab -tapauksessa, jossa korkojen markkinaehtoisuudella oli keskeinen rooli koron vähennyskelpoisuuden näkökulmasta.²³⁷ Kansallisella tasolla markkinaehtoisesta hinnoittelusta poikkeavaa konsernin sisäistä korkoa voidaan oikaista VML 31 §:n perusteella.²³⁸ VML 31 §:n 1 momentissa säädetään markkinaehtoisuudesta seuraavaa:

”Verovelvollisen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolen välisessä liiketoimessa on sovittu ehdoista tai määrätty ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu, ja verovelvollisen elinkeinotoiminnan tai muun toiminnan verotettava tulo on tämän johdosta jäänyt pienemmäksi tai tappio on muodostunut suuremmaksi kuin se muutoin olisi ollut, lisätään tuloon määrä, joka olisi kertynyt ehtojen vastatessa sitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu.”

VML 31 §:ään on vastikään kohdistunut lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka tulivat voimaan 1.1.2022, johtuen siitä, ettei siihen sisältyvä markkinaehtoperiaate vastannut riittävällä tavalla OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklaa eikä OECD:n siirtohinnoitteluohjeeseen sisältyvää verosopimusoikeudellista markkinaehtoperiaatetta, mikä ilmeni KHO:n ratkaisusta KHO 2014:119. Lainsäädännöllisten muutoksien myötä on säädetty uudet VML 32 §:n 2 ja 3 momentit, minkä seurauksena kansallisen markkinaehtoperiaatteen soveltamisala laajentui.²³⁹ Muutosten kohteena olevan VML 31 §:n 2 momentti edellyttää asiaankuuluvien kaupallisten tai rahoituksellisten suhteiden tunnistamista ja näihin suhteisiin vaikuttavien taloudellisten olennaisten erityispiirteiden eli sopimusehtojen, osapuolten toimintojen, varojen ja riskit, siirretyn omaisuuden tai tarjotun palvelun ominaispiirteiden, osapuolten ja markkinoiden olosuhteiden sekä osapuolten liiketoimintastrategioiden tunnistamista, joiden perusteella etuyhteydessä olevien osapuolten välinen liiketoimi määritetään sen tosiasiallisen sisällön mukaisena, kun arvioidaan 1 momentin sisältämän markkinaehtoperiaatteen mukaisesti sitä, onko etuyhteydessä olevien osapuolten välisessä liiketoimessa sovittu tai määrätty ehtoja

---

²³⁶ Isomaa-Myllymäki 2016, 4.

²³⁷ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 53, 56 ja 69.

²³⁸ Pankakoski 2018, 6.

²³⁹ Ks. Pankakoski 2021a, 2-3, 7.

riippumattomien osapuolten ehdoista poikkeavasti. Lisäksi lakimuutosten johdosta etuyhteysliiketoimi voidaan VML 31 §:n uuden 3 momentin perusteella sivuuttaa tiettyjen edellytysten täytyessä, kun aikaisemmin liiketoimen uudelleenluonnehdinta on ollut mahdollista veronkiertoa koskevien järjestelyjen osalta, jolloin sovellettavaksi on tullut VML 28 §²⁴⁰. VML 31 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos poikkeuksellisissa olosuhteissa, 1 momenttia sovellettaessa, etuyhteydessä olevan osapuolten välinen, 2 momentin mukaisesti määritetty liiketoimi poikkeaa siitä, mitä taloudellisesti järkevästi toimivat, toisistaan riippumattomat osapuolet vastaavissa olosuhteissa sopisivat, se voidaan sivuuttaa ja tarvittaessa korvata toisella, markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella. Sivuttamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei määritetylle liiketoimelle, joka oltaisiin sivuuttamassa, voida vahvistaa markkinaehtoperiaatteen mukaista hintaa, kun otetaan huomioon kunkin osapuolen näkökulma ja realistiset vaihtoehdot päätöksentekohetkellä. Korvaava liiketoimi määritetään 2 momentin mukaisesti ja sen on oltava mahdollisimman samankaltainen sivuutettavan liiketoimen kanssa.”

VML 31 §:n 3 momentin mukaisesti markkinaehtoisen hinnan määrittely saa etusijan suhteessa liiketoimen sivuuttamiseen ja korvaamiseen. Ensiksi on siis pyrittävä määrittämään sivuuttamassa olleelle liiketoimelle markkinaehtoinen hinta ja jos se ei ole mahdollista, voidaan sivuuttamisen kohteena oleva liiketoimi korvata toisella liiketoimella. Liiketoimen sivuuttamisen osalta soveltamiskynnys on kuitenkin lainsäätäjän toimesta asetettu hyvin korkeaksi²⁴¹, mikä viittaa sivuuttamisen poikkeuksellisuuteen. Koron markkinaehtoisuutta KHO on käsitellyt ratkaisussa KHO 2021:66, jossa otettiin kantaa konsernihyötyyn ja kustannusvoittolisämenetelmän soveltamiseen koron markkinaehtoisuuden arvioitaessa. Päätöksellään KHO vahvisti OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisen kustannusvoittolisämenetelmän soveltamisen konsernin sisäisten rahoitusjärjestelmien siirtohinnoittelussa, kuten konsernin sisäisen koron siirtohinnoittelussa. Päätöksen on katsottu mahdollistavan kustannusvoittolisämenetelmän soveltamisen siinä tapauksessa, kun markkinaehtoista hintaa ei voida määritellä markkinahintavertailumenetelmällä²⁴².

---

²⁴⁰ Helminen 2022, 35.

²⁴¹ Helminen 2022, 39.

²⁴² Ks. KPMG 2021.

1.1.2022 voimaan tulleiden lakimuutosten johdosta liiketoimen sivuuttaminen on mahdollista VML 31 §:n 3 momentin nojalla. VML 31 §:n osalta voidaankin pohtia sitä, miten säännös vaikuttaa koron markkinaehtoisuuden määrittämiseen ja mahdollisesti myös konsernin vieraan ja oman pääoman luokitteluun verotuksessa. Lainsäädäntömuutosten taustalla ollut ratkaisu KHO 2014:119 osoitti sen, ettei sen aikainen VML 31 § mahdollistanut vieraan pääoman uudelleenluonnehtimista omaksi pääomaksi OECD:n siirtohinnoitteluoheissa esitetyn mukaisesti²⁴³. Voidaankin kysyä, onko uusien VML 31 §:n 2 tai 3 momenttien nojalla mahdollista ohittaa verovelvollisen valitsema yksityisoikeudellinen muoto ja luokitella konsernin vieras pääoma omaksi pääomaksi.

VML 31 §:n 2 momentin osalta *Pankakoski* on todennut viittaamalla hallituksen esitykseen HE 188/2021, ettei VML 31 §:n 2 momentin sanamuoto mahdollista liiketoimen yksityisoikeudellisen muodon sivuuttamista, vaan säännös mahdollistaa etuyhteysliiketoimen markkinaehtoisuuden arvioinnin ja oikaisun liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaisesti.²⁴⁴ *Pankakoski* on perusteluissaan viitannut myös *Torkkelin* näkemykseen siitä, että ainoastaan VML 28 :n nojalla on mahdollista sivuttaa yksityisoikeudellinen liiketoimi.²⁴⁵ Edellä mainitun perusteella näyttäne siltä, ettei ainakaan VML 31 §:n 2 momentin nojalla yksityisoikeudellisista muotoa ole mahdollista suoraan sivuuttaa. *Raunio* on kuitenkin katsonut, että VML 31 §:n 2 momentin nojalla on käytännössä mahdollista päätyä kokonaisarvioinnin perusteella pitämään vieraan pääoman ehtoista rahoitusta eli lainaa tosiasiasa pääoman ehtoisena sijoituksena, mutta vieraan pääoman ehtoista sijoitusta ei kuitenkaan voi uudelleen luonnehtia pääoman ehtoiseksi ainoastaan sillä perusteella, että velallisyhtiöllä ei ole ollut mahdollista saada rahoitusta riippumattomalta osapuolelta.²⁴⁶

VML 31 §:n 3 momentin mukaisen liiketoimen sivuuttamisen osalta *Raunio* on katsonut liiketoimen sivuuttamisen olevan erittäin harvinaista lisäten, että periaatteessa laskennallinen ”markkinaehtoinen” korko on aina mahdollista määrittää rahoitukselle ja VML 31 § 3 momentilla on lähtökohtaisesti mahdollista sivuuttaa ”täysin järjetön” laina.²⁴⁷ *Raunion* tavoin myös *Pankakoski* on kiinnittänyt huomiota VML 31 §:n 3 momentin korkeaan soveltamiskynnykseen ja siihen, että säännöksen nojalla etuyhteysliiketoimi on mahdollista

---

²⁴³ Pankakoski 2021a, 2.

²⁴⁴ Pankakoski 2021a, 9 ja 13.

²⁴⁵ Pankakoski 2021a, 9-10; ks. Torkkel 2021, 557.

²⁴⁶ Raunio 2022, 19.

²⁴⁷ Raunio 2022, 15.

sivuuttaa hyvin poikkeuksellisia tilanteissa edellyttäen, että liiketoimi on OECD:n määritelmän mukaan kaupallisesti järjetön. Toisin sanoen, edellä mainittu ilmentää *Pankakosken* mukaan sitä, että verovelvollisen valintoja tulee kunnioittaa hyvin pitkälle.²⁴⁸

Siirtohinnoittelun näkökulmasta keskeisintä on noudattaa markkinaehtoperiaatetta, joka muodostaa siirtohinnoittelun kansallisen ja kansainvälisen perustan. Suomen osalta OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklan mukainen markkinaehtoperiaate on sisällytetty kansalliseen lainsäädäntöön muiden valtioiden välillä solmittuihin verosopimuksiin.²⁴⁹ EU on tunnustanut markkinaehtoperiaatteen aseman lainsäädäntöteitse sekä EUT:n oikeuskäytännössä, vaikka itse siirtohinnoittelusäännöstä ei EU:n toimesta ole säädetty.²⁵⁰ Näin ollen kansallisen siirtohinnoitteluosakaisusäännöksen VML 31 §:n lisäksi verosopimusoikeuden osalta keskeinen siirtohinnoitteluosakaisusäännös on OECD:n malliverosopimuksen artikla 9, jonka mukaan etuyhteydessä keskenään olevien yritysten välillä kauppaa- tai rahoitussuhteissa sovitaan ehdoista tai määrätään ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mistä riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, voidaan tulo, joka ilman näitä ehtoja olisi kertynyt toiselle näistä yrityksistä, mutta näiden ehtojen vuoksi ei ole kertynyt yritykselle, lukea tämän yrityksen tuloon ja verottaa sitä tämän mukaisesti²⁵¹. *Pankakoskea* mukailten markkinaehtoisuuden arvioinnin täyttymisessä on siis nojaututtava 9 artiklan mukaisesti kaupallisissa suhteissa ja rahoitussuhteissa määrättyihin ehtoihin, joita tulee verrata riippumattomien yksöiden välisiin ehtoihin.²⁵²

Markkinaehtoperiaatteen toteuttamiseen liittyy problematiikkaa, sillä markkinaehtoisen hinnan määrittely voi olla hyvin haastavaa eikä sen määrittely kaikille liiketoimille ole käytännössä edes mahdollista.²⁵³ Lisäksi OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa edellytetään konsernin sisäiseltä korolta markkinaehtoisuutta, mutta vuoteen 2020 saakka OECD ei siirtohinnoitteluohjeissaan ole ohjeistanut, miten konsernin tulisi määrittellä sisäisen korkonsa niin, että se katsottaisiin markkinaehtoiseksi.²⁵⁴ Helmikuussa 2020 OECD julkaisi ensimmäiset sisäisen rahoituksen siirtohinnoitteluohjeet, joissa ohjeistetaan, miten määritetään markkinaehtoinen korko.²⁵⁵

---

²⁴⁸ Pankakoski 2021a,

²⁴⁹ Verohallinto 2022c, kohta 1.1.

²⁵⁰ Ks. esim. ATAD artikla 8(2), resitaalit 10 ja 14; Alankomaiden kuningaskunta yms. v Euroopan komissio T-750/15 ja T-636.

²⁵¹ Ks. Verohallinto 2023a, kohta 2.9.

²⁵² Pankakoski 2018, s 124.

²⁵³ Knuutinen 2020a, 262.

²⁵⁴ Ks. Äimä 2010, 178.

²⁵⁵ Ks. Rapo 2020.

3.3. Johtopäätökset

Kansainvälisten konsernien hyödyntämät erilaiset konsernin sisäiset velkajärjestelyt ja niiden myötä syntyneiden korkojen vähentäminen ovat lisääntyneet vuosien aikana, millä on osaltaan ollut myös vaikutus valtioiden veropohjien rapautumiseen. Kyseinen ongelma on havaittu niin kansallisella, EU:n kuin myös kansainvälisellä tasolla ja siihen onkin reagoitu korkojen vähennysoikeutta rajoittavilla säännöksillä kuten ATAD 4:lla sekä EVL 18 a §:llä ja 18 b §:llä, jotka verrattuna yleisiin veronkiertosäännöksiin ovat hyvin teknisiä sekä yksityiskohtaisesti määritettyjä säännöksiä. ATAD 4:n myötä kansallisten korkorajoitussäännöksiä soveltamisala laajeni, mikä kirjoittajan näkemyksen mukaan kertoo siitä, että lisääntyneet korkovähennykset ovat todellinen ongelma ja etenkin niiden väärinkäyttö vaikuttaa valtioiden veropohjien rapautumiseen ja ongelmaan tulee puuttua kansallisilla korkorajoitussäännöksillä.

Korkorajoitussäännökset ovat kirjoittajan mukaan erittäin tarpeellisia myös siitä näkökulmasta, ettei VML 28 §:llä ole mahdollista soveltaa kaikkiin tapauksiin. Huomionarvoista on myös se, että jos DEBRA-direktiivi tulee voimaan, se tulee entisestään rajoittamaan konsernin sisäisten korkovähennyksiä. DEBRA-direktiivi on kirjoittajan mukaan tervetullut yleisesti sen osalta, että sillä on tarkoitus tasavertaistaa lainan sekä oman pääoman välistä verokohtelua. Toisaalta tällä hetkellä direktiiviehdotus sisältää korkojen vähennysoikeuden rajoitusten osalta hyvinkin tarkkaa ja monimutkaista sääntelyä, jonka myötä tulevat mahdolliset velvoitteet saattavat muodostua hyvinkin haastavaksi toteuttaa käytännössä verovelvollisen näkökulmasta²⁵⁶.

Siirtohinnoittelulla ja markkinaehtoperiaatteella on myös olennainen merkitys konsernin sisäisten lainojen korkoihin. VML 31 §:ään kohdistuneet lainsäädäntömuutokset ovat kirjoittajan näkemyksen mukaan olleet tarpeellisia myös konsernin sisäisten korkovähennysten näkökulmasta, sillä edellä esitetyn perusteella ja etenkin *Pankakosken* ja *Raunion* tulkintojen perusteella voinee todeta, että VML 31 §:ään kohdistuneet viime vuosien lainsäädännölliset vaikuttavat sekä koron markkinaehtoisuuden määrittelyyn kuin myös konsernin vieraan ja oman pääoman ehtoisen rahoituksen luokitteluun ja vaikuttaa sitä, että muutosten johdosta VML 31 §:n nojalla on mahdollista luokitella konsernin vieras pääoma tosiasiasasiassa omaksi pääomaksi, millä on tällä hetkellä merkittävä vaikutus korkojen vähennysoikeuteen.

---

²⁵⁶ Direktiiviehdotuksen Artikla 4, jossa säädetään oman pääoman ehtoista rahoitusta koskevasta vähennyksestä. Artiklan mukaan oman pääoman ehtoista rahoitusta koskeva vähennys muodostetaan artiklassa määritellyn kaavalla, joka vaikuttaa hyvin tekniseltä ja monimutkaiselta. Ks. Direktiiviehdotus 2021, 20-21.

4. Konsernin puhtaasti keinotekoiset järjestelyt ja korkovähennykset oikeuskäytännön näkökulmasta

4.1. ”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteestä

Tikka on väitöskirjassaan viitannut keinotekoisuuteen veron kiertämisen yhteydessä todeten, että veron kiertämisellä tarkoitetaan ”*tavanomaisesta vaihdantakäyttäytymisestä poikkeavia, ”keinotekoiselta” vaikuttavia verovelvollisen disponointeja, joilla tavoitellaan lainsäätäjän tarkoitukselle vieraita veroetuja ja joiden synnyttämille ratkaisutilanteille on ominaista verolain säännöksen sanamuodon normaalin tulkinnan ja sen ration välinen jännitystila*”.²⁵⁷ Kuten tutkielmassa on todettu ”puhtaasti keinotekoinen järjestely” -käsite on muodostunut EUT:n oikeuskäytännössä²⁵⁸, mistä johtuen käsitteen sisältöä ja etenkin keinotekoisuutta arvioidessa korkojen vähennysoikeuden näkökulmasta on huomioitava EUT:n oikeuskäytäntö.

Cadbury Schweppes -tuomion, joka koski kansallisen väliyhteisölainsäädännön suhdetta EU:n sijoittautumisvapauteen, voidaan katsoa olevan EUT:n ensimmäinen merkittävä tuomio koskien ”puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen” -käsitteen sisällön arviointia ja hahmottamista.²⁵⁹ Tapauksessa oli tarkemmin ottaen kyse siitä, että konsernin Iso-Britanniassa sijaitsevan emoyhtiön tytäryhtiöiden, jotka sijaittivat Irlannissa, voitot lisättiin emoyhtiön tuloihin väliyhteisölainsäädäntöön vetoamalla veroviranomaisen ja kansallisen tuomioistuimen toimesta. Ennakkoratkaisupyynnön mukaan epäselvyyttä ei ollut siitä, etteikö tytäryhtiöt olisivat sijoittautuneet Dubliniin ainoastaan siinä tarkoituksessa, että konsernin sisäiseen rahoitustoimintaan liittyviin voittoihin sovellettaisiin Dublinin rahoituspalvelujen kansainvälisen keskuksen alempaa, 10 prosentin, verokantaa.²⁶⁰

Asiassa EUT, silloinen yhteisöjen tuomioistuin, kuitenkin katsoi, että yhteisön perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta koskevat artikkelit 43 ja 48 ”*ovat esteenä sille, että jäsenvaltioon sijoittautuneen ja siellä asuvan yhtiön veron määräytymisperusteeseen sisällytetään ulkomaisen väliyhteisön toisessa jäsenvaltiossa toteuttamat voitot, kun näihin voittoihin sovelletaan siellä alempaa verotuksen tasoa kuin ensiksi mainitussa valtiossa, ellei*

---

²⁵⁷ Tikka 1972, 26 ja

²⁵⁸ Urpilainen 2008, 537.

²⁵⁹ Urpilainen 2008, 537.

²⁶⁰ C-196/04, Cadbury Schweppes -tapaus, kohdat 2, 14, 18-19.

siten tällainen sisällyttäminen koske ainoastaan puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä, joilla pyritään kiertämään normaalisti maksettava kansallinen vero. Tällaista verotustoimenpidettä ei näin ollen saada soveltaa, kun objektiivisten ja ulkopuolisten tarkastettavissa olevien tekijöiden perusteella osoittautuu, että verotuksellisten syiden olemassaolosta huolimatta kyseinen väliyhteisö on todellisuudessa asettautunut vastaanottajana olevaan jäsenvaltioon ja tosiasiallisesti harjoittaa siellä taloudellista toimintaa.”²⁶¹

Tuomioistuimien katsoo, että puhtaasti keinotekoisia järjestelyinä on pidettävä ilman taloudellista todellisuuspohjaa olevia järjestelyjä, jotka on toteutettu veron kiertämisen tarkoituksessa.²⁶² Puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen toteaminen edellyttää sekä subjektiivista että objektiivista tekijää.²⁶³ Tuomioistuimien lisää, että jos katsotaan, että asiassa ”*ulkomainen väliyhteisö on asettautunut vastaanottajana olevaan jäsenvaltioon fiktiivisesti harjoittamatta tosiasiallisesti lainkaan taloudellista toimintaa sen alueella, tämän ulkomaisen väliyhteisön perustaminen on katsottava puhtaasti keinotekoiseksi järjestelyksi*”.²⁶⁴ Puhtaasti keinotekoisesta järjestelystä voi olla kyse silloin, kun konsernin tytäryhtiö toimii ”*bulvaanina*” tai ”*postilaatikkona*”.²⁶⁵

Cadbury Schweppes -tuomion perusteella voitaneen todeta, että puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen toteaminen edellyttää, että kyseiseltä liiketoimelta puuttuu kokonaan taloudellinen todellisuuspohja ja järjestely on luotu siitä syystä, että sitä kautta saavutetaan jokin verotuksellinen etu. Tuomion osalta huomiota on kiinnitetty myös siihen, että tuomion perusteluissa ei pelkästään nojattu ”*puhtaasti keinotekoinen järjestely*” -käsitteeseen, vaan myös tosiasialliseen taloudelliseen toimintaan, mikä mahdollisesti indikoi sitä, että ei-tosiasiallista taloudellista toimintaa voidaan pitää väärinkäyttönä, vaikka toiminnalle olisi muitakin kuin verotuksellisia syitä. Vuorostaan silloin, kun verovelvollinen harjoittaa taloudellista toimintaa, voi olla hankala osoittaa, että toimintaa harjoitetaan muiden kuin verotuksellisten syiden johdosta.²⁶⁶

EUT on jatkanut Cadbury Schweppes -tuomiossa ottamaansa linjaa myös myöhemmissä oikeuskäytännössään, kuten *Test Claimant in the Thin Cap Group Litigation* -tuomiossa, *SIAT-*

---

²⁶¹ C-196/03, Cadbury Schweppes -tapaus, kohta 75.

²⁶² C-196/03, Cadbury Schweppes -tapaus, kohta 55. “do not reflect economic reality”.

²⁶³ C-196/03, Cadbury Schweppes -tapaus, kohta 64.

²⁶⁴ C-196/03, Cadbury Schweppes -tapaus, kohta 68.

²⁶⁵ C-196/03, Cadbury Schweppes -tapaus, kohta 68.

²⁶⁶ Jiménez 2012, 278; C-196/04, Cadbury Schweppes -tapaus, kohdat 54, 66, 68 ja 75:”*genuine economic activity*”

tuomiossa, yhdistettyjä asioita koskevassa T Danmark -tuomiossa, yhdistettyjä asioita koskevassa N Luxembourg I -tuomiossa sekä tuoreimmassa Lexel Ab -tuomiossa.²⁶⁷ T Danmark -tuomiossa EUT linjasi, että taloudellisen todellisuuspohjan puuttumisen sekä verotuksellisen edun saamisen tarkoituksen lisäksi puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen rakennetta on todellisuudessa pidettävä täysin muodollisena.²⁶⁸ Jotta verovelvollinen voi kumota järjestelyjen keinotekoisuuden, on tämän itse näytettävä toteen, että oikeustoimi tosiasiansa on aito eli järjestely on muodostettu verotuksesta riippumattomista syistä.²⁶⁹

Keinotekoisuusarviointia verotuksen näkökulmasta on käsitelty EU-tasolla laajemmin kuin ainoastaan EUT:n toimesta, kuten esimerkiksi komission suosituksessa aggressiivisesta verosuunnittelusta²⁷⁰. Komissio on painottanut keinotekoisien järjestelyjen tai keinotekoisien järjestelyjen sarjan osalta sitä, että niillä tarkoitetaan sellaisia järjestelyjä, jotka on ennen kaikkea otettu käyttöön verotuksen välttämiseksi ja tietyn veroedun saamiseksi.²⁷¹ ”Järjestelyllä” komission tarkoittaa ”mitä tahansa liiketoimea, järjestelmää, toimea, toimintaa, sopimusta, avustusta, yhteisymmärrystä, lupautta, sitoumusta tai tapahtumaa” ja sen on mahdollista muodostua useammasta kuin yhdestä vaiheesta tai osasta.²⁷² Näin ollen ”järjestely” itsessään voitaneen katsoa kattavan laajasti erilaisia toimia ja käsitteen olevan hyvinkin laaja-alainen. Keinotekoisuuden kriteerin täyttymisen osalta komissio on todennut, että ”järjestely tai järjestelyjen sarja on keinotekoinen, jos sillä ei ole kaupallista merkitystä”²⁷³. Järjestelyjen tai järjestelyjen sarjan keinotekoisuutta arvioitaessa komissio on suosituksessaan listannut tilanteita, joihin on kiinnitettävä erityistä huomiota:

- ”a) järjestelyjen muodostavien yksittäisten vaiheiden oikeudellinen luonnehdinta on ristiriidassa koko järjestelyjen oikeudellisen sisällön kanssa;*
- b) järjestely tai järjestelyjen sarja toteutetaan tavalla, jota ei yleensä voida käyttää hyväksyttävässä liiketoiminnassa;*

---

²⁶⁷ C-524/04, Test Claimant in the Thin Cap Group Litigation -tapaus, kohta 81; C-318/10, SIAT-tapaus, kohta 40; C-116/16 & C-117/16, T Danmark -tapaus, kohta 100; C-115/16, C-118/16, C-119/16 & C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 127; C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 49.

²⁶⁸ C-116/16 & C-117/16, T Danmark -tapaus, kohta 100.

²⁶⁹ Kaunisto 2022, 210.

²⁷⁰ Komission suositus, annettu 6 päivänä joulukuuta 2012 aggressiivisesta verosuunnittelusta (2012/772/EU).

²⁷¹ Komission suositus 2012, 4.2.

²⁷² Komission suositus 2012, 4.3.

²⁷³ Komission suositus 2012, 4.4.

- c) järjestelyn tai järjestelyjen sarjaan sisältyy seikkoja, joilla on toistensa korvaava tai peruuttava vaikutus;
- d) toteutetut liiketoimet ovat luonteeltaan kehämäiset;
- e) järjestelystä tai järjestelyjen sarjasta johtuu merkittävä veroetu, mutta sillä ei ole vaikutusta verovelvollisen ottamiin liiketoimintatariskeihin;
- f) odotettu voitto ennen veroja on vähäinen verrattuna veroedun määrään.”²⁷⁴

Komission suosituksen osalta on todettava, ettei se kuitenkaan tarkemmin määrittele sitä, mitä puhtaasti keinotekoisella järjestelyllä tarkoitetaan, vaan se luo raamit sille, minkä perusteella järjestely voidaan todeta puhtaasti keinotekoiseksi ja mitä määrittelyssä on hyvä huomioida.

EU-oikeuden näkökulmasta ATAD 6(2):ssa puhutaan epäaidosta oikeustoimesta, jota EU-tuomioistuin ei kuitenkaan oikeuskäytännössään ole käyttänyt, mutta joka voitaneen kuitenkin *Kaunistoa* mukaillen rinnastaa EUT:n muodostamaan ja käyttämään puhtaasti keinotekoiseen oikeustoimeen.²⁷⁵ ”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite on muodostunut ja edelleen vuosien saatossa täsmentynyt EUT:n oikeuskäytännössä. Yhteenvetona käsitteen osalta voitaneen todeta edellä sanotun perusteella, että järjestelyä voidaan pitää keinotekoisena silloin, kun sillä ei ole mitään taloudellista todellisuuspohjaa ja järjestelyn tarkoituksena on veron kiertäminen ja veroedun saaminen. Edellä sanotusta huolimatta käsite on kuitenkin saanut osakseen runsaastikin kritiikkiä koskien sen epämääräisyyttä ja sen käytännön soveltamista, vaikka siihen on runsain määrin oikeuskäytännössä viitattu²⁷⁶. Kriteerin osalta on todettu, että sen käytöstä huolimatta, kukaan ei kuitenkaan oikeasti tiedä, mitä sillä tarkalleen ottaen tarkoitetaan²⁷⁷, eikä kriteerin sisällöllinen määrittelykään ole täysin yksiselitteistä²⁷⁸. Tietyn järjestelyn osalta puhtaasti keinotekoisuuden määrittäminen ja sen olemassaolon toteaminen voikin käytännössä muodostua hyvin haastavaksi²⁷⁹.

Urpilainen on lisäksi korostanut ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen määrittelyn osalta oikeusvarmuutta ja verotuksen ennustettavuutta. Sillä, että oikeuskäytännössä runsaasti käytettyä käsitettä ei yksiselitteisesti ole määritelty ja ettei oikeastaan tiedetä, mitä käsiteellä

---

²⁷⁴ Komission suositus 2012, 4.4.

²⁷⁵ Ks. Kaunisto 2022, 163.

²⁷⁶ Ks. esim. Guski 2018, 442; *Urpilainen* 2008, 539; *Helminen* 2013, 67.

²⁷⁷ Guski 2018, 442.

²⁷⁸ *Urpilainen* 2008, 539.

²⁷⁹ *Helminen* 2013, 67.

tarkoitetaan, on merkittävä vaikutus oikeusvarmuuteen ja ennustettavuuteen verovelvollisten näkökulmasta.²⁸⁰ Tässä pääluvussa tarkoituksena on hahmottaa ja arvioida ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä nimenomaisesti korkojen vähennysoikeuden näkökulmasta erityisesti oikeuskäytäntö huomioiden.

4.2. Yleistä puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen ja korkovähennysten suhteesta oikeuskäytännön näkökulmasta

Globalisaatio ja taloudelliseen toimintaympäristöön kohdistuneet muutokset ovat tuoneet mukanaan ongelmia koskien etenkin monikansallisten konsernien pyrkimyksiä alentaa omaa verorasitustaan hyödyntäen konsernin sisäisistä veloista maksettavien korkojen vähennyskelpoisuutta, mikä edelleen aiheuttaa ongelmia valtioiden veropohjille rapauttaen niitä.²⁸¹ Monikansallisten konsernien korkovähennysten ja puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen välistä suhdetta on tarkoituksenmukaista arvioida erityisesti oikeuskäytännön näkökulmasta, sillä viimeksi mainittu käsite on kehittynyt EUT:n oikeuskäytännössä. Sekä EUT että KHO ovatkin joutuneet ottamaan vuosien saatossa kantaa konsernien sisäisiin korkovähennyksiin arvioiden nimenomaisesti järjestelyjen keinotekoisuutta.²⁸² Lisäksi EUT on oikeuskäytännössään arvioinut säännöllisesti ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä yksittäisten tapausten osalta koskien muitakin tilanteita kuin konsernien korkovähennyksiä.²⁸³

Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt korkovähennysten näkökulmasta on tällä hetkellä hyvinkin ajankohtainen aihe niin lainsäädännön kuin oikeuskäytännönkin näkökulmasta. Lainsäädännön osalta ajankohtaisuus liittyy aikaisemminkin mainittuun Euroopan komission hyväksymään ehdotukseen DEBRA-direktiivistä, joka kiristäisi ja rajoittaisi entisestään korkojen vähennysoikeutta.²⁸⁴ Oikeuskäytännön osalta ajankohtaisuus liittyy puolestaan Alankomaiden korkeimman oikeuden *Hoge Raad der Nederlandenin* vuonna 2022 EUT:lle esittämään ennakkoratkaisupyyntöön koskien konsernin sisäisiä korkovähennyksiä ja nyt asiasta odotetaan ennakkoratkaisua.²⁸⁵ Edellä mainittua ennakkoratkaisupyyntö ja sen mahdollisia

---

²⁸⁰ Urpilainen 2008, 539.

²⁸¹ Penttilä 2022a, 16.

²⁸² Ks. esim. C-484/19 Lexel Ab -tapaus; KHO 2016:71; KHO 2016:72; KHO 2021:178; KHO 2021:179.

²⁸³ Ks. esim. C-196/04, Cadbury Schweppes -tapaus; C-116/16 ja C-117/16, T Danmark -tapaus; C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg 1 -tapaus; C-119/99, Emsland-Stärke -tapaus, C-484/19, Lexel Ab -tapaus.

²⁸⁴ Ks. European Parliament 2022a ja Baert 2022, 1.

²⁸⁵ Ks. Ennakkoratkaisupyyntö C-585/22 ja ks. myös Loyens & Loeff 2022.

vaikutuksia pohditaan tarkemmin myöhemmin tässä pääluvussa. Tutkielman tässä pääluvussa alalukuineen analysoidaan puhtaasti keinokeinoisten järjestelyjä korkovähennysten näkökulmasta erityisesti oikeuskäytäntö huomioiden.

4.3. Lexel Ab -tapaus C-484/19

EUT antoi tammikuussa 2021 tuomion Lexel Ab -tapauksessa koskien ruotsalaisen konserniyritys Lexel Ab:n oikeutta vähentää konsernin sisäisistä velkajärjestelyistä aiheutuneet korot verotuksessaan. Tapauksessa oli kyse siitä, oliko Ruotsin kansallinen sääntely koskien korkovähennyksen rajoituksia yhteensopiva SEUT:n 49 artiklan turvaaman sijoittautumisvapauden kanssa vai oliko kansallisen korkovähennysoikeutta rajoittavan sääntelyn ja EU:n sijoittautumisoikeuden välillä ristiriitaisuuksia. Ruotsin kansalliset tuomioistuimet kansallisen sääntelyn valmisteluasiakirjoihin tukeutuen korostivat kaikki sitä, että kansallisen korkovähennysoikeutta rajoittavan sääntelyn tarkoitus oli puhtaasti torjua kansainvälisten konsernien harjoittamaa aggressiivista verosuunnittelua, josta kansallisten tuomioistuinten sekä kansallisen veroviranomaisen mukaan oli tapauksessa kyse.²⁸⁶ Tästä huolimatta EUT ei yllättäen ottanutkaan kantaa siihen, oliko kyseessä aggressiivinen verosuunnittelu eikä se edes viitannut aggressiivisen verosuunnittelun käsitteeseen.

Tuomion taustalla oli kyse seuraavanlaisesta tosiseikastosta. Ruotsalainen konserniyritys Lexel Ab otti lainaa Ranskaan sijoittautuneelta konserniyhtiöltä hankkiakseen espanjalaiselta konserniyhtiöltä konsernin sisäisellä osakekaupalla osuuden belgialaisesta konserniyhtiöstä. Osakekaupasta saadut varat espanjalainen konserniyhtiö käytti omien velkojensa maksuun.²⁸⁷ Ranskassa sijaitseva konserniyhtiö käytti Lexel Ab:n sille maksamat korkokulut, vuonna 2013 noin 5,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2014 noin 5,9 miljoonaa euroa, konsernin Ranskassa syntyneiden tappioiden vähentämiseen.²⁸⁸

Tapauksessa Ruotsin verohallinto katsoi, että konsernin sisällä oli tehty sellainen velkajärjestely, jonka avulla konsernin sisäinen osakekauppa pystyttiin rahoittamaan, mikä vuorostaan mahdollisti Lexel Ab:n velasta ranskalaiselle konserniyhtiölle maksettavan korkomenon vähennyksen Espanjan sijaan Ruotsissa synnyttäen konsernille huomattavan

---

²⁸⁶ Ks. C-484/19, Lexel Ab -tapaus, erityisesti kohdat 27 ja 52.

²⁸⁷ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 19.

²⁸⁸ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 18.

veroedun.²⁸⁹ Tapauksen aikaisen Ruotsin verolainsäädännön mukaan konsernin sisäisestä velasta maksettava korkomeno on vähennyskelpoinen, jos sitä vastaavaa tuloa verotetaan vähintään 10 prosentin verokannalla, jossa lainanantaja yhtiö asuu verotuksellisesti, jos kyseinen yritys olisi saanut vain korkomenoa vastaavan tulon (ns. 10 prosentin sääntö). Asiassa oli selvää, että kyseinen säännös soveltui, sillä Ranskan yhteisöverokanta oli 34,43 prosenttia vuosina 2013 ja 2014.²⁹⁰ 10 prosentin sääntö ei kuitenkaan ole poikkeukseton ja kansallisen verolainsäädännön mukaan korkomenoja ei saa vähentää, jos velkasuhteen pääasiallinen syy on ollut merkittävän veroedun syntyminen konsernille (ns. poikkeussäännös).²⁹¹ Tuomiosta ilmenevien poikkeussäännöksen valmisteluasiakirjoista ilmenee, että poikkeussäännöksen säätämisen taustalla on nimenomaisesti tarkoitus estää aggressiivista verosuunnittelua, joita tapauksessa konserni mukaan lukien Lexel Ab Ruotsin mukaan harjoitti.²⁹² Lexel Ab:n mukaan osakekaupan solmimisen taustalla ei ollut pyrkimystä saada verotuksellista etua konsernille eikä järjestelystä myöskään sellaista etua syntynyt. Lexel Ab katsoi, että se, että ranskalaisella konserniyhtiöllä oli mahdollisuus vähentää saamistaan korkotuloista konsernin Ranskassa toiminnasta aiheutuneet tappiot, ei muodostanut veroetua konsernin osalta. Lisäksi Lexel Ab korosti, että osakekaupan ja lainajärjestelyn seurauksena Lexel Ab:n maksamia korkoja vastaava tulo verotettaisiin Ruotsin verokantaa korkeammalla verokannalla.²⁹³

Ruotsin korkein oikeus esitti EUT:lle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen: ”*Onko SEUT 49 artiklan mukaista evätä ruotsalaiselta yhtiöltä toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle samaan etuyhteysryhmään kuuluvalle yhtiölle maksetun koron vähennys sillä perusteella, että velkasuhteen syntymisen pääasiallisena syynä katsotaan olevan merkittävän veroedun saaminen etuyhteysryhmälle, kun tällaista veroetua ei olisi katsottu saatavan, jos molemmat yhtiöt olisivat olleet ruotsalaisia, koska niihin olisi tuolloin sovellettu konserniavustusta koskevia säännöksiä?*”²⁹⁴

---

²⁸⁹ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 22.

²⁹⁰ Ks. C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta

²⁹¹ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 6-7.

²⁹² Ks. C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 9 ja 27.

²⁹³ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 20.

²⁹⁴ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 30.

4.3.1. EU:n perusoikeuksien vaikutus Lexel Ab -tapauksessa

Lexel Ab -tapauksessa EUT katsoi, että kyseessä oleva Ruotsin kansallinen sääntely koskien korkovähennysten rajoituksia muodosti perusteettoman rajoituksen SEUT 49 artiklassa määrätylle sijoittautumisvapaudelle. EUT totesi SEUT 49 artiklan olevan esteenä kyseessä olevalle kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan jäsenvaltioon sijoittautuneella yhtiöllä ei ole oikeutta vähentää toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle samaan konserniin kuuluvalle yhtiölle maksettuja korkoja sillä perusteella, että velkasuhteen syntyminen pääasiallisena syynä katsotaan olevan merkittävän veroedun saaminen, kun tällaista veroetua ei olisi katsottu olevan, jos molemmat yhtiöt olisivat olleet sijoittautuneita ensin mainittuun jäsenvaltioon, koska niihin olisi tuolloin sovellettu konserniavustusta koskevia säännöksiä.²⁹⁵

Asiassa keskeistä oli näin ollen EU:n sijoittautumisvapauden rajoittaminen, johon EUT otti kantaa. Perusoikeuksia, kuten sijoittautumisvapautta, rajoittavana määräyksenä pidetään esimerkiksi verotusta, kun se rajoittaa ja estää verovelvollisia sijoittautumasta ulkomailla tai muuttamasta asuinvaltiotaan.²⁹⁶ EUT on aikaisemmassa oikeuskäytännössään katsonut, että SEUT:in perusvapauksia rajoittava kohtelu on mahdollista oikeuttaa veronkiertojärjestelyillä.²⁹⁷ On kuitenkin katsottu, ettei veronkiertojärjestelyjä torjuvaa yleistä veronkiertosäännöstä tule pitää SEUT:in mukaisena, jos tällainen veronkiertosäännös ei kohdistu torjumaan ainoastaan täysin keinotekoisia järjestelyjä ja jos se estää tai rajoittaa perusvapauksien toteutumista.²⁹⁸

Perusvapauksien rajoittamisen osalta EUT piti keskeisenä ennakkoratkaisukysymyksestäkin ilmenevää jäsenvaltion lainsäädännöstä aiheutuvaa erilaista kohtelua koskien rajat ylittäviä ja täysin kansallisia tilanteita. EU:n yhdenvertaisen kohtelun periaatteen, joka ilmenee myös EUT:n aikaisemmassa oikeuskäytännössä, mukaan toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei tule kohdella eri tavalla eikä erilaisia tapauksia tule kohdella samalla tavalla, ellei objektiivisesti voida tällaista eroa perustella.²⁹⁹ Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklassa suojatun Euroopan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen on katsottu rajat ylittävien ja täysin kansallisten korkomaksujen osalta tarkoittavan käytännössä sitä, että koron maksaminen samaan valtioon

---

²⁹⁵ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 50, 57, 70 ja 78.

²⁹⁶ Helminen 2013, 55.

²⁹⁷ Ks. Helminen 2013, 56; C-315/02, *Lenz*-tapaus, kohta 27.

²⁹⁸ Ks. Helminen 2013, 57; C-264/96, *ICI*-tapaus, kohta 26.

²⁹⁹ Ks. esim. C-313/04, *Franz Egenberger* -tapaus, kohta 33; C-127/07, *Société Arcelor* -tapaus, kohta 23.

sijoittautuneelle yhtiölle ja koron maksaminen toiseen valtioon sijoittuneelle yhtiölle eivät ole toisiinsa rinnasteisia, eikä niitä lähtökohtaisesti tule kohdella samalla tavalla.³⁰⁰ Erilaisen kohtelun osalta EUT totesi, että kyseessä on erilainen kohtelu, sillä korkokulu olisi ollut vähennettävissä Lexel Ab:n verotuksessa, jos korkotulon saanut ranskalainen konserniyhtiö olisi ollut ruotsalainen konserniyhtiö. EUT kuitenkin katsoi, että tällainen erilainen kohtelu voi olla sijoittautumisvapauden mukaista, jos kyseessä on tilanteet, jotka eivät ole toisiinsa nähden objektiivisesti rinnastettavissa, tai jos erilainen kohtelu on oikeutettua yleistä etua koskevasta pakottavasta syystä ja lisäksi oikeassa suhteessa tavoitteeseen nähden. Käsiteltävän tapauksen osalta EUT kuitenkin totesi käsillä olevien tilanteiden olevan toisiinsa nähden objektiivisesti rinnastettavissa.³⁰¹

EUT:n pohdittavaksi tapauksessa tuli se, oliko Ruotsin kansallinen säännös oikeutettavissa yleistä etua koskevista syistä ottaen huomion rajoituksen oikeasuhtaisuus säännöksen tavoitteeseen nähden.³⁰² Oikeuttamisperusteiden osalta EUT arvioi erilaisen kohtelun hyväksymistä ensiksi veropetosten ja veronkierron torjuntaan liittyvillä syillä, toiseksi tarpeella säilyttää jäsenvaltioiden välinen verotusvallan jako ja kolmanneksi edellä mainittujen veronkierron ja jäsenvaltioiden välisen verotusvallan jaon tasapainon yhdistelmänä. EUT katsoi, ettei mitään oikeuttamisperustetta voinut tapauksessa hyväksyä.³⁰³

Ensimmäisen oikeuttamisperusteen osalta EUT katsoi, että jotta oikeuttamisperuste voitaisiin hyväksyä, rajoituksen tulisi erityisesti estää sellaiset menettelyt, joilla luodaan puhtaasti keinotekoisia järjestelyä, joilla ei ole taloudellista todellisuuspohjaa, jotta voitaisiin kiertää vero, joka normaalisti olisi maksettava. Verovelvollisella tulee kuitenkin olla mahdollisuus todentaa ne liiketaloudelliset syyt, joiden vuoksi se on toteuttanut järjestelyn.³⁰⁴ Edellä mainitun mukaisesti Ruotsissa kaikki siihenastiset tahot olivat katsoneet konsernin saavan järjestelystään Ruotsin lainsäädännössä mainitun mukaisen merkittävän veroedun ja järjestely oli konsernissa toteutettu harjoittamalla aggressiivista verosuunnittelua, joka rapautti Ruotsin veropohjaa.³⁰⁵ EUT katsoi, että jotta veronkiertoa koskeva oikeuttamisperuste voitaisiin hyväksyä, edellytettäisiin puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen olemassa oloa.³⁰⁶ Tuomion

---

³⁰⁰ Heber 2022, 75 ja 78.

³⁰¹ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 40, 42, 44.

³⁰² C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 46.

³⁰³ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 48, 57-58, 70-71 ja 77.

³⁰⁴ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 49-50.

³⁰⁵ Ks. Laaksonen 2021, 207; C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 22, 24, 27, 52 ja 67.

³⁰⁶ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta

perustella voitaneen siis todeta, ettei EUT pitänyt pääasiassa olevaa konsernin sisäistä järjestelyä puhtaasti keinotekoisena.

Jäsenvaltioiden verotusoikeuden tasapainoisen jaon osalta EUT totesi, että kyseinen oikeuttamisperuste voidaan hyväksyä silloin, kun järjestelmällä pyritään estämään menettelyjä, jotka ovat omiaan vaarantamaan jäsenvaltioiden oikeutta käyttää verotusvaltaansa omalla alueella toteutettujen toimintojen osalta. Aikaisemman oikeuskäytäntönsä perusteella EUT on hyväksynyt nyt käsiteltävänä olevan oikeuttamisperusteen silloin, kun kyse on siitä, että valtion verojärjestelmä koskien konserneja rajataan koskemaan ainoastaan omaan maahan sijoittuneisiin yhtiöihin.³⁰⁷

EUT totesi viitaten myös aikaisempaan tuomioonsa tapauksissa C-398/19 ja C-399/19 koskien Alankomaiden korkovähennysrajoitussäätelyä, että Lexel Ab:n vaatima korkovähennys on kaikille yhtiöille varattu etu ja se tulee erottaa edusta, joka muodostuu konsolidoinnista verotuksellisen yksikön sisällä.³⁰⁸ Lisäksi EUT totesi, että Lexel Ab olisi saanut vähentää korkomenon, jos Ranskassa sijaitseva konserniyhtiö olisi ollut konsernin ulkopuolinen yhtiö. Näin ollen käsiteltävänä olevaa oikeuttamisperustetta ei hyväksytty.³⁰⁹ Kolmannen oikeuttamisperusteen osalta EUT on aikaisemmin hyväksynyt sen hyvin poikkeuksellisesti, kun veronkierron estäminen on erityinen osa yleistä etua, joka liittyy toiseen oikeuttamisperiaatteeseen. Lexel Ab -tapauksessa EUT ei hyväksynyt oikeuttamisperusteiden yhdistelmää, sillä Ruotsi ei ollut voinut vedota toiseenkaan perusteeseen.³¹⁰

Lexel Ab -tapauksessa annetun EUT:n tuomion jälkeen oikeuskirjallisuudessa on herännyt kysymys kansallisten korkovähennysrajoitussäännösten ja EU:n perusoikeuksien välisestä suhteesta ja siitä, voidaanko kansallisten korkovähennysrajoitussäännösten soveltamista vahvistaa milläkään oikeuttamisperusteella koskien veropohjien säilymistä.³¹¹ Suhteessa EUT:n aikaisempiin tuomioihin koskien erilaista kohtelua, Lexel Ab -tuomion on katsottu noudattavan EUT:n *Lankhorst-Hohorst* -tuomiota, jossa katsottiin, että erilainen kohtelu rajat ylittävien ja kotimaisten tilanteiden välillä ei ollut hyväksyttävä ja näin ollen Saksan korkovähennysrajoitusta koskeva lainsäädäntö merkitsi perusteetonta sijoittautumisvapauden

---

³⁰⁷ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 61-63.

³⁰⁸ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 64-64

³⁰⁹ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 69-70.

³¹⁰ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 73, 76 ja 77.

³¹¹ Tale 2023, 336 ja 344.

rajoitusta.³¹² Lankhorst-Hohorst -tuomiossa EUT ei myöskään katsonut, että kansallinen säännös ei pelkästään kohdistunut puhtaasti keinotekoisiiin järjestelyihin.³¹³

Poiketen Lankhorst-Hohorst -tuomiosta, EUT on Lexel Ab -tuomiota edeltävässä oikeuskäytännössään, kuten SIAT-tuomiossa, hyväksynyt myös kansalliset korkovähennysrajoitussäännökset sijoittautumisvapauden rajoituksina, kun tarpeena on ollut estää veronkiertoa, mutta se on kuitenkin lopulta katsonut, että säännökset eivät ole olleet oikeasuhtaisia.³¹⁴ On kuitenkin huomautettava, ettei EUT viitannut Lexel Ab -tapauksessa kertaakaan Lankhorst-Hohorst -tuomioon. Lexel Ab -tapauksen osalta on esitetty kritiikkiä siihen, miksi EUT ei Lexel Ab -tapauksessa päätenyt samanlaiseen lopputulemaan kuin SIAT-tuomiossa ja miksi EUT ei viitannut kertaakaan viimeksi mainittuun tapaukseen.³¹⁵

4.3.2. Korkojen markkinaehtoisuus ja puhtaasti keinotekoiset järjestelyt

Lexel Ab -tuomiossa EUT kiinnitti erityistä huomiota markkinaehtoperiaatteen ja puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen väliseen suhteeseen. EUT totesi tuomiossa hyvin suoraan, ettei markkinaehtoisesti toteutettuja liiketoimia tule pitää puhtaasti keinotekoisina tai fiktiivisinä järjestelyinä, jotka on toteutettu sen veron kiertämiseksi, joka normaalisti tulisi maksettavaksi.³¹⁶ Markkinaehtoperiaatteen olennaista asemaa korkojen vähennysoikeuden arvioinnissa EUT on korostanut jo Lexel Ab -tuomiota edeltävässä oikeuskäytännössään³¹⁷, ja markkinaehtoperiaatteen ja korkovähennysten välisen suhteen arviointi Lexel Ab -tapauksessa noudattikin EUT:n aikaisempaa ratkaisukäytäntöä. EUT korosti antaessaan tuomiotaan Lexel Ab -tapaukseen, että Ruotsin poikkeussääntö voi soveltua myös markkinaehtoisesti toteutettuihin liiketoimiin³¹⁸, mikä merkitsee sitä, että korkomenojen vähentämisosoikeus voidaan evätä poikkeussäännön nojalla myös markkinaehtoisesti toteutettujen liiketoimien osalta, vaikka viimeksi mainittuja ei ole pidettävää puhtaasti keinotekoisina järjestelyinä.

Markkinaehtoperiaatteen keskeisen merkityksen voi nähdä heijastuvan EUT:n oikeuttamisperusteiden hyväksyttävyyden arvioinnista, sillä EUT hylkäsi sekä veronkierto-

---

³¹² Ks. Tale 2023, 342, 345; Herber 2022, 78.

³¹³ Herber 2022, 78, 82; Lankhorst-Hohorst -tapaus C-324/00, kohta 37.

³¹⁴ Ks. Tale 2023, 336, 342.

³¹⁵ Tale 2021, 345.

³¹⁶ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 53.

³¹⁷ Ks. esim. C-524/04, Thin Cap Group Litigation -tapaus, kohdat 80-81, 87 ja 92.

³¹⁸ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 56.

oikeuttamisperusteen sekä tasapaino-oikeuttamisperusteet osittain markkinaehtoperiaatteen vaikutuksesta.³¹⁹ EUT:n antaman tuomion perusteella voineekin suoraviivaisesti todeta markkinaehtoisesti toteutettujen liiketoimien sulkeutuvan pois puhtaasti keinotekoisten järjestelyiden ryhmän piiristä. Toisin sanoen huolehtimalla siitä, että konsernit noudattavat sisäisen rahoituksen hinnoittelussaan markkinaehtoperiaatetta ja edelleen seuraavat OECD:n siirtohinnoitteluohjeita varmistavat ne sen, ettei liiketoimia pidetä puhtaasti keinotekoisina.³²⁰ Näin ollen EUT:n tuomion perusteella puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen olemassaolon toteamisessa hyvin olennaisessa asemassa, ellei jopa olennaisimmassa, on markkinaehtoperiaatteen noudattaminen sisäisen rahoituksen, kuten korkojen, hinnoittelussa.

Markkinaehtoisuuden ja puhtaasti keinotekoisten järjestelyiden välisen suhteen kehittymisen osalta tulevaisuudessa keskeisessä roolissa on EUT:n antama tuomio *Hoge Raad der Nederlandenin* ennakkoratkaisupyynnöstä, joka ”koskee kysymystä siitä, onko unionin oikeus esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan korkojen vähentäminen ei ole mahdollista sellaisen velan osalta, jonka verovelvollinen on ottanut lähiyhtiöltä hankkiakseen osuuden tai laajentaakseen osuuttaan toisesta yhtiöstä, josta tulee sen jälkeen lähiyhtiö, jos kyseessä on keinotekoinen järjestely, riippumatta siitä, onko kyseisestä velasta sovittu markkinaehtoisesti, ja, jos vastaus on kielteinen, riippumatta siitä, olisivatko riippumattomat yritykset sopineet alhaisemmasta korosta, sekä kysymystä siitä, onko tässä yhteydessä osin merkitystä sillä, oliko kyseinen yhtiö verovelvollisen lähiyhtiö jo ennen kyseistä hankintaa tai laajentamisesta vai tuleeko siitä sellainen vasta jälkepäin”.³²¹ Ennakkoratkaisupyynnön ja siitä annettava tuomio tulevat olemaan merkittäviä korkovähennysten näkökulmasta erityisesti huomioiden puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen ja markkinaehtoperiaatteen välinen suhde.

4.3.3. Pohdintaa Lexel Ab -tuomiosta puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen osalta

EUT:n oikeuskäytännön mukaan puhtaasti keinotekoiset järjestelyt tarkoittavat ilman taloudellista todellisuuspohjaa olevia järjestelyjä, jotka ovat luotu sen veron kiertämiseksi, joka olisi normaalisti maksettava asianomaisen jäsenvaltion alueella harjoitetusta toiminnasta.³²²

---

³¹⁹ Ks. C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohdat 53, 56-57 ja 69-70.

³²⁰ Ks. myös Tale 2023, 347.

³²¹ Ennakkoratkaisupyynnön C-585/22, 1-2.

³²² C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 49.

EUT on kuitenkin oikeuskäytännössään korostanut sitä, että verovelvolliselle tulee antaa mahdollisuus esittää näyttöä niistä liiketaloudellisista syistä, joiden johdosta kyseinen liiketoimi on tehty.³²³ EUT myös vahvisti aikaisemmin ottamansa kannan koskien markkinaehtoperiaatteen asemaa suhteessa puhtaasti keinotekoisia järjestelyihin korkojen vähennyskelpoisuuden arvioinnin näkökulmasta todeten. Verrattuna EUT:n aikaisempaan oikeuskäytäntöön Lexel Ab -tapauksessa edellä mainittu kanta tuotiin esille poikkeuksellisen suorasti toteamalla, että ”poikkeussäännön soveltamisalaan voi kuulua myös markkinaehtoisesti toteutettuja liiketoimia, jotka eivät näin ollen ole puhtaasti keinotekoisia tai fiktiivisiä järjestelyjä, jotka on toteutettu sen veron kiertämiseksi, joka olisi normaalisti maksettava asianomaisen jäsenvaltion alueella harjoitetusta toiminnasta syntyneistä voitoista³²⁴”. Täten markkinaehtoiset liiketoimet eivät ole puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä.

Lexel Ab -tapauksessa kyse oli konsernin sisäisestä osakekaupasta ja konsernin sisäisestä lainajärjestelystä. Konsernissa toteutettu osakekaupan tarpeellisuutta perusteltiin konsernissa siten, että osakekaupan myyjänä ollut konserniyhtiö tarvitsi pääomaa hankkiakseen konsernin ulkopuolisen yhtiön, jonka hankinta oli rahoitettu pääasiassa lainoilla. EUT ei tapauksessa suoraan ottanut kantaa siihen, oliko konsernin sisällä toteutettu järjestely puhtaasti keinotekoinen vai ei tai oliko konsernin sisäiset rahoitusjärjestelyt koskien nimenomaisesti korkoja toteutettu markkinaehtoisesti, sillä arvioinnin kohteena oli kansallisen korkorajoitussäännöksen ja EU:n sijoittautumisvapauden välinen suhde. Tapauksessa jäi osittain avoimeksi se, oliko konsernissa tehdyt liiketoimet ja järjestelyt puhtaasti keinotekoisia tai fiktiivisiä. Tuomiosta voinee kuitenkin päätellä, että EUT ei pitänyt tapauksen järjestelyä puhtaasti keinotekoisena tai fiktiivisenä, minkä muun muassa *Laaksonen* on todennut.³²⁵

Lexel Ab -tuomio on saanut osakseen kritiikkiä ja herättänyt keskustelua muun muassa aggressiivisen verosuunnittelun huomiotta jättämisestä.³²⁶ Lisäksi huomiota on kiinnitetty siihen, ettei konsernin järjestelyjen osalta EUT arvioinut lainkaan puhtaasti keinotekoisuuden kriteerin täyttymistä.³²⁷ *Laaksonen* on katsonut, että Lexel Ab -tapauksessa konsernissa tehdyllä järjestelyn taustalla olevat liiketaloudelliset syyt näyttävät hyvin ohuilta, jopa olemattomilta, mikä ei kuitenkaan saanut EUT:ta pitämään järjestelyä puhtaasti

---

³²³ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 50.

³²⁴ C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 56.

³²⁵ Ks. *Laaksonen* 2021a, 213.

³²⁶ Ks. esim. *Laaksonen* 2021b

³²⁷ Ks. esim. *Penttilä* 2022a, 26 (alaviite 34).

keinotekoisena.³²⁸ Puhtaasti keinotekoisuuden arviointiin keskeisesti liittyvien liiketaloudellisten perusteiden osalta *Laaksonen* on lisäksi katsonut osakkeiden hankintaan liittyvien syiden olleen ennemminkin konserniperusteisia kuin *Lexel Ab:n* omaan liiketoimintaan perustuvia syitä.³²⁹ *Penttilä* on myös arvioinut kyseisen järjestelyn olevan keinotekoinen ja jopa keinotekoisempi kuin kansallisessa tapauksessa KHO:2021:178 arvioinnin kohteena oleva järjestely, jonka KHO katsoi olevan keinotekoinen.³³⁰

Markkinaehtoperiaatteen keskeisen aseman osalta on kiinnitetty huomiota myös siihen, että markkinaehtoperiaatteen soveltaminen ei kuitenkaan selvennä sitä, onko järjestely toteutettu tosiasiallisesti liiketaloudellisin perustein vai puhtaasti keinotekoisista syistä.³³¹ Vaikuttaneekin siltä, että verovelvollisen tarkoituksella tai päämäärillä ei ole huomioon otettavaa merkitystä, jos liiketoimi on markkinaehtoinen. Markkinaehtoperiaatetta ja liiketoimen markkinaehtoisuutta onkin kutsuttu verovelvollisten turvasatamaksi, sillä se poissulkee automaattisesti järjestelyn puhtaan keinotekoisuuden olemassaolon.³³² *Karimeri* on pitänyt haastavana sitä, että vaikka markkinaehtoperiaatteen asema korkojen vähennyskelpoisuuden ja järjestelyn keinotekoisuuden arvioinnissa on olennainen, relevanttia oikeuskäytäntöä ei aiheesta juurikaan löydy³³³, mikä luonnollisesti hankaloittaa vallitsevan oikeustilan analysointia. Lisäksi kirjallisuudessa on myös nostettu näkyviin havainto siitä, että vaikka *Lexel Ab -tuomiosta* ilmeneekin Ranskan korkeampi yhteisveroaste verrattuna Ruotsin vastaavaan veroasteeseen sekä se, että järjestelystä saatava mahdollinen hyöty olisi ollut ainoastaan väliaikainen, sen olisi kuitenkin voinut katsoa mahdollisesti johtavan olennaiseen veroetuun. EUT ei kuitenkaan ottanut asiaan kantaa, joten se jäi osaltaan avoimeksi.³³⁴

4.4. EUT:n yhdistetyt ratkaisut suhteessa *Lexel Ab -tuomioon*

4.4.1. Yleistä *T Danmark -tapauksesta* ja *N Luxembourg 1 -tapauksesta*

EUT antoi helmikuussa 2019 kaksi merkittävää yhdistettyä tuomiota, *T-Denmark -tuomio* ja *N Luxembourg 1 -tuomio*, joista ensiksi mainittu koski osinkotulon lähdeverotusta emo-

---

³²⁸ *Laaksonen* 2021a, 213.

³²⁹ *Laaksonen* 2021b

³³⁰ *Penttilä* 2022a, 26 (alaviite 34)

³³¹ *Tale* 2023, 345.

³³² *Kemmeren – Prats – Haslehner* 2021, 266.

³³³ Ks. *Karimeri* 2021.

³³⁴ *Tale* 2023, 345-346.

tytäryhtiödirektiivin mukaisesti ja viimeksi mainittu koski korkotulon lähdeverotusta korko-rojaltidirektiivin mukaisesti. Molemmat tuomiot koskivat direktiiviperusteisen tosiasiallisen edunsaajan käsitteen tulkintaa ja Euroopan unionin yleisten oikeusperiaatteiden soveltamista. Tuomiot ovat merkittäviä etenkin siitä syystä, että EUT otti ensimmäisen kerran kantaa tosiasiallisen edunsaajan käsitteeseen.³³⁵

Konsernirakenteet oli muodostettu tapauksissa seuraavasti. Kaikissa tapauksissa oli kyse tanskalaisista konserniyhtiöistä, joiden emoyhtiöt olivat sijoittautuneet muihin EU-jäsenvaltioihin, kuten Ruotsiin, Luxembourgiin sekä Kyprokselle. Edellä mainitut konsernin emoyhtiöt taas olivat EU:n ulkopuolelle sijoittuneiden maiden, kuten Bermudalla, Jerseyssä ja Caymansaarilla, sijaitsevien ylimpien emoyhtiöiden omistamia tai yksityisten pääomarahastojen, joiden omistajien kotivaltiot olivat tuntemattomia, omistuksessa. Tanskalaiset konserniyhtiöt maksoivat korkoja sekä osinkoja konsernin emoyhtiöille, jotka sijaitsivat EU-jäsenvaltioissa ja ne katsoivat, että korko-rojaltidirektiivin ja emoyhtiödirektiiviin perusteella implementoitujen kansallisten säännösten mukaan niiden emoyhtiöille tekemät suoritukset ovat lähdeverosta vapautettuja. Veronviranomaisen hylkäsi korkojen ja osinkojen lähdeverovapauden, sillä se katsoi väliyhteisöjen olevan niin sanottuja läpikulkuyhtiöitä, joiden ainoa tarkoitus oli kanavoida tulot Tanskasta EU:n ulkopuolisiin maihin ja täten suoritusten saajat eivät olleet suoritusten tosiasiallisia edunsaajia.³³⁶

EUT:lle esitettiin kysymykset tosiasiallisen edunsaajan määritelmästä, puuttumisen keinoista EU-oikeuden väärinkäyttöksiin ja näyttötaakasta. Tosiasiallisen edunsaajan osalta EUT lausui, että tosiasiallisena edunsaajana pidetään sitä toimijaa, joka taloudellisesti hyötyy saadusta tulosta ja voi tuloa vapaasti hyödyntää. Väärinkäytön osalta EUT katsoi, että EU-oikeuden väärinkäyttönä voisi näyttäytyä esimerkiksi sellainen tilanne, kun korkotulon saanut konserniyhtiö maksaa ne eteenpäin kokonaan tai osittain lyhyen ajan kuluttua siitä, kun on itse saanut tulon. EUT lisäsi, että tällaisiin väärinkäytöksen tilanteisiin tulee kansallisten viranomaisten puuttua ja niillä on velvollisuus kansallisten säännösten tai sopimusmääräysten puuttuessa evätä direktiivissä, kuten emoyhtiödirektiivissä tai korko-rojaltidirektiivissä säädetyt oikeudet, jos kyse on EU-oikeuden väärinkäytön tilanteesta. Näyttötaakan osalta EUT

---

³³⁵ Ks. De Broe – Gommers 2019, 270.

³³⁶ Ks. C-116/16 ja C-117/16, T Danmark -tapaus; C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg 1 -tapaus.

katsoi, että viranomaisella on velvollisuus näyttää toteen, että tietty järjestely loukkaa EU-oikeutta, mutta tämän ei kuitenkaan tule osoittaa tosiasiallista edunsaajaa.³³⁷

Tosiasiallisen edunsaajan -käsitteen osalta *Weber* on todennut, ettei käsitettä voi pitää täysin EU-oikeudellisena käsitteenä, sillä se on selvästi saanut vaikutteita OECD:n malliverosopimuksen kommentaarista. *Weberin* näkemyksen mukaan OECD:n malliverosopimuksen käsitteeseen liittyy kuitenkin problematiikkaa, sillä on vaikea arvioida, miltä osin kommentaari on tosiasiaa olennainen, mikä puolestaan lisää oikeudellista epävarmuutta.³³⁸ *Weber* on pitänyt lisäksi hyvin erikoisena sitä, että EUT on perusteluissaan jättänyt täysin huomioimatta OECD:n malliverosopimuksen vuoden 2014 kommentaarin, vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistun ennakkoratkaisupyynnöllään nimenomaisesti pyysi selvennystä koskien vuoden 2014 kommentaarissa lausuttua tosiasiallisen edunsaajasta.³³⁹ Oikeana tosiasiallisen edunsaajan -käsitteen tulkintana *Weber* pitää EUT:n korkojen lähdeveroa koskevassa tapauksessa esittämää tulkintaa, jonka mukaan tosiasiallista edunsaajaa merkitsevällä termillä ei tarkoiteta muodollisesti yksilöityä edunsaajaa vaan yhteisöä, jolle taloudellinen etu saaduista koroista tulee ja jolla on siten mahdollisuus vapaasti määrätä niiden käytöstä.³⁴⁰

Vaikka tuomiot eivät käsittele nimenomaisesti korkojen vähennyskelpoisuutta EUT kuitenkin arvioi kyseisten järjestelyjen ja liiketoimien keinotekoisuutta, minkä takia tuomioiden perusteluita järjestelyjen keinotekoisuuden näkökulmasta on syytä tässä tutkielmassa arvioida.

4.4.2. EUT:n yhdistetyt ratkaisut järjestelyiden keinotekoisuuden näkökulmasta

EUT:n oikeuskäytännön mukaan oikeuden väärinkäytön toteaminen edellyttää *inter alia* objektiivisen tekijän lisäksi subjektiivista tekijää, joka koskee tahtoa saada unionin säännöstä johtuva etu toteuttamalla keinotekoisesti edellytykset tämän edun saamiseksi.³⁴¹ Keinotekoisuuden osalta EUT katsoi molemmissa tuomioissa, että keinotekoisena järjestelynä

---

³³⁷ Ks. C-116/16 ja C-117/16, T Danmark -tapaus; C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus.

³³⁸ Weber 2022, 3.

³³⁹ Weber 2022, 3.

³⁴⁰ Weber 2022, 15; ks. C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 89.

³⁴¹ C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 124; C 116/16 ja C 117/16, T Danmark -tapaus, kohta 97; C-110/99, Emsland-Stärke -tapaus, kohdat 52-53.

voidaan pitää konsernia, jota ei ole perustettu taloudellista todellisuus pohjaa ilmentävistä syistä, jonka rakenne on täysin muodollinen ja jonka päätarkoituksena tai yhtenä päätarkoituksista on saada veroetuus, joka on sovellettavan verolainsäädännön tavoitteen tai tarkoituksen vastainen.³⁴² EUT lisäsi korkotuloa koskevassa tuomiossa, että näin on erityisesti silloin, kun verojen maksaminen koroista vältetään sen ansiosta, että konsernirakenteeseen lisätään väliyhteisö korkoja maksavan yhtiön ja niiden saajana olevan samaan konserniin kuuluvan yhtiön väliin.³⁴³ Lisäksi EUT totesi, että keinotekoisuutta järjestelyn osalta voi vahvistaa se seikka, että asianomainen konserni on rakenteeltaan sellainen, että velallisyhtiön maksamien korkojen saajana olevan yhtiön on maksettava nämä korot edelleen kolmannelle yhtiölle, joka ei täytä korko-rojaltidirektiivin 2003/49 soveltamisen edellytyksiä, jolloin tälle yhtiölle syntyy vain merkityksettömän pieni verotettava voitto sen toimiessa väliyhteisönä mahdollistaakseen rahavirran velallisyhtiöltä sille yhteisölle, joka on maksettujen rahamäärien tosiasiallinen edunsaaja.³⁴⁴ Väliyhteisönä yhtiön voi katsoa toimivan, jos sen ainoana tehtävänä on vastaanottaa korkotuloja ja siirtää ne tosiasialliselle edunsaajalle tai muille väliyhteisöille.³⁴⁵

Keinotekoisien aihetodisteiden osalta EUT katsoi myös liiketoimiin osallisten yhtiöiden väliset sopimukset, jotka toimivat perustana konsernin sisäisille rahavirroille, jotka on synnytetty mahdollisesti direktiivin 2003/49 mainitun tavoin voittojen siirtämiseksi voittoa tuottaneelta kaupalliselta yhtiöltä sen osakasyhteisölle, jotta verorasitukselta vältyttäisiin tai se vähentyisi mahdollisimman pieneksi. Lisäksi aihetodisteita keinotekoisuudesta ovat liiketoimen rahoittamistapa, arviointi väliyhtiöiden omista varoista sekä se, että väliyhteisöllä ei ole taloudellista määräysvaltaa saatuihin korkoihin, kuten esimerkiksi oikeutta rahamäärien käyttämiseen ja nauttimiseen.³⁴⁶ Keinotekoisuudesta saattaa antaa osviittaa myös se, että tällaisten monimutkaisten taloudellisten rakenteiden luominen ja konsernin sisäisten lainojen myöntäminen tapahtuu samanaikaisesti tai ajallisesti lähekkäin uusien merkittävien verolakien, joita konsernit pyrkivät kiertämään, voimaantulon kanssa.³⁴⁷ Kaikki edellä mainitut

---

³⁴² C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 127; C 116/16 ja C 117/16, T Danmark -tapaus, kohta 100.

³⁴³ C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 127.

³⁴⁴ C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 130.

³⁴⁵ C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 131.

³⁴⁶ C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 132.

³⁴⁷ C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 133.

keinotekoisuuden liittyvät lausumat EUT on vastaavalla tavalla linjannut niistä myös osinkotuloa koskevassa tuomiossa ja koskien emo-tytäryhtiödirektiiviä.³⁴⁸

De Broe ja *Gommers* ovat jaotelleet edellä mainitut keinotekoisuutta indikoivat tekijät viiteen alueeseen, joiden osalta he ovat esittäneet kysymyksen koskien sitä, kuinka monen edellä mainitun indikaattorin tulee täytyä, jotta kyseessä voi katsoa olevan oikeuden väärinkäytön tilanne eli tapauksissa korko-rojaltidirektiivin mukaisen koron lähdeverovapauden väärinkäyttö ja emo-tytäryhtiödirektiivin mukaisen osingon lähdeverovapauden väärinkäyttö. Tukeutuen EUT:n tuomioihin, *De Broe* ja *Gommers* päättävät yhden tai useamman indikaattorin soveltumisen viittaavan oikeuden väärinkäyttöön.³⁴⁹

Korkotuloa koskevan tuomion tapauksissa oli kyse monimutkaisista konsernirakenteista ja niiden sisällä toteutetusta edelleen monimutkaisista ja erilaisista konsernin sisäisistä liiketoimista, joiden lopulta katsottiin olevan keinotekoisia.³⁵⁰ Korkotuloa koskevan tuomion asioissa ja niitä koskevissa konserneissa käytettiin muun muassa samansisältöisiä velkakirjoja niin tanskalaisten konserniyhtiöiden ja EU-alueella sijaitsevien emoyhtiöiden välillä kuin viimeksi mainittujen sekä ylimpien EU:n ulkopuolella sijaitsevien emoyhtiöiden välillä, ja saatuja korkotuloja siirrettiin vähentämättöminä EU-alueella sijaitsevan väliyhteisön kautta EU:n ulkopuolella sijaitsevalle emoyhtiölle johtuen siitä, ettei kansallisten säännösten mukaan syntynyt EU-alueella verotettavaa tuloa, jolloin väliyhteisön tulo on merkityksetön, sillä väliyhteisö joutuu siirtämään vastaavan tulon eteenpäin.³⁵¹ Tulojen nopean siirtämisen osalta korkotuloa koskevan tuomion asiassa C-115/16 konsernin sisällä luovutettiin velkakirjat luxemburgilaisen väliyhteisön, joka työllisti ainoastaan yhden osa-aikaisen työntekijän, kautta samana päivänä EU:n ulkopuolella sijaitsevilta pääomasijoitusrahastoilta edelleen tanskalaisen konserniyhteisön emoyhtiölle. Edellä mainitun johtaen siihen, että korkotulot siirrettiin tanskalaiselta yhtiöltä väliyhteisöjen kautta EU:n ulkopuolisille pääomasijoitusrahastoille.³⁵²

Korkotuloa koskevan tuomion asiassa C-118/16 osittain EU-alueen ulkopuolella sijaitsevat pääomasijoitusrahastot olivat konsernin Luxemburgiin sijoittautuneen emoyhtiön, joka oli erillinen verovelvollinen ja omisti ruotsalaisen holdingyhtiön, osakkaita. Holdingyhtiön

---

³⁴⁸ C 116/16 ja C 117/16, T Danmark -tapaus, kohdat 100, 103-106.

³⁴⁹ De Broe – Gommers 2019, 285.

³⁵⁰ Ks. C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus.

³⁵¹ C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 61.

³⁵² C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohdat 30, 33, 38 ja 41.

ainoana tarkoituksena oli toimia holdingyhtiönä konsernin ruotsalaiselle emoyhtiölle ja se omisti vain tanskalaisen yhtiön osakkeita. Emoyhtiön ja luxemburgilaisen väliyhteisön välillä sekä emoyhtiön ja tanskalaisen konserniyhtiön välillä oli tehty lainasopimukset. Emoyhtiön ainoa tulo oli tanskalaiselta yhtiöltä saadut korkotulot, joita se edelleen siirsi nopeasti holdingyhtiölle ja vähensi siirretyt rahamäärät. Tanskalainen yhtiö vuorostaan vähensi emoyhtiölle maksamansa korot, joista emoyhtiö ei pidättänyt lähdeveroa katsoen olevansa tulon tosiasiallinen edunsaaja.³⁵³

Asiassa C-299/16 pääomasijoitusrahasto, joka koostui viidestä Jerseyllä sijaitsevasta rahastosta, siirsi velkasaatavan luxemburgilaiselle väliyhteisölle puoli vuotta sen myöntämisestä tanskalaiselle konserniyhtiölle ja lisäksi rahasto myönsi samana päivänä perutetulle väliyhteisölle samansuuruisen ja ehtoisen lainan kuin edellä mainittu laina, minkä jälkeen kaksi kuukautta myöhemmin se siirsi tanskalaisen yhtiön osakkeet väliyhteisölle, jolla ei ollut muuta toimintaa kuin omistaa tanskalaisen yhtiön osakkeet. Tanskalainen konserniyhtiö maksoi rahastolta saamansa lainan korkoineen samana päivänä kuin Luxemburgiin perustettu yhtiö maksoi omansa korkoineen pääomasijoitusrahastolle, joka siirsi ne omille sijoittajilleen. Luxemburgilaisella yhtiöllä ei ollut todellista toimivaltaa päättää siirretyistä rahamääristä ja lähdeverovapautus ei ollut näin ollen hyväksyttävää.³⁵⁴

Todettakoon vielä kertaalleen, ettei tapausten EU:ssa sijaitsevilla väliyhteisöillä tosiasiaassa ollut toimivaltaa osinkoihin ja korkoihin, jotka nopealla aikavälillä siirrettiin eteenpäin EU:n ulkopuolella sijaitseville ylimmille emoyhtiöille³⁵⁵. Kyse oli läpikulkuyhteisöistä, jotka sallivat tulon kanavoinnin vapaasti kolmannelle osapuolelle eli tosiasiallisen edunsaajan käyttöön³⁵⁶. Tuomioiden tapausten näkökulmasta väärinkäytön olemassaolon toteamisen osalta on katsottu, että jos voidaan osoittaa järjestelyn olevan puhtaasti keinotekoinen vailla taloudellista todellisuuspohjaa ja että sen muodostamisen pääasiallisena tarkoituksena on ollut hyötyä direktiivien mukaisesta lähdeveron vapautuksesta, kyseessä on ollut oikeuden väärinkäyttö³⁵⁷. Oikeuden väärinkäytön kiellon ja tosiasiallisen edunsaajan käsitteen *Weber* kuitenkin erottaa toisistaan ja kiinnittää huomiota järjestelyn keinotekoisuuteen. *Weberin* tulkinnan mukaan keskeinen ero liittyy nimenomaisesti keinotekoisuuteen, sillä väärinkäytön kiellon

---

³⁵³ C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohdat 47-71 ja 53-55.

³⁵⁴ C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohdat 65-74.

³⁵⁵ Ks. Deloitte Ireland LLP.

³⁵⁶ De Broe – Gommers 2019, 285-286.

³⁵⁷ De Broe – Gommers 2019, 285-286.

soveltaminen ja väliyhteisön toiminnan toteaminen veronkierroksi edellyttää järjestelyltä keinotekoisuutta, kun taas tosiasiallisen edunsaajan -käsitteen soveltamisen näkökulmasta keinotekoisuus ei kuitenkaan ole merkittävä tekijä.³⁵⁸

Kaikissa edellä mainitussa korkotulon lähdeveroä koskevan tuomion asioissa oli kyse keinotekoisista järjestelyistä ja oikeuden väärinkäytönkiellosta. Korkotuloa sekä osinkotuloa koskevissa tuomioissa EUT:n voi nähdä ottavan varsin kattavasti kantaa konsernin sisäisten järjestelyjen keinotekoisuuteen ja sen arviointiin muodostaen niin sanotut indikaattorit keinotekoisien järjestelyjen tunnusmerkistöille ja edelleen niiden tunnistamiselle. Edellä mainittujen tuomioiden osalta on selvää, että kyseiset järjestelyt näyttävät keinotekoisina eikä niillä todellisuudella ole ollut taloudellista todellisuuspohjaa, vaan ne on muodostettu verotuksellisista syistä.

4.4.3. Mitä voidaan päätellä EUT:n yhdistetyistä ratkaisuista ja Lexel Ab - tuomiosta ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen näkökulmasta?

EUT:n yhdistettyjen tuomioiden T Danmark ja N Luxembourg 1 -tapauksissa oli kyse puhtaasti keinotekoisista järjestelyistä, joiden avulla konsernissa pyrittiin saavuttamaan veroetu hyödyntämällä niin sanottuja väliyhteisöjä, jotka perustettiin konserniin verotuksellisista syistä ja jotka tuomioista ilmenevällä tavalla toimivat niin sanottuina läpikulkuyhteisöinä, kun tuloja, niin korko- kuin osinkotuloja, siirrettiin konsernin sisällä hyödyntäen eri valtioiden verotusjärjestelmiä. Edellä mainituista tuomioista ilmenee kattavalla tavalla se, milloin konsernin sisäinen järjestely katsotaan täysin keinotekoiseksi tuomioiden tapauksien näkökulmasta. EUT:n voikin nähdä käsittelevän varsin perusteellisesti järjestelyiden keinotekoisuutta veronkierron näkökulmasta käsiteltävien pääasioiden osalta ja määrittelevän edellä mainitut kriteerit täysin keinotekoisien järjestelyiden tunnistamiselle. Vaikka EUT ei suoraan totea viittaamalla nimenomaisten tapausten tosiseikkoihin, että nimenomaisten tapausten järjestelyt ovat puhtaasti keinotekoisia, tuomioiden perusteella voidaan kuitenkin suoraan todeta kyseisten järjestelyiden täyttävän EUT:n määrittelemät puhtaasti keinotekoisien järjestelyiden kriteerit ja näin ollen olevan puhtaasti keinotekoisia.

---

³⁵⁸ Weber 2022, 15.

Tutkielman aiheen kannalta EUT:n antama Lexel Ab -tuomio on keskeisempi sen koskiessa puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä konsernin sisäisten korkovähennysten näkökulmasta tilanteessa, jossa korot on maksettu toiseen EU-jäsenvaltioon sijoittautuneelle konserniyhtiölle. On hyvä huomioida, että toisin kuin N-Denmark ja X Luxemburg 1 -tuomioissa, Lexel Ab -tuomiossa käsiteltävässä asiassa pysyttäytyään EU-alueella eikä asia koske kolmansia valtioita. Lexel Ab -tapauksessa markkinaehtoisuuden rooli on myös ratkaisevassa asemassa.

EUT hyvinkin suoraviivaisesti ja yksioikoisesti toteaa markkinaehtoisten liiketoimien jäävän suoraan puhtaasti keinotekoisien järjestelyiden ulkopuolelle ilman sen enempää ottamatta kantaa itse tapaukseen ja sen tosiasioihin tai antamalla muuta ohjeistusta markkinaehtoisuuden määrittelystä. Oikeustila liiketoimien markkinaehtoisuuden arvioinnista korkomenojen vähennyskelpoisuuden ja järjestelyiden puhtaan keinotekoisuuden näkökulmasta näyttäytynee hieman epäselvänä, sillä oikeuskäytäntöä asiasta on julkaistu verrattain vähän³⁵⁹. Verrattuna EUT:n kahteen edellä käsitelyyn yhdistettyyn ratkaisuun Lexel Ab -tapauksessa järjestelyn keinotekoisuuden arviointi näyttäytyy hyvin suoraviivaiselta ja jopa pintapuoliselta, eikä EUT lopulta arvioi järjestelyiden keinotekoisuutta kovinkaan syvällisesti. EUT jopa sivuuttaa keinotekoisuuden arvioinnin korostamalla ja edelleen vahvistamalla markkinaehtoisuuden keskeistä roolia.

Lexel Ab -tapaus on saanut osakseen kritiikkiä.³⁶⁰ Vaikka EUT ei suoraan katso tapauksen järjestelyn olevan puhtaasti keinotekoinen, järjestelyn on katsottu näyttäytyvän puhtaasti keinotekoiselta.³⁶¹ Aikaisemmin kuvatulla tavalla Lexel Ab on kieltänyt sen, että tapauksen järjestelyllä olisi pyritty saavuttamaan verotuksellinen etu ja se onkin lausunut, ettei tällaista etua ole saavutettu. Tuomiosta ilmenee, että Lexel Ab on perustellut osakekauppaa sillä, että osakkeiden myyjänä toiminut konserniyhtiö tarvitsi pääomaa kattaakseen rahoituskustannukset, joilla se oli hankkinut omitukseensa konsernin ulkopuolisen yhtiön. Tuomiosta ei kuitenkaan ilmene millään tavalla se, että Lexel Ab olisi esittänyt näyttöä niistä liiketaloudellisista syistä, joiden vuoksi asian järjestely oli tehty, mikä tuntuu verrattain erikoiselta. Tuomiota onkin kritisoitu siitä, ettei Lexel Ab ollut näyttänyt toteen sitä, että asian liiketoimi olisi tehty liiketaloudellisista syistä eikä verotuksellisen edun motivoimana³⁶². Lexel

---

³⁵⁹ Ks. Karimeri 2021.

³⁶⁰ Ks. esim. Laaksonen 2021b; Laaksonen 2021a, 203, 213; Karimeri 2021; Tale 2021, 345, 347-348.

³⁶¹ Ks. esim. Penttilä 2022a, 26 (alaviite 34).

³⁶² Ks. muun muassa Laaksonen 2021a, 203, 213: ohuet liiketaloudelliset perusteet; Laaksonen 2021b: Pikemminkin konsernitasoiset syyt tapauksen osakekaupalle, eikä Lexel Ab:n omaan liiketoimintaan liittyviä.

Ab -tuomiossa käsiteltävä konsernirakenne ja sen sisällä suoritettavat liiketoimet ja järjestely ilmentävät debt push down -järjestelyä.³⁶³ Kirjallisuudessa esitetyn sekä myös Lexel Ab -tuomiossa ilmenneen perusteella voidaan katsoa, että konsernin sisäinen järjestely tosiasiaassa näyttäytyy puhtaasti keinotekoiselta.

4.5. Kansallisina suunnannäyttäjinä korkeimman hallinto-oikeuden apuliikeratkaisut KHO 2021:178 ja KHO 2021:179

4.5.1. Apuliikeratkaisut KHO 2021:178 ja KHO:2021:179

KHO julkaisi 15.12.2021 kaksi merkittävää debt push down -järjestelyä koskevaa päätöstä KHO 2021:178 ja KHO 2021:179, joissa kyse oli apuyhtiöiden korkojen vähennyskelpoisuudesta. Tarkalleen ottaen kyse oli siitä, olivatko apuyhtiöiden osakkeiden hankintaan kohdistuvista konsernin sisäisistä veloista aiheutuneet korkomenot verotuksessa vähennyskelpoisia. Yksi tapauksia yhdistävistä tekijöistä on nimenomaisesti apuyhtiön ja apuyhtiörakenteen hyödyntäminen. *Isomaa-Myllymäkeen* viitaten apuyhtiöiden käyttämisellä on pitkä historia ja niiden hyödyntäminen erilaisissa yrityskaupoissa on hyvin tavanomaista ja yleisesti hyväksyttyä myös verotuksellisesta näkökulmasta. Apuyhtiöitä käytetään usein yrityskaupoissa, kun ostajayhtiö ostaa myyjältä kohdeyhtiön osakekannan, mitä varten perustetaan nimenomainen apuyhtiö, jonka kautta osakekauppa toteutetaan.³⁶⁴

Edellä mainitut tapaukset ovat merkittäviä myös siitä syystä, että KHO päätyi niiden osalta täysin eri ratkaisuihin, vaikka tapaukset sisälsivät huomattavia yhtäläisyyksiä.³⁶⁵ Ensiksi mainitussa päätöksessä järjestelyä pidettiin keinotekoisena ja näin ollen korkojen vähennysoikeus evättiin soveltamalla VML 28 §, kun taas viimeisenä mainitussa päätöksessä järjestelyä ei pidetty keinotekoisena eikä kyseessä näin ollen ollut veronkierto ja korkojen vähennysoikeus hyväksyttiin. Keskeinen ero tapauksien välillä oli se, että KHO 2021:178 tapauksen järjestelyä KHO piti konsernin sisäisenä järjestelynä, kun puolestaan KHO 2021:179 tapauksen järjestelyn KHO katsoi olevan riippumattomien osapuolten välinen järjestely, mikä vaikuttikin ratkaisevasti KHO:n toisistaan eriäviin ratkaisuihin. VML 28 §:n soveltamisen

---

³⁶³ Ks. esim. Weckström, J. 2022, 78.

³⁶⁴ Isomaa-Myllymäki 2017, 926.

³⁶⁵ ks. Penttilä 2022a, 22-23.

näkökulmasta ratkaisujen voitaneen nähdä selkeyttävän osittain vallitsevaa oikeustilaa sen osalta, milloin konsernin sisäistä rahoitusjärjestelyä on perusteltua pitää veronkiertona ja milloin siihen on mahdollista puuttua VML 28 §:ää soveltamalla. Ratkaisuissa arvioidaan myös järjestelyiden keinotekoisuutta korkojen vähennyskelpoisuuden näkökulmasta. Seuraavaksi käsitellään molempia ratkaisuja ja keskitytään erityisesti arvioimaan niitä järjestelyjen keinotekoisuuden näkökulmasta. Tarkemmin ottaen pyritään hahmottamaan ja arvioimaan järjestelyjen keinotekoisuutta ja identifioimaan kriteereitä keinotekoisuuden tunnistamiseen.

4.5.2. Ratkaisu KHO 2021:178

Ratkaisun KHO 2021:178 taustalla on vuonna 2005 toteutettu riippumattomien osapuolten välinen osakekauppa, jonka myötä tanskalainen C A/S, jonka omisti pääomasijoittajat, oli saanut omistukseensa pörssilistatun tanskalaisen yhtiön D A/S:n koko osakekannan. Kauppa rahoitettiin C A/S:n omalla ja vieraalla pääomalla. Osakekauppa koski myös Suomea, sillä D A/S:llä oli tanskalainen tytäryhtiö E A/S, jonka omistuksessa olivat konsernin operatiiviset yhtiöt kuten suomalainen F Oy. E A/S perusti heinäkuussa 2008 H AB:n, jolle se elokuussa 2008 luovutti F Oy:n osakekannan osittain apporttina ja osittain kauppana velaksi jääneellä hinnalla. Seuraavana päivänä elokuussa 2008 E A/S luovutti ostamalleen suomalaiselle valmisyhtiölle G Oy:lle H A/B:n osakkeet osittain apporttiomaisuutena ja osittain kaupalla, jonka kauppahinta jäi velaksi. E A/S oli myöntänyt G Oy:lle kauppahintaa vastaavan noin 104 miljoonan euron lainan, josta aiheutuneet korkomenot G Oy oli vähentänyt verotuksessaan.

Edellä mainittujen järjestelyjen seurauksena G Oy:llä oli noin 104 miljoonan euron suuruinen velka E A/S:lle eikä yhtiöllä mainittujen järjestelyiden jälkeen ollut muuta toimintaa kuin tuottaa kirjanpito- ja laskutuspalveluita F Oy:lle viimeksi mainitun vuokraamissa tiloissa. Lisäksi G Oy:lle siirtynyt työntekijöitä F Oy:n palveluksesta niin, ettei työntekijöiden työolosuhteet muuttuneet verrattuna aikaisempaan. Lisäksi G Oy:n taseen käyttöomaisuus on koostunut ainoastaan F Oy:n osakkeista, eikä yhtiö ole tehnyt juurikaan liikevoittoa eikä -tappiota, sillä F Oy on maksanut sille konserniavustuksia, joista G Oy on voinut vähentää korkomenonsa. G Oy on perustellut vuonna 2008 toteutettuja liiketoimia sillä, että ne liittyvät vuoden 2005 riippumattomien osapuolten väliseen osakekauppaan ja siihen, että rahoittajien kanssa olisi sovittu lainojen uudelleenrahoittamisesta sekä lainojen siirtämisestä mahdollisimman lähelle operatiivisia yhtiöitä. G Oy on perustellut järjestelyjä

liiketaloudellisilla syillä, kuten edullisilla lainalimiiteillä sekä paremmilla lainaehdoilla, joilla F Oy sekä G Oy ovat saaneet lainaa kuin jos laina olisi saatu konsernin ulkopuoliselta taholta. Näin ollen G Oy todennut, ettei kyseisillä järjestelyillä ole tavoiteltu verosäästöjä.

KHO:n ratkaistavaksi tuli se, onko G Oy:llä ollut oikeus vähentää osakekaupasta johtuneesta konsernin sisäisestä velasta kertyneet korkomenot vai onko edellä mainittujen korkojen vähennysoikeus tullut evätä sillä perusteella, että toteutetuille järjestelyille oli annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta VML 28 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Päätöksessään KHO on lausunut, että kyseessä on konsernin sisäinen osakeluovutus, sillä osakeluovutus on tehty noin kolme vuotta sen jälkeen, kun C A/S on hankkinut D A/S:n koko osakekannan omistukseensa. KHO katsoi, että vuonna 2008 toteutetut osakeluovutukset olivat keinotekoisia sillä, niiden kautta oltiin konserniin luotu uusia velkasuhteita, joiden avulla alun perin E A/S:n korkoja ja siihen kohdistunutta korkorasitusta siirrettiin järjestelyjen avulla G Oy:lle osakeluovutusten kauppahintaa vastaavilta osin. Näin ollen KHO katsoi osakeluovutusten tarkoituksena olleen nimenomaisesti veroedun tavoittelu eikä niiden perusteena ole olleet liiketaloudelliset syyt.

Penttilän mukaan KHO:n ratkaisun seikat heijastavat selvästi VML 28 §:n soveltamisen subjektiivista edellytystä eli tarkoitusta verosta vapautumiseen, kun taas VML 28 §:n objektiivisen edellytyksen täytyminen eli lain tarkoituksen vastaisen veroedun muodostuminen ei ilmene yhtä selvästi. *Penttilä* kuitenkin arvioi, että lain tarkoituksen vastaisen veroedun voi nähdä muodostuvan mahdollisesti siitä, kun korkoja on vähennetty väärän verovelvollisen verotuksessa, vaikka tosiasiaassa korot ovat olleet toisen yhtiön korkoja ja lisäksi se, että verovelvollinen on vähentänyt keinotekoisien velan korkoja.³⁶⁶ Ratkaisun perusteella *Penttilä* on muodostanut oikeustilasta päätelmän, jonka mukaan ilman vahvoja VML 28 §:n soveltamisen poissulkevia verotuksesta riippumattomia yleensä liiketaloudellisia syitä ei voida konsernin sisäisillä osakeluovutuksilla muodostaa sellaista konsernin sisäistä velkaa, jonka johdosta syntyneet korot olisivat verotuksessa vähennyskelpoisia.³⁶⁷ Ratkaisun asiassa on ollut kyse debt push down -järjestelystä, joka on toteutettu vasta yrityskaupan

---

³⁶⁶ Penttilä 2022a, 26.

³⁶⁷ Penttilä 2022a, 26-27.

jälkeen ja jonka on katsottu olevan veron kiertämistä.³⁶⁸ Ratkaisun perusteella on todettu, ettei konsernin sisäisissä järjestelyissä ole sallittua käyttää apuna hankintayhtiötä.³⁶⁹

4.5.3. Ratkaisu KHO 2021:179

Ratkaisun KHO 2021:179 taustalla oli toisistaan riippumattomien ruotsalaisten yhtiöiden H AB:n, joka kuului G-konserniin, ja B AB:n, joka oli pääomasijoittajien välillisessä omistuksessa, elokuussa 2010 tekemä ehdollinen sopimus E Oy:n osakkeiden myynnistä H AB:ltä B AB:lle sekä siitä, että B AB voi halutessaan siirtää oikeutensa ja velvollisuutensa ostaa E Oy:n osakkeet tytäryhtiölleen, jonka se välillisesti tai välittömästi omistaa. B AB:llä oli tytäryhtiö C AB, joka oli perustanut elokuussa 2010 tytäryhtiö D Oy:n, jolle B AB siirsi oikeutensa ja velvollisuutensa ostaa E Oy:n osakkeet syyskuussa 2010. E Oy:n osakkeiden hankinnan D Oy rahoitti pääosin B AB:ltä saamallaan lainalla, josta syntyneet korkomenot D Oy vähensi verotuksessaan. Osakekaupan seurauksena B AB:n omistukseen siirtyi ruotsalaiset operatiiviset yhtiöt, ruotsalaisen C AB:n omistukseen siirtyi suomalainen D Oy, joka osakekaupan seurauksena sai omistukseensa suomalaisen E Oy:n.

Osakekaupasta johtunut D Oy:n velka B AB:lle oli noin 60 miljoonaa euroa, josta syntyneet korot päämitettiin velkapääomaan, jota ei ollut lyhennetty. D Oy:n tuotot ovat lähtökohtaisesti muodostuneet E Oy:ltä saaduista konserniavustuksista, koroista, jotka ovat johtuneet saamiseksi jääneistä konserniavustuksista sekä osingoista. Myös konserniavustukset sekä osingot ovat jääneet saataviksi. D Oy:n perustamisen seurauksena vuonna 2010 E Oy:n toimitusjohtaja sekä talousjohtaja ja kaksi muuta työntekijää ovat siirtyneet D Oy:n palvelukseen, mutta vuoden 2014 maaliskuusta lähtien palkkaa ovat enää ainoastaan saaneet E Oy:stä siirtyneet toimitusjohtaja sekä talousjohtaja. Kuitenkaan E Oy:n osakkeiden hankkimisesta ja rahoituksesta sovittaessa D Oy:n palveluksessa ei ole ollut henkilöstöä.

D Oy on perustellut järjestelyä liiketaloudellisilla syillä, kuten sillä, että se on perustettu E Oy:n osakkeiden hankintaa varten ja toimimaan B:n Suomen alakonsernin holdingyhtiönä, johon voitaisiin jatkossa keskittää muiden suomalaisten operatiivisten konserniyhtiöiden omistukset. Muita D Oy:n esittämiä liiketaloudellisia syitä ovat esimerkiksi velkasitoumusten hoitamiseen

---

³⁶⁸ Viitala, T., Tikka, K.S., Nykänen, O. ja Juusela, J. 2000, kohta ”AJANKOHTAISTA”

³⁶⁹ KPMG <https://kpmg.com/fi/fi/home/Pinnalla/2021/12/yritysjarjestelyn-korkojen-vahennyskelpoisuudesta-kaksi-uutta-vuosikirjapaatosta.html>

liittyvät syyt, hallinnointi- ja johtamispalvelujen toimittaminen Suomen alakonsernin yrityksille sekä Suomen konserniavustusjärjestelmä, joka mahdollistaa velkasitoumusten hoitamisen joustavamman rahoituksen kuin osingonjako. Puolestaan D Oy:öön kohdistuneen verotarkastuksen yhteydessä katsottiin, ettei konsernin sisällä toteutetun monivaiheisen omistus- ja rahoitusjärjestelyn osalta oltu verovelvollisen toimesta esitetty liiketaloudellisia perusteita ja järjestelyn tarkoituksena on ollut veroedun tavoittelu, joka on toteutettu käyttämällä hyväksi Suomen konserniavustusjärjestelmää sekä korkojen vähennysoikeutta. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö on edelleen painottanut, että konsernissa toteutetun järjestelyn ainoa tarkoitus on saavuttaa verotuksellinen etu ja järjestely on ollut täten kokonaisuudessaan täysin keinotekoinen ja verrannollinen KHO:n ratkaisun KHO 2016:72 tapauksen järjestelyyn, joka on katsottu veronkierroksi.

Ratkaisussaan KHO on katsonut, ettei arvioitavana oleva järjestely ole ollut VML 28 §:n tarkoittamalla tavalla keinotekoinen eikä kyseessä ole ollut veronkierto. Järjestelyyn ei näin ollen sovellettu VML 28 § ja täten D Oy:llä on ollut oikeus vähentää E Oy:n hankintaan liittyvään velkaan kohdistuneet korkomenot verotuksessaan. KHO perusteli päätöksensä sillä, että osakekauppa koskien E Oy:n osakkeiden hankintaa oli tehty riippumattomien osapuolten välillä, holdingyhtiöiden käyttöön liittyviä veroetuja riippumattomien osapuolten välillä tehdyissä osakekaupoissa rajoitetaan muuttamalla lakia ja EVL:n lähtökohta oli elinkeinotoiminnassa kertyneiden korkojen vähennyskelpoisuus.

Veronsaajien oikaisulautakunnan tekemän viittauksen osalta koskien KHO:n aikaisempaan ratkaisuun KHO 2016:72, KHO katsoi, ettei nyt käsiteltävän tapauksen arvioitavana oleva järjestely ole verrattavissa KHO 2016:72:n tilanteeseen, jossa riippumattomalta osapuolelta ostetut osakkeet on myyty konserniyhtiöltä toiselle ja jossa osakkeet on luettu ulkomaisen yhtiön, joka on ollut osakkeiden lopullinen ostaja, Suomessa sijaitsevan sivuliikkeen varoiksi. KHO on korostanut, että nyt ratkaistavana olevassa tilanteessa oli arvioitavana se, voiko holdingyhtiörakennetta käyttää silloin, kun hankkimalla riippumattomalta osapuolelta osakeyhtiön osakkeita tai koko osakekanta laajennetaan konsernin toimintaa. Asian arvioinnin kannalta KHO ei pitänyt merkityksellisenä sitä, että D Oy:n liiketoiminta on ollut vähäistä ja sitä, että konserniavustukset ja osingot ovat jääneet D Oy:n saataviksi ja sitä, että korkokulut on sisällytetty konsernin sisäisen velan pääomaan. KHO lausui, että E Oy:n osakkeet on katsottava D Oy:n elinkeinotoiminnan varoiksi ja täten tällaisten osakkeiden hankintaa varten

otetun lainan korkokulut ovat elinkeinotoiminnasta aiheutuneen velan korkoja, jotka ovat verovelvollisen verotuksessa vähennyskelpoisia.

Ratkaisun asiassa on ollut kyse sellaisesta debt push down -järjestelystä, joka on toteutettu yrityskaupan yhteydessä ja jonka ei ole katsottu olevan veron kiertämistä.³⁷⁰ Keinotekoisuuden toteaminen ja arviointi on hyvin tapauskohtaista ja tulkinnanvaraista³⁷¹, mikä heijastuu myös nyt käsiteltävänä olevan KHO 2021:179 ratkaisun tapauksesta, jossa KHO ja alemmat oikeusasteet sekä Verohallinto tulkitsivat tapausta eri tavoin niin, että hallinto-oikeus ja Verohallinto katsoivat arvioitavan järjestelyn veronkierroksi. Tulkintaeroavaisuuksia eli toisin sanoen sitä, että hallinto-oikeus sekä Verohallinto katsoivat toiminnan veronkierroksi, on pidetty huolestuttavana.³⁷²

Päätöksen perusteella on todettu, että riippumattomien osapuolten välillä tehdyissä järjestelyissä on sallittua käyttää hankintayhtiöitä, eikä silloin järjestelyä tule katsoa veronkierroksi.³⁷³ Tapauksen osalta VML 28 §:n soveltamisedellytys koskien nimenomaisesti lain tarkoituksen vastaisen veroedun syntymistä eli VML 28 §:n objektiivisen soveltamisedellytyksen syntymistä ei täyty, eikä näin ollen VML 28 § ole sovellettavissa. VML 28 §:n soveltamatta jättämisen KHO on perustellut myös sillä, että VML 28 §:n esitöiden perusteella VML 28 § soveltuu ainoastaan poikkeuksellisesti sellaisiin järjestelyihin, jotka on toteutettu riippumattomien osapuolten välillä³⁷⁴, ja tällaisesta tilanteesta on kyse myös nyt KHO:n ratkaistavana olevassa asiassa.

4.5.4. Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt ratkaisujen KHO 2021:178 ja KHO 2021:179 valossa

Molemmat KHO:n vuoden 2021 vuosikirjaratkaisut antavat ja luovat jonkinlaiset raamit sen arvioimiselle, onko konsernin sisällä toteutettu rahoitusjärjestely, niin sanottu debt push down -järjestely, keinotekoinen ja edelleen katsottava veronkierroksi. Vaikka KHO:n päätökset ja

---

³⁷⁰ Viitala, T., Tikka, K.S., Nykänen, O. ja Juusela, J. 2000, kohta ”AJANKOHTAISTA”

³⁷¹ Penttilä 2022a, 26.

³⁷² KPMG <https://kpmg.com/fi/fi/home/Pinnalla/2021/12/yritysjarjestelyn-korkojen-vahennyskelpoisuudesta-kaksi-uutta-vuosikirjapaatosta.html>

³⁷³ KPMG <https://kpmg.com/fi/fi/home/Pinnalla/2021/12/yritysjarjestelyn-korkojen-vahennyskelpoisuudesta-kaksi-uutta-vuosikirjapaatosta.html>

³⁷⁴ Ks. myös Penttilä 2022a, 31.

niissä esitetyt perustelut ovat korkovähennysoikeuden ja VML 28 §:n soveltuvuuden arvioinnin kannalta merkittäviä ja ne antavat raamit konsernissa toteutettujen järjestelyiden keinotekoisuuden tunnistamiselle ja arvioimiselle, ne eivät kuitenkaan eksklusiivisesti kata kaikkia tilanteita ja jättävätkin ulkopuolelle muita tapauksia, joiden olosuhteet eivät ole vastaavanlaisia nyt arvioitavien ja ratkaistavien tapausten tilanteiden kanssa.

Konsernissa toteutettujen järjestelyn keinotekoisuuden tunnistamisen ja arvioinnin osalta keskeisessä asemassa ovat mahdolliset verovelvollisen osoittamat liiketaloudelliset syyt järjestelyn toteuttamiselle. Veronkierron näkökulmasta keinotekoisuuden ja liiketaloudellisten syiden suhteen keskiössä on VML 28 §, jota KHO 2021:178 päätöksen mukaan voidaan soveltaa silloin, kun kyse on täysin keinotekoisesta, ilman todellisuuspohjaa olevasta järjestelystä, joka on toteutettu veron kiertämisen tarkoituksesta. Jos verovelvollisen toteuttamalle järjestelylle on osoitettavissa liiketaloudelliset perusteet, ei VML 28 § voida järjestelyyn soveltaa³⁷⁵.

Isomaa-Myllymäen mukaan liiketaloudelliset syyt apuyhtiöiden käyttämiseen konsernin sisäisissä tilanteissa liittyvät muun muassa ostajan riskienhallintaan sekä kaupan rahoituksen ja yrityskaupan jälkeisen toiminnan järjestämiseen ja apuyhtiöt toimivat nimenomaisesti välineenä edellä mainittujen toimintojen toteuttamiseen. Lisäksi monivaiheisen järjestelyn keinotekoisuudesta ja edelleen veronkierrosta kielii mahdollisesti myös kiinteän toimipaikan vähäinen liiketoiminta ja sen substanssin minimaalisuus.³⁷⁶ Vuoden 2021 vuosikirjaratkaisut koskevat apuyhtiöiden käyttöä konsernin sisäisissä järjestelyissä ja ratkaisu KHO 2021:178 ilmentääkin suhteellisen tiukkaa liiketaloudellisten syiden arviointia ja puolestaan korkeaa kynnystä liiketaloudellisten syiden toteutamiselle.

Etenkin ratkaisu KHO 2021:178 on saanut kritiikkiä siitä, että konsernin sisäisen järjestelyn arviointi EU-oikeudellisesta näkökulmasta on jäänyt vajavaiseksi. *Karimeri* on erityisesti kritisoinut sitä, että sen sijaan, että KHO olisi päätöstä antaessaan viitannut EUT:n aikaisempiin tapauksiin, joissa arvioitavana on ollut järjestelyn keinotekoisuus korkovähennyksien näkökulmasta, KHO päätyi sivuuttamaan kyseiset EUT:n tapaukset lukuun ottamatta muutamaa lähes epäolennaista nostoa *Lexel Ab* -tapauksen perusteluista. Lisäksi

---

³⁷⁵ Verohallinto 2022b, kohta 2.3.

³⁷⁶ *Isomaa-Myllymäki* 2017, 926, 932.

kritiikkiä kohdistetaan kyseiseen KHO:n päätökseen koskien järjestelyn keinotekoisuutta, josta *Karimeri* on eri mieltä todeten, ettei kyseinen järjestely todellisuudessa ole ollut keinotekoinen, vaikka se mahdollisesti olisi tehty verojen välttämisen tarkoituksessa.³⁷⁷

Kaikista EUT:n tapauksista KHO nosti esiin ainoastaan *Lexel Ab* -tapauksen, jossa järjestelyn keinotekoisuuden tunnistamisen osalta keskeiseksi tekijäksi nousi korostetuin määrin liiketoimen markkinaehtoisuus ja sen arviointi.³⁷⁸ Kummassakin käsiteltävänä olevassa kansallisessa päätöksessä liiketoimen markkinaehtoisuusarviointi on jäänyt varsin olemattomaksi, eikä se ole saanut tapausten järjestelyn keinotekoisuuden arvioinnissa lainkaan *Lexel Ab* -tapauksen kaltaista merkittävää asemaa. Päinvastoin ratkaisussa KHO 2021:179 tuomioistuin ainoastaan totesi korkokantojen olevan markkinaehtoisia sen enempää ottamatta asiaan kantaa ja puolestaan ratkaisussa KHO 2021:178 KHO lausui, ettei liiketoimen markkinaehtoisuudella ollut merkitystä käsiteltävänä olevan järjestelyn keinotekoisuuden arvioinnin näkökulmasta.

Edellä mainitusta kritiikistä huolimatta KHO on ratkaisut antaessaan vetänyt verrattain suoraviivaisen linjan VML 28 §:n mukaisen keinotekoisuuden sekä yleisesti veronkierron tunnistamiselle korkovähennysten arvioinnin näkökulmasta. Tällä hetkellä raja näyttäneen olevan selvästi vedetty toisistaan riippumattomien osapuolten välisten järjestelyjen ja konsernin sisäisten järjestelyjen välille niin, että VML 28 § soveltuu pääasiassa konsernin sisäisiin järjestelyihin eikä riippumattomien osapuolten välisiin järjestelyihin, mikä KHO:n mukaan perustuu myös VML 28 §:n esitöihin ja edelleen lainsäätäjän tarkoitukseen.

4.5.5. Vuoden 2016 apuliikeratkaisut ja niiden suhde vuoden 2021 vuosikirjaratkaisuihin järjestelyjen keinotekoisuuden näkökulmasta

Ennen päätöksiä KHO 2021:178 ja KHO 2021:179 KHO on ottanut kantaa korkomenojen vähennysoikeuteen ja keinotekoiisiin järjestelyihin koskien konsernin debt push down -järjestelyitä vuoden 2016 päätöksissään KHO 2016:71 ja KHO 2016:72. Molemmat tapaukset koskivat ulkomaisen yhtiön Suomessa sijaitsevan sivuliikkeen muodostaman kiinteän toimipaikan korkomenojen vähennysoikeutta tilanteessa, jossa sivuliikkeelle oli allokoitu

---

³⁷⁷ *Karimeri* 2021.

³⁷⁸ Ks. C-484/19, *Lexel Ab* -tapaus, kohdat 53, 56 ja 69.

kohdeyhtiön osakkeita konsernin sisäisellä transaktiolla toiselta yhtiöltä. KHO hylkäsi korkojen vähennysoikeuden, mutta sovelsi kummassakin tapauksessa eri oikeusnormeja – tapauksen KHO 2016:71 KHO ratkaisi EVL:n säännösten normaalitulkinnalla ja tapauksen KHO 2016:72 VML 28 §:llä. Näiden päätöksien lisäksi KHO antoi niiden yhteydessä kolme julkaisematonta päätöstä, joiden osalta Helsingin hallinto-oikeus (Helsingin HaO) oli aiemmin katsonut, etteivät osakkeet kuuluneet sivuliikkeen liiketoiminnan varoihin eivätkä osakekaupasta aiheutuneen velan korot olleet vähennyskelpoisia sivuliikkeen verotuksessa³⁷⁹. KHO ei antanut kahteen päätökseen ollenkaan valituslupaa, eikä myöskään kolmannen päätöksen osalta valituslupaa annettu korkomenojen vähennyskelpoisuuteen eikä kiinteän toimipaikan syntyminen³⁸⁰.

Tapaus KHO 2016:71 koski klassista debt push down -järjestelyä.³⁸¹ Siinä oli kyse konsernin sisäisestä järjestelystä, jossa tanskalaisen A A/S:n omistama tytäryhtiö AA A/S perusti Suomeen sivuliikkeen AAA, minkä jälkeen AA A/S osti A A/S:ltä B Oy:n osakkeet ja allokoine suoraan AAA:lle. AAA sai myös konserniavustusta B Oy:ltä, jolla se kattoi sille kohdennetusta B Oy:n osakkeiden hankinnasta aiheutuneen 500 miljoonan euron lainan, jonka A A/S oli sille antanut, korkomenot. AAA:lle oli siirretty toimintoja ja henkilökuntaa konsernin sisäisesti, mutta vain vähäisissä määrin. Osakkeiden määräysvallan osalta KHO katsoi määräysvallan kuuluvan tosiasiasaassa AA A/S:n hallitukselle tai konsernin emoyhtiölle, sillä AAA:n edustajien ei ollut näytetty käyttävän määräysvaltaa. Tämän lisäksi KHO totesi sivuliikkeen rahoituksellisen ja tosiasiasiallisen kyvyn ryhtyä järjestelyyn olevan riittämätön. Edellä mainitun takia sivuliikkeelle allokoitujen korkokulujen ei KHO:n mukaan liittyneet AAA:n liiketoimintaan, eikä niitä voinut vähentää AAA:n verotuksessa. AAA:n eduksi KHO

---

³⁷⁹ Isomaa-Myllymäki 2016a, 367.

³⁸⁰ Isomaa-Myllymäki 2016a, 368; Ks. lisäksi Isomaa-Myllymäki 2016a, 367–368 seuraavaa: Kyseessä on KHO:n ratkaisut 1) KHO 19.5.2016 T 2148, jossa KHO ei myöntänyt valituslupaa (Helsingin HaO 17.6.2014 14/0373/4), 2) KHO 19.5.2016 T 2149, jossa KHO ei myöntänyt valituslupaa (Helsingin HaO 20.5.2014 14/0508/4) ja 3) KHO 19.5.2016 T 2150, jossa KHO ei myöntänyt valituslupaa korkovähennyksien eikä kiinteän toimipaikan syntymisen osalta (Helsingin HaO 20.5.2014 14/0498/4). 1. tapauksessa oli kyse konsernin ulkopuolisesta järjestelystä, jossa ulkopuolisella rahoituksella rahoitettiin osakekauppa ja laina nostettiin suoraan sivuliikkeeseen. Osakekaupan kohteena olleet osakkeet kohdistettiin ulkomaisen yrityksen Suomeen perustamalle sivuliikkeelle, jonka kautta toimintaa harjoitettiin. 2. tapauksessa oli kyse konsernin ulkopuolisella lainalla rahoitetusta konsernin ulkopuolisesta osakekaupasta, minkä seurauksena rahoitus allokoitiin konsernin sisäisiin lainoin sivuliikkeelle, jolle myös yrityskaupan kohteena olevan osakkeen myytiin. Tapauksessa katsottiin, etteivät yhtiön osakkeiden ja velan allokointi liittyneet ”välittömästi” konsernin ulkopuoliseen osakekauppaan ja sitä koskevaan ulkoiseen rahoitukseen. 3. tapauksessa oli kyse riippumattomien osapuolten välillä tehdystä yrityskaupasta, jonka kohteena ovat osakkeet hankki Ruotsiin perustettu apuyhtiö, jossa ei tosiasiasaassa ollut liiketoimintaa ja joka kohdisti osakkeet edelleen Suomeen perustetulle kiinteälle toimipaikalle, jolle allokoitiin myös yrityskauppaa varten otettu laina.

³⁸¹ Nykänen 2016, 12.

kuitenkin katsoi, ettei kyseessä ollut Verohallinnon väittämä kahdenkertaista tai ylimääräistä etua muodostava ”double dip”-järjestely, sillä Tanskan lainsäädäntö ei mahdollistanut Suomen sivuliikkeelle allokoitujen korkojen vähentämistä Tanskassa. Yleisen veronkiertosäännöksen VML 28 §:n osalta KHO katsoi, ettei sen soveltuvuuden arvioimiseen ollut järjestelyn osalta tarvetta, kun kyse ei ollut täysin keinotekoisesta järjestelystä, vaikka KHO katsoikin, että korkokulujen allokoiminen sivuliikkeelle olisi ollut keinotekoista.

KHO:n tekemää mainintaa järjestelyn keinotekoisuudesta on pidetty kirjallisuudessa jokseenkin yllättävänä, kun KHO kuitenkin ratkaisi tapauksen ilman, että se sovelsi järjestelyyn VML 28 §.³⁸² Lisäksi *Nykänen* on pitänyt ongelmallisena sitä, että KHO on katsonut Pohjoismaiden verosopimuksen syrjintäkiellon ja SEUT:n sijoittautumisvapautteen liittyen, että kotimaisen (apu)yhityn asema ja nyt tapauksessa ollut ulkomaisen yhtiön Suomessa oleva sivuliike ovat toisiinsa nähden vertailukelvottomia, sillä EUT:n oikeuskäytännössä edellä mainitut tahot ovat olleet toisiinsa rinnastettavissa. *Nykänen* onkin katsonut hallinto-oikeuden antaneen tapauksesta onnistuneemman ratkaisun kuin KHO, kun hallinto-oikeus on rinnastanut edellä mainitut tilanteet toisiinsa ja katsonut, että korkovähennyksen voi evätä soveltamalla niin EVL:n säännöksiä kuin VML 28 §.³⁸³

Tapaus KHO 2016:72 koski myös debt push down -järjestelyä³⁸⁴, jonka taustalla on ollut riippumattomien osapuolten välinen osakekauppa, jossa yhdysvaltalainen yritys A Inc. osti ruotsalaisen yrityksen B AB:n osakkeita. Osakekaupan toteutumisen jälkeen vuonna 2008 konsernin sisällä toteutettiin seuraava sarja transaktioita. A Inc. myi hankkimansa osakkeet yhdysvaltalaiselle yritykselle AA Inc:ille, joka välittömästi saman päivän aikana siirsi osakkeet luxemburgilaisen tytäryhtiönsä AAA HL S.a.r.l.:in ruotsalaiselle tytäryhtiölle AAAA H AB:lle, jonka suomalaiselle sivuliikkeelle osakkeet lopulta allokoitiin. Sivuliikkeelle allokoitiin myös osakkeiden hankinnasta aiheutunut konsernin sisäinen lähes kolmen miljardin euron velka korkokuluineen. Tämän lisäksi sivuliike oli saanut vuodesta 2009 alkaen konserniavustusta konserniyhtiö C Oy:ltä ja sillä sivuliike maksoi konsernilainasta aiheutuneet korkomenonsa. Sivuliikkeelle oli siirretty vähän toimintoja ja 14 työntekijää.

---

³⁸² Nykänen 2016, 16.

³⁸³ Nykänen 2016, 15-16.

³⁸⁴ Nykänen 2016, 2.

KHO päätyi hallinto-oikeuden tavoin epäämään sivuliikkeen korkomenojen vähennysoikeuden soveltamalla VML 28 § sillä perusteella, että tapauksen monivaiheisen konsernin sisällä toteutetun järjestelyiden sarjan oli kokonaisuudessaan täysin keinotekoinen. Toisin kuin päätöksessä KHO 2016:71 nyt käsiteltävän tapauksen osalta KHO lausui kyseessä olevan ”double dip” -järjestely, joka mahdollistaa rahoituskulujen vähentämisen kahdesti AAAA H AB:n verotuksessa. KHO:n mukaan järjestelylle ei ollut esitetty liiketaloudellisia syitä vaan tarkoitus oli vapautua verosta hyödyntämällä korkovähennyksiä ja konserniverojärjestelmää. Sivuliikkeen edustajilla ei ollut osakkeiden antamaa määräysvaltaa ja sen taloudellinen intressi ja kyky ryhtyä järjestelyyn oli olematon. Näin ollen B AB:n osakkeiden ei katsottu tosiasiaassa kuuluvan sivuliikkeen liiketoiminnan varoihin. Järjestelyllä oli lisäksi saavutettu merkittävät veroedut, kun konsernissa oli hyödynnetty ”double dip” -järjestelyä, verovapaita osinkoja ja konserniavustuksen antaneen yhtiön mahdollisuutta tasata tulostaan. KHO lausui, että edellä mainitulle järjestelylle on VML 28 §:n tarkoittamalla tavalla annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta eikä tarkoitusta, ja järjestelyihin on ryhdytty yksinomaan tarkoituksena vapautua suoritettavasta verosta. Näin ollen pitäen järjestelyä täysin keinotekoisena KHO hylkäsi korkomenojen vähennysoikeuden. Syrjintäkiellon ja EU:n sijoittautumisvapauden osalta KHO katsoi, ettei korkomenojen vähennysoikeuden hylkäämistä tullut pitää syrjintäkiellon ja sijoittautumisvapauden vastaisena, sillä kyseessä oli täysin keinotekoinen järjestely.

KHO 2016:72 osalta *Penttilä* on katsonut yhdessä kolmen KHO:n ja hallinto-oikeuden kanssa erimieltä olevan hallintoneuvoksen kanssa, että asiassa olisi myös voitu katsoa B AB:n osakkeiden kuuluvan sivuliikkeen käyttöomaisuuteen, minkä jälkeen olisi ratkaistu kysymys siitä, oliko kyseinen järjestely veronkiertoa, johon olisi sovellettu VML 28 §. *Penttilän* mukaan KHO:n päätöksistä voidaan päätellä, että samankaltainen sivuliikerakenne, josta tapauksissa oli kyse, ei suoranaisesti ole veronkiertoa, vaan asiaa on katsottava kokonaisuutena ja otettava huomioon muut asiaan vaikuttavat seikat.³⁸⁵ *Nykänen* on kyseenalaistanut ja kritisoinut KHO:n kantaa koskien järjestelyn keinotekoisuutta päätöksen KHO 2016:71 osalta. *Nykäsen* mukaan KHO 2016:71 tapauksen järjestely kokonaisuutena arvioiden, kun otetaan huomioon kiinteän toimipaikan olemassaolo sekä osakkeiden allokointi kiinteällä toimipaikalla, vaikuttaa keinotekoisemmalta kuin päätöksessä KHO 2016:72, jossa KHO kuitenkin piti järjestelyä

---

³⁸⁵ Penttilä 2016, 15.

täysin keinotekoiselta ja sovelsi siihen yleistä veronkiertosäännöstä VML 28 §.³⁸⁶ *Nykäsen* mukaan tapauksissa esiintyvien kaltaisiin kiinteää toimipaikkaa hyödyntäviin debt push down -järjestelyihin reagoidaan varsin herkästi, vaikka tapauskohtainen arviointi on aina tehtävä.³⁸⁷

KHO:n päätöksien voidaan nähdä osoittavan sen, että tällaisiin edellä mainittujen kaltaisiin järjestelyihin on mahdollista puuttua ja korkomenojen vähennysoikeus voidaan evätä niin EVL:n säännöksiä kuin VML 28 § soveltamalla. Näiden säännösten soveltamisalan välinen rajanveto on *Nykäsen* mukaan kuitenkin haastavaa. Hänen näkemyksensä mukaan rajanvedon haastavuutta lisää se, että päätöksessä KHO 2016:72 päädyttiin soveltamaan VML 28 §, vaikka KHO itse totesi perusteluissaan, että kohdeyhtiön osakkeita ei olisi OECD:n ohjeiden mukaisilla kohdentamisperusteilla pidettävä kiinteän toimipaikan varoina. Näin ollen *Nykänen* katsoo, että avoimeksi jää se, miksei KHO tapauksen KHO 2016:71 tavalla myös tapauksessa KHO 2016:72 pitänyt lain normaalitulkintaa riittävänä siihen, ettei kaupankohtena olleita osakkeita pidetty kiinteän toimipaikan omaisuutena.³⁸⁸ VML 28 §:n soveltamisen osalta *Penttilä* on suoraan todennut tarkoituksenmukaiseksi sen, ettei VML 28 §:n soveltamisalue ole tarkkarajainen, vaikka ilmeistä onkin, että selvien rajojen puuttuminen aiheuttaa verojärjestelmän ennustettavuuden heikkenemisen.³⁸⁹

Yhteenvetona KHO:n nyt käsiteltävinä olevista päätöksistä ja niiden yhteydestä kunkin tapauksen toisistaan eroavaan tosiseikastoon sekä VML 28 §:n lain normaalitulkinnan osalta voidaan päätellä seuraavaa ja olla samaa mieltä *Nykäsen* kanssa. Tapauksessa KHO 2016:71 päädyttiin epäämään korkomenojen vähennysoikeus lain normaalitulkinnalla, mikä ilmentäne, että tilanteissa, jossa sivuliikkeelle siirtyy vain vähän työntekijöitä ja toimintoja koskien osakkeiden hallintaa, voidaan korkomenot evätä lain normaalitulkinnalla. Puolestaan tapauksessa KHO 2016:72 KHO epäsi korkomenojen vähennysoikeuden todeten järjestelyn täysin keinotekoiseksi soveltaen VML 28 §, mikä heijastanee sitä, että tilanteissa, joissa sivuliikkeellä on huomattavasti osakkeiden hallintaan liittyviä toimintoja ja se on aktiivinen, kyseeseen voi tulla VML 28 §:n soveltaminen.³⁹⁰ Lisäksi VML 28 §:n soveltaminen edellyttää verovelvolliselta tarkoitusta kiertää vero, kun taas normaalitulkintaan vedotessa on riittävää, että osakekaupan kohteena olevan osakkeiden ja niiden hankinnasta aiheutuneen velan ei

---

³⁸⁶ Nykänen 2016, 18.

³⁸⁷ Nykänen 2016, 18.

³⁸⁸ Nykänen 2016, 18.

³⁸⁹ Penttilä 2016, 19.

³⁹⁰ Ks. Nykänen 2016, 19.

katsota kuuluvan sivuliikkeen eli kiinteän toimipaikan varallisuuteen.³⁹¹ Edellä mainitun perusteella voidaan todeta, että kynnys soveltaa VML 28 §:n näyttäneen korkeammalta kuin turvautua lain normaalitulkintaan.

Penttilä on pohtinut kysymystä siitä, jääkö VML 28 §:n soveltamiselle enää tilaa, kun korkojen vähennysoikeus voidaan evätä myös EVL:n säännösten normaalitulkinnalla. *Penttilä* kuitenkin toteaa KHO:n päätösten KHO 2016:72 ja KHO 2016:179 osoittavan, että VML 28 § on edelleen tilaa konsernin sisäisten korkomenojen vähennysoikeuden epäämiseksi.³⁹² Kaikki neljä edellä käsiteltyä KHO:n vuoden 2021 ja 2016 vuosikirjaratkaisua ovat edellä mainitusti sisältäneet paljon yhtäläisyyksiä, vaikka KHO lopulta ratkaisi tapaukset eri tavoin. Ainoastaan päätöksessä KHO 2021:179 KHO päätti hyväksymään korkomenojen vähennysoikeuden todeten kyseessä olevan riippumattomien osapuolten välinen järjestely. Kolmessa muussa tapauksessa KHO päätti hylkäämään korkomenojen vähennysoikeuden ja katsoi kyseessä olevan konsernin sisäinen järjestely. Päätöksessä KHO 2016:71 KHO nojautui EVL:n säännösten normaalitulkintaan ja päätöksissä KHO 2016:72 ja KHO 2021:178 katsoi järjestelyt täysin keinotekoisiksi ja sovelsi VML 28 §.

Näiden neljän KHO:n vuosikirjaratkaisujen sekä niiden perusteluiden perusteella voidaan korkojen vähennysoikeuden arvioimisen osalta vetää viivan konsernin sisäisten järjestelyiden ja riippumattomien osapuolten välisten järjestelyiden välille. Riippumattomien osapuolten välisten järjestelyiden osalta korkomenojen vähennysoikeuden hyväksyminen näyttää olevan oikeuskäytännössäkin herkempää kuin konsernin sisäisten järjestelyiden osalta, jolloin korkomenojen vähennykseen puututaan huomattavasti matalammalla kynnyksellä ja vähennysoikeus evätään. Edellä lausuttu ei kuitenkaan riitä vielä tekemään päätelmiä järjestelyiden keinotekoisuudessa, sillä konsernin sisäisten korkomenojen vähennysoikeus voidaan evätä ilman, että järjestely olisi täysin keinotekoinen.³⁹³ Täysin keinotekoisien järjestelyiden osalta vähennysoikeus voidaan evätä yleisellä veronkiertosäännöksellä VML 28 §:llä ja tilanteissa, jossa kohdeyhtiön osakkeet katsotaan sivuliikkeen varoihin kuulumattomaksi, voi riittävää olla vedota normaalitulkintaan vähennysoikeuden epäämiseksi.

---

³⁹¹ Ks. Nykänen 2016, 19.

³⁹² Penttilä 2022b, 18, 32-34; ks. Myös Penttilä 2022b, 6.

³⁹³ Ks. KHO 2016:71: Tapauksessa korkomenot evättiin, vaikka KHO ei katsonut järjestelyä täysin keinotekoiseksi, vaan ainoastaan keinotekoiseksi.

Järjestelyn keinotekoisuuden arvioinnin osalta voitaneen arvioinnin ulkopuolelle sulkea päätöksen KHO 2021:179, koska se nimenomaisesti koski riippumattomien osapuolten välistä järjestelyä, eikä näin ollen järjestelyä tullut katsoa keinotekoiseksi eikä veron kiertämiseksi. Päätöksessä KHO 2016:71 KHO ei ottanut kantaa järjestelyn keinotekoisuuteen muuten kuin syrjintävaitetta arvioidessaan toteamalla, että kohdeyhtiön osakkeiden kohdentaminen sivuliikkeen varoihin olisi keinotekoisista. Päätöksen osalta voidaan kuitenkin todeta, ettei järjestelyä olisi kuitenkaan voitu katsoa täysin keinotekoiseksi, koska silloin sovellettavaksi olisi todennäköisesti tullut VML 28 § ja verovelvollisen olisi katsottu harjoittavan veronkiertoa VML 28 §:n tarkoittamalla tavalla. Näin ei kuitenkaan tapauksessa ole tietävästi tapahtunut.

Päätöksien KHO 2021:178 ja KHO 2016:72 järjestelyt KHO katsoi täysin keinotekoisiksi järjestelyiksi, joiden toteuttamiselle ei ollut näytetty olevan minkäänlaisia liiketaloudellisia syitä. Kuitenkaan päätöksen KHO 2016:72 osalta eivät kaikki päätöksentekoon osallistuneet hallintoneuvokset olleet samaa mieltä ja päätöksen osalta tehtiin äänestys enemmistön katsoessa järjestelyn olevan täysin keinotekoinen sekä VML 28 §:n soveltuen suoraan tapaukseen. Molempien tapausten kohdalla keinotekoisuuden puolesta voinee todeta puhuvan ne seikat, että tapauksissa oli kyseessä monivaiheinen järjestely, jossa kaupan kohteena olevat osakkeet siirrettiin lyhyen ajan kuluessa konsernin sisäisesti yhtiöltä toiselle, eikä korkovähennyistä vaativalla yhtiöllä todellisuudessa ollut taloudellista intressiä eikä kykyä ryhtyä toteuttamaan järjestelyä. Lisäksi molemmissa tapauksissa osakkeet juridisesti omistava korkovähennyistä vaativa yhtiö oli saanut konserniavustusta toiselta konserniyhtiöltä ja kattanut sillä osakkeiden hankinnasta aiheutuneen lainan korkomenoja.

Henkilökunnan osalta korkovähennyksiä vaativien yhtiöiden, toisessa tapauksessa apuyhtiön ja toisessa sivuliikkeenä toimivan kiinteän toimipaikan, henkilökunta on siirtynyt niihin muista konserniyhtiöistä, lisäksi liiketoiminta näissä korkovähennyksiä vaativissa yhtiöissä on ollut suhteellisen vähäistä ja esimerkiksi tapauksessa KHO 2021:178 yhtiön toiminta on kohdistunut ainoastaan toiseen konserniyhtiöön. Myös tapauksessa KHO 2016:72 sivuliikkeen toiminta on ollut vähäistä ja kohdistunut myös osaltaan muihin konserniyhtiöihin. Edelleen keinotekoisuuden puolesta puhuneet se, että vaikka kaupan kohteena olleet osakkeet ovat olleet vanhemmassa tapauksessa sivuliikkeen sekä uudemmassa tapauksessa apuyhtiön juridisessa omistuksessa, niiden tuottama määräysvalta on tosiasiallisesti kuulunut toiselle konserniyhtiölle. Edellä mainittujen tapauksien samankaltaisuudet ja tapausten tosiseikat heijastavat sitä, että

kyseessä on täysin keinotekoiset järjestelyt, joilla ei tosiasiaassa ole mitään liiketaloudellista todellisuuspohjaa. VML 28 §:n näkökulmasta kyse on tosiasiallisesti veronkierrosta.

4.6. Puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen kriteereistä korkovähennysten näkökulmasta oikeuskäytäntö huomioiden – milloin kyseessä veronkierto?

Veronkierron tunnistamisen osalta, kattaen myös tapaukset koskien korkomenojen vähennyskelpoisuutta, EU:ssa veronkiertona on pidetty ainoastaan puhtaasti keinotekoisia järjestelyitä, joiden tarkoituksena on ollut kiertää tietyn jäsenvaltion lainsäädännön vaikutusta.³⁹⁴ Keinotekoisena järjestelynä toisin sanoen on pidetty järjestelyitä, joiden toteuttamiseen on ainoastaan verotuksellinen syy.³⁹⁵ Näin ollen muut syyt järjestelylle voidaan sulkea pois.³⁹⁶ EU-oikeuden osalta EUT:n tuorein ratkaisu, jossa on käsitelty niin puhtaasti keinotekoisia järjestelyitä, veronkiertoa ja korkomenojen vähennyskelpoisuutta on *Lexel Ab* -tuomio. Vaikka EUT ei katsonut, että tapauksen järjestely on puhtaasti keinotekoinen ja veronkiertoa, tapauksessa kuitenkin käsiteltiin keinotekoisuuden kriteereitä. EUT:n päätöksen voidaan myös nähdä merkitsevän sitä, ettei kyseinen järjestely näyttäytynyt EUT:n tulkinnan mukaan edes aggressiiviselta verosuunnittelulta, mitä onkin kyseenalaistettu kirjallisuudessa³⁹⁷. EUT:n oikeuskäytännön mukaan täysin keinotekoisena pidetään järjestelyä, joka on toteutettu ilman taloudellista todellisuuspohjaa ja jonka tarkoituksena on ollut kiertää vero, joka normaalisti olisi maksettava³⁹⁸.

Lexel Ab -tuomion perusteella voidaan lisäksi todeta, että järjestely ei ole puhtaasti keinotekoinen, jos siihen liittyvät liiketoimet on toteutettu markkinaehtoisesti. Näin ollen unionin oikeustilan osalta voidaan päätellä, että konsernin sisäiset velkajärjestelyt eivät ole puhtaasti keinotekoisia, jos niitä koskevat liiketoimet, kuten esimerkiksi velasta aiheutuneet konsernin sisäiset korot, ovat markkinaehtoisia. Toisaalta tulee huomata, että järjestelyä ei tule suoraan katsoa puhtaasti keinotekoiseksi sillä perusteella, että markkinaehtoisuuden noudattamisesta on poikettu, jos järjestelylle on kuitenkin osoitettavissa liiketaloudelliset syyt, niin kuin *Holkeri ja Rajala* ovat todenneet viitaten *Lankhorst-Hohorst* -tapaukseen³⁹⁹.

---

³⁹⁴ Holkeri – Rajala 2015, 53.

³⁹⁵ Urpilainen 2008, 541.

³⁹⁶ Urpilainen 2012, 158.

³⁹⁷ Ks. esim. Laaksonen 2021b.

³⁹⁸ C-484/19, *Lexel Ab* -tapaus, kohta 49; C-524/04, *Test Claimant in the Thin Cap Group Litigation* -tapaus, kohta 74; C-196/04, *Cadbury Schweppes* -tapaus, kohta 55.

³⁹⁹ Holkeri – Rajala 2015, 52; C-324/00, esim. kohta 38.

Puolestaan KHO:n ratkaisukäytännön mukaan EUT:n oikeuskäytäntöä noudattaen täysin keinotekoisia järjestelyä ovat järjestelyt, joilla ei ole taloudellista todellisuus pohjaa ja jotka ovat toteutettu veron kiertämisen tarkoituksessa, ja joihin on mahdollista puuttua soveltamalla suoraan yleistä veronkiertosäännöstä VML 28 §.⁴⁰⁰ VML 28 §:llä voidaan puuttua veronkierron tilanteisiin, jotka koskevat korkomenojen vähennyksiä, edellyttäen säännöksen subjektiivisen ja objektiivisen soveltamisedellytyksen täyttymistä. Konzernin sisäiseen järjestelyyn tulee olla ryhdytty ilmeisesti siis siinä tarkoituksesta, että suoritettavana olevan veron maksamiselta vältyttäisiin.⁴⁰¹ Edellä mainitun perusteella ja VML 28 §:n sanamuodon nojalla on todettava, että VML 28 §:n soveltaminen ei ole rajattu pelkästään täysin keinotekoiisiin järjestelyihin, vaan myös järjestelyihin, joihin on ryhdytty ilmeisesti veron välttämistarkoituksessa.

Aikaisemmin tutkielmassa todetusti EU-tasolla veronkiertoon voidaan puuttua oikeuden väärinkäytön kiellon kautta, mutta myös sen soveltaminen edellyttää subjektiivisen ja objektiivisen soveltamisedellytyksen täyttymistä. Verotuksen näkökulmasta toisin sanoen edellytetään, että liiketoimen johdosta muodostuu lain tarkoituksen vastainen verotuksellinen etu ja liiketoimi on toteutettu verotuksellisista syistä, ei verotuksesta riippumattomista syistä.⁴⁰² Oikeuskäytännön kautta, niin kotimaisen kuin EU:n, voi hahmottaa vallitsevaa oikeustilaa koskien puhtaasti keinotekoisia järjestelyitä yhdessä veronkierron osalta korkovähennysten näkökulmasta. Lisäksi sen avulla voidaan tunnistaa erilaisia tuntomerkkejä puhtaasti keinotekoisien järjestelyiden sekä edelleen veronkierron tunnistamiselle tilanteissa, joissa kyse on ollut korkomenojen vähennyksistä, kun kyseessä on ollut puhtaasti keinotekoinen järjestely.

EU-oikeudellisesta näkökulmasta Lexel Ab -tuomio vahvistaa EUT:n aikaisemman oikeuskäytännön linjauksen siitä, että markkinaehtoisesti toteutettuja liiketoimia ei katsota puhtaasti keinotekoiseksi eikä näin ollen veronkiertämiseksi katsottaviksi liiketoimiksi. Näin ollen markkinaehtoisuuden täytyminen näyttäneen sulkevan pois riskin siitä, että järjestely katsotaan puhtaasti keinotekoiseksi ja veronkierroksi. Lisäksi päätöksen perusteluiden myötä EUT on hyväksynyt Lexel Ab:n esittämät, jopa ulospäin väljältä vaikuttavat, liiketaloudelliset perusteet järjestelyn toteuttamiselle. Vaikka edellä tutkielmassa esitetyn mukaisesti Lexel Ab -tuomio on saanut osakseen kritiikkiä, EUT on antanut selkeän linjauksen siitä, milloin järjestelyä ei tule katsoa puhtaasti keinotekoisesti ja veron kiertämistarkoituksessa toteutetuksi.

---

⁴⁰⁰ Ks. KHO 2016:71 ja KHO 2021:178.

⁴⁰¹ VML 28 §:n subjektiivisesta ja objektiivisesta soveltamisedellytyksestä ks. Kaunisto 2022, 60.

⁴⁰² Ks. esim. Kaunisto 2022, V, 191-198.

EUT:n oikeuskäytännön perusteella voi myös päätellä, ettei järjestelyä tule kohdella puhtaasti keinotekoisena ja veronkiertämisenä silloin, kun konsernin sisäisellä lainalla on rahoitettu ja katettu toisen konserniyhtiön, joka on ollut suurissa taloudellisissa vaikeuksissa, tappioita.⁴⁰³

EUT:n aikaisemman oikeuskäytännön mukaan järjestelyn puhtaan keinotekoisuuden ja täten veron kiertämistarkoituksessa toteutetun järjestelyn puolesta puhuu se, että konsernirakenteessa on hyödynnetty ulkomaista väliyhteisöä, jonka on katsottu tosiasiasa olevan ”bulvaani” tai ”postilaatikko”.⁴⁰⁴ Lisäksi EUT:n yhdistettyjen ratkaisujen perusteella, vaikka tapaukset eivät koske korkovähennyksiä, voidaan järjestelyn puhtaasti keinotekoisuuden puolesta puhuvana kriteerinä korkovähennysten osalta, pitää myös sitä, että järjestelyjä koskevat liiketoimet ovat toteutettu lyhyen ajan kuluessa toisistaan⁴⁰⁵, mitä myös KHO on päätöksissään KHO 2016:72 ja KHO 2021:178 pitänyt yhtenä järjestelyn täysin keinotekoisuuden puolesta puhuvana tekijänä. Lisäksi yhtiön taloudellisen määräysvallan puuttuminen, niin maksettuihin korkoihin kuin myös osakekaupan kohteena oleviin osakkeisiin voi kieliä järjestelyn puhtaasta keinotekoisuudesta⁴⁰⁶. EU-oikeuden näkökulmasta viitaten Cadbury Schweppes -tapaukseen *Urpilainen* on todennut, että järjestelyn katsominen täysin keinotekoiseksi näyttäytyy käytännön tasolla verrattain korkealta.⁴⁰⁷ Tätä toteamusta voinee perustella myös Lexel Ab -tapauksella, jossa järjestelyä ei katsottu puhtaasti keinotekoiseksi.

Päätöksen KHO 2016:72 perusteella voidaan katsoa, että järjestelyn täysin keinotekoista luonnetta ja veronkiertämisen tarkoitusta ilmentää monivaiheinen ja nopeasti toteutettu konsernin sisäinen osakekauppa, jonka myötä sivuliikkeelle on allokoitu konsernin sisäistä velkaa, jonka korkomenot on vähennetty sivuliikkeen verotuksessa tilanteessa, jossa sivuliikkeen edustajilla ei ollut tosiasiasa osakkeiden luomaa määräysvaltaa osakekaupan kohteena olevaan yhtiöön, taloudellista kykyä ja intressiä toteuttaa järjestelyä sekä sivuliikkeen työntekijöiden toimet eivät liittyneet osakekaupan kohteena olevan yhtiön keskeisiin toimintoihin. Vallitsevaa oikeustilaa koskien korkovähennysten epäämistä sillä perusteella, että korkomenojen taustalla oleva konsernin sisäinen velkajärjestely on katsottu puhtaasti keinotekoiseksi ja täten veronkieroksi heijastaa päätös KHO 2021:178, jonka perusteella

---

⁴⁰³ C-593/15, Masco-tapaus, kohta 46.

⁴⁰⁴ C-196/04, Cadbury Schweppes -tapaus, kohta 68.

⁴⁰⁵ Ks. yhdistetyt ratkaisut (korkotulo).

⁴⁰⁶ C 115/16, C118/16, C119/16 ja C299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 132; osakkeiden määräysvallan puuttumisen osalta ks. KHO 2016:72.

⁴⁰⁷ *Urpilainen* 2012, 157; *Urpilainen* 2008, 541.

puhtaasti keinotekoisia järjestelyiden olemassaoloa ja veronkiertämistä ilmentää riippumattomien osapuolten välisen osakekaupan jälkeen tehty konsernin sisäinen osakekauppa, jonka myötä konsernissa on lyhyen ajan saatossa synnytetty konsernin sisäistä velkaa, jonka korot on pyritty vähentämään, tilanteessa, jossa järjestelylle ei ole annettavissa liiketaloudellisia syitä, jotka voisivat poissulkea veronkiertämisen olemassaolon ja näin ollen VML 28 §:n soveltamisen. VML 28 §:n poissulkevia liiketaloudellisia perusteita eivät oikeuskäytännön perusteella näytä olevan osakkeenomistajuuden vaihtuminen järjestelyn seurauksena, ajallisesti alkuperäisestä osakekaupasta etäinen järjestely, eivätkä järjestelyn myötä saavutetut paremmat lainaehdot.⁴⁰⁸

KHO:n oikeuskäytännön kautta vaikuttanee, ettei yleisesti merkitystä juurikaan ole sillä, onko konsernin sisäiset järjestelyt toteutettu välittömästi taustalla olevan osakekaupan jälkeen vai vasta usean vuoden kuluttua, sillä molemmissa tapauksissa, kun kyse on kuitenkin konsernin sisäisistä järjestelyistä, sillä molemmissa tapauksissa voidaan todeta järjestelyn olevan täysin keinotekoinen ja kyseessä olevan veronkierto.⁴⁰⁹ Järjestelyn täysin keinotekoisien luonteen ja veronkierron puolesta puhuneet myös se, jos on osoitettu, ettei yhtiöllä ole tosiasiasa ollut taloudellista kykyä tai intressiä toteuttaa konsernin sisäisiä järjestelyitä, mikä ilmenee KHO:n päätöksistä KHO 2016:72 ja KHO 2021:178 sekä myös EUT:n T Danmark -ratkaisusta ja N Luxembourg 1 -ratkaisusta.

Päätös KHO 2021:178 ilmentää suhteellisen matalaa kynnystä puuttua konsernin sisäisiin korkovähennyksiä hyödyntäviin debt push down -järjestelyihin ja päinvastoin taas suhteellisen korkeaa kynnystä katsoa verovelvollisten esittämien järjestelyn toteuttamisen perusteluiden olevan tosiasiasa hyväksyttäviä liiketaloudellisia syitä järjestelyn toteuttamiselle. *Nykänen* on myös KHO:n vuoden 2016 apuyhtiöitä koskevien päätösten osalta todennut, että kynnys puuttua kiinteää toimipaikkaa hyödyntäviin dept push down -järjestelyihin vaikuttaa suhteellisen matalalta⁴¹⁰. Oikeuskäytännön valossa vaikuttanee siltä, että KHO:n toimesta järjestelyihin näytettäisiin puuttuvan rivakammin ja tiukemmin kuin EUT:n toimesta.

---

⁴⁰⁸ Ks. Penttilä 2022a, 25-26.

⁴⁰⁹ Ks. KHO 2016:72, jossa konsernin sisäinen järjestely toteutettiin lähes välittömästi varsinaisen osakekaupan jälkeen ja KHO 2021:178, jossa konsernin sisäinen järjestely toteutettiin vasta kolme vuotta riippumattomien osapuolten välisen osakekaupan jälkeen. Molemmissa tapauksissa kyse oli KHO:n mukaan täysin keinotekoisista järjestelyistä ja veron kiertämisestä.

⁴¹⁰ Nykänen 2016, 18.

Edellä esitetyn perusteella todettakoon, että järjestelyn määrittely täysin keinotekoiseksi ja edelleen veron kiertämistarkoituksessa toteutetuksi ei ole täysin yksiselitteistä, ja oikeuskäytännön osalta samankaltaisten tapauksien kohdalla voi olla hyvin pieniä eroja niin tosiseikastossa kuin tuomioistuimen perusteluissa, minkä takia tapausten osalta on päädytty eri lopputuloksiin.⁴¹¹ Oikeuskäytännön perusteella vaikuttaa siltä, että selkeitä ja yhdenmukaisia kriteereitä konsernien puhtaasti keinotekoisille järjestelyille ja niiden osalta veronkiertämisen toteamiselle korkovähennysten näkökulmasta on hankalaa jollei mahdotonta antaa. KHO onkin oikeuskäytännössään painottanut kokonaisarviointia ja sen merkitystä arvioitaessa järjestelyn keinotekoisuutta⁴¹². Edellä sanotun puolesta puhuneen myös kansallisella tasolla se, että myös yleisen veronkiertosäännöksen VML 28 §:n, joka kattaa myös täysin keinotekoisiiin järjestelyihin, soveltaminen on pitkälti tapauskohtaista perustuen kokonaisarviointiin⁴¹³.

4.7. Johtopäätökset

”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite on hyvin haastava käsite ja siihen liittyy paljon problematiikka, kuten epätasällisyyttä sen osalta, mitä käsitteellä tarkoitetaan. Käsitettä ei määritellä lainsäädännössä, vaan se on nimenomaisesti syntynyt ja kehittynyt oikeuskäytännössä. Tässä pääluvussa esitetty osoittaa selvästi sen, että puhtaasti keinotekoisille järjestelyille konsernin korkovähennysten näkökulmasta on hankalaa, ellei mahdotonta, tällä hetkellä identifioida täsmällisiä kriteereitä, joiden täyttyminen viittaisi aina siihen, että konsernin sisäisten korkovähennysten taustalla oleva konsernin sisäinen järjestely olisi puhtaasti keinotekoinen. Esitetyn oikeuskäytännön perusteella voi selvästi kuitenkin päätellä, että ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite on hyvin tapauskohtainen ja sen tunnistamisessa ja soveltamisessa tulee aina kiinnittää huomiota käsiteltävänä olevan tapauksen kaikkiin tosiseikkoihin ja arvioida niitä kokonaisuutena. KHO:n vuoden 2021 ja 2016 vuosikirjaratkaisut osoittavat, että tapausten samankaltaisista tosiseikastoista ja piirteistä huolimatta, niiden väliset pienet erot voivat kuitenkin olla tapauksen lopputuleman osalta niin merkittäviä, että tapaukset ratkaistaan lopulta täysin eri tavoin.

---

⁴¹¹ Vrt. esim. KHO 2016:71 ja KHO 2016:72; Nykänen 2016, 16 ja 18; Nykänen on kritisoinut tapauksia ja katsonut, että myös ratkaisun KHO 2016:72 olisi ollut mahdollista pitää tapauksen järjestelyä täysin keinotekoisena ja todennut päätöksessä KHO 2016:71 arvioitavan järjestelyn olevan jopa keinotekoisempi kuin KHO:n täysin keinotekoiseksi katsoman järjestelyn päätöksessä KHO 2016:72.

⁴¹² Ks. esim. KHO 2021:178, KHO 2021:179, KHO 2016:71 ja KHO 2016:71; Penttilä 2022a, 27; Nykänen 2016, 17.

⁴¹³ Penttilä 2022a, 27; Kaunisto 2022, 91.

Voidaan pohtia myös sitä, miten ja vaikuttaako yleensäkin EUT:n ja KHO:n oikeuskäytäntö siihen, mikä on veronkierron käsitteen sisältö ja miten veronkierto hahmotetaan oikeuskäytännössä. Kirjoittajan näkemyksen mukaan on hyvin selvää, että oikeuskäytäntö vaikuttaa veronkierron käsitteen sisältöön. Tämä vaikuttanee olevan selvää jo sen perusteella, että veronkiertoa torjuva yleinen veronkiertosäännös VML 28 § on sanamuodoltaan avoin osittain syystä, että sen odotetaan täsmentyvän ja muotoutuvan edelleen oikeuskäytännössä. Näin ollen on todettava, että niin kuin ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite myös se, milloin järjestelyn katsotaan olevan veronkiertoa, on hyvin tapauskohtaista.

Aiheena puhtaasti keinotekoiset järjestelyt konsernin sisäisten korkovähennysten näkökulmasta ja nimenomaisesti oikeuskäytännön osalta on saanut osakseen paljon kritiikkiä. Kritiikkiä ovat saaneet niin EUT:n ratkaisukäytäntö koskien erityisesti Lexel Ab -tuomiota sekä KHO:n ratkaisukäytäntö koskien kahta vuoden 2021 ja kahta vuoden 2016 vuosikirjaratkaisua. Kritiikki on kirjoittajan mielestä ollut kaivattua ja osittain aiheellista. Kirjoittaja asettuu Lexel Ab -tuomion osalta tuomion lopputulosta kritisoiden rinnalle todeten, että asiassa kyseessä oleva konsernin sisäinen velkajärjestely näyttää olevan täysin keinotekoinen sekä myös kyseessä olevan verovelvollisen harjoittama aggressiivinen verosuunnittelu. Kirjoittajan mielestä myös kansallinen oikeuskäytäntö ja siihen kohdistuva kritiikki ja keskustelu ilmentävät sitä, ettei keinotekoisuuden tunnistaminen konsernin korkovähennysten näkökulmasta ole yksiselitteistä tai ongelmatonta, mitä ilmentää myös se, että VML 28 §:n soveltamisesta on oltu eri mieltä.

Veronkierron tunnistamisen osalta haastavuutta lisää säännösten, kuten VML 28 §:n sanamuodon avoimuus, jossa on hyvät ja huonot puolet. Hyvänä puolena kirjoittaja pitää sitä, että avoimella sanamuodolla ei suljeta turhan herkästi pois tilanteita, jotka olisi tosiasiaa katsottava veronkieroksi. Huonona puolena kirjoittaja pitää sitä, että avoin sanamuoto heikentää oikeusvarmuuden sekä verokohtelun ennustettavuuden toteutumista, kun verovelvollinen ei voi ennustaa sitä, miten tietty asia tullaan milloinkin ratkaisemaan. Tämä koskee myös ”puhtaasti keinotekoisia järjestelyt” -käsitettä, jonka toteutuminen yksittäisessä tapauksessa määritellään tuomioistuimen toimesta. Käsite on kirjoittajan näkemyksen mukaan sisällöltään liian epäselvä ja epätasällinen, millä on negatiivinen vaikutus oikeusvarmuuteen ja ennustettavuuteen. Vaikka EUT:n oikeuskäytännössä, jota KHO näyttää myös noudattavan, on muotoutunut selvä ja moneen kertaan vahvistettu linjaus, että puhtaasti keinotekoisena järjestelynä pidetään järjestelyä, jolla ei ole mitään taloudellista todellisuuspohjaa ja jonka

toteuttamisen myötä vältetään maksamasta vero, joka tosiasiallisesti olisi maksettava ja että markkinaehtoisesti toteutettua järjestelyä ei pidetä puhtaasti keinotekoisena, ei tämä kirjoittajan näkemyksen mukaan kuitenkaan tuo juurikaan helpotusta siihen, milloin verovelvollinen voi ennalta nähdä, että tietty järjestely katsotaan puhtaasti keinotekoiseksi ja edelleen veronkierroksi. Tämä on kirjoittajan mielestä hyvin problemaattista.

Oikeusvarmuudesta ja sitä koskevasta verokohtelun ennustettavuudesta ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen osalta sekä mahdollisesta tarpeesta täsmentää käsitettä lainsäädäntöteitse käsitellään yksityiskohtaiseksi seuraavassa pääluvussa.

5. Oikeuskäytännön nykytila ja puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen käsitteellinen täsmällisyys

5.1. Oikeuskäytännön nykytila koskien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä korkovähennysten ja veronkierron näkökulmasta: yhtenäistä vai ei?

5.1.1. KHO:n ratkaisukäytännön yhtenäisyys EUT:n ratkaisukäytäntöön nähden

Tutkielmassa on nyt syvennytty sekä KHO:n että EUT:n keskeisiin tuomioihin ja ratkaisukäytäntöön koskien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä konsernin sisäisten korkovähennysten osalta ja veronkierron näkökulmasta, mikä mahdollistaa keskeisten EUT:n ja KHO:n tuomioiden ja oikeuskäytännön välisen vertailun ja arvioinnin siitä, onko KHO:n ratkaisukäytäntö yhtenäistä EUT:n ratkaisukäytäntöön nähden. Yhtenäisyyden arvioinnin osalta EUT:n ratkaisukäytännön osalta arvioinnin kohteena on Lexel Ab -tuomio ja KHO:n päätösten osalta tutkielmassa käsitellyt vuoden 2021 sekä vuoden 2016 vuosikirjaratkaisut.

Lexel Ab -tuomio näyttää ilmentävän sitä, että EU-oikeuden näkökulmasta hyvinkin kevyet liiketaloudelliset syyt konsernin sisäinen järjestelyn toteuttamiseksi voidaan katsoa riittäviksi sen toteutukselle, että kyseinen järjestely ei ole puhtaasti keinotekoinen, eikä verovelvollinen käytä oikeuttaan väärin. Toisin sanoen Lexel Ab -tuomio osoittaa osaltaan sen, että EU-oikeuden näkökulmasta kynnys puuttua konsernin sisäisiin järjestelyihin ja todeta järjestely täysin keinotekoiseksi on verrattain korkea silloinkin, kun kyseessä on konsernin sisäisten korkojen vähennyskelpoisuuden arviointi. EUT:n linja puuttua korkealla kynnyksellä konsernin sisäisiin järjestelyihin ei sinällään ole yllättävää, sillä muun muassa *Urpilainen* on tehnyt vastaavanlaisen havainnon jo Cadbury Schweppes -tuomion yhteydessä⁴¹⁴. Verrattuna EUT:een KHO näyttää suhtautuvan huomattavasti tiukemmin verovelvollisen esittämiin liiketaloudellisiin syihin ja lähtökohtaisesti kynnys verovelvollisen esittämien syiden hyväksymiselle on korkea, mikä ilmenee erityisesti päätöksistä KHO 2021:178 ja KHO 2016:72. KHO:n oikeuskäytäntö heijastaakin sitä, että kynnys todeta konsernin sisäinen järjestely täysin keinotekoiseksi ja VML 28 §:n soveltamisalaan kuuluvaksi on matala⁴¹⁵.

---

⁴¹⁴ Urpilainen 2012, 157; Urpilainen 2008, 541.

⁴¹⁵ Ks. esim. Nykänen 2016, 18.

Toinen keskeinen tekijä arvioitaessa oikeuskäytännön yhtenäisyyttä on liiketoimien markkinaehtoisuus. EUT vahvisti Lexel Ab -tuomiossaan jo vallitsevaa oikeuskäytäntöään koskien markkinaehtoisuutta ja puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä todeten, että markkinaehtoiset liiketoimet eivät ole puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä⁴¹⁶, mikä vaikuttanee olevan joiltain osain ristiriidassa kansalliseen oikeuskäytäntöön ja etenkin VML 28 §:n soveltamisalaan nähden. Lisäksi Lexel Ab -tuomion mukaan, jotta on mahdollista oikeuttaa SEUT 49 artiklan sijoittautumisvapautta rajoittava toimenpide, edellytetään verovelvollisen toimesta aina keinotekoisista siirtoa⁴¹⁷. Tutkielmassa jo aikaisemmin todetusti VML 28 §:llä voidaan puuttua sellaisiin keinotekoisiiin järjestelyihin, joiden oikeudellinen muoto ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, sekä myös sellaisiin toimiin, joihin on ryhdytty ilmeisesti veron välttämistarkoituksessa. Näin ollen vaikuttanee siltä, että VML 28 §:n soveltamisalaan voi kuulua myös markkinaehtoisesti toteutetut liiketoimet ja järjestelyt edellyttäen, että ne on kuitenkin tehty veron välttämistarkoituksessa. KHO ei myöskään edellä mainituissa tuomioissa ole antanut juurikaan merkitystä järjestelyjen markkinaehtoisuudelle, vaan perustanut päätöksensä muihin aikaisemmin mainittuihin seikkoihin⁴¹⁸, mikä näyttää olevan ristiriidassa EUT:n linjan kanssa.

KHO:n toimintaa on kritisoitu ratkaisun KHO 2021:178 osalta siitä, että se on onnistunut pitkälti sivuuttaman EUT:n nyt arvioitavana olevaan tapaukseen läheisesti liittyvät tuomiot koskien järjestelyjen keinotekoisuutta korkovähennysten näkökulmasta, kuten tuoreimman Lexel Ab -tuomion, minkä takia etenkin EUT:n relevantin oikeuskäytännön huomiointi on jäänyt hyvin laihaksi, mitä onkin pidetty erikoisena.⁴¹⁹ Lisäksi järjestelyn keinotekoisuuden arvioinnin osalta KHO näyttää erottelevan täysin keinotekoisuuden sekä keinotekoisuuden toisistaan, mikä ilmenee ratkaisuista KHO 2021:178, KHO 2016:72 ja KHO 2016:71 siten, että kahdessa ensiksi mainitussa ratkaisussa KHO katsoi kyseessä olevan täysin keinotekoinen järjestely, kun taas viimeiseksi mainitussa ratkaisussa KHO katsoi kyseessä olevan ”vain” keinotekoinen järjestely.⁴²⁰ Tällaista erottelua ei EUT näytä oikeuskäytännössään tekevän ja se viittaa tuomioissaan ainoastaan puhtaasti tai täysin keinotekoisiiin järjestelyihin.

---

⁴¹⁶ C-484/19, Lexel Ab -tuomio, kohta 56.

⁴¹⁷ C-484/19, Lexel Ab -tuomio, kohta 55.

⁴¹⁸ Ks. esim. KHO 2016:72, KHO 2021:178: KHO on pitkälti sivuuttanut markkinaehtoisuuden arvioinnin ja merkityksen asioiden ratkaisun näkökulmasta.

⁴¹⁹ Ks. Karimeri 2021.

⁴²⁰ Kursivoitu sana on kirjoittajan lisäämä.

Edellä sanotun perusteella voitaneen todeta, että kansallinen oikeus ja EU-oikeus ja nimenomaisesti KHO:n ja EUT:n oikeuskäytännöt eivät täysin vastaa toisiaan puhtaasti keinotekkoisten järjestelyjen osalta ja näin ollen tutkielmassa todetaan, ettei KHO:n vallitseva oikeuskäytäntö ja EUT:n oikeuskäytäntö ole täysin yhtenäisiä toisiinsa nähden.

5.1.2. Lexel Ab -tuomio oikeuskäytännön yhtenäisyyden näkökulmasta

Tässä tutkielmassa aikaisemmin esitetyn mukaisesti Lexel Ab -tuomio on saanut osakseen huomattavissa määrin kritiikkiä, vaikkei EUT:n antama tuomio ollut sinällään yllättävä verrattuna sen aikaisempaan oikeuskäytäntöön.⁴²¹ Lexel Ab -tuomiossa kyseessä olevan järjestelyn on katsottu edustavan klassista debt push down -järjestelyä ja tosiasiallisesti olevan puhtaasti keinotekoinen järjestely, vaikkei EUT antamassaan tuomiossaan niin todennutkaan.

Lexel Ab -tuomio on tällä hetkellä merkittävin ja tuorein EUT:n antama tuomio koskien puhtaasti keinotekkoisten järjestelyjä nimenomaisesti konsernin sisäisten korkovähennysten osalta. Tuomion voidaan kokonaisuudessaan nähdä pitkälti noudattavan EUT:n aikaisempaa puhtaasti keinotekkoisia järjestelyjä ja korkovähennyksiä koskevaa oikeuskäytäntöä, jonka mukaan arvioinnin kohteena oleva kansallinen säännös on rajoittanut EU-oikeuden toteutumista⁴²². Järjestelyn keinotekkoisuuden osalta Lexel Ab -tuomioon kohdistunut kritiikki on ollut suhteellisen runsasta.⁴²³ Penttilää myötäillen Lexel Ab -tuomiota koskeva järjestely näyttää verrattain jopa keinotekkoisemmalta kuin päätöksessä KHO 2021:178 arvioitavana oleva järjestely, joka katsottiin täysin keinotekkoiseksi sekä veronkierroksi.⁴²⁴

Muutama vuosi ennen Lexel Ab -tuomion antamista EUT antoi yhdistetyt tuomiot T Danmark -tuomion ja N Luxemburg I -tuomion, jotka koskivat puhtaasti keinotekkoisia järjestelyjä väliyhteisölle allokoitujen korko- sekä osinkotulojen osalta, ja molemmissa yhdistetyissä tuomioissa EUT katsoi, että kyseiset tapausten järjestelyt olivat puhtaasti keinotekkoisia ja antoi varsin kattavat perustelut ja kriteerit puhtaasti keinotekkoisten järjestelyistä.⁴²⁵ Yhdistettyjen

---

⁴²¹ Ks. kritiikistä esim. Karimeri 2022, Laaksonen 2021b; Laaksonen 2021, 213; Penttilä 2022a, 26 (alaviite 34); Tale 2021, 345, 347-348.

⁴²² Ks. esim. C-524/04, Test Claimant in the Thin Cap Group Litigation -tapaus; C-484/19, Lexel Ab -tapaus, C-282/12, *Itelcar*-tapaus.

⁴²³ Ks. esim. Penttilä 2022a, 26 (alaviite 34).

⁴²⁴ Ks. Penttilä 2022a, 26.

⁴²⁵ Ks. C-116/16 & C-117/6, T Danmark -tapaus, kohta 100; C-115/16, C-118/16, C-119/16 & C-299/16, N Luxembourg I -tapaus, kohta 127.

tuomioiden perusteella ja myötä voi todeta, että, vaikka yleisesti kynnys katsoa järjestely täysin keinotekoiseksi näyttää EUT:lla olevan suhteellisen korkea, se ei kuitenkaan estä EUT:ta katsomasta järjestelyä täysin keinotekoiseksi. Yhdistettyjen tuomioiden ja Lexel Ab -tuomion antamisen välissä on ollut noin kaksi vuotta eli tuomiot ovat annettu ajallisesti lähekkäin. Kysymys kuuluukin, olisiko EUT arvioidessaan Lexel Ab -asiassa kyseessä olevaa – selvästi keinotekoista – järjestelyä hakea perusteluita tai jollain tavalla jonkinlaisia vaikutteita yhdistetyistä tuomioista ja tullut lopulta tulokseen, että Lexel Ab -tuomiossa arvioitavana konsernin sisäinen järjestely on puhtaasti keinotekoinen.

Vaikka edellä sanotusti EUT:n tuomio Lexel Ab -asiassa ei, verrattuna EUT:n aikaisempaan oikeuskäytäntöön koskien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä korkovähennysten näkökulmasta, tullut suoranaishana yllätyksenä, tuomioon kohdistunut kritiikki on kuitenkin ollut ensinnäkin tarvittavaa sekä kirjoittajankin näkökulmasta varsin perusteltua, etenkin järjestelyn täysin keinotekoisien luonteen sekä aggressiivisen verosuunnittelun huomiotta jättämisen osalta.

5.1.3. EUT:lle osoitettu ennakkoratkaisupyynnö Alankomaiden tapauksessa

Vuonna 2021 EUT:n antama Lexel Ab -tuomio on ainakin vielä toistaiseksi merkittävin tuomio koskien konsernin sisäisten korkojen vähennysoikeutta veronkierron näkökulmasta ja se edustaa myös vallitsevaa oikeustilaa. On kuitenkin mahdollista, että vallitsevan oikeustilan osalta tapahtuu EUT:n toimesta muutos lähiaikoina, kun EUT antaa uuden tuomion *Hoge Raad der Nederlandenin* vuonna 2022 sille esittämästä ennakkoratkaisupyynnöstä, joka kattaa niin korkojen vähennysoikeuden, puhtaasti keinotekoiset järjestelyt, markkinaehtoisuuden sekä veronkiertotilanteet. Kirjoittajaa olettaa EUT:n tuomion kattavan myös edellä mainitut asiat.

Ennakkoratkaisupyynnössä on tarkemmin ottaen kyse siitä, ”onko unionin oikeus esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan korkojen vähentäminen ei ole mahdollista sellaisen velan osalta, jonka verovelvollinen on ottanut lähiyhtiöltä hankkiakseen osuuden tai laajentaakseen osuuttaan toisesta yhtiöstä, josta tulee sen jälkeen lähiyhtiö, jos kyseessä on keinotekoinen järjestely, riippumatta siitä, onko kyseisestä velasta sovittu markkinaehtoisesti, ja, jos vastaus on kielteinen, riippumatta siitä, olisivatko riippumattomat yritykset sopineet alhaisemmasta korosta, sekä kysymystä siitä, onko tässä yhteydessä osin merkitystä sillä, oliko kyseinen yhtiö verovelvollisen lähiyhtiö jo ennen kyseistä hankintaa tai laajentamisesta vai

tuleeko siitä sellainen vasta jälkeenkäin".⁴²⁶ Toisin sanoen ja tiivistetysti ennakkoratkaisupyynnöllä Alankomaiden korkein oikeus pyytää EUT:lta vastausta siihen, voiko markkinaehtoisesti toteutetuista lainajärjestelyistä maksetut korot olla verovelvollisen verotuksessa vähennyskelpottomia, jos laina on osa puhtaasti keinotekoisista järjestelyä. Ja jos edellä mainittuun vastataan myöntävästi, koskeeko se maksettua korkoa kokonaisuudessaan riippumatta siitä, onko se ollut markkinaehtoinen.⁴²⁷

Ennakkoratkaisun taustalla on konserniyhtiö X BV:n ja konsernin ulkopuolisen myyjäyhtiön välinen osakekauppa, jonka myötä X BV hankki enemmistön konsernin ulkopuolisesta yhtiöstä F, josta kaupan seurauksena tuli X BV:n lähiyhtiö. Kyseiseen konserniin on alun perin kuulunut yhtiö A, yhtiö B ja yhtiö C. X BV:n ja kolmannen osapuolen välinen osakekauppa rahoitettiin konsernin sisäisellä lainalla, jonka myönsi Belgiaan sijoittautunut konserniyhtiö C, joka myönsi lainan omasta pääomastaan, joka oli hieman lainan myöntämistä ennen kasvanut konserniyhtiö A:n tekemällä pääomasijoituksella.⁴²⁸ Belgian lainsäädännön mukaan *"lähiyhtiöltä otetuista veloista aiheutuneet korot eivät ole voittoa määritettäessä vähennyskelpoisia, siltä osin kuin nämä velat liittyvät osuuden hankkimiseen tai laajentamiseen yhtiöstä, joka kyseisen hankinnan tai laajentamisen jälkeen on verovelvollisen lähiyhtiö"*, jolloin korkovähennysoikeus evätään kokonaisuudessaan, myös silloin jos, korkomenot vastaavat suuruudeltaan markkinaehtoisia korkokuluja.⁴²⁹ Korkokulut voidaan kuitenkin vähentää, jos verovelvollinen esittää todisteita siitä, että velka ja sen taustalla oleva järjestely ovat toteutettu pääasiallisesti liiketaloudellisista syistä.⁴³⁰

Alankomaiden veroviranomaiset katsoivat, että korkomeno ei ollut vähennyskelpoinen X BV:n verotuksessa, sillä sitä rajoitti kansallinen korkorajoitussäännös.⁴³¹ X BV vetosi valituksessaan Lexel Ab -tuomioon, todeten, että Lexel Ab -tuomion mukaan markkinaehtoisesti toteutetut liiketoimet eivät ole puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä.⁴³² Ennakkoratkaisua pyytänyt Alankomaiden korkein oikeus on kuitenkin katsonut, että vaikka velat olisi markkinaehtoisia, jos niillä ei kuitenkaan ole mitään taloudellista todellisuuspohjaa ja niiden tarkoitus on luoda

---

⁴²⁶ Ennakkoratkaisupyynnön C-585/22, 1-2.

⁴²⁷ Ks. Tale 2023, 346.

⁴²⁸ Ennakkoratkaisupyynnön C-585/22, 1; PwC Netherlands 2022.

⁴²⁹ Ennakkoratkaisupyynnön C-585/22, 2.

⁴³⁰ Ennakkoratkaisupyynnön C-585/22, 2.

⁴³¹ PwC Netherlands 2022.

⁴³² Ennakkoratkaisupyynnön C-585/22, 7.

vähennyskelpoisia menoja, niiden on katsottava olevan puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä.⁴³³ Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen näkemys näyttää olevan hyvin poikkeava verrattuna EUT:n kantaan siitä, että markkinaehtoisesti toteutetut liiketoimet eivät ole puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä.⁴³⁴ Ennakkoratkaisua pyytänyt Alankomaiden korkein oikeus on itse tulkinnut Lexel Ab -tuomiota niin, että EUT ei kyseisessä tuomiossa kuitenkaan todennut, kuten lainan ottaminen toiselta konserniyhtiöltä, että liiketoimet eivät lähtökohtaisesti ole puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä.⁴³⁵

Jos EUT ennakkoratkaisupyynnön tuomiota antaessaan päätyy aikaisemmasta oikeuskäytännöstään poikkeavasti siihen, että Alankomaiden verolainsäädännös ei rajoita EU-oikeuden mukaista sijoittautumisvaputta tai pääoman vapaata liikkuvuutta, vesittää annettava uusi tuomio EUT:n löydökset Lexel Ab -tuomiossa ja lopulta jopa koko tuomion. On hyvin mielenkiintoista nähdä, minkälaiseen tuomioon EUT päätyy kyseisen ennakkoratkaisun osalta. Merkittävää on nimenomaisesti se, mihin suuntaan EUT lähtee viemään tapausta ja minkälaisen linjan se ottaa. Toisin sanoen, noudattaako se vanhan oikeuskäytäntönsä mukaista linjaa ja toteaa ennakkoratkaisupyynnössä kyseessä olevan Alankomaiden kansallinen säännöksen olevan EU-oikeuden vastainen vai muodostaako EUT uudenlaisen kannan, joka poikkeaa sen aikaisemmasta oikeuskäytännöstään ja nimenomaisesti kumoaa sen löydökset koskien viimeisintä korkovähennyksiä koskevaa tuomiotaan, Lexel Ab -tuomiota.

Aikaisemmin esitetyn mukaisesti ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite on saanut osakseen kritiikkiä muun muassa sen käsitteellisestä epämääräisyydestä, haasteista koskien sen käytännön soveltamista, ja siitä, mitä käsitteellä sisällöllisesti tarkalleen ottaen edes tarkoitetaan.⁴³⁶ Tulevan päätöksen osalta merkityksellistä tuleekin olemaan lisäksi se, miten EUT ottaa kantaa puhtaasti keinotekoisiiin järjestelyihin etenkin markkinaehtoisuuden näkökulmasta ja pysyykö se edelleen tiukassa linjassaan sen osalta, etteivät markkinaehtoisesti toteutetut järjestelyt ole puhtaasti keinotekoisia. Edellä tässä pääluvussa on pohdittu sitä, onko kansallisen tuomioistuimen oikeuskäytäntö yhtenäistä EUT:n oikeuskäytännön kanssa ja todettu, ettei vallitseva oikeuskäytäntö ole täysin yhtenäistä. Jos tulevassa päätöksessä EUT ottaa entisestään kantaa puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen käsitteeseen, on mielenkiintoista

---

⁴³³ Ennakkoratkaisupyynnön C-585/22, 9.

⁴³⁴ Ks. C-484/19, Lexel Ab -tuomio, kohta 56.

⁴³⁵ Ennakkoratkaisupyynnön C-585/22, 10.

⁴³⁶ Ks. esim. Guski 2018, 442; Urpilainen 2011, 539; Helminen 2013, 67.

nähdä, minkälaisia vaikutuksia päätöksellä mahdollisesti on myös KHO:n ja muiden jäsenmaiden tuomioistuinten ratkaisukäytäntöihin tulevaisuudessa.

On kuitenkin hyvin hankalaa sanoa, minkälaisia löydöksiä EUT tulee tekemään ja minkälaiseen lopputulemaan se tulee ennakkoratkaisupyynnön osalta päätyvän. Kiistatonta kuitenkin on se, että tuleva tuomio ennakkoratkaisupyynnönä koskevassa asiassa tulee olemaan merkittävä ja sillä tulee olemaan huomattava vaikutus siihen, kuinka tapauksessa esillä olevan Alankomaiden korkovähennysrajoituksen kaltaisia säännöksiä tulee jatkossa tulkita vai onko sellaisten säännösten olemassaolo edes sallittua EU-oikeuden näkökulmasta.

5.2. ”Puhtaasti keinotekoisien järjestelyt” -käsitteen täsmällisyys verokohtelun ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta

5.2.1. Oikeusvarmuus ja verokohtelun ennustettavuus

Verotuksen näkökulmasta oikeusvarmuudella tarkoitetaan odotusta siitä, että annettava veroratkaisu on lainmukainen ja verovelvollinen on voinut ennustaa ratkaisun lopputuleman. Näin ollen verokohtelun ennustettavuus liittyy olennaisella tavalla oikeusvarmuuteen.⁴³⁷ Oikeusvarmuus sekä verokohtelun ennustettavuus ovatkin hyvän verojärjestelmän keskeisiä elementtejä.⁴³⁸ Niiden merkitys verotuksen sääntelyalalla on jopa poikkeuksellisen korostunut verrattuna joihinkin muihin oikeudellisen sääntelyn alueisiin.⁴³⁹ *Soikkelin* mukaan oikeusvarmuus voidaan erottaa muodolliseen oikeusvarmuuteen ja materiaaliseen oikeusvarmuuteen. Ensiksi mainitulla *Soikkeli* tarkoittaa nimenomaisesti verokohtelun ennustettavuutta sekä myös veroratkaisujen yhdenmukaisuutta ja viimeksi mainitulla puolestaan tarkoitetaan sitä, että myös oikeusjärjestelmän tausta-arvoilla sekä -tavoitteilla tulee perustella oikeudellisia ratkaisuja, jolloin puhutaan niin sanotusta oikeudellisten ratkaisujen ”syväjustifioinnista”.⁴⁴⁰

Yleisesti ottaen on katsottu, että lainsäädäntötekniikan näkökulmasta verokohtelun ennustettavuuden korkeaa tasoa voidaan ylläpitää sekä parantaa erityisesti yksityiskohtaisilla

---

⁴³⁷ Tikka 1990, 55.

⁴³⁸ Niskakangas 2022, 11; Haapaniemi 2013, 24.; ks. myös Tikka 1990, 55.

⁴³⁹ Knuutinen 2014, 800.

⁴⁴⁰ Soikkeli 2003, 33-34, 66-67.

säännöksillä, kun taas yleisluontoisilla säännöksillä sekä käsitteillä on katsottu olevan ennustettavuutta heikentävä vaikutus.⁴⁴¹ Edellä mainitun voitaneen katsoa puhuvan sen puolesta, että ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite tulisi oikeusvarmuuden ja etenkin verokohtelun ennustettavuuden vuoksi määritellä täsmällisemmin lainsäädäntöteitse – joko kansallisella tasolla tai mahdollisesti EU-oikeuden tasolla. Toisaalta liian tarkkarajaiseksi säätäminen ei välttämättä ole täysin tarkoituksenmukaista, sillä silloin soveltamisalan ulkopuolelle saatetaan sulkea tilanteita, jotka tosiasiallisesti kuuluisivat soveltamisalan piiriin.

Esimerkinomaisesti niin kuin yleiset veronkiertosäännökset yleisestikin myös VML 28 § on jätetty sanamuodoltaan avoimeksi lainsäätäjän toimesta ja sen soveltaminen täsmentyy oikeuskäytännössä⁴⁴². Yleisten veronkiertosäännösten tavalla myös VML 28 § on säädetty ja muotoiltu niin, että säännöstä voidaan dynaamisessa ympäristössä soveltaa mahdollisimman joustavasti⁴⁴³. Toisaalta juuri VML 28 §:n dynaamisuudesta johtuen on todettu, ettei oikeusvarmuus ja verokohtelun ennustettavuus toteudu riittävästi⁴⁴⁴, mikä näyttäneen olevan joltain osin ongelmallista, kun lähestytään asiaa seuraavaksi käsiteltävän legaliteettiperiaatteen näkökulmasta. Asia ei kuitenkaan näytä olevan täysin mustavalkoinen, ja *Kaunisto* onkin todennut, että vaikka VML 28 §:n muotoilun osalta näyttää vahvasti siltä, ettei oikeusvarmuus ja ennustettavuus toteudu vaaditulla tavalla, ei VML 28 §:n voida kuitenkaan katsoa suoraan olevan esteenä oikeusvarmuuden ja ennustettavuuden toteutumiselle⁴⁴⁵.

Suomessa verotusta koskee lailla säätämisen vaatimus, joka ilmenee perustuslain 81 §:n 1 momentista, jonka mukaan ”*Valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.*”. Edellä mainittu perustuslain säännös ilmentää vahvasti legaliteettiperiaatetta, jonka rooli oikeusvarmuuden toteutumisessa on keskeisin ja jonka ydin muodostuu siitä, että verottamisen tulee perustua lakiin.⁴⁴⁶ Legaliteettiperiaate edellyttää verolainsäädännöltä sitä, että lainsäädännön sisältö ja etenkin verovelvollisuutta koskevien olennaisten elementtien tulee olla määriteltynä riittävän täsmällisellä tavalla, jotta verokohtelun ennustettavuuden vaatimus täyttyy. Lisäksi legaliteettiperiaatteen takia laki on kiistatta vero-oikeuden tärkein oikeuslähde.⁴⁴⁷ *Juusela* on

---

⁴⁴¹ Tikka 1990, 55.

⁴⁴² Myrsky – Rabinä 2015, 349; Lönnblad 2019, 291.; ks. myös Kaunisto 2022, 134, 158.

⁴⁴³ Kaunisto 2022, 133.

⁴⁴⁴ Kaunisto 2022, 133.

⁴⁴⁵ Kaunisto 2022, 78.

⁴⁴⁶ Knuutinen 2014, 801, 817–818.

⁴⁴⁷ Knuutinen 2015b, 814.

määritellyt perustuslain legaliteettiperiaatteen seuraavasti: ”Verolakien tulisi olla niin täsmällisiä ja tarkkarajaisia, että verolain soveltaja eli veronviranomaiset ja tuomioistuimet voivat perustaa ratkaisunsa lähtökohtaisesti aina suoraan lakiin.”⁴⁴⁸ Edelleen veroviranomaisten sekä tuomioistuinten ratkaisujen tulisi ensisijaisesti perustua verolain sanamuodon edellyttämään tulkintaan.⁴⁴⁹

Edellä mainitun perusteella voitaneen todeta, että verovelvollisen oikeusvarmuuden ja siihen liittyvän verokohtelun ennustettavuuden toteutumisen varmistamiseksi edellytetään lainsäädännön osalta sen sisällön täsmällisyyttä ja jokseenkin terminologista tarkkarajaisuutta. Tutkielman seuraavassa alakappaleessa pohditaan sitä, onko ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite sellainen, että sitä olisi tarkoituksenmukaista täsmentää ja tarkentaa lainsäädäntöteitse – joko kansallisen lainsäädännön tasolla tai vaihtoehtoisesti EU-oikeuden tasolla, esimerkiksi direktiiviteitse.

5.2.2. Miten täsmentää ” puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä?

Tutkielmassa esitetyn mukaan ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite on muodostunut EUT:n oikeuskäytännössä eikä sitä ole määritelty lainsäädäntöteitse. Tutkielmassa on lisäksi esitetty käsitteen saamaa kritiikkiä muun muassa sen sisällöllisestä epämääräisyydestä, käytännön soveltamisesta sekä haastavuudesta tunnistaa käytännössä puhtaasti keinotekoinen järjestely, kun kukaan ei näytä täysin tietävän, mitä käsitteellä edes tarkalleen ottaen tarkoitetaan. Lisäksi niin kuin aikaisemmin tutkielmassa on todettu, sen arvioiminen, onko tietty järjestely puhtaasti keinotekoinen, on hyvin tulkinnanvaraista ja tapauskohtaista, mikä ilmenee niin kansallisesta kuin EUT:n oikeuskäytännöstäkin.⁴⁵⁰ Tutkielmassa on osoitettu, ettei vallitseva oikeuskäytäntö koskien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä korkovähennysten näkökulmasta ole täysin yhdenmukaista kansallisen tuomioistuimen ja EUT:n välillä, ja puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen tunnistamisessa ja määrittelyssä on ilmennyt tulkinnallisia eroja. ”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite ei näin ollen näytä olevan tarpeeksi

---

⁴⁴⁸ Juusela 2018, 450.

⁴⁴⁹ Juusela 2018, 450.

⁴⁵⁰ Puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen olemassaoloa käytännössä on tulkittu oikeuskäytännössä eri tavoin ja myös viranomaisten ja tuomioistuinten tulkintakäytännössä on ollut eroavaisuuksia. Esimerkiksi KHO:n ratkaisussa KHO 2021:179 veroviranomainen sekä hallinto-oikeus katsoivat tapauksessa olevan kyse puhtaasti keinotekoisesta järjestelystä, kun taas KHO katsoi, ettei kyse ollut puhtaasti keinotekoisesta järjestelystä ja hyväksyi verovelvollisen korkovähennyksen. Lisäksi Lexel Ab -tapauksessa EUT:n tapauksessa antamien perustelujen perusteella voidaan todeta, ettei kyseessä ole puhtaasti keinotekoinen järjestely, kun taas Ruotsin kansalliset tuomioistuimet tulkitsivat asiaa eri tavoin.

täsmällinen ja sisällöltään selvä, jotta sen soveltaminen käytännössä olisi yhtenäistä oikeusvarmuuden näkökulmasta.

Niin kuin *Urpilainenkin* on todennut, ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen epämääräisyys ja se, ettei sitä ole yksiselitteisesti määritelty vaikuttaa keskeisesti verovelvollisen oikeusvarmuuteen ja verokohtelun ennakoitavuuteen.⁴⁵¹ Tutkielman neljännen tutkimuskysymyksen näkökulmasta on tutkielman laajuuden vaatimissa määrin pohdittava vielä sitä, tulisiko ”puhtaasti keinotekoinen järjestely” -käsite määritellä lainsäädäntöteitse – joko kansallisen oikeuden tai/ja EU-oikeuden tasolla – jotta taattaisiin verovelvollisen oikeusvarmuuden toteutuminen ja siihen liittyvä verokohtelun ennustettavuus. Tutkielmassa esitettyjen havaintojen ja näkökulmien perusteella lienee selvää, että ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite ei ole tarpeeksi täsmällinen, jotta oikeusvarmuuden ja verokohtelun ennustettavuuden toteutuminen ei vaarantuisi käsitteen soveltamisen tilanteissa, minkä takia ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt”⁴⁵² -käsite tulisi määritellä täsmällisemmin lainsäädäntöteitse.

”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä voisi vaihtoehtoisesti täsmentää myös oikeuskäytännön kautta niin, että tuomioistuimet ottaisivat käsitteen sisällölliseen määrittelyyn vahvemmin kantaa. Tämä vaihtoehto käsitteen määrittelyssä ei kuitenkaan vaikuttane tarpeeksi tehokkaalta tai tarkoituksenmukaiselta tavalta, sillä ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteeseen EUT on viitannut oikeuskäytännössään jo vuosikymmenien ajan, kuten *Cadbury Schweppes* -tapauksessaan jo lähemmäs 20 vuotta sitten, eikä käsite, tai mitä sillä käytännössä tarkoitetaan, ole vuosien saatossa täsmentynyt tai juurikaan selkiytynyt oikeuskäytännössä vaan pikemmin päinvastoin. Näin ollen tutkielmassa katsotaan, että käsite tulisi määritellä lainsäädäntöteitse. On kuitenkin todettava, ettei ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä tule kuitenkaan määritellä liian suppeasti lainsäädäntöteitse, jotta se kattaisi mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti eri käytännön tilanteita, joissa kyse on konsernin korkovähennyksistä.

Edellä jo todetusti ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite korkovähennysten näkökulmasta voisi olla mahdollista määritellä joko kansallisessa lainsäädännössä tai vaihtoehtoisesti EU-oikeudessa esimerkiksi direktiiviteitse. Käsitteen määrittelemisen lainsäädäntöteitse,

---

⁴⁵¹ *Urpilainen* 2008,539.

⁴⁵² EUT on käyttänyt oikeuskäytännössään synonyymimaisesti käsitettä ”*purely artificial arrangements*” ja ”*wholly artificial arrangements*”

riippumatta siitä, määritelläänkö se ainoastaan kansallisessa lainsäädännössä vai EU-oikeudessa, voidaan nähdä hyvin äärimmäisenä toimenä, sillä silloin käsite saa oikeuslähdeopillisesti vahvasti velvoittavan oikeuslähteen aseman⁴⁵³. Kansallisen lainsäädännön tasolla voidaan pohtia, olisiko ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite mahdollista sisällyttää VML 28 §:ään ja täsmentää tarkemmin siinä yhteydessä, jossa pykälässä mainitaan ”*oikeudellinen muoto, joka ei vastaa varsinaista luonnetta tai tarkoitusta*”. Tässä yhteydessä tulee kuitenkin huomioida se, että VML 28 § on jätetty tarkoituksellisesti sanamuodoltaan avoimeksi ja sen tulee soveltua myös muihin tilanteisiin kuin konsernin sisäisiin lanajärjestelyihin, joten käsitteen täsmentymäinen edellä mainitussa yhteydessä voi muodostua ongelmalliseksi. Yksi pohdittava vaihtoehto on myös se, voisiko käsite määritellä EVL:n korkorajoitussäännösten yhteydessä. ”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen määrittelyn osalta herää lisäksi kysymys, tulisiko sen ohessa määritellä myös se, mitä käsitteeseen vahvasti liittyvillä liiketaloudellisilla syillä korkovähennystilanteissa tarkoitetaan. Jos käsite määritellään kansallisessa lainsäädännössä, on huomioitava verosopimusoikeudellinen näkökulma sekä myös se, lisääkö kansallisessa lainsäädännössä määrittely käsitteen epäyhtenäisyyttä eri jäsenvaltioiden välillä, jos jäsenvaltiot pystyvät itse määrittelemään sekä tulkitsemaan käsitettä, millä voi olla oikeusvarmuutta ja verokohtelun ennakoitavuutta alentava vaikutus rajat ylittävissä tilanteissa.

Verosopimusoikeudellisesta näkökulmasta herää kansallisen lain säätämisen osalta myös samankaltainen kysymys säädettävän käsitteen yhtenäisyydestä sekä siitä, voiko se mahdollistaa valtion mielivaltaisen tulkinnan ”puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen” -käsitteen tulkinnasta ja sisällöllisestä määrittelystä. Toisin sanoen, voiko verosopimusoikeus olla esteenä ”puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen” -käsitteen määrittelyyn kansallisessa lainsäädännössä, kun kyse on konsernin sisäisistä korkovähennystilanteista. Verosopimusoikeudellisen näkökulman lisäksi on otettava huomioon EU-oikeuden ja erityisesti SEUT:issa tunnustettujen EU:n perusoikeuksien ja -vapauksien, kuten SEUT 49 artiklan sijoittautumisvapauden, vaikutus ja voivatko EU:n perusoikeudet- ja vapaudet estää ”puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen” -kriteerin määrittelyn lainsäädäntöteitse, nimenomaan kansallisessa lainsäädännössä. Jos ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite määritellään kansallisessa lainsäädännössä, on siis mahdollista, että EU-oikeuden katsotaan olevan esteenä kyseiselle kansalliselle säännökselle niin kuin tapahtui esimerkiksi Lexel Ab -tapauksessa, kun

---

⁴⁵³ Oikeuslähdeopissa kansallinen laki ja EU-oikeus lukeutuvat vahvasti velvoittaviin oikeuslähteisiin.

EUT katsoi SEUT:n artikla 49 olevat esteenä Ruotsin verolainsäädännökselle⁴⁵⁴. Herää siis kysymys, onko käsitteen määrittely kansallisessa lainsäädännössä riittävää oikeusvarmuuden ja verokohtelun ennakoitavuuden näkökulmasta ja onko se EU-oikeuden mukaista. Vaihtoehtoisesti on pohdittava, olisiko ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen täsmentäminen ja määrittely mahdollista ja etenkin tarkoituksenmukaista toteuttaa EU-oikeuden kautta esimerkiksi direktiiviteitse.

EU-oikeudessa unionin yleiseksi oikeusperiaatteeksi tunnustettu oikeuden väärinkäytön kieltö määrittää rajat veron kiertämisen tunnistamiselle⁴⁵⁵ estäen oikeussubjekteja käyttämästä väärin EU-oikeutta ja vetoamasta EU-normeihin vilpillisessä mielessä, mikä tarkoittaa myös kieltoa vedota EU-oikeuteen tarkoituksenaan saada jokin verohyöty⁴⁵⁶. Oikeuden väärinkäytön kieltoa ei siis ole määritelty EU:n lainsäädännössä, vaan se on oikeuskäytännössä muodostunut EU:n yleinen oikeusperiaate. ”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen määrittelyn osalta voisi tulla pohdittavaksi se, onko käsite mahdollista määritellä oikeuden väärinkäytön kiellon kautta ja edelleen säätää niistä direktiiviteitse, jolloin ne saisivat vahvasti velvoittavan oikeuslähteen aseman⁴⁵⁷. On kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että oikeuden väärinkäytön kieltö ei koske ainoastaan vero-oikeutta vaan laajasti myös muita oikeudenaloja ja EU-oikeutta yleisesti, joten ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen määrittely nimenomaisesti koskien konsernin korkovähennystilanteita oikeuksien väärinkäytön kiellon kautta voi muodostua hankalaksi, ellei jopa epätarkoituksenmukaiseksi ja mahdottomaksi.

Yksi harkittava vaihtoehto käsitteen määrittelemiseen direktiiviteitse liittyy liiketoimen markkinaehtoisuuteen eli markkinaehtoperiaatteeseen, joka vuorostaan liittyy olennaisesti puhtaasti keinotekoisiiin järjestelyihin konsernin korkovähennysten näkökulmasta, mikä ilmenee Lexel Ab -tuomiosta⁴⁵⁸. Tutkielmassa jo esitetyn mukaisesti kansallisen lainsäädännön osalta markkinaehtoperiaate on sisällytetty VML 31 §:ään, mutta EU-oikeuden osalta markkinaehtoperiaate ei ole määritelty EU-oikeudessa. Markkinaehtoperiaatteen keskeisenä tulkintalähteenä käytetään OECD:n siirtohinnoitteluohjetta, jolla on kansainvälisen standardin asema⁴⁵⁹. Pohdittavaksi voisikin tulla markkinaehtoperiaatteen määrittely EU-oikeudessa ja

---

⁴⁵⁴ Ks. C-484/19, Lexel Ab -tapaus, kohta 78.

⁴⁵⁵ Lönnblad 2019, 290–291 ja ks. myös Knuutinen 2020b, 632; Piantavigna, P. 2011, 134.

⁴⁵⁶ Helminen 2021, 1.8.1.; C-255/02 Halifax, kohta 68.

⁴⁵⁷ Myrsky 2011, 26 ja 29: EU-oikeus on vahvasti velvoittavaa oikeutta.

⁴⁵⁸ Ks. C-484/19, Lexel Ab -tuomio, kohta 56. Järjestely ei voi olla puhtaasti keinotekoinen, jos se on toteutettu markkinaehtoisesti.

⁴⁵⁹ HE 188/2021 vp, kohta 2.1.

sen yhteydessä edelleen ”puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen” -käsitteen määrittely EU-oikeudessa direktiiviteitse. Kirjoittajan todettua edellä mainitun on huomioitava kuitenkin se, että tällä hetkellä EUT:lla on työpöydällään ratkaisua odottava *Hoge Raad der Nederlandenin* esittämä ennakkoratkaisupyyntö, joka liittyy puhtaasti keinotekoiisiin järjestelyihin ja liiketoimen markkinaehtoisuuteen. EUT:n ennakkoratkaisupyyntöön lähitulevaisuudessa antaman ratkaisun voinee odottaa selkeyttävän markkinaehtoisuuden ja puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen välistä suhdetta, joten on haastavaa tämän enempää analysoida esitettyä mahdollista vaihtoehtoa koskien markkinaehtoperiaatteen määrittelyä yhdessä ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen kanssa EU-oikeuden kautta direktiiviteitse.

Edellä esitettyjen mahdollisten vaihtoehtojen koskien ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen määrittelyä lainsäädäntöteitse on myös hyvä huomioida komission hyväksymä ehdotus DEBRA-direktiivistä ja siitä, voisiko DEBRA-direktiivi tuoda helpotusta ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen sisällölliseen tulkintaan konsernien sisäisten korkovähennysten osalta ja voiko direktiivillä sitten, kun sen on hyväksytty ja tullut voimaan, olla jonkinlainen vaikutus ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen yhteneväiseen tulkintaan eri tahojen välillä. DEBRA:n osalta kuitenkin näyttäne siltä, että vain aika näyttää, minkälaiseksi direktiiviä ja sen säännöksiä koskeva tulkinta muotoutuu ajan saatossa.

Lienee selvää, että, että ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen määrittelylle lainsäädäntöteitse on kysyntää ja tarvetta. Kuitenkin tässä tutkielman kappaleessa esitetty pohdinta osoittaa sen, että se, miten käsite tulisi määritellä lainsäädäntöteitse on epävarmaa ja asiaan liittyy haasteita. Vaihtoehtoina on esitetty joko käsitteen määrittely suoraan kansallisessa lainsäädännössä tai/ja EU-oikeudessa direktiivin kautta. Kuten tässä kappaleessa on tuotu esille näihin molempiin vaihtoehtoihin kuitenkin, liittyy paljon kysymysmerkkejä ja epävarmuuksia, joita tulisi selvittää sekä pohtia huomattavasti lisää sekä syvemmällä tasolla.

5.3. Johtopäätökset

Tässä pääluvussa on perustellusti esitetty, ettei oikeuskäytäntö koskien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä konsernin sisäisten korkovähennysten osalta ja veronkierron näkökulmasta ole täysin yhtenäistä EUT:n ja KHO:n välillä, mikä on ongelmallista oikeusvarmuuden ja siihen kuuluvan verokohtelun ennustettavuuden näkökulmasta. Kirjoittajan näkökulmasta oikeustila

oikeuskäytännön valossa näyttää osittain jopa hyvin epäselvältä ja hajanaiselta ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen tunnistamisen, määrittelyn sekä soveltamisen osalta. Ongelmat yhtenäisyydessä tai sen puuttumisessa ei ainoastaan koske EUT:n ja KHO:n välistä suhdetta vaan myös yksittäisten tuomioistuinten omaa ratkaisukäytäntöä. Esimerkiksi Lexel Ab -tuomio on herättänyt keskustelua muun muassa sen osalta, että asian järjestelyn on katsottu olevan selvästi puhtaasti keinotekoinen, vaikkei EUT niin tuomiossaan todennut eikä myöskään ottanut mitään kantaa aggressiivisen verosuunnittelun käsitteeseen, mikä voi heijastaa sitä, että niin ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite kuin myös aggressiivisen verosuunnittelun käsitteet herättävät myös tuomioistuimessa jonkinasteista epävarmuutta. Kansallisen oikeuskäytännön osalta KHO:n ratkaisu KHO 2021:179, jossa hallinto-oikeus ja Verohallinto katsoivat arvioitavan järjestelyn veronkieroksi, kun taas KHO ei pitänyt järjestelyä täysin keinotekoisena eikä veronkiertona, heijastaa ongelmia järjestelyn keinotekoisuuden sekä edelleen veronkierron tilanteiden tunnistamisessa, mikä jo pelkästään kertonee siitä, että selkeydelle ja vakaudelle on tarvetta.

Kirjoittaja on pohtinut edellä, mitä kautta ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite tulisi mahdollisesti määritellä. Oikeuskäytännön kautta käsitteen täsmentäminen vaikuttaa hitaalta ja epävarmalta ja on mahdotonta luottaa siihen, että sen kautta käsitteen täsmentyminen ja määrittely tulisi tapahtumaan oikeusvarmuuden ja ennakoitavuuden näkökulmasta riittävällä tavalla. Näin ollen kirjoittaja on katsonut, että käsite olisi tarkoituksenmukaista täsmentää lainsäädäntöteitse, jolloin vaihtoehtoina on määrittely joko kansallisen lainsäädännön kautta tai/ja EU-oikeuden kautta esimerkiksi direktiiviteitse. Oikeusvarmuuden toteutumisen varmistamisen osalta yleisesti hyvänä keinona on pidetty yksityiskohtaisia säännöksiä, mikä näyttää esimerkiksi VML 28 §:n sekä myös ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen osalta olevan hieman problemaattista, koska molempien tulee kuitenkin soveltua suhteellisen laajalla skaalalla erilaisiin tilanteisiin, joten liian tarkka täsmentäminen ei ole tarkoituksenmukaista. Edellä mainittu osoittaa, että asia on selvästi problemaattinen.

Vaikka ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen määrittely lainsäädäntöteitse on perusteltua, määrittelyyn ja täsmentämiseen kansallisen lainsäädännön kautta ja EU-oikeusteitse direktiivien kautta liittyy paljon kysymysmerkkejä, vaikka se voi olla mahdollista. Tällä ennakkopäätöstä odottava Alankomaiden korkeimman oikeuden esittämä ennakkoratkaisupyyntö tulee toivottavasti tuomaan joiltain osin selkeyttä vallitsevaan oikeustilaan koskien markkinaehtoisuutta ja ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä.

6. Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotus

Tässä tutkielmassa on käsitelty EUT:n oikeuskäytännössä muodostunutta ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä konsernien korkovähennysten osalta veron kiertämisen näkökulmasta. Tutkielmassa on pyritty tunnistamaan ja jäsentämään puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen kriteereitä korkovähennysten näkökulmasta sekä analysoida vallitsevaa oikeustilaa osalta, milloin konsernin sisäisten järjestelyjen voidaan katsoa olevan sallittua verosuunnittelua ja milloin veronkiertoa korkojen vähennyskelpoisuuden osalta erityisesti oikeuskäytännön näkökulmasta. Tutkielmassa on analysoitu ja systematisoitu niin EUT:n kuin KHO:n keskeistä oikeuskäytäntöä koskien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä korkovähennysten näkökulmasta. Tutkielman aiheen osalta merkittävimpiä tutkielmassa käsiteltyjä ratkaisuja ovat olleet EUT:n Lexel Ab -tuomio sekä KHO:n ratkaisut KHO 2021:178 ja KHO 2021:179. Edellä mainitun lisäksi tutkielmassa on arvioitu, onko nykyinen oikeuskäytäntö yhdenmukaista ja pitäisikö ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä täsmentää lainsäädäntöteitse.

Tutkielmassa on perusteellisesti vastattu seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mitkä ovat kriteerit puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen tunnistamiselle korkojen vähennyskelpoisuuden näkökulmasta?
2. Milloin konsernin sisäisen korkovähennyksen taustalla oleva järjestely katsotaan puhtaasti keinotekoiseksi ja veronkierroksi erityisesti huomioiden oikeuskäytäntö?
3. Onko nykyinen oikeuskäytäntö puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen osalta korkojen vähennyskelpoisuus huomioiden yhdenmukaista? Entä mikä vaikutus Alankomaiden tapauksella voi olla vallitsevaan oikeustilaan, kun EUT antaa ratkaisunsa Alankomaiden korkeimman oikeuden esittämään ennakkoratkaisupyyntöön?
4. Olisiko puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen kriteereitä syytä täsmentää lainsäädäntöteitse verovelvollisen verokohtelun ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden näkökulmasta?

Konsernit ovat vuosien kuluessa nousevissa määrin pyrkineet hyödyntämään konsernirakennetta ja luoneet jopa puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä, joiden avulla konsernin sisäisten lainojen korkoja on vähennetty verotuksessa, minkä myötä konsernissa on saavutettu

verotuksellisen etu, jota ei olisi saavutettu ilman puhtaasti keinotekoista järjestelyn toteuttamista. Tämä edellä kuvattu ongelma on havaittu ja siihen on reagoitu niin kansallisen lainsäätäjän toimesta kuin myös OECD:n ja EU:n toimesta, mikä heijastaa ongelman laajuutta, erityisesti vaikuttaen negatiivisesti yhteisöverotulojen menettämiseen ja valtioiden veropohjien rapautumiseen.

”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite on syntynyt ja muotoutunut vuosien saatossa EUT:n oikeuskäytännössä. Käsitteen muodostumisen osalta ensimmäisenä merkittävänä tapauksena voidaan pitää EUT:n vuonna 2006 antamaa tuomiota Cadbury Schweppes -tapauksessa. EU-oikeudessa eikä kansallisessa lainsäädännössä ole määritelty ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä eikä käsitteelle ole löydettävissä täsmällisiä kriteereitä lainsäädännöstä. EU-oikeuden ja kansallisen lainsäädännön osalta keskeisiä säännöksiä ovat ATAD 6 ja VML 28 §, jotka sisältävät yleiset veronkiertosäännökset. Kuitenkaan kummassakaan säännöksessä ei määritellä tai huomioida suoraan ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitettä, vaikka säännösten sanamuotojen voinee kuitenkin joiltain nähdä heijastavan käsitteen tarkoitusta.⁴⁶⁰ Puhtaasti keinotekoiisiin järjestelyihin ja niiden tunnistamiseen on reagoinut myös Euroopan komissio antamassaan suosituksessa, jossa se on listannut astioita, jotka tulee ottaa huomioon arvioidessa sitä, onko tietty järjestely puhtaasti keinotekoinen. Edellä sanotusta huolimatta komissio ei kuitenkaan suosituksessaan määrittele, mitä ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteellä tarkoitetaan – se ainoastaan nostaa esille asioita, joihin arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota.

”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen ja sen kriteerien tunnistamisen sekä hahmottamisen osalta fokus on tutkielmassa vahvasti suuntautunut relevanttiin oikeuskäytäntöön, niin EUT:n ja KHO:n, joiden myötä on pyritty selkeyttämään ja hahmottamaan käsitettä ja tunnistamaan sen kriteereitä. Keskeisin EUT:n tapaus on tutkielman aiheen näkökulmasta Lexel Ab -tuomio ja KHO:n osalta keskeisiä ratkaisuja ovat KHO:n vuoden 2021 vuosikirjaratkaisut sekä myös KHO:n vanhemmat vuoden 2016 vuosikirjaratkaisut. Erityisesti oikeuskäytäntö on osoittanut sen, että ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite on hyvin vahvasti kontekstisidonnainen käsite ja sitä tulee arvioida tapauskohtaisesti. Keskeistä on kiinnittää huomiota myös kokonaisuuden arviointiin, joka

---

⁴⁶⁰ Ks. VML 28 §: ”sellainen oikeudellinen muoto sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta”.

näyttää olevan yksittäisten tapausten lopputuleman osalta keskeisessä roolissa. Johtuen ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen kontekstisidonnaisuudesta ja sen muodostumisesta hyvin tapauskohtaiseksi, tarkkoja kriteereitä sen identifioimiseen ja tunnistamiseen on oikeuskäytännönkin valossa haastava löytää. Käsite onkin saanut osakseen paljon kritiikkiä sen epämääräisyydestä sekä käytännön soveltamisen haastavuudesta sekä siitä, että puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä on tosiasiallisesti hankana tunnistaa. Toisin sanoen, kukaan ei oikein tiedä, mitä käsitteellä tarkalleen ottaen tarkoitetaan.

”Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen osalta EUT vahvisti Lexel Ab -tuomiossa aikaisemman linjansa koskien käsitettä todeten, että puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä ovat ilman taloudellista todellisuuspohjaa olevat järjestelyt, jotka on luotu sen veron kiertämiseksi, joka olisi normaalisti maksettava asianomaisen jäsenvaltion alueella harjoitetusta toiminnasta. Lisäksi EUT otti suoraviivaisesti kantaa liiketoimien markkinaehtoisuuteen vahvistamalla ja vakiinnuttamalla vallitsevan kannan, jonka mukaan markkinaehtoisesti toteutetut liiketoimet eivät ole puhtaasti keinotekoisia. Näin ollen markkinaehtoisuus sulkee pois mahdollisuuden, että järjestely olisi puhtaasti keinotekoinen ja veronkiertämistarkoituksessa toteutettu. Tutkielmassa on esitetty ja otettu puoltavasti kantaa Lexel Ab -tuomion saamaan perusteltuun kritiikkiin koskien sitä, että todellisuudessa Lexel Ab -asian järjestely näyttäytyy puhtaasti keinotekoiselta, vaikkei EUT sitä sellaisena pitänyt. EUT:n oikeuskäytännön myötä korkovähennysten näkökulmasta puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen olemassa olemista voi kieltä se, että järjestelyissä on käytetty ulkomaalaista väliyhteisöä niin sanottuna ”bulvaanina” tai ”postilaatikkona”⁴⁶¹.

KHO:n oikeuskäytännön osalta keskeisiä ratkaisuja ovat aiheen kannalta olleet tutkielmassa yksityiskohtaisesti käsitellyt ratkaisut KHO 2021:178, KHO 2021:179, KHO 2016:71 ja KHO 2016:72, jotka KHO tapauksien samankaltaisuuksista huolimatta päätyi ratkaisemaan eri tavoin. Puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen määrittelyn osalta KHO on myötäillyt EUT:ta katsoen, että puhtaasti keinotekoiset järjestelyt ovat järjestelyjä, joilla ei ole taloudellista todellisuuspohjaa ja jotka on toteutettu veronkierron tarkoituksessa ja joihin voidaan edelleen puuttua soveltamalla VML 28 §:n yleistä veronkiertosäännöstä, mikä ilmentää sitä, että puhtaasti keinotekoiset järjestelyt katsotaan veronkieroksi⁴⁶². KHO:n oikeuskäytännön

---

⁴⁶¹ C-196/03, Cadbury Schweppes -tapaus, kohta 68.

⁴⁶² Ks. esim. KHO 2021:178.

perusteella puhtaasti keinotekoisena järjestelyä ja näin ollen veronkiertona pidetään riippumattomien osapuolten välisen osakekaupan jälkeen tehty konsernin sisäinen osakekauppa, jonka myötä konsernissa on lyhyen ajan kuluessa synnytetty konsernin sisäistä velkaa, jonka korot on pyritty vähentämään tilanteessa, jossa järjestelylle ei ole osoitettavissa liiketaloudellisia syitä eikä verovelvollisella ole tosiasiallisesti ollut kysyä eikä taloudellista intressiä ryhtyä toteuttamaan monivaiheista järjestelyä. Edelleen KHO on katsonut, että sellainen monivaiheinen ja nopeasti toteutettu konsernin sisäinen osakekauppa, jonka myötä sivuliikkeelle allokoitetaan konsernin sisäistä velkaa, jonka korkomenot on vähennetty sivuliikkeen verotuksessa tilanteessa, jossa sivuliikkeen edustajilla ei ole määräysvaltaa kohdeyhtiöön, taloudellista kykyä eikä intressiä toteuttaa järjestelyä, eivätkä sivuliikkeen työntekijöiden toimet liity osakekaupan kohteena olevan yhtiöihin keskeisiin toimintoihin on tosiasiallisesti puhtaasti keinotekoinen ja näin ollen veronkiertoa. KHO:n oikeuskäytännön nojalla näyttää myös siltä, että puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen raja on vedetty konsernin sisäinen järjestely ja riippumattomien osapuolten välisiin järjestelyihin.

Tutkielmassa analysoitu oikeuskäytäntö on osaltaan selvästi osoittanut, että ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen kriteerien tunnistaminen ja hahmottaminen on hyvin haastavaa johtuen nimenomaisesti käsitteen kontekstisidonnaisesta luonteesta. Vaikka ratkaistavat tapaukset olisivat samankaltaisia, pienet erot niiden välillä saattavat johtaa aivan eri lopputulemiin sen osalta, katsotaanko jokin järjestely puhtaasti keinotekoiseksi ja edelleen veronkieroksi. Tutkielmassa on myös osoitettu perustellusti, ettei oikeuskäytäntö EUT:n ja KHO:n välillä ole täysin yhtenäistä puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen osalta korkovähennysten näkökulmasta. EUT:n oikeuskäytäntö näyttää heijastavan suhteellisen korkeaa kynnystä puuttua konsernin sisäisiin järjestelyihin ja todeta ne puhtaasti keinotekoiseksi. Lisäksi etenkin Lexel Ab -tuomio heijastaa sitä, että hyvinkin kevyet liiketaloudelliset syyt konsernin sisäiseen järjestelyyn voidaan katsoa riittäväksi sille, ettei järjestelyä katsota puhtaasti keinotekoiseksi. Poiketen EUT:n oikeuskäytännöstä KHO:n oikeuskäytäntö näyttää puolestaan heijastavan suhteelliseen tiukkaa suhtautumista verovelvollisten esittämiin liiketaloudellisiin syihin ja vuorostaan suhteellisen matalaa kynnystä sen toteutamiselle, että tietty järjestely on puhtaasti keinotekoinen ja edelleen veronkiertoa.

Lisäksi liiketoimen markkinaehtoisuuden merkityksessä näyttää olevan eroja EUT:n ja KHO:n oikeuskäytäntöjen välillä. EUT on selvästi jo ennen Lexel Ab -tuomiotaan, jossa se edelleen

vahvasti kantansa, linjannut, etteivät markkinaehtoisesti toteutetut liiketoimet ole puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä. KHO puolestaan ei juurikaan ole ottanut kantaa liiketoimien markkinaehtoisuuteen arvioidessaan sitä, onko kyseessä puhtaasti keinotekoinen järjestely ja edelleen veronkierto, vaan se on perustanut ratkaisunsa muihin seikkoihin arvioidessaan asiaa kokonaisuutena. Lisäksi tutkielmassa on kiinnitetty huomiota siihen, että VML 28 §:n sanamuodon perusteella säännöksen soveltamisalaan voinee kuulua myös markkinaehtoisesti toteutettuja liiketoimia ja järjestelyjä, jos ne on toteutettu veronkiertämisen tarkoituksessa. Tämä näyttää olevan ristiriidassa EUT:n linjauksen kanssa. Markkinaehtoisuuden osalta mielenkiintoista tuleekin olemaan se, minkälaisen ennakkoratkaisun EUT tulee antamaan Alankomaiden korkeimman oikeuden esittämään ennakkoratkaisupyynnön ja millainen vaikutus ratkaisulla tulee olemaan KHO:n ja muiden jäsenvaltioiden tuomioistuinten ratkaisukäytäntöihin. On selvää, että mikä tahansa lopputulema ratkaisun osalta tulee olemaan, tulee se olemaan kaiken kaikkiaan hyvin merkittävä ja tärkeä koskien puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä korkovähennysten näkökulmasta sekä markkinahintaisuuden roolia puhtaasti keinotekoisissa järjestelyissä.

Niin kuin tutkielmassa on todettu ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsitteen sisällöllinen epätasällisyys ja tulkinnanvaraisuus sekä myös epäyhtenäisyys tuomioistuinten ratkaisukäytännöissä on hyvin problemaattista oikeusvarmuuden sekä verokohtelun ennustettavuuden näkökulmasta, mistä johtuen käsitteen täsmentämiselle näyttää olevan tarvetta. Tutkielmassa on arvioitu sitä, onko käsitettä tarvetta täsmentää lainsäädäntöteitse ja millä mahdollisilla tavoilla se olisi tarkoituksenmukaisinta. Käsitteen sisällyttäminen lainsäädäntöön ja sen täsmentäminen lainsäädäntöteitse on kiistatta hyvin äärimmäinen keino, jolloin käsite saa myös vahvasti velvoittavan oikeuslähteen aseman. Tutkielmassa on pohdittu sitä, olisiko riittävää täsmentää käsite kansallisessa lainsäädännössä vai tulisiko se sisällyttää EU-oikeuteen ja säätää siitä vaihtoehtoisesti direktiiviteitse. Molempiin edellä esitettyihin vaihtoehtoihin liittyy kuitenkin paljon erilaisia haasteita sekä epävarmuutta, joita ei enempää ole tutkielmassa pohdittu eikä analysoitu.

Näin ollen jatkotutkimusehdotukseksi kirjoittaja ehdottaakin sen pohtimisen ja tutkimisen, miten ja millä keinoilla ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite olisi mahdollista ja tarkoituksenmukaista täsmentää lainsäädäntöteitse, jotta oikeusvarmuuden ja verokohtelun ennakoitavuuden toteutuminen taataan. Olisiko käsitteen täsmentäminen riittävää ja mahdollista ainoastaan kansallisessa lainsäädännössä vai tulisiko se sisällyttää EU-oikeuteen

direktiivissä säädettäväksi. Lisäksi jatkotutkimuksessa tulisi huomioida ja tunnistaa mahdolliset haasteet ja esteet koskien käsitteen täsmentämistä lainsäädäntöteitse ja miten tunnistetut haasteet voidaan selvittää. Jatkotutkimukseen tulee myös vaikuttamaan EUT:n uusi annettava ennakkoratkaisu koskien Alankomaiden antamaa ennakkoratkaisupyyntöä.

Tutkielmassa on havaittu, että aiheeseen liittyvä terminologia ja käsitteistö on sanamuodoltaan hyvin avointa, tulkinnanvaraista sekä osittain myös epätäsmällistä, niin kuin tutkielman keskiössä oleva ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite, mikä on ongelmallista nimenomaisesti ja erityisesti oikeusvarmuuden ja verokohtelun ennakoitavuuden näkökulmasta. On kuitenkin myös muistettava, että terminologia on osittain avointa sen johdosta, että käsitteiden sekä myös sanamuodoltaan avointen säännösten, kuten VML 28 §, on jätetty tarkoituksellisesti avoimeksi, jotta ne soveltuisivat mahdollisimman moneen tapaukseen, joihin niiden tulee soveltua. Kirjoittaja kuitenkin katsoo edellä mainitun sanottuaan, että korkovähennysten näkökulmasta ”puhtaasti keinotekoiset järjestelyt” -käsite tulisi kuitenkin täsmentää, jotta sen soveltamiseen ei liittyisi niin paljon tulkinnanvaraa ja jotta puhtaasti keinotekoisien järjestelyjen tunnistaminen käytännössä ei olisi niin haastavaa ja epävarmaa verovelvollisen näkökulmasta. Toisin sanoen käsitteen täsmentämisellä tähdättäisiin verovelvollisen oikeusvarmuuden ja verokohtelun ennakoitavuuden toteutumisen varmistamiseen.

Tässä tutkielmassa on osoitettu, että puhtaasti keinotekoiset järjestelyt korkovähennysten näkökulmasta on hyvin ajankohtainen ja tärkeä verotuksen osa-alue, joka, niin kuin vero-oikeus yleensäkin, on hyvin dynaaminen ja joka joiltain osin on myös DEBRA-direktiivin sekä mahdollisesti EUT:n tulevan ennakkoratkaisun johdosta mahdollisten uusien muutosten edessä. Vaikka tutkielman aihe onkin hyvin ajankohtainen, siihen liittyy myös paljon problematiikkaa sekä epävarmuutta, kuten tutkielmassa havaittu oikeuskäytännön osittainen epäyhtenäisyys ja käsitteiden epätäsmällisyys sekä siihen liittyvä problematiikka koskien oikeusvarmuutta ja verokohtelun ennakoitavuutta, mitä on syytä tarkemmin tarkastella. On kuitenkin selvää, että maailman, talouden sekä yritystoiminnan muuttuessa ja kehittyessä, muuttuu myös verotus, joka osaltaan dynaamisesti reagoi maailman ja talouden muutoksiin.

Lähdeluettelo

Kirjallisuus

- Aarnio, A. 1989. Laintulkinnan teoria: yleisen oikeustieteen oppikirja. Porvoo: WSOY, 1989. Print. (Aarnio 1989).
- Aarnio, A. 2011. Luentoja lainopillisen tutkimuksen teoriasta. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, 2011. Print. (Aarnio 2011)
- Aarnio, A. 2006. Tulkinnan taito: ajatuksia oikeudesta, oikeustieteestä ja yhteiskunnasta. Helsinki: Talentum Media, 2006. (Aarnio 2006)
- Baker, P. 2015. The BEPS Project: Disclosure of Aggressive Tax Planning Schemes. *Intertax* 43.1. 85-80.
- Boulogne, G.F. 2019. Debt Push-Downs in Times of BEPS Action 4 and the ATAD. *Intertax* 47(5). 444-453.
- Brosens, L. 2004. Thin Capitalization Rules and EU Law. *EC Tax Review* 2004/4. 188-213.
- Brown, K.B. 2012. *A Comparative Look at Regulation of Corporate Tax Avoidance*. Dordrecht: Springer, 2012. Print.
- Carrero, J. & Seara, A. 2016. The Concept of ‘Aggressive Tax Planning’ Launched by the OECD and the EU Commission in the BEPS Era: Redefining the Border between Legitimate and Illegitimate Tax Planning. *Intertax*, 44(3), s. 206–226.
- Debelva, F. ja Luts, J. 2015. The General Anti-Abuse Rule of the Parent Subsidiary Directive. *European Taxation*, 55(6), 223-234. IBFD.
- De Broe, L. 2022. Tax Abuse in the European Union: The Current State of Affairs. *World Tax Journal* 14(3). 435-449.
- De Broe, L. & Gommers, S. 2019. Danish Dynamite: The 26 February 2019 CJEU Judgements in the Danish Beneficial Ownership Cases. *EC Tax Review*, 28(6), 270–299.
- De Broe, L. ja Beckers, D. 2017. The General Anti-Abuse Rule of the Anti-Tax Avoidance Directive: An Analysis Against the Wider Perspective of the European court of Justice’s Case Law on Abuse of EU Law. *EC Tax Review*, 26(3), 133–144.
- Dourado, A. P. 2015. Aggressive Tax Planning in EU Law and in the Light of BEPS: The EC Recommendation on Aggressive Tax Planning and BEPS Actions 2 and 6. *Intertax* 43(1). 42-57.
- Dourado, A. P. 2017. The Interest Limitation Rule in the Anti-Tax Avoidance Directive (ATAD) and the Net Taxation Principle. *EC Tax Review*, 26(3), 112-121.

- Dourado, A. P. 2020. Aggressive tax planning and harmful tax competition. Teoksessa: Research Handbook on European Union Taxation Law, ed. HJI Panayi, C., Haslehner, W. ja Traversa, E. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited. 390-409.
- Engblom, A., Grüssner, K., Holla, J., Höglund, H., Järvinen, J., Kokko, A., Lepistö, M., Nieminen, K., Paronen, V., Sandelin, E ja Äimä, K. 2022. Elinkeinoverotus 2022. Edita Publishing Oy.
- Guski, R. 2018. The re-entry paradox: Abuse of EU law. European Law Journal: Review of European Law in Context, 24(6), 422–433.
- Haapaniemi, O. & Matinmikko, K. 2019, Koron käsite verotuksessa. Verotus 5/2019. 590-590.
- Haapaniemi, O. 2013. Oikeusvarmuus ja ennustettavuus sekä lailla säätämisen vaatimus – Esimerkkeinä oman ja vieraan pääoman määrittely siirtohinnoittelusäännösten perusteella. Edilex: Artikkelit. (Julkaistu aiemmin teoksessa Vero ja finanssi: Juhlakirja Matti Myrsky 60 vuotta. toim. Mieho, A. Edita Publishing Oy.
- Heber, C. 2022. The Interest Limitation Rule in the Light of European Constitutional Law, EC Tax Review 31(2), 72-84.
- Helminen, M. 2021. EU-vero-oikeus. Helsinki: Alma Talent Oy.
- Helminen, M. 2022. Etuyhteysosapuolten välisten liiketoimien sivuuttamista ja korvaamista – VML 31 §:n ja VML 28 §:n välisiä rajanvetokysymyksiä. 35-51. Teoksessa Veron kiertämisen tutkimuskohteena – 50 vuotta Kari S. Tikan väitöskirjasta. Toim. Timo Viherkenttä, Katriina Pankakoski, Moritz Scherleitner, Marja Hokkanen & Heikki Niskakangas, Aalto-yliopiston julkaisusarja, KAUPPA + TALOUS 1/2022. Unigrafia Oy. Helsinki 2022.
- Helminen, M. 2016. Kansainvälinen verotus. Helsinki: Talentum Pro.
- Helminen, M. 2014. Mahdollistaako VML 31 § etuyhteyslainan uudelleenluokittelun ilman VML 28 §:n tukea? Defensor Legis 1/2014, 85-96.
- Helminen, M. 2013. Estävätkö EU:n peruseriaatteet aggressiivisen kansainvälisen verosuunnittelun rapauttaman yritysveropohjan pelastamisen? Teoksessa Mieho, Altti (toim.): Juhlakirja Matti Myrsky 60 vuotta. Edita Publishing Oy. (Helminen 2013)
- Helminen, M. 2013. Kansainvälinen tuloverotus. 2. uudistettu painos. Edita Publishing Oy. (Helminen 2013a)
- Holkeri, K. & Rajala, K. 2015. EU-oikeuden vaikutuksesta veronkiertosäännösten tulkintaan. Verotus 1/2015, 46-59.
- Isomaa-Myllymäki, A. 2016. Konsernin sisäisen rahoituksen markkinaehtoisuus. Alma Talent Oy 2016. (Isomaa-Myllymäki 2016)

- Isomaa-Myllymäki, A. 2016. Tytäryhtiöosakkeiden ja niihin liittyvän hankintavelan kohdistaminen kiinteälle toimipaikalle. Verotus 4/2016. 365-377. (Isomaa-Myllymäki 2016a)
- Isomaa-Myllymäki, A. 2017. Yrityskaupparakenteiden arviointi verotus- ja oikeuskäytännön arviointi, osa I. Defensor Legis 6/2017. 926-941. (Isomaa-Myllymäki 2017).
- Jiménez A. M. 2012. Towards a Homogeneous Theory of Abuse in EU (Direct) Tax Law. Bulletin for International Taxation, 66(4/5). 270-292.
- Juusela, J. 2018. Legaliteettiperiaate vero-oikeudessa. Defensor Legis 4/2018. 449-467. (Juusela 2018)
- Kaunisto, S. 2022. Veron kiertämisen tunnistaminen: oikeuden väärinkäytön kielto VML 28:n tulkinnassa. Vaasa: Vaasan yliopisto, 2022.
- Kemmeren, E., Prats, A., Haslehner, W., Heydt, V., Kofler, G., Lang, M., ... Shiers, R. 2021. CFE ECJ Task Force: Opinion Statement ECJ-TF 1/2021 on the ECJ Decision of 20 January 2021 in Lexel AB (Case C-484/19) Concerning the Application of the Swedish Interest Deductibility Rules. European Taxation 61(6), 264-268.
- Kleist, D. 2018. The Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent BEPS – Some Thought on Complexity and Uncertainty. Nordic Tax Journal 2018(1), 31-48.
- Knuutinen, R. 2015. Legaliteettiperiaate vero-oikeudessa. Lakimies 6/2015. 811-833. (Knuutinen 2015b)
- Knuutinen, R. 2015. Mitä on ns. aggressiivinen verosuunnittelu? Verotus 1/2015. 5-19. (Knuutinen 2015a)
- Knuutinen, R. 2015. Liiketoiminnan kansainväliset uudelleenjärjestelyt, aineeton omaisuus ja verotus: transaktion tunnistamista vai uudelleenluonnehdintaa? Defensor Legis 6/2015. 1054-1068. (Knuutinen 2015c)
- Knuutinen, R. 2009. Muoto ja sisältö vero-oikeudessa – erityistarkastelussa rahoitus- ja sijoitusinstrumentit. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisu. A-sarja N:o 292. Helsinki 2009. (Knuutinen 2009)
- Knuutinen, R. 2021. Veron kiertäminen tutkimuskohteena – tutkimuksen näkökulmia, menetelmiä ja suuntauksia koskeva oikeusvertaileva tarkastelu. Lakimies 7-8/2021. 1136-1164. (Knuutinen 2021)
- Knuutinen, R. 2020. EU-vero-oikeus, veron kiertäminen ja unionin oikeuden väärinkäyttö Verotus 5/2020, 631-642. (Knuutinen 2020b)
- Knuutinen, R. 2020. Verosuunnittelun oikeudelliset ja yhteiskunnalliset rajat. Helsinki: Alma Talent Oy, 2020. (Knuutinen 2020a)
- Knuutinen, R. 2012. Verosuunnittelua vai veron kiertämistä: verosuunnittelun ja veron

- kiertämisen välinen rajanveto tuloverotuksessa. Helsinki: Sanoma Pro, 2012. Print.
- Knuutinen, R. 2014. Luottamuksensuoja verotuksessa – sääntö vai periaate? *Lakimies* 6/2014. 799-824. (Knuutinen 2014)
- Laaksonen, J. 2021. Ajatuksia EUT:n ratkaisusta asiassa C-484/19, Lexel AB – Miten tuomioistuin suhtautuu aggressiiviseen verosuunnitteluun? *Verotus* 2/2021. 204-213. (Laaksonen 2021a)
- Lönnblad, S. 2019. Oikeuksien väärinkäytön kieltäminen ja veron kiertäminen (referee-artikkeli). *Verotus* 3/2019. 290-303. (Lönnblad 2019).
- Myrsky, M. 2011. *Ennakkopäätökset verotuksessa*, 1. painos. Helsinki: Talentum Media, 2011. Print. (Myrsky 2011)
- Malmgrén, M. 2015. OECD:n hanke veropohjan rapautumisen ja voitonsiirron estämiseksi. *Verotus* 1/2015, 38-45.
- Martínez Laguna, F. D. 2017. Abuse and Aggressive Tax Planning: Between OECD and EU Initiatives – The Dividing Line between Intended and Unintended Double Non-Taxation. *World Tax Journal*, 9(2), 189–246.
- Millán, E. C. & Roch, M. T. S. 2015. Limit Base Erosion via Interest Deduction and Others. *Intertax*, 43(1), 58-71.
- Myrsky, M., Rabinä, T. 2015. *Verotusmenettely ja muutoksenhaku*. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Määttä, K. 2007. *Veropolitiikka: Teoria ja käytäntö*. Helsinki: Edita Publishing Oy, 2007. (Määttä 2007)
- Niskakangas, H. 2014. *Veropolitiikka*. Helsinki: Talentum Media, 2014.
- Niskakangas, H. 2022. Ohjaavan verotuksen ongelmia – Kari S. Tikan veropoliittisia kannanottoja. 8-15. Teoksessa *Veron kiertämisen tutkimuskohteena – 50 vuotta Kari S. Tikan väitöskirjasta*. Toim. Timo Viherkenttä, Katriina Pankakoski, Moritz Scherleitner, Marja Hokkanen & Heikki Niskakangas, Aalto-yliopiston julkaisusarja, KAUPPA + TALOUS 1/2022. Unigrafia Oy. Helsinki 2022. (Niskakangas 2022).
- Nykänen, P. 2020. Verohallinnon ohjeet käytännön verotuksen ja vero-oikeudellisen tutkimuksen oikeuslähteenä. *Verotus* 5/2020. 619–629. (Nykänen 2020)
- Nykänen, P. 2016. Korkojen vähennyskelpoisuus verosuunnittelun välineenä ja mahdollisuus puuttua ilmiöön. *Edilex-sarja* 2016/14. Edita Publishing Oy
- Pankakoski, K. 2018. *Tavaramerkin siirtohinnoittelu: etuyhteysliiketoimen markkinaehtoisen hinnoittelun rajat*. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Pankakoski, K. 2021. Siirtohinnoitteluoikaisua koskeva sääntely: Lainsäädäntömuutoksen tosiasiallinen vaikutus oikeustilaan. *Edilex* 2021/53. Edita Publishing Oy. (Pankakoski 2021a)

- Pankakoski, K. 2021. Tosiasiallisen edunsaajan käsitteen tulkinta sekä verosopimusmääräysten ja kansallisten veronkierosäännösten välinen suhde. *Verotus* 2/2021, 236-247. (Referee-artikkeli) (Pankakoski 2021b)
- Penttilä, S. 2016. Korkeiden vähennyskelpoisuus kiinteän toimipaikan verotuksessa – KHO:n ratkaisut 2016:71 ja 2016:72 ja niiden analyysi. *Edilex: Artikkeitt, Oikeustapauskommentti*. Julkaisupäivä 20.6.2016.
- Penttilä, S. 2022. Korkeiden vähennyskelpoisuus veronkiertämisen ongelma-alueena (referee-artikkeli). 16–34. Teoksessa *Veron kiertämisen tutkimuskohteena – 50 vuotta Kari S. Tikkan väitöskirjasta*. Toim. Timo Viherkenttä, Katriina Pankakoski, Moritz Scherleitner, Marja Hokkanen & Heikki Niskakangas, Aalto-yliopiston julkaisusarja, KAUPPA + TALOUS 1/2022. Unigrafia Oy. Helsinki 2022. (Penttilä 2022a).
- Piantavigna, P. 2011. Tax Abuse in European Union Law: A Theory. *EC Tax Review*, 20(3), 134–147.
- Scherleitner, M. ja Korving, J. 2022. Article 6 of the Anti Tax Avoidance Directive – living a life on its own? Saatavilla: <https://ssrn.com/abstract=4232136>
- Soikkeli, L. 2003. Luottamuksensuoja verotuksessa. *WSOY Lakitieto*.
- Tale, A. 2023. New Targeted Interest Deduction Limitation Rules Post Lxel. *Intertax* 51(4), 335-348.
- Tell, M. 2017. Interest Limitation Rules in the Post-BEPS Era. *Intertax*, 45(11). 750-763.
- Tikka, K. 1990. *Veropolitiikka*. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus. 1990. (Tikka 1990).
- Tikka, K. 1972. Veron minimoinnista: tutkimus tulo- tai omaisuusverosta vapautumisen tarkoituksessa tehdyistä toimista lainsoveltamisongelmana erityisesti silmällä pitäen verotuslain 56 §:ää. *Suomalainen lakimiesyhdistys*. (Tikka 1972)
- Tolonen, H. 2003. *Oikeuslähdeoppi*. Helsinki: WSOY lakitieto, 2003. (Tolonen 2003)
- Torkkel, T. 2020. Kansainvälisten tilinpäätöskäytännön vaikutuksesta kirjanpito- ja verolainsäädännön tulkintaan (referee-artikkeli). *Verotus* 2020/3, 305-316.
- Torkkel, T. 2011. Tuloveron laskeminen: vero- ja kirjanpito-oikeudellinen tutkimus yhteisön tuloveron laskemisesta. Helsinki: Edita, 2011. Print. (Torkkel 2011)
- Torkkel, T. 2021. Yksityisoikeudellisesti sivuutettavien oikeustoimien verokohtelusta (referee-artikkeli). *Verotus* 5/2021, 546–558. (Torkkel 2021).
- Urpilainen, M. 2008. Puhtaasti keinotekoiset järjestelyt eurooppavero-oikeudessa. *Verotus* 5/2008, 536–549. (Urpilainen 2008).
- Urpilainen, M. 2012. Vapaa liikkuvuus ja verosuvereniteetti Euroopan unionin

sisämarkkinoilla. Lakimiesliiton kustannus.

Veikkola, E. 2018. Artikkeliväitöskirja verosopimusten väärinkäytön vastaisesta PPT-määräyksestä. Verotus 3/2022, 364-369.

Veikkola, E. 2022. Monenvälisen yleissopimuksen Principal Purpose Test: tutkimus verosopimusten väärinkäytön vastaisesta säännöstä erityisesti Suomen verosopimusten kannalta. Tampere: Tampereen yliopisto, 2021a.

Viitala, T., Tikka, K.S., Nykänen, O. ja Juusela, J. (2000) Yritysverotus I-II. Helsinki: WSOY Pro. Teoksen viimeisin päivitys 24.11.2022.

Viitala, T. 2016. EU:n veronkiertodirektiivi. Verotus 4/2016. 336-348.

Weber, D. 2022. EU Beneficial Ownership Further Developed: A View from a Different Angle. World Tax Journal : WTJ, 14(1), 51–74.

Weckström, J. 2022. FINLAND. The Tax Disputes and Litigation Review. 10. painos. Ed. Pickstone, D. 66-79. London: Law Business Research Ltd.
Saatavilla: <https://www.wf.fi/wp-content/uploads/2022/03/Finland.pdf>.

Wikström, K. 1999. Yleiset opit verotuksessa ja vero-oikeudessa. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Julkisoikeuden sarja A:33. Grafia, Turku 1999. (Wikström 1999)

Wikström, K., Ossa J. ja Urpilainen, M. 2015. Vero-oikeuden yleiset opit. Helsinki: Helsingin Kamari Oy, 2015. (Wikström – Ossa – Urpilainen 2015)

Äimä, K. 2010. Sisäiset korot lähiyhtiöiden kansainvälisessä verotuksessa. Verotus 2/2010. 176–190. (Äimä 2010)

Äimä, K. 2009. Sisäiset korot lähiyhtiöiden kansainvälisessä verotuksessa. Helsinki: WSOYpro. (Äimä 2009)

Äimä, K. 2011. Koron vähennysoikeus elinkeinoverotuksessa ja siirtohinnoittelu. Lakimies 7-8-/2011, 1541-1552. (Äimä 2011).

Virallislähteet

Ehdotus Neuvoston direktiiviksi vieraan ja oman pääoman ehtoisen rahoituksen verokohtelua tasavertaistavaa vähennystä ja korkojen vähennyskelpoisuuden rajoittamista yhteisöverotuksessa koskevien sääntöjen vahvistamisesta. COM(2022) 216 final. Bryssel 11.5.2022. (DEBRA-direktiiviehdotus).

Euroopan komission suositus aggressiivisesta verosuunnittelusta 2012/772/EU (Komission suositus 2012).

HE 150/2018 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle korkovähennysrajoitusta koskevan sääntelyn

muuttamisesta. (HE 150/2018 vp).

HE 188/2021 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. (HE 188/2021 vp).

Luonnos hallituksen esitykseksi 29.6.2018. Hallituksen esitys eduskunnalla sisämarkkinoiden toimintaan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1164 sisältyvien väliyhteisösäännösten ja yleisön veronkiertosäännöksen kansallisesta täytäntöönpanosta. (Luonnos hallituksen esitykseksi 29.6.2018).

Neuvoston direktiivi 2003/49/EY, annettu 3 päivänä kesäkuuta 2003, eri jäsenvaltioissa sijaitsevien lähiyhtiöiden välisiin korko- ja rojalTIMaksuihin sovellettavasta yhteisestä verotusjärjestelmästä. OJ L 157, 26.6.2003, p. 49–54.

Neuvoston direktiivi 2011/96/EU, annettu 30 päivänä marraskuuta 2011, eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä (uudelleenlaadittu). OJ L 345, 29.12.2011, p. 8–16.

Neuvoston direktiivi (EU) 2016/1164 annettu 12 päivänä heinäkuuta 2016, sisämarkkinoiden toimintaan suoraan vaikuttavien veron kiertämisen käytäntöjen torjuntaa koskevien sääntöjen vahvistamisesta. EUVL L 193, 19.7.2016, 1–14.

OECD. 2011. Tackling Aggressive Tax Planning through Improved Transparency and Disclosure. OECD Home. Saatavilla: <https://www.oecd.org/tax/administration/tacklingaggressivetaxplanningthroughimprovedtransparencyanddisclosure.htm>. Luettu 9.2.2023. (OECD 2011a)

OECD. 2013a. Addressing Base Erosion and Profit Shifting. Paris: OECD Publishing. (OECD 2013a).

OECD. 2013b. Action Plan on Base Erosion and Profit Shifting.

OECD. 2015. OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project. 2015 Final Reports. Executive Summaries. Saatavilla: <https://www.oecd.org/ctp/beps-reports-2015-executive-summaries.pdf>. Luettu 6.2.2023. (OECD 2015)

OECD. 2016. Limiting Base Erosion Involving Interest Deductions and Other Financial Payments, Action 4 - 2016 Update: Inclusive Framework on BEPS, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris. (OECD 2016a)

OECD. 2018. Study into the Role of Tax Intermediaries.

OECD. Glossary of Tax Terms. Saatavilla: <https://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm#T>. Luettu 25.2.2023. (OECD Glossary)

OECD. 2017. Model Tax Convention on Income ja Capital: Condensed Version 2017. Paris, France: OECD.

Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehty sopimus (91/1898).

Työ- ja elinkeinoministeriö. EU:n sisämarkkinat – opas viranomaiselle.

Saatavilla:

https://tem.fi/documents/1410877/2852125/TEM_sisamarkkinaopas_10_12-pe.pdf/042d6358-5b08-41ca-9529-e26fe697f1bf/TEM_sisamarkkinaopas_10_12-pe.pdf?t=1465372525000, luettu 6.3.2023.

Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen

ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä asiassa C-585/22 X BV v Staatssecretaris van Financiën, 2.9.2022. Saatavilla:

<https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=267281&pageIndex=0&doclang=FI&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=25049>. (Ennakkoratkaisupyynnö C-585/22)

Valtioneuvoston kanslia. 2014. Siirtohinnoittelu: Opas kansainväliselle yritykselle.

Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 17/2014.

Saatavilla: <https://vnk.fi/julkaisu?pubid=1202>

Verohallinto. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet: Korkovähennysoikeuden rajoitukset elinkeinotoiminnassa. Diaarinumero A206/200/2013. Antopäivä 7.4.2014. Saatavilla: https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48475/korkovahennysoikeuden_rajoitukset_elink/ (Verohallinto 2013)

Verohallinto. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet: Korkovähennysoikeuden rajoitukset elinkeinotoiminnassa. Diaarinumero VH/6311/00.01.00/2022. Antopäivä 9.2.2023. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48475/korkovahennysoikeuden-rajoittaminen-yritysverotuksessa5/>, luettu 7.3.2023. (Verohallinto 2023b)

Verohallinto. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet: OECD:n siirtohinnoitteluohjeet tulkintalähteenä. Diaarinumero VH/5942/00.01.00/2022. Antopäivä 8.2.2023. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/kannanotot/48760/oecd-siirtohinnoitteluohjeet-tulkintalähteenä/>. (Verohallinto 2022a)

Verohallinto. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet: Siirtohinnoittelun dokumentointi. Diaarinumero VH/44/00.01/00/2022. Antopäivä 28.4.2022. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47978/siirtohinnoittelun-dokumentointi3/>, luettu 16.3.2023. (Verohallinto 2022c)

Verohallinto. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet: Veron kiertämissäännöksen soveltaminen. Diaarinumero VH/822/00.01.00/2022. Antopäivä 23.8.2022. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49027/veron-kiertamissaannoksen-soveltaminen/>. Luettu 17.4.2023 (Verohallinto 2022b)

Verohallinto. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet: Verosopimusten artiklat. Diaarinumero VH/6226/00.01.00/2022. Antopäivä 7.2.2023. Saatavilla: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/85707/verosopimusten-artiklat3/>. Luettu 9.2.2023 (Verohallinto 2023a)

Verohallinto. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet: Voimassa olevat verosopimukset. Viimeksi päivitetty 24.2.2021. Saatavilla: https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49062/voimassa_olevat_verosopimukse/.

Internetlähteet

Baert, P. 2022. Debt-equity bias reduction allowance (DEBRA). Briefing: Legislation in Progress. European Parliamentary Research Service. European Union, 2022. Saatavilla: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733678/EPRS_BRI\(2022\)733678_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733678/EPRS_BRI(2022)733678_EN.pdf), luettu 7.2.2023. (Baert 2022)

Deloitte Ireland LLP. European Court of Justice interprets concept of beneficial ownership in EU directives. Saatavilla: <https://www2.deloitte.com/ie/en/pages/tax/articles/european-court-of-justice-interprets-concept-of-beneficial-ownership-in-eu-directives.html>, luettu 5.4.2023.

European Parliament. 2022. Debt-equity bias reduction allowance (DEBRA). Think Thank (European Parliament). Saatavilla: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2022\)733678](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2022)733678), luettu 7.2.2023. (European Parliament 2022a)

Finnwatch. 2020. Sähkönsiirtoyhtiöt välttävät veroja korkojärjestelyillä. Finnwatch Tutkimusartikkelit. Saatavilla: <https://finnwatch.org/fi/tutkimukset/789-saehkoensiiirtoyhtioet-vaelttaevaet-veroja-korkojaerjestelyillae>. Luettu 10.2.2023. (?)

Hallamaa, T. 2018. Miljardisakkoja ja sähköshokkeja – EU haluaa teknologiajättien verokikkailun kuriin. Yle Uutiset. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-10090266>. Luettu 16.2.2023.

Hanhivaara, J. 2020. Finnwatch: Sähkönsiirtoyhtiöt välttäneet kymmenien miljoonien eurojen verot. Yle Uutiset. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-11639780>. Luettu 6.2.2023.

Karimeri, R. 2021. EUT:n Loxel AB -tuomion merkitys korkojen vähennyskelpoisuudelle (väitetyissä) veronkiertotilanteissa. PwC. Saatavilla: <https://uutishuone.pwc.fi/eutn-lexel-ab-tuomion-merkitys-korkojen-vahennyskelpoisuudelle-vaitetyissa-veronkiertotilanteissa>. Luettu: 15.1.2023.

KPMG. 2021. KHO: Tärkeä vuosikirjapäätös rahoitusliiketoimien siirtohinnoittelusta. Saatavilla: <https://kpmg.com/fi/fi/home/Pinnalla/2021/06/kho-tarkea-vuosikirjapaatos-rahoitusliiketoimien-siirtohinnoittelusta.html>, luettu 16.3.2023.

Laaksonen, J. 2021. EUT ei antanut tuoreessa ratkaisussaan mitään oikeudellista merkitystä aggressiivisen verosuunnittelun käsitteelle. PwC. Saatavilla: <https://uutishuone.pwc.fi/eut-ei-antanut-tuoreessa-ratkaisussaan-mitaan-oikeudellista-merkitysta-aggressiivisen-verosuunnittelun-kasitteelle>. Luettu 15.1.2023. (Laaksonen 2021b)

- Loyens & Loeff, 2022. Dutch Supreme Court refers case on Dutch interest deduction limitation to Court of Justice of the European Union for potential breach of EU law. Saatavilla: <https://www.loyensloeff.com/insights/news--events/news/dutch-supreme-court-refers-case-on-dutch-interest-deduction-limitation-to-court-of-justice-of-the-european-union-for-potential-breach-of-eu-law/>. Luettu 15.1.2023. (Loyens & Loeff 2022)
- Penttilä, S. 2022. Korkojen vähennyskelpoisuus veron kiertämisen ongelma-alueena. Veron kiertäminen tutkimuskohteena – 50 vuotta Kari S. Tikan väitöskirjasta. Aalto-yliopisto 25.3.2022. Saatavilla:https://www.aalto.fi/sites/g/files/flghsv161/files/2022-03/Tutkimusseminaari%2025_03_2022_Seppo%20Penttilä.pdf, luettu 15.3.2023. (Penttilä 2022b)
- PwC Netherlands. 2022. Supreme Court asks CJEU on interpretation of Lixel judgement. Saatavilla: <https://www.pwc.nl/en/insights-and-publications/tax-news/enterprises/supreme-court-asks-cjeu-on-interpretation-of-lexel-judgment.html>, luettu 10.4.2023.
- Rapo, P. 2020. OECD JULKAISI UUDET SISÄISEN RAHOITUKSEN SIIRTOHINNOITTELUOHJEET (11.2.2020). Alder & Sound. Luettavissa: <https://www.aldersound.fi/blogi-oecd-julkaisi-uudet-sisaisen-rahoituksen-siirtohinnoitteluohjeet/>, luettu 31.3.2023.
- Raunio, M. 2022. Voidaanko laina luonnehtia omaksi pääomaksi VML 31 § 2 momentin nojalla? Diaesitys 13.5.2022 saatavilla <https://projects.tuni.fi/uploads/2022/05/a1e46436-raunio-vero-oikeuden-tutkimuksen-paiva-2022.pdf>. Luettu 10.5.2023.
- Valtiovarainministeriö. 2017. Suomi allekirjoitti monenkeskisen verosopimuksen. Saatavilla: <https://vm.fi/-/suomi-allekirjoitti-monenkeskisen-verosopimuksen>. Luettu 9.3.2023.

Oikeustapausluettelo

Korkein hallinto-oikeus

KHO 2021:178, taltio H4500, 15.12.2021.

KHO 2021:179, taltio H4502, 15.12.2021.

KHO 2021:66, taltio 346, 21.5.2021

KHO 2020:34, taltio 1502, 2.4.2020

KHO 2020:35, taltio 1503, 2.4.2020

KHO 2018:173, taltio 5979, 18.12.2018

KHO 2017:146, taltio 4381, 13.9.2017

KHO 2016:71, taltio 2147, 19.5.2016

KHO 2016:72, taltio 2146, 19.5.2016

KHO 2014:119, taltio 2117, 3.7.2014.

KHO 2013:36, taltio 755, 4.3.2013.

Helsingin hallinto-oikeus

Helsingin HaO 17.6.2014 14/0373/4.

Helsingin HaO 20.5.2014 14/0508/4.

Helsingin HaO 20.5.2014 14/0498/4.

Euroopan unionin tuomioistuin

C-33/74, Johannes Henricus Maria van Binsbergen v Bestuus van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid. ECLI:EU:C:1974:131. (Van Binsbergen -tapaus/-tuomio).

C-264/96 Imperial Chemical Industries plc (ICI) v Kenneth Hall Colmer (Her Majesty's Inspector of Taxes). ECLI:EU:C:1998:370 (*ICI*-tapaus/-tuomio)

C-110/99 Emsland-Stärke GmbH v Hauptzollamt Hamburg-Jonas. ECLI:EU:C:2000:695. (*Emsland Stärke* -tapaus/-tuomio)

C-324/00 Lankhorst-Hohorst GmbH v Finanzamt Steinfurt. ECLI:EU:C:2002:749. (*Lankhorst-Hohorst* -tapaus/-tuomio)

- C-255/02. Halifax plc, Leeds Permanent Development Services Ltd and County Wide Property Investments Ltd v Commissioners of Customs & Excise. ECLI:EU:C:2006:121. (*Halifax*-tapaus/-tuomio)
- C-315/02 Anneliese Lenz v Finanzlandesdirektion für Tirol. ECLI:EU:C:2004:446. (*Lenz*-tapaus/-tuomio)
- C-196/04 Cadbury Schweppes and Cadbury Schweppes Overseas. ECLI:EU:C:2006:544. (*Cadbury Schweppes* -tapaus/-tuomio)
- C-313/04 Franz Egenberger GmbH Molkerei und Trockenwerk v Bundesamt für Landwirtschaft und Ernährung. ECLI:EU:C:2006:454. (*Franz Egenberger* -tapaus/-tuomio)
- C-524/04 Test Claimant in the Thin Cap Group Litigation v Commissioners of Inland Revenue. ECLI:EU:C:2007:161. (Test Claimant in the Thin Cap Group Litigation -tapaus/-tuomio)
- C-127/07 Société Arcelor Atlantique and Lorraine and Others v Premier ministre, Ministre de l'Écologie et du Développement durable ja Ministre de l'Économie, des Finances et de l'Industrie. ECLI:EU:C:2008:728. (*Société Arcelor* -tapaus/-tuomio)
- C-318/10 Société d'investissement pour l'agriculture tropicale SA (SIAT) v État belge. ECLI:EU:C:2012:415 (SIAT-tapaus/-tuomio)
- C-282/12 Itelcar – Automóveis de Aluguer Lda v Fazenda Pública. ECLI:EU:C:2013:629. (*Itelcar*-tapaus/-tuomio).
- C-583/14 Masco Denmark ApS ja Damixa ApS v Skatteministeriet. ECLI:EU:C:2016:984 (Masco-tapaus/-tuomio)
- C-116/16 ja C-117/16 T Danmark and Y Denmark Aps vs. the Danish Ministry of Taxation (T Danmark -tapaus/-tuomio)
- C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16 N Luxembourg 1, X Denmark A/S, C Danmark I and Z Denmark ApS vs. Danish Ministry of Taxation, (N Luxembourg 1 -tapaus/-tuomio)
- C-484/19 Lexel AB v Skatteverket. ECLI:EU:C:2021:34. (*Lexel Ab* -tapaus/-tuomio)
- T-760/15 ja T-636/16 Alankomaiden kuningaskunta ym. v Euroopan komissio. ECLI:EU:T:2019:669.